

LJUDSKI ODER

LIST

ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE

UREDIL
NIKO KURET

TRETJI LETNIK

1935-1936

IZDAJA ZALOŽBA LJUDSKIH IGER / LJUBLJANA

Ponatis in uporaba prispevkov, objavljenih v „Ljudskem odru“, dovoljena le z navedbo vira.

VSEBINA:

	STRAN		STRAN
IDEOLOŠKI ČLANKI		POZORIŠČE	
Breznik A.: Igra na prostem in farno občestvo	90	Idealno odrsko ogrodje	22
H. H.: Farno občestvo, društvo in igra	92	K našim nasvetom	25
Kuret Niko: Nekaj misli v novo leto	2	„Ko pa pri nas nimamo odra!“	25
p. Vrtovec S. J.: Pomenki z igralci:		Sestavni deli	67
Za začetek	25	TEKSTI	
V božično pričakovanje	26	Brochet Henri - V. S. in L. L.: Vrtnar, ki se je smrti zbal	38
Veselimo se — v Gospodu!	49	Jurač Jožko: Morska zvezda	37
Naša igra v postu	75	Weiser Fr. Ks. - Kuret Niko: Prisega Kristusu Kralju	11
Največja pa je ljubezen...	89	NOVE IGRE	
STROKOVNI ČLANKI		Ghéon: Mašna strežnika iz Santarema	24
Kotnik Franc: Kaj naj igramo	84	Kranjc: Detektiv Megla	104
Petančič Davorin: Slovenska ljudska igra	5	Meško: Pasijon	105
Petančič Davorin: O posebnem pomenu otroške igre	79	Molière: Jurij Těpček ali Osramočenj zakonski mož	58
KAJ BI IGRALI		Petančič: Miklova Zala	48
Predbožični čas	15	Petančič: Naša apostola:	104
Za začetek	15	STROKOVNA KNJIZNICA	
Spomin plebiscita	15	Bulletin du Comité Intern. pour les Théâtres populaires	24
Spomin Jan. Ev. Kreka	16	Slovenski pravopis	48
Misijonska nedelja	18	KAJ SE IGRA	
Zahvalna nedelja	19	Poletna meseca julij in avgust	24
Spomin vernih	20	Statistika naših predstav 46, 68, 86, 100	
Božični čas	27	Ljubljansko narodno gledališče 46, 69, 101	
Osmi december	27	RAZNO	
Adventni in božični čas	29	Uvod	1
Sivestrovanje	34	Naši uspehi:	
Predpustni čas	50	Miklova Zala	65
Postni čas	74	Igra o izgubljenem sinu	64
OBZORNIK		Theophilus	64
Ghéon Henri: Vodilo „Tovarišev Naše ljube Gospe“ (Francija)	8	Sultanova hčerka in dobri vrtnar	65
Sobotka Rudolf: Delo „igravcev božjih“ (Avstrija)	44	Burka o jezičnem dohtarju	66
p. Veys Anzelm O. S. B.: Vstajenje liturgičnega misterija (Belgija)	59		

I 135

D212/1072

TRIK 8373

1932-1936

Uredništvo in izdajateljstvo zastopa Jože Jamnik, mestni kaplan, Kranj.
Tisk tiskarne Tiskovnega društva r. z. z. o. z. v Kranju (France Uhernik).

	STRAN
Odmevi: Iz naše ankete	95
Iz naše mape	97
Razgledi	70
Razgovori: O misterijih	61
Vestnik Zveze ljudskih odrov, platnice 2/III, 71	
Naročniki in prijatelji — bodite nam sodelavci!	87

SEZNAM PODOB

Brochet H.: Henri Ghéon pri delov- ni mizi	8
Callot: Glumači na trgu	58
Kristus podaja mučencem križ (Lo- phem, Belgija: Martyres Christi)	59
Oder v gledališču Vieux-Colombier (Paris)	22
Osnutek za inscenacijo kitajske igre	25

	STRAN
Pozorišče, sestavljeno iz sestavnih delov	67
Pozorišče „Theophila“ pred cerkvijo na Stopnem	64
Pozorišče za neko Shakespearjevo igro na odru v Vieux-Colom- bierju	22
Preprosto stilno pozorišče na na- vadnem odru	25
Py F., Vinjete:	
Sveti Genezij, patron igravcev	1
Božič	25
Burka	49
Pasijon	75
Slavnosna igra	89
Slovenski pasijon: Križanje	76
Zalostna Mati	77
Tipi burkežev v teku stoletij . . .	50

Poštno plačana v gotovini.

**LIST ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE**

V TEJ ŠTEVILKI:

NEKAJ MISLI V NOVO LETO / NIKO KURET
SLOVENSKA LJUDSKA IGRA / DAVORIN PETANCIC
OBZORNIK / VODILO TOVARISEV NASE LJUBE GOSPE
TEKSTI / PRISEGA KRISTUSU KRALJU
KAJ BI IGRALI / PREDBOZICNI CAS
POZORIŠČE / KAJ SE IGRA / NOVE IGRE
STROKOVNA KNJIZNICA

TRETJI LETNIK / 1935-1936 / ŠTEVILKA 1-2

„Ljudski oder“ spada med redna izdanja „Založbe ljudskih iger“. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Zarnikova 16-prilličje. — Izdaja „Založba ljudskih iger“. — Urejuje prof. Niko Kuret (Ljubljana).

V letu 1935—36 (tretjem letniku) izda „Založba ljudskih iger“ kot redna izdanja: deset rednih števil „Ljudskega odra“ v dvojnih številkah, dve izredni številki „Ljudskega odra“, eno posvečeno igri otroka in mladostnika, drugo filmu, ter štiri igre: Drabosnjak, „Božična igra“, Brenk, „Poslednje ustoličenje“, Heinen, „Igra o dobroti“, Vombregar, „Voda“ (2. izdaja).

Redna izdanja „Založbe ljudskih iger“ (mesečnik „Ljudski oder“ in štiri knjige z najmanj štirimi igrami) veljajo za Jugoslavijo Din 60, za Avstrijo S 10, za Italijo Lit 25, za vse ostalo inozemstvo 2 USA dolarja. — V Avstriji se lahko plačuje s položnicami št. A-101.067 (Missionspriester, Lazaristen, Wien) z oznako „Založba ljudskih iger, Ljubljana“ na srednjem delu položnice. — „Ljudski oder“ sam velja letno Din 30.

„Založba ljudskih iger“ ima svoj čerkovni račun pri Poštni hranilnici v Ljubljani, št. 15.975.

Ugodnosti naročnikom naših rednih izdanj

Vsi naročniki naših rednih izdanj uživajo sledeče ugodnosti:

1. Pri izposojanju garderobe v izposojevalnici bivšega „Ljudskega odra“, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7-1 desetodstoten popust na izposojnini. — Predložiti je treba v ta namen vsakokrat posebno potrdilo, ki ga dobi vsak naročnik naših rednih izdanj, če nam piše ponj in priloži znamko za odgovor.

2. Pri izposojanju lasulj in nakupu maskerskih potrebščin desetodstoten popust: v Ljubljani pri lasuljarju g. M.

Podkrajšku, Sv. Petra cesta 12, v Celju pri lasuljarju g. R. Grobelniku, v Brežicah pri lasuljarju g. J. Holyju, v Mariboru pri g. gledal. frizerju E. Marešu, Gosposka ul. 15. — Tudi v tem primeru je treba pokazati navedeno potrdilo.

3. Pravico imajo do pismenih odgovorov in brezplačnih skic za inscenacijo itd. (priložiti vsakokrat znamko za odgovor, mere odra: širino in višino odprtine, globino odra, oz. načrt pozorišča).

4. Poslužujejo se lahko rokopisne zbirke iger „Založbe ljudskih iger“.

IZ ZALOŽBE IN GIBANJA

Tej ševilki prilagamo naročilnico in položnico. Kdor naročilnice še ni izpolnil in odposlal, naj to stori sedaj. Položnice, prosimo, spravljajte!

VAZNO OBVESTILO! Naročnikom, ki so poravnali predlansko in lansko naročnino, pošiljamo hkrati s to številko tudi prvo letošnjo igro, ki je že izšla (14. zvezek: Brenk, „Poslednje ustoličenje“). Drugo igro pa dobe šele tedaj, ko nam pošljejo izpolnjeno naročilnico. Naročniki, ki so nam naročilnico že vposlali, so dobili igro takoj po izidu (1. septembra t. l.) in dobe tudi ostale tri igre takoj po izidu. — Naročnikom, ki so nam še na dolgu z lansko ali celo predlansko naročnino, prve knjige ne moremo poslati, dokler nam naročnino ne poravnajo.

Silno težko nam je, da smo morali veliko število naših naročnikov izročiti našemu pravnemu zastopniku, ker se kljub štirim opominom niso odzvali. Odkrito povemo, da so nas spravili v strašno težak položaj in da so postavili v veliko nevarnost vse naše delo. Iskreno prosimo

mo vse naše zveste naročnike, naj z vplačilom naročnine ne čakajo na konec leta. Pokazali smo doslej dosti resno delo, saj smo dali naročnikom vse, kar smo jim obljubili, in jim nismo nič na dolgu.

Brez naše krivde se je izid iger nekoliko zakasnil. Vsi rokopisi so že zdavnaj pripravljeni, a je delo obtičalo v tiskarni. „Voda“ izide te dni, sledi „Božična igra“. „Igra o dobroti“ bomo zaradi prevelike zaposlenosti našega urednika izdali v prevodu Jana Plestenjaka.

UPOSTEVAJTE! Kdor nam številke ne vrne, ga bomo zapisali med naročnike in ga bomo svoječasno morali terjati za naročnino! Prihranite nam trud in škodo in nam številko takoj vrnite, če ne mislite ostati naročnik! Ali pa nam poiščite med znanci ali farani koga, ki se za igranje zanima in bi mogel in hotel postati naročnik. Prosimo, ustrezite!

Kadarkoli želite odgovora na kakšen svoj dopis, vprašanje ali naročilo, priložite znamko, sicer ne bomo mogli ugoditi!

Sveti Genezij, patron igravcev (vinjeta, risal F. Py.)

„Ljudski oder“ stopa v svoje tretje leto v docela spremenjenih okoliščinah.

Začel je svoje delo v času, ko je vladala gosta tema nad našo slovensko zemljo, ko so bila ognjišča ljudske prosvete zatrta in je bilo treba marsikje truda in moledovanja za preprosto igro, ki jo je hotela uprizoriti nedolžna Marijina družba... Zašel je v katakombe, hodil po skromnih cerkvenih dvoranah, se ustavljal v ozkem krogu nabožnih družb. Le redka so bila njegova pota do preostalih prosvetnih društev in odrov, ker jih je bilo malo, tako zelo malo.

Sodimo pa, da je bila ta doba katakomb dobra. Marsikaj se je v nas prečistilo. V tišini in samoti smo napredovali ponekod skokoma. „Ljudski oder“ je našel marsikje čudovito odprta srca.

Danes beležimo mogočne ljudske predstave pod milim nebom, danes vidimo prerajeno ljudsko igranje v številnih duhovnih igrah, ki so bile prej popolnoma neznan svet.

Z obnovitvijo društev, še bolj pa z vsestransko svobodo igranja so odpadle sedaj, hvala Bogu, vse zunanje ovire, ki so kakor mora ležale na nas.

Sedaj pa je naša iskrena želja, da bi z našim združenim delom, predvsem pa z božjo pomočjo, ki bomo zanjo vsi molili, čimprej padle tudi mogočne notranje ovire, ki se še zoperstavljajo delu prenovljenega ljudskega igranja, kakor ga širi „Ljudski oder“ od svoje prve številke.

Obnovljena „Prosvetna zveza“ oziroma Ljudski oder, njen odsek za ljudske odre, je odobril v celoti smer našega gibanja in jo osvojil. Naravno je, da je tudi „Ljudski oder“ pristopil v službo naše obnovljene prosvetne matice oziroma njene-ga središča za ljudske odre.

Naj mu bo s tem še bolj utrta njegova apostolska, vzgojna in poučna pot po slovenski zemlji, da pride naš narod, ki tako ljubi lepo igro, čimprej do igranja, ki bo zares koreninilo v njegovi vernosti in v njegovi narodni samobitnosti, ki bo tedaj zares ljudsko v najčistejšem in najlepšem pomenu besede. Tedaj bo tudi sleherni še tako dobro mišljeni plaži (da o drugačni sploh ne govorimo) pri nas odklenkalo.

Za to bo pa treba še mnogo dela. Vsi, ki ljubimo oder, smo poklicani zanj. Vsi se zberimo okoli „Ljudskega odra“, vsem je odprt.

Nekaj misli v novo leto

V lanskem igralskem letu je naša statistika nad 650 predstav na katoliških odrih na Slovenskem. Ta številka je premajhna, ker smo se pri statistiki ozirali samo na predstave, ki so bile najavljene v časopisju. Številka bo vselej še premajhna, hkrati pa tudi prevelika. Če upoštevamo, da je na Slovenskem okoli 700 fará, potem je ta številka majhna. Če pa ugotavljamo, da so ponekod igrali 10- in večkrat, je odločno previsoka.

Izbira iger kaže v lanskem letu komaj 18 odstotkov igrskega sporeda, ki je po našem posredovanju postal dostopen našim odrom — bodisi v knjižnih izdajah naših „Ljudskih iger“, bodisi z našo rokopisno zbirko iger. Po dveh letih sistematičnega dela je ta uspeh sicer dosti zadovoljiv. To se pokaže vprav ob zbirki naslovov raznolikih „umetnin“, ki so jih morali uživati nič hudega sluteči gledavci naših preprostih dvoran po deželi. Okus, ki se javlja v teh naslovih, je tako značilen, da se ne bi bilo čuditi tistemu, ki bi v borbi proti temu najbolj zoprnemu pojavu diletantizma zagnal puško v kozo. Da smo prodrli z 18 odstotki, je spričo tega stanja naravnost velik uspeh.

• •

Iz tega je pač razvidno, da se javljata že površnemu opazovavcu pri vsem našem ljudskem igranju dve silo značilni potezi diletantizma, ki sta v zvezi z mnogimi drugimi usodnimi pojavi in posledicami: 1. hlastanje po predstavah, 2. skrajna nekritičnost in lahkomiselnost v izbiri igrskega sporeda.

Nekateri odri (ali društva) vidijo v igranju vede ali nevede že kar pravo dobičkonosno obrt. Druge spet je obsedel rekorderski hudič in vidijo svojo glavno nalogo v čim

večjem številu doseženih predstav; pri tem ne gre za kakšno notranje usmerjeno prosvetno delo, gre za obrat, podoben poklicnemu gledališču. — Predstave se kar mečejo na oder, včasih tudi tvegajo na slepo srečo in se potem pohvalijo, češ, dobro smo jo izvozili, to smo tiči! Dvoje je na dlani: v takem delu ni, prvič, umetnosti, ker je ne more biti, ni pa drugič tudi tistega, kar naj bi bilo prosvetno delo. Pač pa se v igravcih vzgaja napuh, domišljavost, vzgajajo se „zvezde“ in „zvezdniki“, predvsem pa je posledica takega igranja strahotna plitvost, ki vodi naravnost v opereto in kabaret. Jasno je, da je takšno delo pač vse kaj drugega kakor primerno za katoliške odre in katoliška društva. Škoda pa se pokaže tudi na drugi strani: kjer igrajo samo zaradi denarja ali zaradi „efekta“ in uspeha, je treba žrtve na račun kakovosti igrskega sporeda. S tem pa se vzgaja „publika“, ki hoče za svoj denar zabave. Ves tisti krog ljudi, ki bi ga morali s svojim prosvetnim in umetniškim delom zajeti in ga vzgojiti, izgubi naravni okus, zmaličimo mu njegovo prirodno zdravo miselnost in ga v nedosegljivi meri pripravimo za — kino. . . . Če je to efekt in konec vsega takega „prosvetnega“ dela, potem je najbolje, da — novega igrskega leta sploh ne začenjamo.

Za te obupne prilike se imamo v prvi vrsti zahvaliti posameznim lokalnim „prosvetnim delavcem“, ki se v sicer pohvale vredni meri brigajo za oder, a strokovno o teatru samem sploh nič ne vedo, in jim nemara nikoli niti na misel ni prišlo, da bi si prišli na jasno glade smisla in nalog igranja, zlasti igranja nepoklicnih igravcev. Naše delo motre zviška ali pa se sploh ne menijo zanj. Ti posamezniki so seveda sinovi preteklosti. Prevzeli

so vse, kar je slabega in najslabšega iz duha diletantskega igranja. Oni izbirajo igre — seveda po tem svojem okusu. Oni so tisti večkrat nevidni krivci splošnega plitvenja naših ljudi, večkrat pa tudi v časopisju javno pohvaljeni lokalni „prosvetni delavci“, ki se žilavo zoperstavljajo vsakemu poskusu, da bi se v igranje vneslo novega duha. Če pa so tako mimogrede povohali še v poklicno gledališče, potem nas pred njimi Bog varuj.

Nikakih iluzij si torej ne delajmo o bližnji bodočnosti našega dela pri nas. Postlana so nam tla z vsem prej kakor z rožicami. Na prvi pogled se celo zdi, da smo dočela brez moči proti tem skritim in vendar vsemogočnim „lokalnim faktorjem“.

Vendar se pojavlja tu ali tam mlad duhovnik, študent, delavec, preprost kmečki fant. Začuti, da nekaj ni v redu. To so pionirji našega gibanja. . . .

• •

S kakšnimi mislimi naj bi torej šli v novo igralsko leto? — Težko in lahko vprašanje.

Predvsem je treba pri nas točne opredelitve in jasnosti glede načina dela. Kdo igra in zakaj igra? Igralska družina, ki živi in deluje samostojno — zaradi igranja? Ali pa to in ono društvo, ki se včasih spomni potrebe po kakšni igri? Če bomo to dobro ločili, bo lažje svetovati in usmerjati.

Predvsem pa mora povsod veljati naše načelo: igra ne sme biti kšeft, začutiti je treba notranjo potrebo po igri, igra naj poudari posamezne točke v letnem krogetku, naj ne visi v zraku kot umetnina zaradi umetnosti in brez zveze z občestvom in njegovim življenjem. . . .

Igralska družina, ki je samostojen in v sebi zaključen krog, ki ustvarja in živi predvsem za te-

ater, bo pač več ali manj vse svoje sile posvetila igranju.

Takim igralskim družinam ne bomo omejevali števila iger. Ravnalo se bo po zmožnostih, po načinu in ciljnih dela.

• •

Druga stvar pa je z društvi, ki se ukvarjajo še z vsem mogočim, ne samo z igranjem. Taka društva kaj rada igrajo zaradi prazne blagajne ali zaradi svoje letne „prosvetne bilance“. Njim veljaj naš resen opomin: ne več kakor štiri ali pet iger letno. Igra naj bo poseben višek vsega dela v društvu, naj poudari posamezne dobe leta, posamezna razdobja in postaje v njih celotnem delu.

Štiri igre letno: za advent oz. božič ena, za pust ena, za veliko-nočni čas ena, in poleti pod milim nebom ena. S tem naj se zadovolji večina odrov. Ponekod zmorejo več: igrali pa bodo le iz notranje potrebe, ne zaradi suhe blagajne, ne zaradi statistike, ne zaradi tekmovanja z „nasprotniki“. Pač pa bi bilo želeti, da bi občestveno proslavljanje važnejših dob v letu z igro (advent in božič, pust, post in velika noč, žegnanje ali romanje) prodrlo počasi v sleherno slovensko faro. Tako bi prišli do cilja: manj iger po posameznih krajih, a več iger po vsej slovenski zemlji. Danes je igranje možno tudi brez „doma“ in „gledališke dvorane“, odra in kulis in vse druge navlake, če za to ni sredstev. Da je le pravilno, bistveno pojmovanje igranja v človeku, ki se bo dela lotil: igranje bo močno v najbolji pozabljeni gorski fari. Mogoče bo tod tisočkrat bolj hvaležno in notranje bogato kakor v naprednejših krajih.

O zvezi med delom za igro in ostalim delom „prosvetnega značaja“ pa to: po načelu delovne šole se da studij igre združiti na najsijajnejši način z vsem

ostalim delom društva. Dobro izbrana igra bo nudila igrskemu in duhovnemu vodji priliko, da bosta članom širila obzorje, reševala z njimi vsa najrazličnejša vprašanja in jih v nemali meri resno vzgajala ter jim oblikovala značaj. Namesto dostikrat notranje praznega in zgolj na vnanji efekt preračunanega dela naše prosvete se bo pokazalo s takim delom resnično vzgajanje in izobraževanje. To se da najbolje doseči ob igri. Le pomislimo: dva meseca dela v tem smislu ob kakšni igri za advent ali božič, dva meseca studija kake satirične komedije, dva meseca dela ob igri za velikonočni čas, nekaj mesecev priprav za proslavo žegnjanja pod milim nebom. Kaj hočete lepšega in uspešnejšega?

• •

Glede izbire iger nudi naša Založba zadosti gradiva in je zmeraj pripravljena za nasvete. Docela nepotrebno in škodljivo je, ako se naši odri obračajo na razne druge kraje, ako se zadovoljujejo s prepisovanjem raznih iger obskurnih avtorjev in dvomljivega izvora. Sramotno je in prosvetnega imena nevredno, ako si upajo na dan z igrami, pri katerih že ime kriči, da so čisto navadna plaža. Kdor ima vpliv in čut za odgovornost, naj takšno šušmarstvo prepreči in naj napoti vodilne osebe do nas, ki smo trenutno edini v stanju, da nudimo zares strokovne nasvete in po kakovosti do skrajnosti nepoporečen izbor iger.

Za konec pa samo še ena misel. Ni še vse, če si kdo pri Založbi ljudskih iger nabavlja igre za tekoče igralsko leto. Igra sama na sebi tudi še ne stori vsega, če ne prihaja iz pravega duha in če ni vsa prešinjena z njim. Ta duh je katoliški apostolat. Marksisti govorijo o propagandi, mi moramo govoriti o apostolatu. Mi hočemo vršiti apostolat z igro. S tem se

skromno uvrščamo v vse ostalo delo Katoliške akcije, ki je duh, kakršen naj vse naše delo prešinja. Upostavljena so naša prosvetna društva. Vse odre teh društev bi zaradi tega nujno prosil, naj se zavedajo, da njihova naloga ni ustvarjati „druščin“, da oni niso in ne smejo biti izraznik neke višje kaste „dobrih vernikov“, ki se zbirajo v katoliškem prosvetnem društvu. Kakor morajo biti prosvetna društva tudi le sredstvo apostolata, posredniki prave slovenske krščanske kulture vsem vernikom v fari, tako morajo biti sredstvo apostolata tudi odri naših društev. V večini primerov tega doslej ni bilo. Ne: tu prosvetno društvo — tam vse drugo, ampak prosvetno društvo v službi kraljestva božjega s knjižnico, predavanji, tečaji — in igrami. Apostolat, ne izzivanje, ne napihovanje, ne trkanje na prsi.

To je nekaj misli v novo igralsko leto. Rad bi videl, da bi se k njim še kdo oglasil.

NIKO KURET

IZPOSOJEVALNICA

„Prosvetne zveze“ (odseka Ljudski oder) nudi vsem našim odrom bogato garderobo proti zmerni ceni; naši naročniki uživajo 10% - en popust.

Prav tam se dobe tudi šminke, krep ter lasulje.

Tečaj za naše igralske družine

pripravlja „Prosvetna zveza“ (odsek Ljudski oder) za 5.—6. januar 1936. Podrobnosti javimo pravočasno.

ALI BOSTE VADILI GOVORSKI ZBOR?

Imamo na zalogi še nekaj odtiskov kratkega praktičnega tečaja za vežbanje zbora. Pošljemo ga 10 izvodov za Din 5.— 20 izvodov za Din 7,50, 30 izvodov za Din 10.— Za večje število posebni popusti.

Slovenska ljudska igra

I.

Diletantizem umira. To je nepobitno dejstvo. O diletantizmu kot pokretu seveda ne moremo govoriti, a ocenjujemo ga vendar lahko po vrednotah, ki jih v igri ustvarja široka masa ljudstva. In ravno glede tega si postajamo vsak dan bolj na jasnem, da v **diletantski igri ljudstvo ne ustvarja.** V obzir vzamemo le one diletantske igralske družine, ki zavzemajo svoj delokrog zunaj na deželi. Iste sodbe, ki veljajo za te, bi vedno ne bile točne, kadar tičejo večjih diletantskih orodov, stalnih, ki igravce ne izpreminjajo z vsako igro, ker se ti odri nekako bližajo črti, ki loči ljudsko igro od poklicne in jo včasih tudi prestopajo. Mi govorimo o onih odrih, ki so v bistvu diletantski in morajo radi namenov, katerim služijo, taki tudi ostati. O teh trdimo, da niso stvariteljni, da v njih delu prevladuje predvsem imitacija, šablona, drešura. Imitator je — režiser, scena je šablonska brez organske povezanosti z igro, njeno vsebino in tendenco. Kake idejnosti ni iskati pri igrskem vodji, ker vidi v svoji imitatorski vzgojenosti in naturi — tudi realizem njegov je gola imitacija — le zunanji oblični sistem, še manj je iskati v sadovih režiserjevega dela: v sceni, ker nima moči, da bi idejnost preustvaril v vidno in slišno tendenčnost, še manj v notranji režiji, ker te ne upošteva.

Kje je vzrok? Spominjam se, da sem mnogokrat zadnje čase slišal vprašanje: „Zakaj bi se ne mogel kak diletantski oder preleviti v ljudski oder?“ Človek bi na prvi hip mislil: vprašanje ima nekaj na sebi. Toda vidi se, da taki in podobni nasprotniki revolucije v igravstvu pozabljajo na dvoje: 1. Kaj je **bistvo diletantizma** (ali

amaterstva) in v kaj je ta po navadi naperjen. 2. Kaj je **bistvo ljudske igre** in kam je naperjena. Biti diletant v kaki stroki znači — kakor je dobro razložila „Drama“ v številki, kjer se je zavzela za odrsko amaterstvo — : nepopolnost v določeni stroki. Ze beseda „diletant“ ima v sebi določen pojem pomanjkanja, nedostatka nekega znanja ali zmožnosti, ki je določenemu osebkju ideal. Ideal — pomeni naperjenost diletanta (ali amaterja*) — t. j. diletant hrepeni, da bi dosegel ono stopnjo znanja, kakor jo ima resnični mojster v tisti stroki. Na pr. vzemimo fotografa — diletanta (amaterja, kakor je bolj običajno izražanje): le redko bo dosegel tako popolno znanje, kakor ga ima fotograf po poklicu. Ideal diletantskega odra je — poklicno gledališče. Razmerje med poklicnim in diletantskim odrom je torej podobno razmerju med mojstrom in učencem. **Diletantizem torej ni neko resnično ustvarjanje, samobitno, ki bi se moglo stopnjevati samo v sebi do možne mere popolnosti, in more imeti radi tega le toliko vrednosti, kolikor si osvoji vrednote, ki jih je ustvarilo poklicno gledališče.** Razmerje: mojster in učenec nam daje slutiti, ako ga paraleliziramo na odnos poklicnega in diletantskega igravca, da delo (o ustvarjanju bi težko govorili!) diletantskega igravca ne spada v red umetnosti. Diletantizem ni umetnost. Umetnost raste iz idej, a diletantizem nima lastne ideologije, tudi ne more prevzeti ideologije poklicnega gledališča, pa tudi če jo prevzame, je ne more v življenje ustvarjati.

*Amater je naša izposojenka iz francoščine. Lat. amo = ljubiti nekaj, imeti voljo, hrepenenje, da bi dosegel — ideal.

O ljudski igri velja nasprotno: ustvarjanje z nujnim ciljem, ki je etičen in ki je kategoričen imperativ skupnosti. Ljudska igra je umetnost, samostojna po vrednosti, enaka z vsako drugovrstno umetnostno ustvaritvijo. Glede tega si moramo biti na jasnem. Cilji in pota ustvarjanja poklicnega igravca so za ljudsko igranje irelevantni.

Zaključek:

Pravi ljudski oder ne more zrasti na ruševinah diletanskega odra. Zrasti more le samostojno iz živih, novih, duhovno prerajenih, etično in religiozno poglobljenih celic narodnega in verskega občestva. Osnova, začetek vsakega ustvarjenja — bo verskih duh. Organizacije, ki so se izgubile po političnih, racionalistično-prosvetarskih potih so za prepodobne igre na Slovenskem brez pomena. V diletantizmu bodo vztrajali dalje juridični organizacijski sistemi, ki so etično in versko indiferni, in taka društva, ki jim je igra sredstvo za doseganje povsem materialnih uspehov.

O enem ne dvomimo: Na Slovenskem bo ljudsko igro oživila verska skupnost — Fara*. Prve resnično ljudske igrske ustvaritve so se realizirale v farah na prostem pred farnimi vrati. Te predstave, ki so jih tisoči vernih gledavcev — soigravcev spremljale z odprtim srcem in razpoloženimi dušami — pomenijo novo ero slovenske ljudske tvornosti. Slehernik in Izgubljeni sin sta prodrta trdo skornjo diletantizma in z mogočnim zunanjim slavljenjem manifestirala prihod nečesa novega. Anima in Teofilus pa zbirata razstreseno klasje, oživljata celico za celico na pol mrtvega telesa. Iz teh dveh virov bo prišel zares nov

* O tem več v brošuri „Farni oder“, ki jo izda Založba ljudskih iger v dolednem času.

čas, iz velikih farnih prireditev in manjših, globljih stanovskih.

II.

Napetost, ki bi o njej lahko rekli da ustvarja videz in resnico, da sta ljudska igra in poklicna igra dva nasprotujoča si ekstrema, ima svoj izvor v izmenjavi stvariteljev — osebkov: ljudje — človek. To je večna zakonitost socialnega in etičnega nasprotstva*. Zadnje dobe, ki so ravno preživljale največji razmah individualizma in subjektivizma, so nam zapustile predvsem tri pojme o človeku: človeka-sužnja (homo sub naturam), človeka-uživača (homo naturae additus) in človeka borca s naravo (homo naturam superans). Zadnji tip individualista je pomenil lažni triumf človeka. To je Nietzschejev „Uebermensch“ (= die blonde Bestie, la bête humaine). Toda živel je vedno tudi tolikrat zatajeni tip — človeka - kristjana, človeka, ki ga rodi in ustvarja Bog-človek. Nasprotje „ljudje - človek“ se da izvesti na bolj jasno, določno opredeljeno antitezo: kristjan - pagan.

Skupnost je vedno boljša kot posameznik. S tem mislimo na etično veličino. Kake zaklade svojega osebnega etičnega bogastva so dali posamezniki — skupnosti (ljudem!). Skupnost je resničnost kakor posameznik, a posameznik je otipljiv, bolj viden, konkreten: zato sodimo napačno, ko etično merimo skupnost in posameznika. — Na drugi strani pa afirmiramo znano dejstvo, da je eden duh zmožen nuditi snov bolj popolno kakor večje število

* Za izmirjenje tega nasprotstva je Bog v Stari zavezi dal sedem postav svojega dekaloga v strogem prohibitivnem tonu Ne ubijaj! — itd., samo v četrti pravi: Spoštuj —! (Krvno sorodstvo!) Kristus v Novem zakonu pa je dal pozitivno: Ljubi svojega bližnjega —!

urejevalcev. — Umetnost zahteva enega urejevalnega, oblikovalnega duha. A ta duh je rojen, mora biti rojen, v zibelki skupnosti, njene ideologije, njene etike. Veselje in radost, bol in jokanje skupnosti se projicira skozi prizmo človeka - urejevalca, oblikovalca. Tako gre proces globlje ljudske tvornosti. Tako je zrasla narodna pesem, tako so vzkipele narodne „viže“, tako so se ustavili v dognani obliki krogi narodnih plesov.

Ljudje - človek, kristjan-pagan. Merilo za veličino ustvaritev je etika. In velja tudi za poklicnega igravca — ta zakon, etični imperativ, ki je za vse enak. Saj je celo nekje v „Ljublj. zvonu“ pred leti napisal Ocvirk: „Na etičnem zarišču bo presejan vsakdo izmed nas, ako bo hotel vstopiti v število onih, ki nosijo na sebi pečat izobrencev.“ Ne vem, na katero etiko je mislil — a vem, da je etika samo ena. Ako je mislil na to potem je je to klic poklicnemu gledališču: Postani kristal, v katerem se bo svetila etika skupnosti, etika religije, narodne zavesti in dela!

Pagan - kristjan. Grško gledališče (poklicno?!) je bilo v bistvu ljudsko: oblikovalna sila naroda. Že zunanji dokaz za to je dovolj močan: zbor grške tragedije ni bil nepotreben privesek, ni bil samo teaterski eksperiment kakkega režiserja. Bil je za dramo bistven izraz občestne povezanosti naroda in vidnih ustvarjalcev. O čem govori zbor v Ojdiču! Glasnik je borivec za ostvarjenje etike v življenju večne božje etike.

Zaključek: Reformacija - revolucija, ki jo hoče izvesti ljudsko-igralsko gibanje, mora seči tudi tja, kjer vlada „čista“ sodobna umetnost — poklicno gledališče. Pagan-kristjan, to nasprotje med odrsko ljudsko tvornostjo in poklicno mora prenehati. Poklicno gledališče mora postati etično za-

rišče slovenske skupnosti. Možnost, da bi ljudska igra bila narodna, etična, religiozna ustvarjalnost — a poklicno gledališče inštitucija za gospodo z laži-etiko, se mora izključiti. Slovenski narod nima dveh etik: Herren-morale za ene, a Herden-morale za druge, kakor imajo odri predstave za „boljše“ in „preprosto“ ljudstvo. Etika slovenske narodne skupnosti je ena: katoliška!

In diletantizem? Umira, smo rekli. Mnogo ga je še, bori se z novo miselnostjo, a propadel bo. Miskuiteta med diletantizmom in laičnim igranjem je izključena. Na Slovenskem morala obstajati samo poklicni in pravi ljudski oder.

Kje bo koreninil ljudski oder? V slovenski, delovni katoliški etiki. Po njej bo nastalo občestvo, živo, tvorno. Občestvo je edina tvorna sila. „Gesamterlebnisse“ bodo oblikovavci tega občestva. Verujemo, da se bo to zgodilo.

DAVORIN PETANČIČ

Fotografirajte

svoje uprizoritve — posamezne prizore, tudi samo inscenacijo!

Pošljite fotografije Založbi ljudskih iger. Posebno uspele Vam odkupi po 5 Din komad, ostale Vam vrne.

Pošljite tudi lastne načrte za inscenacijo. Tudi te Vam odkupi ali pa vrne!

Zbiramo gradivo za razstavo ljudskih odrov.

Pomagajte nam pri tem. Odbirajte že sedaj vse, kar bi moglo priti v poštev. Bodite pripravljeni, ko Vas homo poprosili za to ali ono gradivo!

Vodilo „Tovarišev Naše Ljube Gospe“

Sestavil Henri Ghéon (1).

Henri Ghéon
pri delovni mizi (risal Henri Brochet).

I

Igralska družina „Tovarišev Naše Ljube Gospe“ se ustanavlja v duhu vere „v hvalo božjo in v proslavljanje svetnikov božjih s pomočjo umetnosti na odru“. Igra samo verske igre z umetniško vrednostjo (2).

Igra se tako pred nevernim gledavstvom kakor pred „vernim ljudstvom“ najprej v Parizu, v pravem gledališču (na odru Vieux-Colombier), potem pa po zahtevah in možnostih v provinci in v inozemstvu z vso popolnostjo, ki jo je moči želeti (3).

Igralsko družino tvorijo izključno nepoklicni igralci, ki so verni in praktično katoliško žive. Njihovo sodelovanje je brezplačno.

Izjemoma pokliče družina na pomoč tudi poklicne igralce, katerih vernost in praktično katoliško življenje morata biti zanesljiva.

Igralska družina se postavlja pod varstvo blažene Device Marije, kraljice nebes.

II

Udje se ne zavezujejo z izrečno zaobljubo, vendar pa se obvežejo, da bodo gledali svoje skupne napore kot izraz svojega iz-

ključno katoliškega življenja, da bodo delovali v tem smislu in da bodo v tem kar se dá izvajali čednosti, ki jih zahteva vera, zlasti ponižnost, ki jih bo edina mogla obvarovati skušnjav napuha, ki jim daje teater posebno priložnost (4).

Prešinjani te misli ne bodo skoparili pri delu niti s svojim časom, niti s svojo dobro voljo, niti z žrtvami — vsaj v merilu svojih sil in svojih možnosti, kar bodo z največjo skrbjo upoštevali tisti, ki jim bo naloga, da jih vodijo, to se pravi, odbor, igrski vodja in vodja.

Bog hoče, da mu dobro služimo. Pomislili bodo, da morajo braniti njegovo stvar pred napol posvetnim gledavstvom in da bi delna ali popolna pomanjkljivost enega samega utegnila škodovati vsemu delu.

Upamo zbrati dosti veliko število tovarišev, da ne bo treba od vsakega zahtevati preveč in da ne bomo, pa čeprav v še tako neznatni meri, prišli navzkriž z družinskimi in stanovskimi dolžnostmi posameznikov.

III

Nadalje bo „tovarišem“ dolžnost, da se udeležujejo točno tako zasebnih kakor javnih vaj in predstav potem ko sta se v popolnem soglasju z vsakim izmed njih določila dan in ura zanje. Čim bolj je čas omejen, tem manj ga smejo izgubljati; uporabljali ga bodo v celoti za delo (5).

Pri slučajni odsotnosti kakega tovariša zato ni posebnih ukrepov, ko so vsi udje povezani, če že ne z zaobljubo, pa s članstvom, ki je prava častna zadeva. Vsakdo se mora lahko zanesti na vse druge (6).

Ko so vloge razdeljene, igrski vodja in avtor preizkusita igravce. Pridržujeta si pravico, da pri prvih vajah spremenita razdelbo v smislu, ki je za delo najugodnejši (7).

Vsakdo služi po svojih zmožnostih. Toda uporabljaja se metoda, ki je omogočila gledališču Vieux-Colombier, da je ustvarilo homogeno in uravnovešeno igralsko družino: postavlja se načelo, da ni drugovrstnih vlog in da je treba vsako studirati z isto vestnostjo, podati vsako z isto skrbnostjo. Nekomu, ki je imel v kakšni igri glavno vlogo, se lahko poveri malenkostna vloga v kaki drugi igri in mora biti za to pripravljen. In spet obratno. Vsakdo ima priliko, da dá vse, kar ima (8).

Igravci sprejemajo s pozornostjo in potrpežljivostjo navodila, ki jih ponavlja igrski vodja, in store vse, da jim ustrežejo (9).

IV

Ne zanašamo se, da se precej prvi dan v naši igralski družini pojavi duh odpovedi in vneme, ki si želimo, da jo prešine. Toda pomalem in z božjo pomočjo bomo poskusili premostiti drobne težave našega razporeženja, ki so združene s človeško naravo.

Jamstvo našega uspeha — duhovnega, estetskega in gmotnega — je pred vsem drugim naša vernost. Da se obdržimo na tej ploskvi, se bratsko zberemo „Tovariši Naše Ljube Gospe“ (10) pred vsako „sezijo“ k sveti maši s skupnim svetim obhajilom. In še pred vsako vajo in po vsaki vaji skupno odmolimo očenaš in zdravomarijo (11).

(1) To vodilo je sestavil „Tovarišem Naše Ljube Gospe“ njih ustanovitelj Henri Ghéon leta 1924. To vodilo so prevzeli tudi „Compagnons de JEUX“, študijska in delovna skupina Tovarišev Naše Ljube Gospe, ki jo je ustanovil Henri Brochet. On ga je tudi objavil

v svoji reviji „Jeux, tréteaux et personnages“ ter dodal k posameznim odstavkom svoje opombe pod črto, ki jih pri našamo tudi mi v prevodu, ker jih beleži Brochet po praktičnem delu desetih let in so torej zelo značilne. Brochetjevo delo obhaja letos desetletnico (1925-1935) in mu je ob tej priliki Ghéon poslal silno lepo pismo (gl. „Jeux, tréteaux et personnages“, VI. 42, marec 1935). - Ur.

(2) „Compagnons de JEUX“ so počeni s svojo prvo predstavo pokazali, da ne mislijo posvečati svoje naklonjenosti samo verskim igram. — Zdi se jim marveč potrebno, da se posvetijo kvalitetnim tekstom, kjerkoli jih najdejo, in dramatskim vežbam, ki se bodo z njimi okoriščali konec koncem dela verske vsebine, ki jih bodo spravili na oder...“

(3) Compagnons de JEUX so zares odigrali veliko predstav po raznih delih Pariza, dalje v provinci in tudi v inozemstvu (Belgija: Tancrémont, Bruxelles). „Vedno nosijo s sabo inscenacijske potrebščine, praktikable in obleke ter ustvarijo povsod odrsko stvaritev, ki odgovarja v celoti in v vseh podrobnostih zamisli igre. Še nadalje se bodo radi odzivali povabilom, kadarkoli bodo mogli.“

(4) „Zato se nobeno ime igravcev ne navaja na sporedih in je najstrožja anonimnost igravcev pravilo.“

(5) „Compagnons de JEUX“ vadijo ob določenih dnevih (ob sredah in petkih od 21 do 23) dvakrat na teden skozi ves zimski čas, če pripravljajo kakšno predstavo ali ne. Izkušnja je pokazala, da je nemogoče, doseči redno udeležbo udov, če se zanesemo samo na dobro voljo vsakega in na dobro razumevanje vseh. Neizogibno potrebno je, da se že v vodilu določita dve obvezni tedenski vaji. Če je težko, zahtevati več od ljudi, ki imajo samo svoje večere proste, da jih posvete dramatski umetnosti, se pa manj ne da storiti in družina ne bo prišla do nikaškega znanja in ne bo v nobenem pogledu napredovala, če se ne bo redno podvrgla tej točki svojega vodila. Tu govori naša izkušnja. Vsa družina se zbere dvakrat tedensko, ne oziraje se na to, ali vsi vadijo ali ne. Zanimanje za delo mora

biti dosti veliko, da opraviči prisotnost tudi tistih, ki neposredno pri vaji niso potrebni. To je izvedljivo. Temu smo se podvrgli tudi mi."

(6) „Če moramo in moremo zasedbo vlog podvojiti in če jih igrata izmenoma zdaj eden, zdaj drugi igralec, prevzame pri nenapovedani odsotnosti enega igralca vlogo med vajo takoj drugi, čeprav bi morala zaradi tega trpeti interpretacija vloge. Igravec ni nič. Družina in družinski duh morata odtehtati vse. Pet discipliniranih udov s skromnimi zmožnostmi je več vrednih kakor trideset zvezdniških diletantov, ki strežejo svojim muham. Mislimo, da smo to v preobli meri že dokazali."

(7) „Šepetavec je vloga, ki se mora podeliti članu družine, ki je, če le mogoče, nezaposlen v igri, kjer bo šepetal. Tu di tu se ne oziramo na igralske zmožnosti izbranega uda: vsakdo mora vršiti ta posel in ga vrši ves čas vaj."

(8) „Compagnons de JEUX sestavljajo in izdelujejo sami svoje inscenacije, svoje kostume, svoje lasulje, svoje krinke, svojo obutev in vse svoje potrebščine. Prepovedano jim je, da bi si izposojevali take stvari, ker je le-to mnogo dražje in ker se na ta način mnogo težje omogoči ustrezajoča skupna oprava. Če žele, da drugim služijo za vzgled in da se celo kopirajo njih inscenacije (v ta namen jih ravno objavljajo v reviji Jeux, tréteaux et personages), pa jim njih vodilo prepoveduje, da bi posojali komurkoli in v kakršnikoli okoliščinah karkoli izmed svojih inscenacijskih potrebščin, kostumov ali rekvizitov, ki so jih izdelali v svoje namene."

(9) „Compagnons de JEUX imajo enotno delovno obleko, ki jo nosijo pri vsaki vaji: hlače (oz. krilo) temnosive, sandali iste barve, srajca (oz. bluza) svetlosiva. Tako igrskega vodjo ne motijo na odru najrazličnejše barve: kakovost dela s tem pridobi. Tako je zlasti možno doseči, da vsakdo brez strahu izvede vse gibe, ki jih terja lahko vsak hip režija: poklekaje, sedanje ali leganje na tla.

Poleg tega pa naša delovna obleka, prav tako kakor naši črnosivi zastori ali naši svetlosivi praktikabli, služijo takšni,

kakršni so, pri izvajanju velikega števila iger, kjer so glavni element, ki mu dodajamo le preprostih dekorativnih elementov. In to ne samo iz razlogov štednje: enotnost našega igranja, njegova vnanjščina, njegova moč bodo pridobili še bolj kakor naša blagajna.

Trebalo bi dodati tukaj nekaj podrobnosti, ki bi se morale nahajati v vodilu z ozirom na igrskega vodjo: treba mu je sicer puščati glede na njegov značaj neko svobodo v vodstvu dela, vendar mu ne bi mogli dosti toplo priporočiti, da naj ne začne prvih vaj brez teksta v roki, kjer bi ne bilo od vrstice do vrstice vse natanko zabeleženo, kaj želi, in kjer ne bi bili zarisani tudi kretanje in gibi v vseh podrobnostih. Igravci morajo vedeti v podrobnostih in pravej spočetka vse, kaj jim je storiti. Svoboda njihovega igranja pride šele zatem, in prišla bo tem rajši in tem lepše, kolikor bolj so se spočetka podvrgli strožji disciplini."

(10) „Pri taki sveti maši se zberó Compagnons de JEUX (in tudi Tovariši naše ljube Gospe) pred vsako igro in ne samo pred vsako sezijo."

(11) „Temu očenašu in zdravimariji slede invokacije svetnikov, ki so v vlogah nastopali na odru v teku igre ali vaje: Naša ljuba Gospa Chartreska in sveti Mainboeuf pri naši prvi igri, sveti Job in sveti Peter Gonzalez pri naši drugi igri, sveti Lazar, sveta Marta, sveta Marija Magdalena, sveti Luka in sveti Kleofa pri tretji."

Igralske družine, ki bi v dvorani ali drugje hotele razobesiti naš

OKRASNI LEPAK

naj nam sporoče in prilože znamko za
Din 1.50.

Dobe ga takoj brez drugih stroškov!

TEKSTI

Prisega Kristusu Kralju

Po Fr. Ks. Weiserju S. J. priredil Niko Kuret.

Nastopajo

dvodelen govorski zbor, fantje in dekleta,
vodja
zastavonoša
dva fanta
dekle

(Na levi in desni poševno postavljen po en del govorskega zbora, na eno stran fantje, na drugo dekleta. Od zadaj prihaja vodja z zastavonošo, dvema fantoma in dekletom. Vodja in ostali trije pridejo v ospredje, zastavonoša z zastavo ostane na sredi v ozadju.)

VODJA:

Bratje in sestre, ste li pripravljeni,
dati prisego zvestobe
Kristusu Kralju - Bogu,
čigar kraljestvo je svet od konca do kraja
kakor sončna svetloba, ki zemeljsko
kroglo preplavlja?

Ste li pripravljeni, odpreti vrata življenja
moči njegovi in milosti sveti
in ponesti nato skozi stisko in noč
njegovo svetlobo v naš svet,
v družine naroda našega,
v bogate palače, v kočé beračev,
v ulice mest in barake predmestij?
Vsak v svojem poklicu,
vsak v svojem krogu —
Njega nositi, Njega oznanjati,
Kristusa, Kralja sveta?
Bratje in sestre, ste li pripravljeni?

FANTA in DEKLE:

Pripravljeni smo.
EDEN (iz govorskega zbora fantov):
Kristus kraljuj!
ZBOR:
Kristus zmaguj!
Ena (iz govorskega zbora deklet):
Slava ti, večni Kralj!

ZBOR:

Pripravljeni smo!
Mi smo mladina
novega časa.
Sprejemamo te,

priidi, Kristus Kralj!

EDEN:

Hočemo biti

ZBOR:

Borci Gospodovi.

ENA:

Hočemo biti

ZBOR:

Apostoli križa.

ENA:

Hočemo biti

ZBOR:

Glasniki ljubezni.

EDEN:

Hočemo biti

ZBOR:

Glasniki Bogá.

VODJA:

Prav, sestre in bratje,
pa se posvetite Gospodu
k večni zvestobi,
v večnostno službo!
Kot borci božji obstojte
sredi sveta, polnega laži in prevar,
brez trpkosti in posmeha,
zakaj geslo nam je:

FANTA, DEKLE:

Hočemo biti

ZBOR:

Glasniki ljubezni!

VODJA:

Veliko je delo
in težka je pot, ki nanjo stopate.
Zato pobožno pripognite koleno
in prosite za božjo pomoč.
preden k praporu stopite,
da prisežete nanj,
na Kristusov znak.
(Fanta in dekleta poklekne.)

ZBOR:
Slava ti, Kristus, večni Kralj!

EDEN:
Tebi se zemlja priklanja.

ZBOR:
Tebe molijo ljudstva.

ENA:
Tvojo slavo oznanja

ZBOR:
Neizmerni vsemir.

EDEN:
V plamenih stoji pred teboj

ZBOR:
Vojska zvezd.

ENA:
Ob tvojem imenu se klanja

ZBOR:
Zbor angelov.

EDEN:
Ob tvojem imenu se klanjajo

ZBOR:
Otroci zemljé.

ENA:
Ob tvojem imenu se klanjajo

ZBOR:
Duhovi temin.

FANTA, DEKLE:
Slava ti, večni kralj!

ZBOR:
Slava ti, večni kralj!

EDEN iz zbora fantov:
Pazite, ljudje!
Kralj kliče!
Tako mogočno, tako glasno
kakor grom in vihar.

ENA iz zbora deklet:
In tudi mi lo tako
kakor pristrčen glas,
kakor tožeča prošnja.

DRUGI iz zbora fantov (počasi in slovesno):
Ogenj bom poslal
na ta svet
in kaj drugega hočem
kot da gori!
Pripravite pot pred menoj!
Prihajam. —
Kdo me sprejme?

PRVI FANT:
Gospod, Tvoja beseda
kliče nas v sveto službo,
da življenje zastavimo
in vse svoje sile
za tvoje kraljestvo.

DEKLE:
Gospod, pripravljeni smo!
Ali uboga, slaba in brez moči
trepeta nam duša
pred težko nalogo.

DRUGI FANT:
Daj, da v tvoji sveti moči
šibkost se dvigne
v silno hotenje, stvarjenje:
Gospod, blagoslovi nas!

ZBOR:
Amen! Amen!

VODJA:
(fantoma in dekletu, ki vstanejo):
Pa stopita k praporu Kralja našega,
ki nosi Njegovo ime,
in recite prisego
Kristovih borecev!
(Fanta in dekle stopijo k zastavi. Zastavonoša jim jo da in stopi nazaj. Eden fant drži prapor, drugi in dekle položita desnici na prapor.)

VODJA:
Ali se posvetite Kristusu?

VSI TRIJE:
Hočemo.

VODJA:
Boste njegovo milost nosili,
njegovo ljubezen delili,
njegovo kraljestvo gradili?

VSI TRIJE:
Hočemo.

VODJA:
Kaj obljublimate tu pred vsemi,
z desnico na kraljevskem znamenju?
Kakšna je vaša prisega?

VSI TRIJE:
Obljubljamo zvestobo!

VODJA:
In doklej?

VSI TRIJE:
Zvestobo do smrti!

VODJA:
In vaše geslo zanaprej?

VSI TRIJE:
Kristus kraljaj!

ZBOR:
Kristus zmaguj!

VODJA:
Bodimo tedaj
složni, močni, zvesti.
Eden za vse,
za enega vsi!
Nosite kraljevo luč
v svojih desnicah
in dajte, da gori
in plameni
v noč uboge, brezbožne sedanosti,
naj sveti
v palačah in barakah,
po cestah in predmestjih velemest,
po naših kmečkih domovih!
Bodite apostoli kralja,
borci enega, velikega, silnega,
čigar gospostvo sega
od morja do morja!
In najsi pekél divjá:
naša je zmaga!
Zakaj Gospodovo ime nosimo,
njegovo ime oznanjamo,
v njegovi Ljubezni delamo!
(Proti gledavcem:)
Zasliši, o svet,

ti blodni, Bógu odtujeni svet,
ti iščoče, ubogo človeštvo:
Zasliši klic nove mladine,
ki zveni in se dviga
nad valovi tvojega sovraštva,
nad razvalinami tvojega napuha!
O vi mrzli, polovičarski,
trikrat modri otroci sveča,
vaš čas je potekel!
Kralj bodočnosti se je svojemu ljudstvu
približal!

In mi, mladina,
oznanjamo njegov prihod!
Kristus zmaguj!

ZBOR:
Kristus kraljaj!

(Fanfara, pesem: Mogočno se dviga...)

●
Igra o Antikristu se da tudi izvrstno porabiti za proslavo Kristusa Kralja. S primernimi spremembami jo uprizorimo v dvorani. Dvodelni oder, zadaj in naokrog navadne zavese. Sredina ozadja napol odprta, da je viden križ na dnu. — Pri odjemu najmanj 10 izvodov pošljemo svojim naročnikom besedilo igre po Din 2.— za izvod, čimer si pridobe pravico do uprizoritve.

KAJ BI IGRALI

Predbožični čas

Podajamo nekaj svojih predlogov za oktober in november. Mislimo, da bo za vsak oder med nasvetovanimi igrami nekaj izbire.

S tem, da navajamo toliko iger za vse različne prilike v teh dveh mesecih, seveda ne rečemo — da to še enkrat ponudimo —, da je treba vse te prilike z igro res proslaviti ali da je treba toliko in tolikokrat res igrati. Vsak kraj naj presodi, ob kateri priložnosti naj bi igral. Ponavljamo: Rajši manj kot preveč!

Za začetek

Pomemben bo začetek tam, kjer ga bodo napravili z „Legendo o svetem Krištofu“. Pa tudi slovensko poudarjeni začetek s „Štempiharjem“ ima lep smisel.

LEGENDA O SVETEM KRISTOFU.
Spisal Dietzenschmidt. Poslovenil Niko Kuret.

Osebe: 7 m, 2 ž, otrok, vitezi, oprode, sužnji, ljudstvo.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (rokopisna zbirka zv. 5), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev 50 Din).

Vsebina: 1. dej. Gospod pokliče svojega hlapca Ofora, naj poišče najvišjega gospoda. Pride Mladenič, pesnik in idealist: trdi, da je on tak gospod. Krištof se mu vdiinja. A ko izve, da si Mladenič niti dekleta ne more priboriti, je razočaran. Rad bi jedel. Mladenič za tako nizkotne

stvari ne mara. Pošlje Krištofa k svojemu očetu, Revežu. Ta jadicuje nad sinovo lahkomišelnostjo. Mladenka, kristjanka, odvrča blazno zaljubljenega Mladeniča od telesa in telesnosti. Krištof odpove Mladeniču službo. Vabita ga Revež in Bogatin. Oba trdita, da sta najvišja gospoda. Odloči se za Reveža, pa se le izkaže, da je Bogatin mogočnejši. Tedaj pritirajo mimo Mladenko, ki so jo ujeli kot kristjanko. Mladeniču pove, da služi ona najvišjemu gospodu. Krištof postane pozoren. A že ga potegne Bogatin v svoje delo — kupčijo. Prihaja Vitez z oprodami in kupuje. Ko si vsega nabere, noče plačati. Oprode Bogatina napadejo in izropajo. Zaman se tudi Krištof postavlja v bran. Vitez ga pouči, da je najvišji gospod — pest. Tako stopi Krištof pri njem v službo. — 2. dejanje. Sodnik je obsodil Mladenko kot kristjanko na smrt na grmadi. Bogatin priteče in se pritoži zaradi Vitezovega napada; njega in Krištofa so biriči ujeli. Krištofa pouči Sodnik, da je višji gospod — Pravica. Sodnik ga sprejme v službo in ga uvrsti med biriče. Ko sodnik Viteza in njegove obsodi, nastane hrup. Prikaže se Car. Vitez grozi z upornom. Medtem se je Mladeniču pokazala Mladenka in mu pokazala minljivost telesa. Dvigne ga k sebi in ga spreobrne. V stilizirani diplomatski bitki se Car vda Vitezu, Vitez pa mu prispeže zvestobo. Država je nad Pravico. Krištof postane Carjev služabnik. Ta hip se pripodi na oder Zenska. Vsi popadejo pred njo na kolena. In že prestopi Krištof v njeno službo. — 5. dejanje. Zenska se poigrava z Bogatinom, z Vitezom. Car pa ji ogne svoj vladarski plašč in jo proglasi za najvišjega gospoda. Vse ljudstvo ji vzklika. Ona prične plesati. Tedaj pripelje Krištof Mladeniča in mu jo pokaže. On začne oznanjati nauk drugačne, Kristusove ljubezni. Zaman si ga Zenska pridobiva, zaman celo pleše in poklekne pred njim. On služi višjemu gospodu kot je Zenska. Zenska besni od sramu in togote. Z ničemer Mladeniča ne omeči. Mladenič se da obsoditi v smrt na grmadi. Krištofa to prevzame. Mladeniču hoče služiti, le-ta pa mu umirajoč pove, naj služi — Bogu.

Vse je omahnilo spričo Mladeničevega junaštva. In ko išče Krištof pravega najvišjega gospoda, se mu pokaže Dete... Na ukaz si zadene Krištof Dete na rame. Glas Gospodov mu pove: Poslej bodi Kristonosec, Krištof!

Kje naj se igra: Najbolje pred več ali ali manj izobraženim gledavstvom, vsekakor pa pred sklenjenim občestvom.

Kdo naj igra: Vsi zastopniki raznih moči morajo biti izraziti, vsak dosti inteligenten. Krištof ima težko nalogo, da se pri vsej preprostosti varuje smešnosti.

Na kakšnem odru: Nemogoče drugače kakor na stilnem odru z zavesami in stopnicami. Najbolje s sistemom prednjega in zadnjega odra.

Pod milim nebom: Bi bil zanimiv poskus.

K režiji: Igra je in mora biti razodetje in izpoved. Je verna podoba ustroja svetá, hkrati satira in pridiga: Blagor ubogim v duhu . . .

STEMPIHAR.

Zgodovinski igrokaz v treh dejanjih. Spisal Peter Bohinjec. Priredil Niko Kuret.

Osebe: 22 m, 1 ž, kmetje, meščani, fantje, gospoda.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (rokopisna zbirka zv. 5), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev 50 Din).

Vsebina: 1. dejanje. V Jahačevi gostilni v Kranju možujejo kmetje in meščani o Stempiharju, ki se je vrnil s Hrvaškega, odkoder je prinesel soli in tobaka. Gosposka ga zalezuje zaradi tihotapstva, pa mu ne more do živega. Brata Jurija so mu med njegovo odsotnostjo zaprli v brdski graščini. Stempiharjev sovražnik Oblanec je izmaknil Stempiharjevo culo s tobakom. — 2. dejanje. Jože Stempihar pride pred brdsko graščino in zahteva svojega brata. Ker mu ne ustrezajo, sam udre vrata v ječo in osvobodi Jurija in odnese tudi culo tobaka, ki jo je bil Oblanec spravil v roke graščinskim. Pijanega in spečega pa grajski biriči Stempiharja v krčmi ujamejo in zvežejo. Jurij jim uide. Stempiharja pa graščina izpusti, če se gre metat z grajskim medvedom.

Stempihar ga premaga, ali medved ga vendar močno zdela. — 3. dejanje. Stempihar nabije brdskega oskrbnika, Laha Galijo, pa tudi Oblanec mora bežati pred njim. Tedaj ga zahrbtno zvbijo v gostilno, da dobi iznenada udarec po glavi. Preden ga lahko odpeljejo, umre.

Kje naj se igra: Kjerkoli. Na kmetih in v mestu.

Kdo naj igra: Narurni ljudje, ki ne zaidejo prehitro v operetnost, za kar je v igri nekaj nevarnosti.

Na kakšnem odru: Lahko stiliziran oder, a ne pred zgolj zavesami. Pomagati si je predvsem s preprostimi kulisami (zasloni).

Pod milim nebom: Zelo priporočljivo. Gl. o tem natanka navodila v „Ljudskem odru“, II, 9-10, str. 146.

K režiji: Poudariti mitični značaj Stempiharja (v isti vrsti kakor Krpan, Peter Klepec), zraven pokazati na usodnost izdajstva. Igra je zato lahko vsekdar aktualna in bi morala postati krepka narodna igra.

Spomin plebiscita.

Letošnja naša slavnostna igra „Poslednje ustoličenje“ se bo morda v prav posebni meri podala na odru v dvorani, zato jo toplo priporočamo. Seveda tudi „Miklova Zala“ ni še prav nič izgubila na svoji privlačnosti.

POSLEDNJE USTOLICENJE.

Slavnostna ljudska igra v petih delih. Spisal France Brenk.

Osebe: 18 m, 5 ž, 2 dečka, množica.

Traja: Tri ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, 14. zvezek), za naročnike Din 18.—, za ostale in po knjigarnah Din 24.—.

Vsebina: 1. del. Dogodki pred ustoličenjem. Ljudje z vseh delov Koroške se zbirajo ob knežjem kamnu na večer pred ustoličenjem. Kneža Ernesta s spremstvom je na poti napadel vitez Ravbar. Kneginjo Cimburgo reši Jurij, sin knežjega kmeta Šaterja, ki je pustil svoje dekle, Hanko, in sedaj lazi za Ravbarjevo ničvredno hčerko Veroniko. Salzburški nadškof opozarja kneza na meniha Ciri-

la, ki je zapustil samostan, in sedaj hodi po slovenskih deželah, pridiguje v slovenskem jeziku. Njegov zagrižen nasprotnik je goriški grof Henrik, ker ga je Ciril že večkrat opomnil zaradi njegovega razvratnega življenja. Ciril pa je naročil sestanek kmetov opolnoči ob knežjem kamnu. Sporočilo prinaša stari pastir Rok. — 2. del. Spor. Zbranim kmetom prigovarja Ciril, naj ostajajo doma, naj čuvajo svojo grudo in svoj jezik. Šater jih prosi, naj mladi ne lazijo za tujkami. Mladi rod se upre in ne razume. — 3. del. Lov. Gospoda se nahajajo na lovu. Tu razodene Henrik svojo politiko: hotel je, da bi pri napadu, ki ga je sam naročil, padel Jurij Šater, ki je edini sin knežjega kmeta in tisti, ki bo oblast ustoličenja podedoval. Ker mu prva nakana ni uspela, ga hoče iztrgati njegovemu narodu tako, da bo zahteval od viteza Ravbarja za „kazen“, naj dovoli poroko njegove hčerke Veronike z mladim kmetom Jurijem. To tudi izpelje. Naslednji dan po ustoličenju naj bo slovesna zaroka. Medtem pa se Veronika zabava s slom iz Salzburga. — 4. del. Poslednje ustoličenje. Ves stari obred se razvija pred našimi očmi. — 5. del. Grmada. Jurij je spoznal, da je Veronika ničvredna. Govoril bi rad s Hanko, ki jo komaj dohiti, ko z Mojco hitita iz cerkve. Pobotata se. Ljudska veselica okoli grmad ob knežjem kamnu. Knez in vojvoda Ernest se izkaže dobrohotnega vladarja, ki užene tudi Henrikovo samopašnost. Medtem uide Veronika s slom iz Salzburga, oznani se pa tudi, da se vzameta Jurij in Hanka. Velika radost. Ciril odhaja na apostolsko pot.

Kje naj se igra: Povsod pod milim nebom, pa tudi na večjem odru.

Kdo naj igra: Vsi stanovi vsega okraja (gl. navodila na koncu knjižne izdaje in članič avtorja v „Ljudskem odru“ II, 9-10, str. 144).

Na kakšnem odru: Prav lahko na velikem odru v dvorani. Igra je pisana za pod milo nebo.

K režiji: Igrski vodja mora pokazati na razloge, zakaj je bilo ustoličenje leta 1414 poslednje. Iz tega morajo gledavci črpati nauk za sedanost in bodočnost.

MIKLOVA ZALA.

Igra v petih dejanjih. Po Sketovi povesti priredil M. Bajuk.

Osebe: 22 m, 3 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Jugoslovska knjigarna v Ljubljani, 1952), Din 18.

Vsebina: 1. dejanje. Leta 1478. Turki prihajajo v deželo. Može se domenijo zaradi obrambe. Stari Serajnik, župan, odlaga posle. Soglasno določijo za naslednika njegovega sina Mirka. Ko sta sama, mu oče odsvetuje znanje z Almiro, hčerko priseljenega trgovca in soseda. Mirko se res zaroči z Zaliko, Miklovo hčerko. — 2. dejanje. Tresoglavova hči Almira izve za Mirkovo zaroko. Za vsako ceno hoče dobiti Mirka. Oče ji obljubi pomoč. Pomagali bodo Turki, ki jim bo kristjane izdal. — 3. dejanje. Zaradi Tresoglavovega izdajstva zasedejo Turki utrjeno Gradišče. Mirka in tovariše ujamemo. Tresoglavu in Almiri naj se želje izpolnijo. Turški poveljnik Iskender pa hoče dobiti Zaliko. Mirko in tovariši je ne izdajo. Poveljnik jim zagrozi z mukami in smrtjo. — 4. dejanje. V zavetju pod Rožnico izve Zalika za usodo Mirka in domačinov na Gradišču. Novico je prinesel junaški Davorin. Oba se odpravita preoblečena, da bi rešila Mirka in tovariše. Almira, ki se tudi nahaja v votlini, se splazi za obema in oba izda. Zalika mora v sužnost, Mirka izpuste. Almira se izda za njegovo rešiteljico. — 5. dejanje. Zalika je na Turškem v ječi. Pustiti mora vero ali pa umreti. Njeno slovensko molitev sliši stari stražar Marko, ki je v resnici Zalikin stric. Spoznata se in skupaj zbežita. — Doma najdeta svate. Mirko in Almira se s svati odpravljata v cerkev. Zalika se razodene. Almiro poženejo, vsi skupaj pa odidejo v cerkev, namesto k poroki k zahvalni službi božji.

Kje naj se igra: Zlasti na kmetih, pa tudi v mestu. Delavsko okolje ne bo našlo preveč zanimanja.

Kdo naj igra: Igra pričakuje precej izenačenih igralskih sil. Zlasti je treba paziti na množico.

Na kakšnem odru: Igra je pisana za običajni dosedanji omarni oder s težko kuliserijo, torej dosledno realistično. Kako vse skupaj poenostaviti, je pokazal D. P. v „Ljudskem odru“ II. 1, str. 17.

Pod milim nebom: Tudi glede igranja pod milim glej navedeni člančič D. P. Igra je seveda kot nalašč za pod milim nebom.

K režiji: Veliko nevarnosti je, da se pokažejo vsi izrodki diletantskega igranja. Igrski vodja bo moral držati vajeti prav na tesno.

Spomin Jan. Ev. Kreka.

Zdaj imamo že nekaj socialnih stvari na razpolago. „Animo“ bodo uporabili tam, kjer bodo hoteli prirediti pravo proslavo z obsežnejšim sporedom. Kot samostojni prireditvi pa bosta služila „Boštjan iz predmestja“ ali pa „Hlapec Jernej“.

ANIMA.

Duhovna igra v dveh slikah. Napisal Jos. Feiten. Prevedel Niko Kuret.

Osebe: 5 m, 2 ž.

Traja: Pet četrti ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 7: Dve duhovni igri), za naročnike Din 15,- (za druge in po knjigarnah Din 20,-).

Vsebina: 1. slika. Anima, kmečko dekle, je prišlo zdoma v mesto, da bi rešila brata Kristofa, ki je po sporu v družini ušel zdoma in sedaj propada telesno in na duši. Veseljak ustavi Animo in jo zamenja s počestnico. Pove ji pa, da njeno ime pomeni — duša. Ona se ob tem zave svoje naloge: biti bratu duša. Ko brata pijanega skliče k oknu, se ji razodene gorje mesta in industrijskega proletarijata. — 2. slika. Rudar Jamnik, ki Kristof pri njem stanuje, je na prošnjo Anime Kristofa še obdržal na stanovanju. Anima mu je sobo vso očedila in nanovo opremila. Kristof se kar ne znajde, ko se vrne. Tedaj pa pride njegova priležnica Zofa. Ko vidi spremembo in zagleda Animo ter ji tudi Kristof pove, da hoče začeti novo življenje, zažene Zofa hrup. Jamnik jo spravi iz hiše. Anima pa sedaj Kristofu pove svojo pot

do njega, razloži zadržanje domačih, pove mu tudi svoj načrt: njegovo dekle, Marta, mora priti k njemu, poročila se bosta. Ona pa se bo posvetila službi reževev delavskih okrajev.

Kje naj se igra: Ne na kmetih, najbolje v delavskem kraju, v mestu.

Kdo naj igra: Vsaj Anima in Kristof morata biti nadpovprečna igravca, tudi Zofa ni lahka vloga.

Na kakšnem odru: 1. slika v predmestju na ulici, ponoči. 2. slika v Kristofovi sobici. Originalen način inscenacije je prinesel „Ljudski oder“ I, 7-8, str. 66, 67 in 68 (slike), in ga toplo priporočamo.

Pod milim nebom: Pod milim nebom je „Anima“ nemogoča.

K režiji: „Anima“, ki so jo pri nas že tolikokrat igrali, nas pelje v bedo življenja, iz katerega išče rešitve. Moč ji daje misel, ki preveva vso igro in ki jo lepo izpove Anima: „Mnogo je res, kar si mi pokazal, in vendar nič ni spričo tvoje duše, ki more si in mora si podvreči to življenje.“

BOŠTJAN IZ PREDMESTJA.

Po Herwigovi noveli dramatisiral J. Benoit. Iz flamskega izvornika prevedla in priredila Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 11 m, 8 ž, otroci, delavci, delavke, ljudstvo, glasovi.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, 9. zvezek), za naročnike Din 15,—, za ostale in po knjigarnah Din 20,—.

Vsebina: Predigra. Boštjan, mlad redovnik, se odloči, da zapusti samostan in se loti aktivnega dela med proletariatom. — 1. slika. Boštjan sredi med delavci sam delavec. Vršni dobra dela. Sreča se s svojim bodočim sodelavcem Pavlom. — 2. slika. Boštjan stanuje pri Zagarjevi, ki se je čutno zaljubila vanj. Zagar je pijanec, ki skoraj nikoli ne pride domov. Boštjan je počedil stanovanje. Popravlja otrokom igrače in je sploh za vse poraben. Ko se mu Zagarjeva približa, jo resno zavrne. Vprav tedaj pride Zagar. Pobotata se. Boštjan pripravi spravo med obema zakoncema. — 3. slika. Pavel pomaga Boštjanu. Zunaj so delavski nemiri. Policijska preiskava v stanovanju. Boštjan

obupuje zaradi načina svojega delovanja. — 4. slika. Boštjana premaga gnev nad krivicami tega sveta. Delavske množice ga potegnejo za seboj, da jim govori. Ko ga voditelji primejo za besedo, se spomni svojega poslanstva in se ustraši. Z zaničevanjem ga zapuste. — 5. slika. Kletno zbirališče Boštjanove občine. Obišče ga časninar, ki je željan senzacij, obiščeta ga nekdanja sobrata, ki mu hočeta slediti. Njegovi nasprotniki med delavstvom ga iščejo in mu groze. Boštjan čuti, da se bliža njegova ura. — 6. slika. Med nagovorom udre delavska množica v klet. Maloštevne vernike razkrope. Boštjana zgrabijo, bijejo. Naposled ga zunaj ustrelje. Zbeže. Bližajo se spet njegovi verni. Zdaj se bo šele prav pričelo Boštjanovo delo. Njegova kri je seme bodočnosti.

Kje naj se igra: Odločno le v delavskem okolju in po mestih.

Kdo naj igra: Boštjanova postava je os, a vse okoli njega mora biti ubrano.

Na kakšnem odru: Treba je poenostaviti pozorišče. V ta namen so dodani knjižni izdaji natančni načrti.

Pod milim nebom: Boštjan se da uprizoriti tudi pod milim nebom, vendar preveč ž njim ne bomo silili iz dvoran.

K režiji: Igrski vodja naj ob Boštjanu pokaže program, kako mora vsakdo izmed nas praktično pomagati k rešitvi socialnega vprašanja v luči evangelija.

HLAPEC JERNEJ.

V 9 slikah za oder priredil Ivan Srbinek.

Osebe: 18 m, 4 ž, 5 o, otroci, kmetje.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Narodna knjigarna v Gorici, 1925, zaloga Jugoslovske knjigarne, Ljubljana), Din 18,—.

Vsebina: 1. slika. Pri Sitarjevih na sedmini. Hlapec Jernej je služil štirideset let pri Sitarjevih. Po smrti starega Sitarja ga mladi gospodar požene od hiše. — 2. slika. Pred županovo krčmo. Jernej išče pravice. Povpraša zanjo Gostačevega studenta, ki je studiral postave. Le-ta mu pove, da je mladi Sitar ravnal po pisani postavi. Enako mu povedo župan in pri njem zbrani kmetje. Zateče se k otrokom, ki ga pa zasmehujejo. — 3. sli-

ka. Na Tičnici. Jernej se odpravlja po pravico k sodnikom, ki jo dele. Gostačev student mu zaman dopoveduje svoja spoznanja. — 4. slika. V Ljubljani na sodnji. Izba mladega sodnika. Mladi sodnik Jerneja sočutno posluša, a ne more mu povedati drugače kakor so povedali drugi. Naposled Jerneja iztirajo iz izbe. — 5. slika. V zaporu. Potepuh, ki s prezirom gleda na človeško pravico, Jerneju ne more omajati vere. — 6. slika. Zopet v zaporu. Jerneja izpuste iz zapora, pravice ni dobil. Napotil se bo do cesarja. Mladi popotnik mu pove, da bo pot zaman. Jerneju vere še zmeraj ne more vzeti. — 7. slika. Dunaj. Hodnik na policiji. Stražnik pripelje Jerneja na policijo, jezični dohtar pa odloči, da ga spravi jo v njegovo domačo občino, v Resje. — 8. slika. V župnišču. Izba. Tudi pri župniku Jernej ne dobi potrdila svoje pravice. Zato odide, da jo bo poiskal sam. — 9. slika. Pod klancem. Na desni za sadnim drevjem Sitarjev dom. V ozadju vas. Drevje. Jernej je Sitarjevino zažgal. Ljudje ga sodijo sami. Moški ga pograbi jo in ga vržejo v ogenj.

Kje naj se igra: Zlasti na kmetih, pa tudi v vsakem drugem okolju.

Kdo naj igra: Velikansko je breme igravca Jerneja. Vse druge osebe se vrstijo samo ob njem.

Na kakšnem odru: V knjižni izdaji je pozorišče na široko opisano, vendar bo igrski vodja moral iskati poenostavljenja. Za to bo našel natančnih navodil v „Ljudskem odru“ II, 1, str. 16 (z dvema slikama).

K režiji: Igrski vodja naj igro oblikuje kot silno izpraševanje vesti, ki naj gre do slehernega med nami.

Misijonska nedelja.

Slejkoprej moremo priporočiti Ghéonove „Tri modrosti starega Wanga“, ki so resna umetnina in daleč od tako številne prisiljene in priložnostne „misijonske“ dramatike.

TRI MODROSTI STAREGA WANGA.

Kitajska igra v štirih slikah. Spisal Henri Ghéon. Poslovenil Niko Kuret.

Osebe: 8 m, učenci, ljudstvo.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (založila Misijonska tiskarna v Grobljah), Din 8.—, za naročnike 10 odst. popusta.

Vsebina: 1. dejanje. Lao Wang, izvrsten učitelj boksa, kristjan, zastonj poučuje revnega, toda nadarjenega pagana Čang fu tanga. Celo z denarjem ga podpira za njegovo bolno mater. Zli duh pa s peklensko zvičajnostjo spremeni Čang fu tangovo ljubezen do mojstra Lao Wanga v sovraštvo. — 2. dejanje. Pri veliki vstaji, ki je divjala nad kristjani, so Lao Wangu požgali domačijo in pomorili vso družino. Storil je to sam Čang fu tang. Sedaj se je povrnil mir. Čang fu tang trpi pomanjkanje, grozi mu drugod smrt za lakoto. Domov si ne upa, kar se boji maščevanja starega Wanga. Misijonar poskusi pripraviti Wanga, naj Čang fu tangu odpusti. Po silno težkem boju se Wang vda. Ali Čang fu tang mu naj ne hodi na pot. — 3. dejanje. Wang izkuša zli duh. Wang pada in vstaja. Kristjani so se zbrali. Oče misijonar jim govori o slabosti človeške narave, ki se da z božjo pomočjo premagati in povečati. Pričakujejo namreč — Čang fu tanga, ki je vsakemu izmed kristjanov storil hudo. Seveda nobenemu toliko kakor Wangu. Čang fu tang se hoče spokoriti in spreobrniti h krščanstvu. Vsi mu odpuščajo. Z največjo muko mu odpusti tudi Wang. — 4. dejanje. Čang fu tang želi biti krščen. Ponižal se je do kouca. Prosi, naj bi mu Wang smel biti boter. Prestrašen ga misijonar odvrča od te želje. Wang je vse slišal. Še zadnje, junaško zatajevanje: morivcu svoje družine postaja duhovni oče.

Kje naj se igra: Le pred sklenjenim gledalskim občestvom, nikar pred „mešano publiko“.

Kdo naj igra: Lao Wang kakor tudi Čang fu tang morata biti izvrstna igravca, nič manj Zli duh (ki pa deluje v kitajskem okolju, ni tedaj kak evropski Mefisto).

Na kakšnem odru: Niti ni potreben običajni omarni oder. Zadostuje navadno odrišče z nekaj zasloni, poslikanimi s kitajskimi motivi.

Pod milim nebom: Tudi primerno, ampak samo zvečer. S kitajskimi lampijoni in primerno razsvetljavo.

K režiji: Igrski vodja bo moral jasno izluščiti gigantsko samopremagovanje in odpuščanje starega Wanga. Gledavce mora pretresti do dna duše. Igra je lahko — misijon.

Zahvalna nedelja.

Kakor priporočamo „Dom“ in „Grunt“ samo za kmečko okolje in kmečke igravce („Kmetje kmetom!“), tako se nam zdi prav, da tidve igre uprizorimo na zahvalno nedeljo in se tako naši kmečki ljudje zavedo svojega pravega in zdravega odnosa do domače zemlje.

DOM.

Drama v štirih dejanjih. Napisal Janez Jalen.

Osebe: 10 m, 6 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1925), Din 22.

Vsebina: 1. dejanje. — Na Trati gospodarji mati Ana. Vse propada. Sin Mirko studira na Dunaju in zahteva denarja, čeprav nima še nič skušenj. Hčerka Angela je gosposka. Sploh je v hiši vse gosposko. Stari stric Tonej in sin Tine, bodoči gospodar, skleneta Trato rešiti. Angela pristane, da prevzame gospodinjstvo v hiši in se odreče profesorju Škrjancu: vzela bi ga bila, da bi bila mater lahko imela pri sebi v mestu. Krčmar, varuh otrok, se je znal dobro okoristiti s svojim poslom. V zadnji uri prepreči Tine, da mu mati ne proda lesa v zadnjem lepem gozdu. Mecenovcu, ker bi Trata izgubila s tem zadnjo gotovo vrednost. — 2. dejanje. Tine je prodal konja, pse in lov. Sedaj vrže iz hiše še krčmarja, ki zato grozi, da bo Trato razgal. — 3. dejanje. Mirko se je za svoj delež zadolžil pri krčmarju. Angela zavrne profesorja Škrjanca. Krčmar terja Mirkov delež. Mlinarjev Lojze, ki ljubi Angelo in ki se je ona zanj sedaj na tihem odločila, posodi znesek, ki ga krčmar zahteva. — 4. dejanje. Krčmarjeva hčerka Zalika je zanosila z

Mirkom. Grčarjeva Ivanka, mladenka iz revne hiše, Tinetovo deklo, želi, da bi se Tine in Mirko pobotala, preden pride sama k hiši. Tine vztraja na svojem in se zato spreta. Mati posreduje, da bi Mirku, ki kaže, da je prišel k pameti, dali iz gospodarstva zadnjič nekaj denarja, da konča izpite in vzame krčmarjevo Zaliko. Ob tem pride do preloma v družini. Mati se nezavestna zgrudi. Tedaj pa pridejo vsi k pameti. Mirko sam poprime na travniku za delo. Ivanka se spravi s Tinetom. Vse se bo uredilo. Tudi Trata bo rešena.

Kje naj se igra: Na kmetih.

Kdo naj igra: Kmečki igravci bodo najbolje opravili, če ne bodo hoteli potlačiti svoje neposrednosti.

Na kakšnem odru: Igra je realistična. Stilni oder je zanjo neuporaben, treba je zmerne realistične inscenacije.

Pod milim nebom: Prav primerno z nekaterimi spremembami (gl. točna navodila za to v „Ljudskem odru“, II, 9-10, str. 145).

K režiji: Poudariti navezanost na dom, na grudo. To je velik problem, ki naj zadene v živo naš kmečki življ. Med njim naj ta igra vrši poslanstvo.

GRUNT.

Ljudska igra v štirih dejanjih. Spisal Joža Vovk.

Osebe: 10 m, 5 ž.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih“ (Rokopisna zbirka, zv. 12), samo na posodo (izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizoritev Din 50.—).

Vsebina: 1. dejanje. Grabnov Matevž, sin starega Grabna, zahaja h krčmarju Gričarju, ki bi mu rad usilil svojo hčer Angelo za ženo. Diši mu lepi Grabnov grunt. Pri Grabnovih doma gospodinji hčerka Julka, Matevževa sestra. Drvar Janko jo rad vidi. Ko jo nekoč obiše in se tačas med Matevžem ter starim in Julko vname prepir, se spreta tudi on in Matevž. Le-ta mu namreč očita, da bi se rad priženil na Grabnovo. — 2. dejanje. Pri Gričarju v gostilni. Matevž se smoli okoli Angele. Gričar ga podpihuje, da more dobiti grunt on, Matevž. — 3. dejanje.

Matevž prisluškuje pogovoru Julke z Jančetom. Oče mislijo dati grunt njej, ker Matevž ni za rabo. Matevž plane divji nad Jančeta in ga podi stran. Janče ne gre. Gričar prihaja mimo in daje Matevžu korajžo. Matevž in Janče se spopadeta. Julka ju loči. Oče pride iz hiše. Matevž mu pove: Jutri pojdejo v mesto. Julko bo izplačal, grunt pa bo njegov. — 4. dejanje. Matevž prinese od Gričarja denar, da bi izplačal Julko in poravnal dolg, ki je na gruntu. Oče denarja ne mara, češ, da je ukraden. Matevž očeta napade in sune po tleh. Nato zbeži v obupu, videč, kaj je napravil. Steče h Gričarju in ga s kolom pobije. Oče pa umira — joč blagoslovi Jančeta in Julko, ter jima izroča grunt.

Kje naj se igra: Na kmetih. Tu bo več kakor samo zgodba. V mestu bi videli samo zgodbo.

Kdo naj igra: Pravi kmečki ljudje. Nič mestnega.

Na kakšnem odru: Igra je realistično zajeta, torej bodi tudi inscenacija realistična.

Pod milim nebom: Lahko. Nekaj majhnih sprememb.

K režiji: Ne preveč poudarjati bučnih nastopov, tudi ne razvleči v operetnost in osladnost nesrečnega konca. Igra naj bo memento proti sirovosti kmečkih fantov in pridiga o četrti božji zapovedi, hkrati pa nauk ošabnežem.

Spomin vernih.

Boj napovedujemo vsakršni osladnosti, ki se šopiri prav za ta spomin zlasti z igro „Mlinar in njegova hči“. Tri igre svetujemo: „Slehernika“, ki je v Thuysbaert-Pogačnikovi priredbi možen na vsakem odru (odri, ki razpolagajo z večjim aparatom, se bodo lahko lotili Hofmannstahl-Zupančičevega), „Župnika iz cvetočega vinograda“, ki more biti dostopen vsaj tako kakor je „Mlinar in njegova hči“, kjer pač težko govorimo o umetnosti, medtem ko je Timmermansovo delo umetnina najčistejšega kova, in „Most v večnost“, ki pa bo ostal omejen le na nekatere odre in za vse nikoli ne bo mogel prihajati v poštev.

SLEHERNIK

Liturgičen in alegoričen misterij v enem dejanju. Napisal P. Thuysbaert. Prevedel in priredil dr. Jože Pogačnik.

Osebe: 7 m, 8 ž, 1 m glas, 1 otrok, pijanci.

Traja: Pet četrti ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 1), Din 8., za naročnike 10 odst. popusta.

Vsebina: Glas božji toži nad grešno-stjo sveta. Pokliče Smrt in ji naroči, naj gre po Slehernika, da položi svoj račun. Slehernik se prestraši, ker na odhod ni pripravljen. Pokliče prijatelja na pomoč, da bi ga spremljal. Prijatelj ga zapusti. Bratranec in sestrična mu tudi zbežita. Zateče se h Bogastvu, a le-to ne more zapustiti tega sveta. Zadnja je Krepost, a tudi ta mu ne more pomagati, ker je po njegovi krivdi brez vsake moči. Napoti se do sestre Vere, le-ta ga pa popelje do sestre Pokore. Pri njej se Slehernik spokori. Tedaj je ozdravljena tudi Krepost. Na zadnjo pot pa Slehernika spremljajo Modrost, Lepota, Moč in Čut. Preden stopi čez zadnji prag, spiše poslednjo voljo in se poslovi od žene in otroka. Tik pred koncem ga zapuste Modrost, Moč, Lepota in Čut, do groba ga spremlja Vera, a do zadnjega gre z njim Krepost, Slehernik je zveličan.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Slehernik mora biti izvrsten igravec, na njem je vsa teža igre. Ostale postave morajo dobro obvladati dikcijo, jezik.

Na kakšnem odru: Natančen načrt odra je dodeljen knjižni izdaji.

Pod milim nebom: Na prvi pogled se Slehernik v tej priredbi ne da igrati pod milim nebom. Vendar so se poskusi izvrstno obnesli. Natančno navodilo s sliko se prinesel „Ljudski oder“ II, 7-8, str. 128 sl.

K režiji: Prav bo, če se upoštevajo navodila, ki jih je zaradi večje enotnosti igre napisal D. P. v „Ljudskem odru“ II, 2, str. 28 sl.

ZUPNIK IZ CVETOČEGA VINOGRADA.

Drama v treh dejanjih (10 slikah). Spisala Felix Timmermans in Edvard Verhaan. Prevedla Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 6 m, 3 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 20), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev Din 50).

Vsebina: Prvo dejanje. 1. slika. Izidor, trgovec s starinami, mlad, lep človek, se je zaljubil v Leontino, hčerko sosedu, urarja Gomarja. Le-ta ju zasači. Silno je togoten zato, ker je Izidor brezverec. — 2. slika. Gomar pride s hčerko na obisk k bratu župniku. Pove mu, kaj se je zgodilo. Župnik ga pomiri. — 3. slika. Župnik pripravi Leontino, ki je ostala pri njem, da mu pove vse natanko in od kraja. Obljubi ji, da bo pisal Izidorju, naj pride k njim. Delala bosta, da ga spreobrneta. — Drugo dejanje. 1. slika. Izidor in župnik se razgovarjata o veri, pa ne prideta daleč. — 2. slika. Vsa trojica kramlja. Župnik se boji, da se Izidor ne bo spreobrnil. Ko pusti mlada človeka sama, da bi Leontina Izidorja vprašala, kaj mu je še na srcu, si govorita samo o ljubezni. — 3. slika. Izidor je spoznal, da ne more postati veren. Poslovi se samo od župnika. Ko Leontina, ki je še polna zaupanja, to izve, jo zadene ko strela z jasnega. — Tretje dejanje. 1. slika. Leontina opravlja devetdnevnicu in zaman čaka čudeža. Ne vzdrži drugače. Staro Mieke Zand naprosi, naj bi na njen naslov smelo priti pismo, ki ji ga bo pisal Izidor, kateremu mora pisati. — 2. slika. Župnik je zaradi Leontine ves potrpt. Leontina je prejela pismo od Izidorja in je vsa vesela. Ko pa župnik dobi pismo v roke, vidi, da je le vse še pri starem. Župnik ji milo in resno pojasni, da mora ta ljubezen prenehati. Po strašnem boju se Leontina odloči, da napiše Izidorju — slovo. — 3. slika. Leontina je pripravljena za procesijo. Mieke jo slučajno vpraša, kako je z Izidorjem. Tedaj se Leontina nezavestna zgrudi. — 4. slika. Leontina je resno bolna. Zaradi nagle jetike je tik pred smrtjo. Oče Gomar sedi pri njej. Župnik pošlje na skrivaj po Izidorja. Sama po sebi ga Leontina pričakuje. Prav zadnji hip prihiti. Leontina umre. To je milost za Izidorja, ki se spreobrne. Potem

ko ji je zatisnil oči, sam začne moliti očenaš . . .

Kje naj se igra: Je precej vseeno.

Kdo naj igra: Vse vloge so hvaležne in zahtevajo dobrih igravcev. Posebno pa naj bo župnik krepak in prepričevalen. Izidor iskren, Leontina prisrčna, a nikdar sladkobna.

Na kakšnem odru: Omarni oder. Lahko stilizirano, a ne zgolj zavese.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Pravilno kazati Izidorja, ki išče, Leontino, ki ljubi, upa in trpi, v sredi pa župnika, polnega zdravja in prevzemajoče vere. Igra naj bi bila dejanski — apostolat.

MOST V VEČNOST.

Igra o smrti. Spisal J. M. Becker. Prevedla Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 2 m, 1 ž.

Traja: Ena ura.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 4), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev Din 50).

Vsebina: 1. dejanje. Potujoči rokodelec Izidor pride do mitnice ob mostu, po čigar sredi teče meja. Mitničar mu potrdi potni list. Ko Izidor odide, določi mitničar, da je za prestop meje treba plačati tri zlatnike. Izidor se nenadoma vrne: mitničar na oni strani mu ni dovolil prehoda. Vsebina je simbolična: V resnici se je potujoči rokodelec na poti ponesrečil. Prisedel je na voz kamenja, ki se je pa prevrnil ter njega in voznika podsul in pobil do smrti. — 2. dejanje. Do mitničarja na drugi strani pride deklica Tinka. Tudi on ji dovoli prehod, a mitničar na tej strani jo zavrne. Ko pride nazaj, je mitničar ne spusti več preko prehoda, ker je to po deseti uri zvečer prepovedano. Tudi Tinka je v resnici umrla za jetiko, ki si jo je bila nakopala na plesu. Tam je nekoč zavrnila poštenega Izidorja. — 3. dejanje. Sredi mostu se srečata Izidor in Tinka in se najprej ne spoznata. Skleneta skupaj počakati. Pripovedujeta si svoji zgodbi in vidita naposled, kdo sta. In sedaj postaneta oba lahka in se dvigneta v nebo . . . Mostnarja predstavljata smrt, vsa igra pa ilustrira zadnje trenutke življenja pred

smrtjo ob primeru dveh mladih ljudi, ki v življenju še nista poravnala vseh računov drug do drugega in sta se v smrti skoraj istočasno našla.

Kje naj se igra: Le v krogu inteligentnih gledavcev.

Kdo naj igra: Trije ljudje, ki bodo do dna doumeli tekst in ga bodo lahko po-

dali v slogu, ki ne bo imel nič skupnega z navadnim realističnim slogom.

Na kakšnem odru: Na omarnem odru, toda brez vsakih realističnih prituklin, ekspresionistični poudarek.

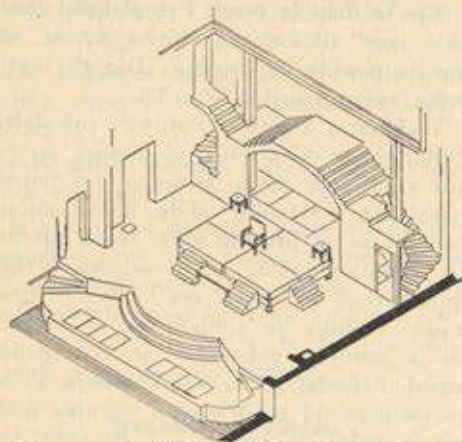
Pod milim nebom: Tvegano.

K režji: Mnogo finega čuta, da se iz simbolnosti izlušči jedro v čisti, nedotaknjeni lepoti in poeziji.

POZORIŠČE

Idealno odrsko ogrodje.

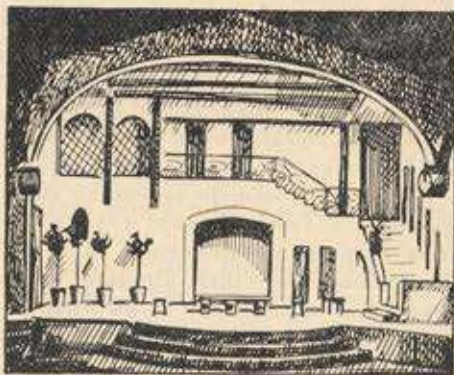
Težko je dandanes, svetovati in ustvariti pravo, idealno odrsko ogrodje. Smo na prelomu slogov. Igramo igre docela realističnega značaja, kakor nam jih je prepustila polpretekla doba in kot jih ne moremo kar tako zmetati čez krov. Za to

Oder v gledališču „Vieux-Colombier“ (Paris).

nam je treba več ali manj realistične inscenacije in za to primerne ogrodje. Za uprizoritev srednjeveških in modernih stvari se zadovoljujemo s stilnimi inscenacijami, ki jim edine odgovarjajo. Zanje je treba mnogo bolj preprostega odrskega ogrodja. Kako tedaj oboje združiti na najpametnejši način? Predlogov, načrtov in vzorcev je mnogo. Danes prinašamo oder starega gledališča „Vieux-Colombier“, ki ga je ustanovil 1915 Jacques Copeau, gotovo med največjimi režiserji sodobnosti. Te-

ga odra danes sicer ni več, ker ga je dal novi lastnik podreti, lahko pa ostane njegova ureditev vzor za vsak oder. To, kar vidimo, je ogrodje, ki se da še bolj poenostaviti. Oder na sredi se da odstraniti. Kdor pozna zgodovino pozorišča, bo v tem ogrodju lahko spoznal kombinacijo shakespearkega odra, sejmskega glumaškega odrišča, klasičnega grškega

Pozorišče za neko Shakespearejevo igro na odru v Vieux-Colombierju.

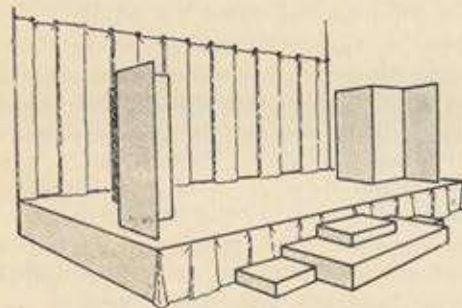
pozorišča, sporočenega omarnega odra in vseh sprememb novega stilnega pozorišča, zlasti pomol v dvoranu in s tem omogočeno zvezo z gledavstvom. K sliki, ki jo posnemamo iz „Dokumentov“ ki jih izdaja L. Chancerel, dodajamo še njegove besede: „Nikdar to stalno odrsko ogrodje ni motilo gledavcev, nasprotno, z minimom stroškov in z maksimom stila je nudilo vedno novih virov načinu reševanja problemov, v pogledu najrazličnejših iger.“ Resničnemu teatrskega človeku poskakuje srce od veselja, ko vidi

te neštete možnosti, ki jih nudi tako bogato razčlenjeni zadnji del odra s spodnjim in zgornjim odrom in tako različnimi in slikovitimi dohodi. Če je treba, se pred ta del spusti horizont. Odmorov ni več — nešteto pozorišč je lahko stalno pripravljenih . . .

Mislimo, da bodo lahko marsikje pri preureditvi odra črpali pobude iz tega shematičnega pogleda na eno najpopolnejših odrskih ogrodij iz zadnjega časa.

„Ko pa pri nas nimamo odra!“

O tem smo svoje dni že pisali. To ni ovira, da se ne bi igralo! Seveda, realistične stvari v slogu iz konca preteklega stoletja zahtevajo res da komplet „oder“ s kulisami, ozadji itd. Za druge igre pa se da povsod improvizirati pri-

Prprosto stilno pozorišče na navadnem odru.

merno pozorišče z najpreprostejšimi sredstvi, ki vrhu tega skoraj nič ne stanejo. „Eclairneur de France“ je prinesel načrt takega preprostega, stilno pa nad vse ubranega pozorišča na navadnem koncertnem odru ali na zasilno postavljenem odrišču. Objavljamo ga tudi mi in ga dajemo vsem našim cagavim igrskim vodjem v premislek in vpogled. Ozadje: zavese, na odru dva trodelna zaslona v obliki španske stene. O teh zaslonih smo govorili že lani (gl. „Ljudski oder“ II, 4, str. 75). Sijajno se dado uporabiti za vse najrazličnejše priložnosti in v nad vse raznolikih postavah, samo pleskani morajo biti v popolnoma nevtralni barvi (najbolje sivo). Dva taka zaslona (niti ni potrebno, da sta trodelna, lahko sta tudi samo dvodelna) odtehtata

celo vrsto različno poslikanih in popačkanih kulis, dosežemo pa z njima stilno mnogo bolj enotne in ubrane učinke kakor s še tako „lepo“ kuliserijo. Razume se, da naj bodo taki zasloni nekaj nižji kakor bi bile „kulise“. V bistvu in v načinu izdelave pa so posamezni čisto navadne kulise: okvir iz lat in na to nape-to platno. Zvežemo jih z navadnimi tečaji.

K našim nasvetom.

K igram, ki jih svetujemo v tej številki, so podrobnejši nasveti za inscenacijo sicer odveč, ker je povsod pridejanih dosti navodil.

Hoteli bi pa omeniti preprosti način inscenacije „Stempiharja“ v Kranju 1952. Za prvo dejanje so se pripravile tri

Osnutek za inscenacijo kitajske igre.

enotno sivo popleskane kulise z okroglimi loki v čelno vrsto v ozadju. Vse naokrog so bile modre zavese, ki so ostale skozi vso igro. Zadnji del odra je bil dvignjen za eno stopnico. Loki so predstavljali oboke pri Jahačevi gostilni, ki so ohranjeni še danes. V drugem dejanju je navadeu dvodelen kulisni zaslon (gl. zgoraj), postavljen v sredo ozadja z vogalom proti gledavcem, predstavljal vogal brdske graščine. V tretjem dejanju se je isti zaslon postavil tako, da je bil kot obrnjen v ozadje. S tem je bila ponazorjena izba pri Jahaču. Ta preprosta inscenacija nikogar ni motila. Nasprotno, sicer realistično zasnovana igra se je s tem strnila, da je prišla osrednja misel bolj do izraza in se ni izgubila v „koloritu“ realistične inscenacije.

Glede „Treh modrosti starega Wanga“ bo tudi težava zaradi stilno odgovarjajoče inscenacije. Prevladovati mora rumena barva. Spreten scenarist pa si s papirjem in črno barvo lahko pripravi za takšno ozadje iz rumenih zaves prekrasno pozorišče, ako pozna kitajske motive. Na oder namreč postavi nizke enodelne zaslone, kakor kaže naša slika, ki jih po tu pokazanih vzorcih poslika. Slika se na belo podlago s sami črnimi potezami. Tako bo ustvaril pristno kitajsko dihačo oder. Igrski vodja pa bo spretno izkoristil vse zaslone. V takem primeru je kajpak inscenacija, kakor jo podaja knjiga, odveč.

KAJ SE IGRA

Poletna meseca julij in avgust

Za mesec julij smo po našem časopisu mogli naštetj na katoliških odrih samo 7 predstav. Po enkrat so bili na sporedu: „Slehernik“, „Praznik cvetočih češenj“, „Navaden človek“, „Krivoprisežnik“, „Goslarica Naše ljube Gospe“, „Igra o izgubljenem sinu“, „Scapinove zvijače“. — V avgustu je to število narastlo na 22. Po dvakrat smo si zabeležili tele igre: „Slehernik“, „Luč z gora“, „Bratje“, po enkrat pa: „Darinka“, „Sy. Tarcizij, mučenec presv. Evharistije“, „Divji lovec“, „Razvalina življenja“, „Zlatopoljčan“, „Misterij sv. maše“, „Rodoljub iz Amerike“, „Sultanova hčerka in dobri vrtnar“, „Vzor zvestobe“, „Boštjan iz predmestja“, „Deseti brat“, „Tilka“, „Vzrok“, „Srce in denar“. Temu moramo prišteti še 6 predstav pasijonske igre „Naše odrešenje“ (Mozirje), za katere ne vemo točno, kako se porazdele na oba meseca. Skupno vemo tedaj za 35 predstav v teh dveh mesecih.

NOVE IGRE

Henri Ghéon. Mašna strežnika iz Santarema. Misterij v treh slikah. Prevedel dr. J. Debevec. Izdalo in založilo Skofijsko vodstvo. Marijinih družb v Ljubljani, 1955 (Kongregacijska knjižnica zv. 7). — To prečudovito Gheonovo igrice so igrali mali kongreganisti pri

sv. Jožefu v Ljubljani pod vodstvom p. Vrtočca D. J. z velikim uspehom. Potem je gostovala še tu in tam. Nato je zagledala beli dan v drobni knjižici. Prevod dr. J. Debeveca je skrben in lep. Zelo, zelo škoda pa je, da je izšla igra brez slehernega napotka, kako jo prav in lepo uprizoriti. Kjerkoli jo bodo hoteli igrati, jim toplo priporočam hrvaški prevod prof. Vojmila Rabadana („Santaremski djaci“, Knjižnica društvene pozornice sv. 14. Jeronimsko društvo, Zagreb), ki vsebuje po svoji minucioznosti vprav neprekosljiva navodila s slikami. N. K.

STROKOVNA KNJIŽNICA

„Bulletin du Comité International pour les Théâtres Populaires“, 6. letnik, Praga 1954. — Ta vestnik izhaja enkrat letno in je službeno glasilo Mednarodnega odbora za ljudska gledališča. Med člani tega odbora zastopa Jugoslavijo „Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca“, med uradnimi delegati raznih držav v tem odboru opazamo za Jugoslavijo dr. Slavka Batušića, člana Narodnega gledališča iz Zagreba. Vestnik, ki za vse leto obsega samo 24 strani, nudi precej gradiva, tako poročila in članke iz Belgije, Francije, Anglije, Romunije, Češko-Slovaške, Jugoslavije (članek A. Freudenaicha iz Zagreba o virih novih sil ljudskega gledališča ter obširno poročilo Ch. Olive iz Prage o delu hrvatskih „Kazališnih dobrovoljcev“). Zelo zanimiv je pregled angleškega in jugoslovanskega (med njim je naštet tudi naš „Ljudski oder“ kot edini slovenski list te vrste) revijalnega časopisja za ljudsko gledališče. Številko končuje pregled izvornih iger, ki so jih uprizorili angleški in jugoslovanski (dejansko samo hrvaški) ljudski odri v prejšnjih dveh sezijah (med jugoslovanskimi se kot edino slovensko delo naveda Ivana Cankarja „Za narodov blagor“). Sedi kot zaključek poziv k prirejanju teatarskih razstav. — „Matici hrvatskih kazališnih dobrovoljaca“, po katere posredovanju smo list prejeli, smo dolžni toplo zahvalo. N. K.

Našim odrom priporočamo pri nakupih in drugih potrebah:

BLAGOVI ZA ZAVESE IN KOSTUME / PLATNO ZA PREVLEKO KULIS

Jos. Ullaga nasl. J. Szimicz,

Maribor, Aleksandrova cesta 21.

I. C. MAYER

manufaktura,

Nabrežje 20. septembra - Stritarjeva ul. LJUBLJANA.

LEPAKI / VABILA / TISKOVINE:

Tiskarna Tiskovnega društva v Kranju

Lepake in letake dobavlja v nujnih primerih v nekaj urah po najmodernejših načrtih in po najzmernejših cenah.

Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana

Kopitarjeva 6.

Knjigotisk, klišarna, bakrotisk, litografija, offsettisk, knjigoveznica

IGRE / STROKOVNA LITERATURA:

Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana

Pred škofijo.

Velika zaloga iger vseh slovenskih založništev. — Ceniki in katalogi brezplačno.

Knjigarna Mohorjeve tiskarne v Celju

Meškov božični misterij v štirih dejanjih „Henrik gobavi vitez“ so uprizarjali mnogi odri ponovno z velikim uspehom. Naročajte knjigo pri Družbi sv. Mohorja v Celju. (Broširan izvod za udeležbo 15.-)

Vse igre ima na zalogi

Knjigarna sv. Cirila v Mariboru.

Priporočamo posebno, da uprizarjate igro „Gruda umira“, katera je za današnji čas izredno primerna. Tudi boste želi lepe uspehe z igro „Guraj“.

OKRASNI PAPIR / LEPENKA / ŽEBLJIČKI

Prodajalna H. Ničman,

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2.

Zaloga devocionalij, kipov, slik, šolskih in pisarniških potrebščin.

LASULJE

MASKERSKE POTREBŠČINE

M. PODKRAJŠEK

brivec in lasuljar.

Ljubljana, Sv. Petra c. 12 (10%)

E. MAREŠ

gledališki frizer,

Maribor, Gosposka ulica 10 (10%)

J. HOLY

brivec in lasuljar,

Brežice ob Savi (10%)

R. GROBELNIK

brivec in lasuljar,

Celje, Glavni trg (10%)

SLIKANJE DVORAN IN GLEDALIŠKIH ODROV

Črko-soboslikarsko in pleskarsko podjetje

PAHERNIK ANTON

Maribor, Frankopanova 15. Tel. 23-53.

DENARNI ZAVODI:

Ljudska posojilnica v Ljubljani

r. z. z. n. z., Miklošičeva cesta 6, (v lastni palači).

Obrestuje hranilne vloge najugodnejše. NOVE VLOGE, vsak čas razpoložljive, obrestuje po 3%.

ZAVAROVANJE:

Ura zamujena ne vrne se nobena!

Komu velja ta resnica:

1. vsem, ki menijo, da ne morejo umreti v trenutku, ko bo smrt za njih svojce tudi gmotno težek udarec:

2. vsem, ki menijo, da bo smrt prišla po nje še le, kadar bodo svojce do dobra oskrbeli;

3. vsem, ki odlašajo skrb za stara leta na sama stara leta;

4. vsem, ki so zmotno prepričani, da bodo svoje otroke mogli do polnoletnosti oskrbeti s primerno doto le s svojim trudom.

„KARITAS“ zavarovanje za posmrtno, starostno oskrbo in doto Vam je potrebno **takoj**, potrebno sedaj, ko ste še krepki, delazmožni in z lahkoto zmorete nizko mesečno premijo.

Ne odlašajte tedaj, temveč nemudoma stopite v stik z zastopniki tega edino uspešnega in koristnega zavarovanja!

Lahko se obrenete tudi neposredno na

Oddelek: „Karitas“

V palači Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, Masarykova c. 12, bodete lahko dobili navodila in pojasnila tudi za vse druge vrste koristnih zavarovanj, kakor proti požaru, zoper nezgode, zavarovanje jamstva itd.

Ali že imate katekizem naših ljudskih odrov

PRAVI LJUDSKI ODER

Napisal Niko Kuret

Priročnikov za ljudske odre 1. zvezek Str. 84.

Cena Din 20. (za naročnike Din 15).

Ta knjiga hoče razčistiti pojme glede ljudskega igranja pri nas. Pisana je skrajno poljudno, zato bo dostopna tudi vsakemu preprostemu igravcu in igravki. S posebnim ozirom je prirejena za skupno predelavanje na sestankih igralskih družin. Na koncu vsakega poglavja se nahaja pregleden, jedrnat, po točkah razporejen posnetek.

ZALOZBA LJUDSKIH IGER, LJUBLJANA.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Jože Jamnik, mestni kaplan (Kranj).

Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju (France Uhernik).

Poštnina plačana v gotovini.

LIST ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE

V TEJ STEVILKI:

POMENKI Z IGRALSKO DRUŽINO / P. VRTOVEC S. J.
KAJ BI IGRALI / BOŽIČNI ČAS
TEKSTI / MORSKA ZVEZDA: VRTNAR, KI SE JE SMRTI ZBAL
OBZORNIK / DELO „IGRAVCEV BOŽJIH“
KAJ SE IGRA / NOVE IGRE

TRETJI LETNIK / 1935-1936 / ŠTEVILKA 3-4

„Ljudski oder“ spada med redna izdanja „Založbe ljudskih iger“. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Zarnikova 16-pritličje. — Izdaja „Založba ljudskih iger“. — Urejuje prof. Niko Kuret (Ljubljana).

V letu 1935—36 (tretjem letniku) izda „Založba ljudskih iger“ kot redna izdanja: deset rednih števil „Ljudskega odra“ v dvojnih številkah, dve izredni številki „Ljudskega odra“, eno posvečeno igri otroka in mladostnika, drugo filmu, ter štiri igre: Drabosnjak, „Božična igra“, Brenk, „Poslednje ustoličenje“, Heinen, „Igra o dobroti“, Vombergar, „Voda“ (2. izdaja).

Redna izdanja „Založbe ljudskih iger“ (mesečnik „Ljudski oder“ in štiri knjige z najmanj štirimi igrami) veljajo za Jugoslavijo Din 60, za Avstrijo S 10, za Italijo Lit 25, za vse ostalo inozemstvo 2 USA dolarja. — V Avstriji se lahko plačuje s položnicami št. A-101.067 (Missionspriester, Lazaristen, Wien) z oznako „Založba ljudskih iger, Ljubljana — Misijonska tiskarna, Groblje“ na srednjem delu položnice.

„Ljudski oder“ sam velja letno 30 Din.

„Založba ljudskih iger“ ima svoj čekovni račun pri Poštni hranilnici v Ljubljani, št. 15.973.

Ugodnosti naročnikom naših rednih izdanj

Vsi naročniki naših rednih izdanj uživajo sledeče ugodnosti:

1. Pri izposojanju garderobe v izposojevalnici bivšega „Ljudskega odra“, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7-I desetodstoten popust na izposojnini. — Predložiti je treba v ta namen vsakokrat posebno potrdilo, ki ga dobi vsak naročnik naših rednih izdanj, če nam piše ponj in priloži znamko za odgovor.

2. Pri izposojanju lasulj in nakupu maskerskih potrebščin desetodstoten popust: v Ljubljani pri lasuljarju g. M.

Podkrajšku, Sv. Petra cesta 12, v Celju pri lasuljarju g. R. Grobelniku, v Brežicah pri lasuljarju g. J. Holyju, v Mariboru pri g. gledal. frizerju E. Marešu, Gosposka ul. 15. — Tudi v tem primeru je treba pokazati navedeno potrdilo.

3. Pravico imajo do pismenih odgovorov in brezplačnih skic za inscenacijo itd. (priložiti vsakokrat znamko za odgovor, mere odra: širino in višino odprtine, globino odra, oz. načrt pozorišča).

4. Poslužujejo se lahko rokopisne zbirke iger „Založbe ljudskih iger“.

Naslednja številka prinese: Kaj bi igrali v predpustnem času?

KDOR TUDI TE ŠTEVILKE NE VRNE,

ga imamo za naročnika lista. — Kdor želi dobivati tudi igre,

naj nam pošlje naročilnico s podpisom,

sicer mu igre ne moremo poslati.

Neposredno po tej številki izide „Božična igra“.

„Igra o dobroti“ izide pred božičem.

BOŽIČ
(vinjeta, risal F. Py).

POMENKI Z IGRAVCI

Za začetek

„Naše sveto prepričanje je, da je samo prenovljeno in poglobljeno katolištvo rešitev sveta. Nič manj pa nismo prepričani, da more novi teater vzrasti samo iz žive religioznosti.“ — „Imeli bomo katoliške odre, če bomo imeli katoliške ljudi.“

„Duh katoliške akcije naj se širi tudi na odru.“ „Katoliška akcija s teatrom!“

To so bile prve besede „Ljudskemu odru“ na pot.

Te besede moraš od časa do časa resno premisliti, ker one so program in namen tvojega dela. Praznega besedičenja nam vendar ni mar: prodreti hočemo do jedra, do najgloblje resničnosti, do bistva stvari.

Duha katoliške akcije hočeš širiti na odru? Katoliška akcija je apostolat. Torej apostol hočeš biti. Cigav? Jasno, Kristusov! Kako lepa in vzvišena naloga. Premisli torej večkrat, da te Kristus pošilja na delo in da si njegov poslanec, da zastopaš njegove interese. — Če ti je to srčna in resna zadeva, boš gojil v sebi veliko željo, da bi tudi na odru Kristusu služil. Ne samo v duhovni igri, to bi bilo premalo, marveč v vsaki igri. Ta želja te bo vodila pri izbiranju in podajanju iger, da bo vsaka pripravljala duše, kakor plug njivo, za sprejem božjega semena. — Če ne boš Kristusov poslanec, tvoje delo ne bo podpiralo, marveč oviralo duha katoliške akcije.

Pri svojem apostolskem delu želiš uspehov? Jasno: „Kdor orje, mora orati z voljo“ (1 Kor 9, 10). Toda vedi, da je zapisano: „Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu; zakaj brez mene ne morete nič storiti“ (Jan 15, 5). Poslanec mora biti združen s tistim, ki ga je poslal, istega mišljenja in hotenja. Mladika mora rasti iz trte, če naj se življenjski sok pretaka vanjo in jo usposablja, da obrodi. Poslanec Kristusov: Ljubi Kristusa, spoznavaj in ljubi ga vedno bolj, da boš mogel čim več zajeti iz njegovega neizmernega bogastva in ga deliti tudi drugim.

Vse naše igranje bodi igranje božjih otrok. Zares, kako lepo bi to bilo. Kako lahko bi potem podali vse hrepenenje človeškega srca po Očetu, vseмогоčnem in nepojmljivo dobrem in svetem. Kako lahko bi se potem prav iz srca nasmejali in narajali — ludens in orbe terrarum — igraje se . . .

Vedi pa še, Kristusov poslanec, da imaš mnogo nasprotnikov, poslancev gospodarja, ki ni tvoj Gospod. Zato pazi nase — attende tibi, nas opominja veliki apostol Kri-

stusov. Ne išči sebe, svoje časti in slave, marveč časti tistega, ki te je poslal. To željo imej, da bi vsaj kaj malega zanj storil. Pazi na svoje oči, na vsa svoja čutila. Zanke so nastavljenec. Imej spoštovanje do soigravca in soigravke, kakor ga moraš imeti do brata in sestre Kristusa Jezusa, do udov njegovega skrivnostnega telesa.

Preden je Jezus izbral svoje apostole, je vso noč prečul v molitvi. Preden jih je poslal na delo, jih je še posebej

V božično pričakovanje

Bližajo se zimski večeri, prihaja čas, ko se po naših odrih največ igra. Kaj bomo igrali? — Tako se glasi naslov mnogih rubrik, tako se sprašujejo igralci.

Advent, čas pričakovanja tistega, ki mora priti. — Kaj ni vse naše življenje eno samo veliko pričakovanje? Kaj pa ali koga pa pričakujemo? Sv. Avguštin je zapisal v svojih Samogovorih: „Bog, katerega ljubi vse, kar more ljubiti, ali vede ali nevede.“ Prav tako lahko rečemo: Bog, po katerem vse hrepeni, kar hrepeneti more, vede ali nevede. — Toda mnogim moramo odgovoriti z istim sv. Avguštinom: „Iščite, kar iščete, toda tam ni, koder iščete“ (Confess. 4. knjiga, 12. pogl.). Bog je tisti, ki mora priti, če naj se kdaj izpolni naše hrepenenje in odrešenje. Vse drugo je zgolj „ingens fabula et longum mendacium — nakazna bajka in dolga laž“ (ib. 4, 8). — Če nočemo biti zgolj prosvetni delavci in ljubitelji tega minljivega sveta, marveč božji delavci, se bomo potrudili, da bomo zajeli čim več tega zavestnega hrepenenja po Bogu po Odrešeniku v svoja srca, da bo potem ko reka prekipelo iz njih v srca naših bratov in sestra. Sle-

poučil. Migljaj, ki velja tudi nam: ne izbiraj kar tako igravcev za to ali ono igro: preudari prej, Bogu jih v molitvi priporoči in jih pouči. Da ne boš naložil ramenom bremena, katerega ne morejo nositi. Kako lepo bi se podal govor ali pa dva na vso faro, preden igra vsa fara svojo duhovno igro.

Pa tudi ti sam, igravec, moli in uživljaj se v svoje poslanstvo: tako boš rastlez iz njega večji in boljši tudi ti sam.

P. VRTOVEC S. J.

herna katoliška igralska družina, ki je vredna tega imena, bo za adventni čas poskrbela za adventno igro. Da bodo vsi še bolj zahrepeneli po Bogu, da bodo odslej vede zahrepeneli po njem tisti, ki so ga odslej iskali zgolj nevede, ali pa tam, kjer ga ni. Če je življenje — hrepenenje, naše življenje le vtoliko velja, vkolikor je v pravo smer obrnjeno naše hrepenenje.

Božič — ko se je dopolnil čas, ko je prišel tisti, ki je hrepenenje vseh narodov. Prišel je za vse. Pokažimo ga kakor Janez Krstnik vsem. Skušajmo izraziti mir in srečo, ki je edino v njem in ki presega vse naše pojmovanje in naše hrepenenje. Pokažimo božje Dete otrokom in starcem, dekletom in fantom, možem in ženam, kmetu in delavcem, ukim in neukim. Božje Dete je dano vsem, in za vsakega ima svojo besedo. Okrog njega so pastirji in kralji, nedolžni otročiči in stari Simeon, ki se je izjokal od veselja ko otrok.

Koliko priložnosti za udejstvovanje katoliškega umetnika in katoliške igralske družine.

Pojdimo na delo, je že čas.

P. VRTOVEC S. J.

KAJ BI IGRALI

Božični čas

Osmi december

Nimamo prav za prav še prave igre za osmi december. Pomagamo si še zmeraj z akademijami v novi ali stari obliki. Igra mora kajpak biti. Predlagamo najprej dve izraziti marijanski igri: „Theophila“ poznajo že širom Slovenije, tudi „Vitez Naše Ljube Gospe“ si utira pot, čeprav je treba zanj igravcev s tenkim čutom za lepoto in zvočnost jezika. Drugi dve igri nista izrazito marijanski, ampak tudi prav pripravni. „Sultanova hčerka“ bo lahko izpolnila vso prireditel, „Kjer ljubezen, tam Bog“ bo pač treba uvrstiti v obširnejši spored. Ne pozabimo „Anime“, ki smo jo navedli že v prejšnji številki.

THEOPHILUS.

Misterij v dveh delih s tremi napovedmi. — Po srednjeveškem besedilu prevedel leta 1928 krog ljubljanskih akademikov. Za naš oder in naš čas priredil Niko Kuret.

Osebe: 4 m, 1 ž, 1 otrok.

Traja: Pet četrti ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 7: Dve duhovni igri), za naročnike Din 15.— (za druge in po knjigarnah Din 20.—)

Vsebina: 1. del. Odpadli duhovnik Theophilus sklence zvezo s hudičem, da mu le-ta preskrbi denarja in udobno življenje. Podpišeta pogodbo. Najtežje pristane Th. na obljubo, da ne bo več klical Matere božje na pomoč. — 2. del. Theophilu vest ne da miru. Boji se konca in večnosti. Pribežal je v cerkev pred Marijin oltar. Obupuje, a pridigarjeva beseda mu daje novega upanja. Ko je sam, se zateče pred Marijin oltar in jo prosi pomoči. Marija se ga usmili in prosi zanj Jezuščka. Sprva ji le-ta ne mara ugoditi, potem jo pa le usliši. Po kratki borbi s Satanom osvobodi Marija Theophila njegovih spon. Rešen je in zveličan.

Kje naj se igra: Zlasti pred sklenjenim občestvom. Na kmetih brez skrbi, v

mestih in delavskih krajih pozor na rešnično zaključen krog gledavcev.

Kdo naj igra: Na Theophilu, Satanu in Mariji je teža igre, tudi pridigar nima lahke naloge. Sluga bo opravil brez težav. Marija naj bo vredna svoje vloge.

Na kakšnem odru: Vsekakor samo stilni oder z zavesami. Knjižna izdaja vsebuje natančna navodila in skico.

Pod milim nebom: Sama na sebi je igra za pod milo nebo čocela priporočljiva, kakor kažejo izkušnje. O tem glej navodilo v knjižni izdaji.

K režiji: Vse pojde brez večjih težav, ako je notranja pripravljenost pravšna, le Satan naj gleda, da ne bo parkelj ali pa pretirani Mefisto.

VITEZ NASE LJUBE GOSPE

Misterij v enem dejanju. Napisal Blondel von Rosenhag, poslovenil A. S.

Osebe: 2 m, 3 ž.

Traja: Tri četrti ure.

Kje se dobi in cena: Uprava „Naše zvezde“, Napoleonov trg 1, Ljubljana; Din 4.—

Vsebina: Vitez straži venec rož. Posvetnost in Satan mu ga hočeta ugrabiti. Posvetnost naj z zvijačnostjo to doseže. Viteza pripravi do razlaganja, čemu in kaj straži. Nato se mu posmehuje, češ da je na svetu mnogo drugih stvari, ki jih bolj kaže čuvati in stražiti. Zaman ga pregovarja. Nazadnje odide, a viteza premaga njena beseda, da jo pokliče nazaj. Vesela mu obljubi, da ga popelje tja, kjer se bo lahko boril in v boju svojo moč izkazal. Že med samim pomišljanjem pa se pojavi Satan in ukrade venec. Hud kes zajame viteza, zaman sta njegov srd. Prikazeta se Ljubezen božja in Božja moč. Vlijeta Vitezu novega upanja. Odide za Satanom. Po kratkem boju Satan premagan zbeži. Vitez otme venec in gre z njim v luč.

Kje naj se igra: Izključno v sklenjenem občestvu.

Kdo naj igra: Samo ljudje, ki smisel igre razumejo in imajo smisel za skrite simbolične lepote in za muziko dikcije, besede.

Pod milim nebom: Nemogoče.

K režiji: Naj se igra ne sprevrže v vrsto deklamacij. Naj simbolične ženske postave ne postanejo koketke z zavijanjem oči. Naj bo vse diskretna alegorija, a ne teater. Nevarnost igre je v tem, ker nam Slovencem ta način, rekli bi, nič kaj ne odgovarja. Ne v nemški in ne v francoski igri te vrste ni naša rešitev. Dobiti moramo svojo, iz svoje vernosti zraslo.

SULTANOVA HČERKA IN DOBRI VRTNAR.

Pravljica v treh slikah po flamski pesmi. Spisal Henri Ghéon. Prevedel S. C.

Osebe: 3 m, 2 ž.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 18), samo na posodo (izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizoritev Din 50.—).

Vsebina: 1. slika. Mlada princezinja išče za izvorom sleherne stvari. Ustavi se ob cvetici. Hoče vedeti, kdo jo je ustvaril. Vrtnar ji ne ve povedati pravega početka. Zaman jo tolaži oče sultan, češ, naj si pomaga z razlago, ki jo nudijo bajke o začetku stvari. — 2. slika. Princezinja bedi vso noč in razmišlja. Po vrtu pride dobri vrtnar, ki ji pokaže do pravega početka. Ta vrtnar je Kristus sam. Povabi jo s seboj. Odideta. — 3. slika. Dospeta do samostana v puščavi. Vrtnar izgine skozi vrata, pusti princezinjo, da ga čaka. Ker ga ni nazaj, pričinja princezinja obupavati. Kesa se svoje lahkovernosti, nazadnje udari po vratih. Prikaže se sestra vratarica. Ona ne ve za moškega, ki bi bil vstopil v hišo. Naposled izve, da je mogel biti to sam Gospod. Vrata se odpro. Pred obema stoji On s polnim naročjem škrlatnih vrtnic.

Kje naj se igra: Ne toliko na kmetih kot po mestih in trgih. Preveč neuko gledavstvo ne bo dojelo globine in smisla igre, pač pa bo prevzeto zaradi razpleta.

Kdo naj igra: Igravci, ki so zmožni tudi tenkega in globokega občutja, rahlega igranja. Sultanove hčerke čisto preprosto dekletke zlepa ne bo zmoglo.

Na kakšnem odru: Sam stilni oder z zavesami zadostuje. Vendar bo lepo, če ga izpopolnimo oziroma združimo tudi z drugimi moderno dojetimi dekoracijskimi elementi. Preprost horizont bo dobro služil, stopnice tudi. Glavno bo luč. — Navodila so dodejana.

Pod milim nebom: Poskusi so se proti pričakovanju obnesli.

K režiji: Pazljiva naj bo, spoštljiva do prelepega bisera, ki ga je dal današnjemu človeku Ghéon v tej prečudoviti igri. Gledavci in igravci naj odidejo od igre zamišljeni, prevzeti in z novimi spoznanji bogatejši, trdnih sklepov polni.

KJER LJUBEZEN, TAM BOG.

Igra v enem dejanju. Po Leva Tolstega povesti spisal F. Milčinski.

Osebe: 4 m, 2 ž, 2 o.

Traja: Pet četrti ure.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah, cena Din 6.—.

Vsebina: Staremu Martinu Avdijejiču je umrl desetletni sinček Mitja. Zato je ves obupan in si hoče končati življenje. Romar, ki se oglasi pri njem, pa mu podari evangelij in v njem črpa starec tolažbo. Zdi se mu, kaj bi bilo, če bi ga Gospod obiskal. Res se mu v spanju prikaže in mu obljubi, da ga danes obišče. — Zaman čaka Martin Gospoda. Vse je pripravil zanj. Pa zagleda starega Stepaniča, ki kida zunaj sneg. Povabi ga in ga pogosti s čajem. Pred oknom mu nato obstane uboga mati z detetom. Tudi njo pokliče v sobo, ji da okrepčila in jo obdaruje. Potem se zateče k njemu deček, ki je branjevki ukradel jabolko. Branjevka za njim — pa ju oba Martin potolaži in spravi, zaradi Kristusa, pravi. Dan se je nagnil. Gospoda ni bilo, meni Martin. Tedaj pa se pojavijo pred njim po vrsti stari Stepanič, mati z detetom, branjevka z dečkom in pri vsakem se oglasi Gospod: To sem bil jaz! Sedaj razume Martin smisel vere in dobrih del in spozna tudi, da ga je Gospod spoznal za vrednega.

Kje naj se igra: Povsod bo upela.

Kdo naj igra: Vsaka povprečna igralška družina bo igro zmogla brez večjih težav.

Na kakšnem odru: Oboje je mogoče: na realističnem ali na stilnem z zavesami. Pri le-tem pazimo, da zadenemo pravo mero. Gl. o tem „Ljudski oder“ II/1, str. 16!

Pod milim nebom: Nikakor ne.

K režiji: Ne moremo povedati boljšega: gl. „Ljudski oder“ II/1 na navedenem mestu.

Adventni in božični čas

Naša zbirka iger za božični čas je precejšnja. Če že dozdej nismo nič igrali, pripravimo igro za adventni in božični čas. Z igro pomagajmo, da se duh teh posvečenih in prelepih dni poglubi v nas. Predvsem svetujemo, da bi povsod igrali našo slovensko „Božično igro“, ki smo jo kot naše narodno blago storili dostopno sedanjemu času. Obilica pesmi, samih starih narodnih od Trubarjevih časov preko osemnajstega stoletja, vseh skupaj 25, lahko pevnih, do srca segajočih, bo storila, da bo naša „Božična igra“ nemara najbolj priljubljena igra za božični čas na naših odrih. Saj je izšla iz ljudske duše, zato bo v najširšem gledalskem krogu našla silen odmev. — Za adventni čas posebno toplo priporočamo „Vrata“, kjer so možna. — Zelo znana in že močno priljubljena je Timmermansova božična igra „Trije kralji“. — Nekaj novega nudimo z „Igro o potovanju Treh kraljev“ Henrija Ghéona: spada med najlepša njegova poetična dela. — Steguweštovi „Veseli trije kralji“ zahtevajo posebnega vzdušja, preprostega in dobrohotnega. Povsod ne bodo možni, dasi so med najbolj ljubeznivimi in aktualnimi božičnimi igrami, kar jih imamo od modernih avtorjev. — Tam, kjer ne bodo igrali v strogem ljudskem in občestvenem oslonu na božični čas, bo dobrodošel ljubeznivi Dickensov „Cvrček za pečjo“. — Kjer pa imajo res prvovrstne igravce na razpolago, se bodo lotili težavnega misterija Lope de Vege.

„Igre o prvem grehu in Gospodovem rojstvu.“ Treba pa je za to res inteligentnih igravcev.

BOŽIČNA IGRA.

Po starem koroškem besedilu Andreja Susterja-Drabosnjaka priredil Niko Kuret. Glasbeni del uredil Matija Tome.

Osebe: 14 m, 1 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 15), za naročnike Din 15.—, za ostale in po knjigarnah Din 20.—. Glasbena priloga po Din 2.—, 10 izvodov Din 15.—.

Vsebina: 1. Napoved. Angel napove igro. — 2. Oznanjenje. Angel oznani Mariji, da bo mati postala Zveličarju sveta. — 3. Razodetje. Angel pojasni Jožefu Marijino nosečnost. — 4. Popisovanje. Glasnik naroči odhod v Betlehem k popisovanju. Jožef in Marija nimata denarja. — 5. Betlehem. Jožef in Marija se oglasita v Betlehemu pri trdosrčnem birtu. Pošlje ju na planino v hlev. — 6. Pastirji. Pastirji Ripelj, Hanzelj in Havžar se zbirajo na paši, pojo. Prikaže se jim naposled angel in jih pozove v Betlehem k štalici. — 7. Jaslice. Marija in Jožef bedita pri Detecu. Pastirji pridejo in mu darujejo svoje darje. — 8. Vandrovec in Trije kralji. Vandrovec se oglasi pri trdosrčnem betlehenskem birtu. le-ta ga nazene. Ko pa se oglase Trije kralji, jih prijazno sprejme. Oni pa gredo naprej. — 9. Herodež. Trije kralji se oglašajo pri Herodežu in mu povedo namen svojega potovanja. Herodežev prerok Domanikus potrdi, da se rodi kralj iz device. — 10. Trije kralji. Trije kralji pridejo do hlevca, darujejo Detecu svoje darove. — 11. Beg v Egipt. Angel pozove Jožefa, naj odide z družinico v Egipt, da ubeži Herodovi jezi. — 12. Slovo. Angel igro zaključuje.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Samo ljudje, ki imajo še čut in razumevanje za ljudsko tvornost, ki ljubijo n. pr. narodno (ljudsko) pesem zaradi njenih vrednot kot takih, ki ne bodo preprostega besedila zmaličili v smešnost in ne bodo iskali v njem „teatra“.

Na kakšnem odru: Lahko tudi brez njega! O tem gl. natančna navodila v knjižni izdaji.

Pod milim nebom: Če je zaradi vremenskih prilik mogoče, se dá igra igrati tudi pod milim nebom.

K režiji: Glavno je, da igrski vodja ubere vso svojo družino v osnovno nastrojenje, ki mora biti naivno-ljudsko, dojemljivo za ljudsko čustvovanje. To bo najlažje dosegel, če vadi naprej — petje. Pesmi bodo najlažje pokazale, kako igrati, kako igro razumevati in podajati.

VRATA.

Duhovna igra za advent in božič. Pet slik. Spisala Marija Salamon, poslovenil Joža Vovk.

Osebe: 17 m, 8 ž (tudi samo 11 m, 4 ž), dva glasova, pastirji.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 8), cena za naročnike Din 15.— (za ostale in po knjigarnah Din 20.—).

Vsebina: 1. slika. Adam in Eva. Tik po prvem grehu se igra prične. Bog nažene Adama in Evo iz raja. Vrata v raj se zapro. Adam se vrača pred vrata in čaka, da se odpro. Ne more ga potolažiti žena Eva. Potolaži ga misel na drugo ženo, Marijo, ki bo rešenje prinesla. — 2. slika. Kajn in Abel. Kajn išče bratu nakljub vrata v izgubljeni raj. Udreti hoče, pa ga angel z mečem spodi. Tudi Abel z Ado sanja o vratih. V njem ni nasilnosti. Z radostjo sluti božjo bližino. Zrtvoval bo Gospodu. Plamen z neba použije daritev. Kajn hoče isto. Zaman trka na vrata. Tedaj pograbi motiko in jo zažene. Abel pade. — 3. slika. Jakob. Jakob leži in sanja pred vrati. V sanjah se povračajo zadnji dogodki: mati, oče Izak in brat Ezav, v sanjah se kaže prihodnost: Rebeke. A iz vrat prihajajo angeli in ga pozdravljajo. Raste naj rod, ki bo Marijo rodil. — 4. slika. Marija. V templu služi Marija Gospodu. Angel ji spočetje naznani in Elizabeta jo kot mater Odrešenika pozdravi. — 5. slika. Pastirji. Na paši pastirji sanjajo o vratih, ki bo iz njih

prišlo odrešenje. Tedaj se iz vrat prikaže angel in oznani rojstvo Zveličarja sveta. Med nebeškim petjem hite pastirji, da pozdravijo novorojeno Dete.

Kje naj se igra: Rajši ne na kmetih. Če le mogoče, pred sklenjenim in inteligentnim gledavstvom.

Kdo naj igra: Po možnosti inteligentni igralci.

Na kakšnem odru: Samo na stilnem odru z zavesami. Natančno navodilo za pozorišče je dodejano knjižni izdaji.

Pod milim nebom: Ne prihaja v poštev.

K režiji: Igra je silno lepo, pesniško bogato in miselno globoko delce. Zato je treba tenkega čuta, da doseže svoj namen in dobi pravo odrsko podobo. Prava kabinetna igra, da se izrazimo v stari terminologiji, ki torej mnogo zahteva od igrskega vodje.

TRIJE KRALJI.

Božična legenda v treh zgodbah. Napisal Feliks Timmermans in Edvard Verman. Poslovenil in priredil Niko Kuret.

Osebe: 7 m, 2 ž, kmetje, kmetice.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (zaloga Misijonske tiskarne, Groblje p. Domžale, „Ljudske igre“, zv. 2), cena Din 12, naročniki 10 odst. popusta.

Vsebina: Prva zgodba, prvi božič. — 1. slika. V krčmi pri Pepi je zbrana družba, med njo stari lovec Grega, ki poje pivcem za denar robate pesmi, in pastir Jurca, ki ga poskuša zadrževati. Ko ostala družba odide, se oglasi berač Tinač. Vsi trije prosijo pri Pepi nekaj žganja, nato pa ga še sami naroče. Ko zagledajo potujoča komedijanta, moža in ženo, podobna Jožefu in Mariji, se domisli Jurca, da bi šli koledovat kot sveti Trije kralji. Domenijo se, da pojdejo. — 2. slika. Vsi trije so koledovali in mnogo nabrali. A sedaj so se v snežni pokrajini izgubili. Tedaj se jim pokažeta oba popotnika kakor ljastlice. Sami ne vedo, kako. Pokleknejo in razdajo vse, kar so nabrali. — 3. slika. Znajdejo se v pokrajini. Zavedo se, kaj se je zgodilo.

Pa nobenemu ni žal. Vsi se čutijo prerojene za nove ljudi. — Druga zgodba, drugi božič. — 1. slika. Jurca je bolan, konec se mu bliža. Prepričan je, da so takrat srečali sveto Družino. Obiskat ga prideta oba tovariša. Jurca ne mara ž njima, če hočeta samo zato koledovati, da si nabereta darov. Zato se razidejo. — 2. slika. Grega in Tinač sta šla sama koledovat. Nista skoro nič nabrala. Grega bi šel k črnošolcu koledovat. Le-ta se pa sam pokaže. Hudič je. Tinač je prestrašen zbežal. Grega pa se hudiču proda. Zanj se hudič spremeni v žensko. Skupaj odideta. — 3. slika. Jurca umira. Jezušček pride ponj, skupaj gresta v nebesa. — Tretja zgodba, tretji božič. — 1. slika. Tinač pride h Gregi na sveti večer na obisk. Hudiča ni doma. Grega se mu ne more iztrgati. Tinač mu daje pogum. Ko se hudič vrne, se Grega upre. — 2. slika. (Razgovor med Marijo sedem žalosti in med Materjo dobrega sveta črtajmo!) Grega prihiti pred Marijino znamenje in prosi za pomoč. Hudič pridivja za njim. Marija ga ukroti. Grega je rešen, umre. — 3. slika. (Tudi tu črtajmo razgovor Mariji!) Tinač pride, namenjen je k polnočnici. Marija iz znamenja ga pokliče. Poprosi ga, naj jo ponese v cerkev k polnočnici. Tinač si ne upa, nazadnje mu dá Marija dovolj poguma, da se ojunaci. — 4. slika. Živa slika v nebesih, ob pesmi.

Kje naj se igra: Povsod bo našla prijazen odmev.

Kdo naj igra: Zmore jo vsaka količkaj izurjena igrska družina.

Na kakšnem odru: Na realističnem odru se zaradi obilih sprememb preveč zavleče. Uspela je kombinacija stilnega odra (z zavesami) z realističnimi elementi. Možna je tudi inscenacija z diapozitivi. V tem primeru je spustiti pred projekcijsko platno tenčico iz belega tulla, ki zabrani, da bi slika na platnu zaradi ostale odrske razsvetljave obledele. Obširneje o inscenaciji in priredbi igre gl. v „Ljudskem odru“ II 2, str. 51 sl.

Pod milim nebom: Nemogoče.

K režiji: Režiser mora skozi vse robatosi igre pokazati čudovita pota božje

milosti, ki tako bogato deluje vprav na božični večer, kar je tudi v sporočilu našega naroda dobro znano. Svetovali bi samo, da se v naši prireditvi izobčeni župnik spremeni v — črnošolca, ki nam je mnogo bližji.

VESELI TRIJE KRALJI.

Božična igra. Spisal Heinz Steguweit. Prevedla Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 4 m, 1 ž.

Traja: Tri četrt ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“. (Rokopisna zbirka, zv. 9), samo na posodo (izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizoritev Din 50.—).

Vsebina: Marija je prodajavka rož v mestu naših dni. Našla je otročička in ga je vzela s sabo, dasi ne ve, kako ga bo hranila. Njen mož Jožef prodaja vžigalice. Nobeden ni nič prodal, končno se dobila. Marija mu pove, kaj je našla in kaj skriva pod ruto. Jožef naposled pristane na to, da dete obdrži. Skupaj odideta v hlev, kjer za silo prebivata. Nastopi policist Gašper, ki zasleduje Jožefa zaradi nedovoljenega prodajanja. Za njim hišni gospodar Melhijor, dimnikar, ki prosi Gošperja posredovanja, ker mu Jožef in Marija ne plačujeta najemnine. Gašper razsodi, da ju lahko deložira. Nato nastopi pek Boltežar, ki sta mu Jožef in Marija dolžna za kruh. Domenijo se, da gre eden od njih k njima in z njima opravi za vse tri. A nobeden mina pravega poguma. Naposled se ojunaci Gašper in stopi v hlev. Dolgo ga ni in ostala dva zaman ugibata, kaj počne. Tedaj se prikaže brez suknjiča. Ves blažen jima pripoveduje o otročičku, kateremu je kar suknjič podaril... Onadva nista nič kaj zadovoljna s tem in hočeta sama v hlev. Ko pa zagledata sliko tihe sreče Jožefa in Marije ob detetu, jih to premaga. Vsi trije se zbero okrog teh modernih jaslic in obljublajo svojo nadaljnjo pomoč.

Kje naj se igra: Če le mogoče, samo v zaključenem krogu. Posebno v mestih in delavskih krajih.

Kdo naj igra: Predvsem igralci, ki so zmožni podati izrazite vloge, tipe.

Na kakšnem odru: Poseben oder ni neobhodno potreben. Če je, pa bodi stilni oder z zavesami.

Pod milim nebom: Zakaj pa ne, če je vreme za to.

K režiji: Igrski vodja mora iz več ali manj šaljivega okolja, ki ga dajejo igri „trije kralji“ (ki naj ne bodo — smešni, ampak veseli), dati tem modernim jaslicam njihov smiselni pomen: to je skrivnost otroka in skrivnost ljubezni.

POTOVANJE TREH KRALJEV.

Dvanajst sličic, napisal Henri Ghéon. Prevedel J. Š.

Osebe: 11 m. 1 ž, senčne podobe.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 8), samo na posodo (izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizoritev Din 50.—).

Vsebina: 1. slika. Sveti Trije kralji počivajo na poti in iščejo napovedano zvezdo. — 2. slika. Angel se pojavi, ki nosi zvezdo. Veseli se kralji dvignejo in gredo za njo. — 3. slika. Kralji in spremstvo so trudni. Zaspé, a prebudi jih nočni čuvaj. Za njim gredo v mesto do kralja Heroda. — 4. slika. Herod sam. — 5. slika. Kralji so pri Herodu in mu poročajo. On pokliče pismouke. — 6. slika. Pismouki povedo, kar vedo. Kralji odidejo, Herod ostane ves razburjen. — 7. slika. Kralji so na potu v Betlehem. Ne zaupajo prav Herodu. Ko se približajo kraju, kjer se je zvezda ustavila, se začudijo, da ni videti nikake palače. Končno le vstopijo. — 8. slika. Kralji pri Detetu. Ko mu izkažejo čast, se hočejo vrniti do Heroda. Angel jim dopove, da nikar. Zato se odpravijo po drugi poti domov. Detetu so pustili vse, kar so imeli, celo dragocena oblačila. — 9. slika. Spet se prikaže nočni čuvaj in jih ustavi, češ, ali so videli tri gospode s turbani in v bogatih oblekah . . . Zanikajo in gredo veselo svojo pot. — 10. slika. Herod ves privedivja, izda ukaz, naj se vsi betlehemske otroci pomore. — 11. slika. Angel, ki je nosil zvezdo, se odpravi, da gre tolažit nesrečne matere pomorjenih otrok. — 12. slika. Trije kralji na poti domov pojo svojo pesem.

Kje naj se igra: Po možnosti v zaključnem krogu, dobrodošla bo zlasti v mestih.

Kdo naj igra: Igra ima mnogo ljubkih fines. Igravci morajo biti tedaj taki, da jih bodo znali najti, upoštevati in prav podati.

Na kakšnem odru: Primerno opremljen in pripravljen stilni oder z uporabo raznih efektov (luč, diapoziitivi, sence) bo najboljše ustrezal.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Igrski vodja glej predvsem, da ohrani vso čudovito poezijo, ki preveva ta biser, in ž njo prevzame gledavce. Te igre je namreč sama čista, prelepa poezija.

IGRA O PRVEM GREHU IN GOSPODOVEM ROJSTVU.

Starošpanski božični misterij v treh delih. Spisal Lope de Vega, priredil Niko Kuret.

Osebe: 17 m. 10 ž.

Traja: Tri ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 1), samo na posodo (izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizoritev Din 50.—).

Vsebina: 1. del. Kača doseže s svojo zvijačo, da storita Adam in Eva prvi greh. Zato morata iz raja. Poprej pa Bog še napove Odrešenika. — 2. del. Prva slika: Na božični večer po štiri tisoč letih začuti Kača, da se ji zmaga krha. Milost prihaja na svet in Nedožnost se vrača. Druga slika: Marija in Jožef iščeta v Betlehemu prenočišča. Hlapec ju napoti v hlev. Tretja slika: Med pastirji poje preprosti Bato o nebeškem dečku in zraven ljubi lepo pastirico Delijo. Prikaže se jim angel in jim oznani blagovest. Batova pesem se je izpolnila. Vsi se odpravljajo na pot in vsakdo ponese dar. Bato ni zadovoljen s takimi darovi. Delija mu svetuje: „Ponesi Mu svoje srce!“ 3. del. Prva slika: V pastirski koči pripovedujejo pastirji tovarišici Lizeni vsi navdušeni o Detetu, ki so ga videli. Čudovito globok je njihov razgovor. — Druga slika: V Betlehemu pridejo Trije kralji pozdravit Zveličarja in odidejo v hišo. Pastirji prihajajo in razmišljajo o

bogastvu Treh kraljev in o revščini Nebeškega kralja. Tedaj se zastor razgrne, pokaže se sveta Družina s Tremi kralji kakor na slikah.

Kje naj se igra: Predvsem v mestih in v večjih krajih.

Kdo naj igra: Če le mogoče, starejši in inteligentni igravci.

Na kakšnem odru: Samo stilni oder z zavesami. V poštev prihajajo tudi različni drugi moderni efekti: diapoziitivi, luč.

Pod milim nebom: Možno.

K režiji: Studij te igre je tvegano podvzetje. Zahteva zrelih ljudi, ki bodo kos miselnim globinam in napornemu delu, zahteva dolgega pripravljavanja in zbranih poslušavcev. Dana je s to igro prilika igralskim družinam, ki si žele večjih in težjih del, da preizkusijo svoje sile.

CVRCEK ZA PEČJO.

Drama v treh dejanjih. Po povesti Ch. Dickensa priredil Lovovic de Francmesnil. Iz francoščine prevedel dr. Ivo Šorli.

Osebe: 4 m. 4 ž.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Po dogovoru „Založbe ljudskih iger“ z izposojevalnico „Zveze ljudskih odrov“ pri Prosvetni zvezi v Ljubljani — le-tam, Miklošičeva cesta 7-1, izposojnina Din 10.—.

Vsebina: 1. dejanje. Na večer pred svetim večerom se vrne voznik John domov, kjer ga že čaka njegova mlada žena Dotka. Kratak čas ji dela stari rezbar Caleb, ki služi pri bogatem, skopem in neprijaznem trgovcu Tackletonu. Calebov sin Edvard, ki je ljubil vaško dekle Mayo, je odšel pred nekaj leti v Ameriko, ker mu Mayina mati ni dala hčerke češ, da je prereven. Nocoj pa je John pripeljal s sabo na videz starega berača. Le-ta ni nihče drugi kakor Edvard, ki se je vrnil bogat iz Amerike. Da se ga oče ne bi preveč prestrašil, se je preoblekel. Nihče ga ne spozna. John ga pa sploh nikoli ni poznal. Pripeljala sta za starega Tackletona ženitovanjsko pogačo. Pove, da se stari ženi pri Mayi. To je hud udarec za Edvarda, ki se komaj premaga, nič manj ni za starega Caleba, ki se pri tem spomni svojega sina. Tackleton pride po pogačo. S Ca-

lebom je neprijazen. V Edvardu zavre. Ko so sami, prisili z grožnjami Tackletona, da prosi Caleba odpustjanja. Ko sta sama se Edvard Dotki razodene. Ona ga spravi spat. Ko se John vrne, sedeta oba k ognjišču in ob pesmi kotla in cvrčka se konča prvo dejanje v ljubki idili. — 2. dejanje. V Calebovi delavnici, kjer mu pomaga njegova slepa hči Berta. Njej je stari Caleb naslikal trdosrčnega in grdega Tackletona kot dobrega človeka, njunega dobrotnika. Dekle živi v tej veri in Tackletona ljubi. Tackleton pride k njima in napove za večer pri njima na obisk sebe, oba zakonca Johna in Dotko, staro gospo Fiedlingovo in njeno hčerko Mayo Fiedling. Pove, da bo vzel Mayo za ženo. V Berti se podre ves njen svet. Ni potrta samo zaradi brata, ampak predvsem zaradi svoje ljubezni. Kmalu pridejo gostje in vse je vsaj na videz dobre volje. Ko odidejo v sosednji prostor, da malo pokvartajo, pride Edvard, ki se ni mogel več vzdržati. Dobita se z Majo. Ona mu pove, da ga še vedno ljubi in da Tackletona ne mara. On ji razodene, da je bogatejši kakor Tackleton. Domenta se, da gresta jutri k poroki. Ko Edvard odhaja, si izprosi od Dotke poljub, ki naj mu prinese srečo. Tackleton je opazil pogovor neznanca z Dotko in v svoji hudobnosti pokliče Johna, ki ujamme ravno prizor s poljubom. Nastane strašna scena, John zdivja in odhiti, gostje se razidejo, tudi Caleb se ne znajde. — 3. dejanje. Dotka čaka Johna že vso noč. Končno pride. Za silo se spravita, Dotka odide, pojavi pa se Tackleton, ki načne „nezvestobo“ Dotkino. Tedaj pa John vzraste. Prizna, da je nemara prestar za Dotko, nič drugega. Končno oba odide. K Dotki prideta Caleb in Berta. Sedaj pojasnita Berti, kakšen je v resnici Tackleton. Caleb ji tudi pokaže njuno življenje v pravi luči. Dotka pozove Berto, naj ji pomaga pripraviti očeta na Edvardovo vrnitev. Kmalu prideta Edvard in Mayo iz cerkve kot poročen par. Ko pride Caleb, ga počasi pripravijo, končno se mu Edvard razodene, pokaže mu tudi svojo ženo. Ko se pojavijo še ostali: Tackleton, John in gospa Fiedlingova, se vse razkrije. Gospa Fiedlingova

je zadovoljna s svojim novim zetom. John se prepriča o zvestobi svoje žene, stari Tackleton pa ostane sam. Povabijo ga na svatbo, prinese naj s sabo pogačo, ki jo je naročil — zase.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Vsaka običajna igralska družina, ki ni zgolj novinska.

Na kakšnem odru: Realistična inscenacija.

Pod milim nebom: Nikakor ne.

K režiji: Igrski vodja nima posebno težkega dela. Postave niso problematične. Pozabiti ne smemo, da je Dickens ljubil in ustvarjal tipe. Tako morajo biti tipi Tackleton in Caleb, po svoje tudi John in Dotka, nič manj seveda tudi gospa Fieldingova.

Silvestrovanje

Na kmetih tega še ni in nič ni škoda, da ne. Po mestih in večjih krajih pa slavijo starega leta večer in čakajo do polnoči novega leta. Za silvestrovanje se porabljajo poleg raznih drugih primernih in neprimernih točk tudi igrice. Ne smejo biti dolge, dozdej tudi ni bilo treba, da bi bile kaj vredne in tehtne. In vendar se dajo porabiti tudi za to priliko igre, ki ne bodo škodile „razpoloženju“, a imajo zdravo jedro, ki je za premislek na starega leta dan prav primerno.

„Hudičev kabaret“ je prav za današnje ljudi silno zdrava in jedka podoba. Kar ves je živo aktualen, kolikor ga je. — Nič manj tehtni nista obe Ghéonovi umetnini „Igra o pohlepem mesarju“ in „Igra o hudičevem mostu“. Prva je po svoji socialni zamisli in povsem moderni izvedbi silno poučna, druga bo kaj lahko prinesla novo misel o življenju v fari, zraven pa po svoji obliki ljudem približala „stilni oder“. — Naposled svetujemo še dve Andersenovi pravljici, ki v Blachettovi priredbi dobijo silo aktualno satirično lice, da sta kot nalašč za Silvestrove večere.

HUDICEV KABARET.

Tragikomična vizija v enem dejanju, spisal Manes Kadov, poslovenila Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 5 m, 2 ž.

Traja: Pol ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 6), samo na posodo (izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizoritev Din 50.—).

Vsebina: Zunaj divja revolucija. Hudič — Lediabla — je s smrtjo — madame Lamort — odprl kabaret, ki je neprodušno zaprt pred strupenimi plini, ki so jih polne vse mestne ulice, in varen pred bombami in strojnicami. Čaka sedaj svojih žrtev. Prvi se zateče v kabaret odpadel duhovnik. Za njim pride časnikar z ljubimko Rio, poročeno s kemikom Grimmom. Nato prosi za vstop bančni ravnatelj Mayer. Končno v največji nevarnosti spuste napol omamljenega Grima v kabaret. Lediabla kmalu naznani zbrani družbi, da bodo kisikove bombe skoro prazne. Vse se pripravlja na konec. Doktor bogoslovja najde pot k Bogu nazaj in jo skuša pripravljati tudi ostalim. Časnikar se zaveda svoje lažnosti in malovrednosti. Ria prosi svojega moža odpuščanja, on ji odpusti in spregleduje svoje dosedanje delo, bančni ravnatelj priznava svoje sleparije. A glej — električna spet posveti, radio in telefon spet delujeta. Revolucija je mimo. Odpro se vrata in sonce posije v kabaret. Strašna noč je mimo, življenje pólje po ulicah. Na mah so pozabljeni vsi sklepi in vsa spoznanja, vsak je spet isto, kar je bil, le doktor teologije je našel mir v svojem srcu. Hudiču se zaenkrat nakana še ni posrečila v smrti. Ostane mu — življenje.

Kje naj se igra: Kjer se silvestruje — po mestih in večjih krajih. Na kmetih bi bilo nesmiselno.

Kdo naj igra: Spretni igralci, nič okornega.

Na kakšnem odru: Stilizirano pozorišče, če se le da, s poudarkom na hipermodernost.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Igrski vodja naj pazi na spreten potek dejanja, na pravilno poudarjene prizore in na to, da komedija ne zmaga nad tragično življenjsko resničnostjo. Paziti je zlasti pri hudiču.

IGRA O HUDICEVEM MOSTU.

Enodejanka po legendi o svetem Kadoju. Spisal Henri Ghéon, prevedla Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 5 m, 1 ž.

Traja: Eno uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 10), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev Din 50).

Vsebina: Sveti Kado biva na otoku. K njemu hodijo verniki po pouk in nasvete. Rad bi sezidal most, da bi bil ljudem dostop lažji. A kar čez dan sezida, to mu hudič čez noč podre. Ribičeva hčerka nad vse rada zahaja k puščavniku. Oče jo mora nositi čez preliv, ker ni mostu. Hudič pa, ki se je preoblekel v krošnjarja, pregovori ribiča, naj hčere ne pušča več k puščavniku, češ, da ni varno. Ribič ga povabi k sebi na dom. — Hudič se nato oglasi pri očetu Kadoju. V prepiru mu obljubi, da mu sam sezida most, če mu prepusti prvega, ki bo šel čezenj. V ognju razgovora oče Kado pristane, češ, da bo zato toliko več duš rešil. Prepozno se oče Kado zave usodnosti svoje obljube. Most res stoji, Hudič pa na oni strani poskuša spraviti kot prvo čez most — ribičevo hčerko. Tedaj pride puščavniku na pomoč njegov maček. On steče čez most, Hudič je opeharjen.

Kje naj se igra: Igra je primerna tudi za druge priložnosti kje na kmetih; tako je tedaj uporabna povsod. Zlasti jo bomo s pridom igrali tam, kjer bomo hoteli napraviti prodor z novim načinom inscenacije.

Kdo naj igra: Igravci, ki znajo ob potrebi tudi smiselno improvizirati, na drugi strani pa se znajo varovati karikature, za kar je v tej igri nekaj nevarnosti.

Na kakšnem odru: Izrečno stilni oder z zavesami.

Pod milim nebom: Ni mogoče ob kaki drugi priliki.

K režiji: Mimo vsega drugega, zunanega (inscenacija z najbolj preprostimi pripomočki, konec lažnive iluzije itd.), kaže igra, kako je tudi pravičnik, in posebno on, zmeraj v nevarnosti pred hudičevim skušnjavo. To je jedro igre in to naj igrski vodja izdelal, da bodo gledav-

ci vse skupaj prav dojeli. — Podobno legendo (pri nas je prav za prav pravljica) imamo tudi pri nas na Slovenskem Koroškem (prim. „Ljudski oder“ II/3, str. 56. sl.).

IGRA O POHLEPNEM MESARJU.

Legenda iz življenja sv. Nikolaja. Spisal Henri Ghéon, prevedla Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 8 m, 2 ž.

Traja: Eno uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 11), samo na posodo, (izposojnina Din 15, tantijema Din 50).

Vsebina: Mesar Kreon je kupil stroj, ki vanj porine spredaj živo svinjo, zadaj pa prihaja iz njega že pripravljeno meso, klobase itd. Z ženo prodajata na semnju. Zgodi se pa, da kljub obilim mesnim izdelkom vse prodasta pred časom. Žena bi šla domov. Mož pa hoče prodajati še naprej, češ, da je sicer na zgubi. Stlačiti hoče ženo v stroj, tedaj se prikažejo dečki, ki so bili namenjeni paberkovat, pa so rajši ušli na semenj, kamor jih je hudič zvalil. Mesar jih pograblji in stlači v stroj. Zločin je storjen. V tem hipu pride škof Nikolaj s poti. Sede in prosi za prigrižek. Razodeto mu je, kaj se je zgodilo. Poprosi v svojem srcu Boga za čudež. — Zavrti ročico stroja nazaj in iz mesnih izdelkov nastanejo spet trije dečki. Množica je vsa prepadena, nato pa stlači v stroj hudiča. Stroj se zato ustavi. Peto kolo, ki igro spremlja, pa nato pove smisel igre: „V začetku je Bog ustvaril človeka po svoji podobi, nato je človek ustvaril stroj. Z zadovoljen nad svojim delom je našel človek v njem svoje dopadajenje in je pozabil na svojega Stavnika. In stroj se je obrnil proti človeku, ga podjarmil in požrl. Potem se je sam od sebe ustavil — in na svetu ni bilo več ljudi in ne strojev. Taka je naša bodočnost. — O vi vsi, ki živite v stoletju strojev, od sejma do vojne, od vojne do sejma, ki vas meče sem in tja zakon zlata in železa, niste li mnenja, da je treba stvari zopet spraviti v pravi tir?“

Kje naj se igra: Zlasti v delavskih krajih in po mestih, ali vsaj po večjih krajih. Tudi na kmetih igra ne bo nerazumljiva.

Kdo naj igra: Treba je spretnih igravcev, ki bodo iz svojevrstne oblike znali ustvariti enotno, živahno odrsko tvorbo in bodo znali dobro izrabiti svojevrstno inscenacijo.

Na kakšnem odru: Na stilnem odru z zavesami. Treba bo napraviti nekaj premičnih delov: stroj in stojnico.

K režiji: Ghéon je hotel s to igro pokazati na silno važno vprašanje, ki giblje v osnovah našo civilizacijo z vsem gospodarskim in socialnim redom: vprašanje stroja in človekovega odnosa do njega. V preprosti legendarni obliki je Ghéon to rešil na vse drugo kakor učenjakarski ali „programatičen“ način. Za tem naj gre poudarek igre!

SVINJSKI PASTIR.

Po Andersenovi pravljici napisal Walther Blachetta. Prevedla Ksenija Jelšnikova.

Osebe: 4 m, 2 ž.

Traja: Pol ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 14), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev Din 50).

Vsebina: 1. slika: Princ iz devete dežele se ženi pri cesarjici. Nič ji ni kaj povšeči, on pa ji obljubi darila, ki ga po njih naj presodi. — 2. slika: Prinčev sluga prinese darila: prelepo rožo in milo pojočega slavčka. A ker je oboje naravno, princesa s cesarjem vred oboje odkloni in sluga mora oditi. — 3. slika: Princ sklene, da pojde v beraški obleki na cesarjev dvor. — 4. slika: Tu postane svinjski pastir. Naredi čudovit lonček. Princesa ga hoče imeti. Princ ga da samo za poljubčke in jih tudi dobi. — 5. slika: Princ naredi lajno. Tudi zanjo zahteva poljube. Pri poljubljanju pa ju zaloti cesar. Oba nažene od hiše. Princ se da spoznati, nato pa pove: „Nisi hotela vzeti poštenega princa ... a svinjskega pastirja si poljubila zaradi igrače. Sedaj te jaz ne maram več. Ostani, kjer si. Jaz grem v svoje kraljestvo.“

Kje naj se igra: Povsodi jo bodo razumeli in z iskrenim veseljem sprejeli.

Kdo naj jo igra: Spretni, gibčni igravci. Posebno se bo podala studentom doma na počitnicah!

Na kakšnem odru: Seveda stilni oder z zavesami. Glej tudi lepi predlogi v „Ljudskem odru“ 1/7-8, str. 70 sl.

Pod milim nebom: Ob drugi priliki kakor za nalašč!

K režiji: Besedilo pisane igre je samo ogrodje. Pisatelj pričakuje, da bodo vse ostalo podali spretni in gibčni igravci iz svojega, z improvizirano igro. Anderse-nove pravljice v Blachettovih priredbah so res igre stoterih možnosti, kjer se lahko najsijajneje izkaže domiselnost igrskega vodje in igravcev samih! Kdor se je hotel kdajkoli naigrati, bo moral seč po igrah te vrste!

CESARJEVA NOVA OBLEKA.

Po Andersenovi pravljici napisal Walther Blachetta, poslovenil V. S. in L. L.

Osebe: 4 m, 2 ž.

Traja: Pol ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zvezek 15), samo na posodo (izposojnina Din 15, tantijema za uprizoritev Din 50).

Vsebina: 1. slika. Cesar je silo ničemuren. Samo za nove obleke in lišp mu gre, za državne posle se ne briga. Oglasi se pri njem mojster, ki pravi, da zna napraviti tako sukno, ki bo obleka iz njega ostala nevidna za tistega, ki je za svoj posel nesposoben in vrhu tega neumen. Cesar privoli, da mu sme izdelati tako obleko. — 2. slika. Slepjar izvablja denar za sukno, ki ga baje tke, a ga ne statvah nihče ne vidi. Ljudje ga hodijo gledat in blaga ne morejo prehvaliti, čeprav v resnici nobeden ničesar ne vidi. Enako se godi tudi cesarju, nič bolje ne kanclerju. — 3. slika. Cesar pride, si ogleda narejeno blago. Cesar sleparja za njegove zasluge odlikuje z vitežkim križcem. Slepjar nato ureže obleko in začne s šivanjem. 4. slika. Obleka je narejena, cesar pride in pomeri. Odide v slavnostnem sprevodu. Slepjar si mane roke: „Večni dogodek večnega cirkusa je končan!“

Kje naj se gra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Velja isto kot za „Svinjskega pastirja“.

Pod milim nebom: Kakor nalašč.

Na kakšnem odru: Samo stilni oder z zavesami.

K režiji: Velja isto kot za „Svinjskega pastirja“.

TEKSTI

Morska zvezda

Po napevu Kimovčeve skladbe „Morska zvezda“ izvedel simbolično izvajanje za fante Jožko Jurač.

Fantje, katerih število dopušča oder, so oblečeni v modre hlače in bele srajce, katerih rokavi so zavihani. Iz vseh žari krepost in mladostno veselje. Pred odrom, desno od gledavca, naj bo postavljen Marijin kip z lučko. Oder naj bi bil v zavesah. Ako je na odru bogata razsvetljava, naj jo spreten vaditelj uspešno izkoristi.

ZACETEK

Na sredi odra stojita dve vrsti fantov, obrnjenih na desno stran odra od gledavca. Harmonij začne igrati melodijo pesmi do: „Jadramo breg“. Ko se začne prvi zvok harmonija, obrnejo vsi glavo pol na desno in gledajo h kipu. Ko harmonij odigra uvod, začne znova, takrat s petjem moškega zbora. Vse v ozadju.

ZGODNJA DANICA TVOJI MORNARJI

Fantje izvedejo razstop in sicer korakoma na vsak zlog ter tako, da so oni v ozadju vidni in ima vsak zadosti prostora okoli sebe. Obrnjeni so na desno stran odra od gledavca. Razstop lahko izvedejo že pri prvih dveh besedah ter lahko pri drugih stojijo mirno s pogledom naprej.

DALEC NA DRUGI JADRAMO BREG

Na zlog „daleč“ izvedejo strumen predkorak z levo, na zlog „drugi“ dvignejo levico počasi v predročanje, trup je obrnjen pol na desno in nagnjen nekoliko za levo roko, prav tako pogled.

Z NAMI

Na zlog „Z nami“ umik z desno nazaj, desna noga je močno upognjena v kolenu, leva se nekoliko pritegne, trup na

desno v predklon, roke v predročanje v smeri desne noge, pogled navzdol.

VALOVI, Z NAMI

Drža.

VIHARJI

Trup se dvigne ob zlogu „viharji“ iz predklona ter se prenese v zaklon. Istočasno gre leva roka v loku skozi predročanje, nato obe roki v odročanje dol, dlani naprej. Trup je lepo nagnjen nazaj, desna noga je lepo upognjena, pogled naprej in nekoliko navzgor.

SPUSČAJO V SILNI BOJ SE IN BEG

Na zlog „spuščajo“ se sunejo roke v priročanje, nato počasi v loku skozi predročanje naprej in nazaj v prejšnjo lego, trup se je pri tem istočasno nekoliko dvignil. Na zlog „silni“ se isto ponovi z rokami, a vse bolj izrazito in s krepkejšim sunkom. Trup se je sedaj še bolj dvignil in ni več v zaklonu. Na zlog „boj“ zopet isti gibi z rokami, a trup je že nagnjen rahlo naprej, na zlog „beg“ pa se vsa teža prenese na levo nogo, ki je močno upognjena, prav tako je trup nagnjen močno naprej, a roke so prišle pri zadnjem sunku navzdol kolikor mogoče v vzročanje, kjer se prsti stikajo, pogled je v smeri rok. Vsi ti gibi naj bodo krepki, loki morajo biti izraziti, vse naj izraža silno borbo z „valovi“.

ZVEZDA VODNICA

Telo se počasi dviga, leva noga se iztegne, desna pritegne, tako da imamo predkorak z levo nogo. Roke se dvigajo enakomerno s trupom in pridejo na zlog „vodnica“ v vzročanje, a se nekoliko razširijo, dlani gor, pravtako pogled.

TVOJI MORNARJI

Drža.

VRGLI

Že na prvi zlog se izvede sunkovit umik nazaj. Roke so prišle po najkrajši poti na desno stran boka, roke so v pestju, trup je sključen nekoliko naprej in obrnjen pol na desno. Izrazita drža vésel. Pogled na pesti.

NE BOMO VESLA IZ ROK

Drža.

DOKLER NE BOMO V TVOJI SE ZARJI

Počasen prehod iz tega položaja v ravno stojo pol na desno, roke v priročnju, pogled naprej. Izvedba od prvega do zadnjega zloga bodi veličastna.

ZBRALI OB TEBI V RADOSTNI KROG

Ta del zahteva dosti vaje! V odmerjenih korakih na določene zloge naj izvedejo fantje polkrog. Krajni imajo pri tem več težav kot srednji, vsi pa morajo paziti na lepo izvedbo. Krog naj ne bo pretesen! Na zlog „radostni“ mora biti krog izveden.

Vrtnar, ki se je smrti zbal

Spisal Henri Brochet.

Prevedli V. S. in L. L.

V ozadju stoji Phokasova hiša, na sredi so vrata. Vojaka skoraj ves čas sedita na klopih v ozadju, nasproti gledavcem. — Phokas: Igravec te vloge mora razumeti, da se drama igra v njegovi hiši. Vojaka sta le okvir. V zadnji sceni stopita vojaka v ospredje na vsako stran Phokasa.

Osebe:

Phokas, vrtnar, kristjan, a bojzljivec.
Prvi vojak, dober človek,
Drugi vojak, sirov človek.

Phokasov vrt, pred vrati njegove hišice. Noč je še. Oder je prazen. — Phokas stopi iz hiše, v roki ima svetilko.

MI

Vsi izvedejo strumen predkorak z levo, roke pri tem krepko prekrizajo na prsih, pogled in ves izraz bodi korajžen!

SMO POGUMNI TVOJI MORNARJI
Drža.

ZDRAVA

Na zlog „zdrava“ se izvede poklek na desno nogo brez najmanjšega opotekanja. Roke se prenesejo na levo nogo, sklenjene v molitvi. Trup pokonci, pogled naprej. Paziti je treba na pravilen poklek.

MARIJA ZVEZDA Z NEBA

Drža.

TI NAS OCUVAJ

Počasi sklenjene roke dvigniti do višine prsi.

TI NAS OBVARJI

Drža.

TI NAS POPELJI PREKO

Še nekoliko dvigniti sklenjene roke, obenem do končnega zloga komolce narazen.

MORJA

Na zlog „morja“ glave sunkovito v zaklon.

Nekaj časa drža, nato zastor.

Drugi vojak: Da bi se ga vendar že srečno iznebila.

Phokas: Kaj sta vso noč hodila v tem mrazu?

Prvi vojak: Da, prav vso noč sva hodila. Zelo bova zadovoljna, ko bo najina dolžnost opravljena in si bova lahko odpočila.

Phokas: H komu pa sta vendar namenjena? Morda se vama zdim radoveden, toda če bi vama mogel biti kakó v pomoč...

Prvi vojak: Da, poučiti naju boš že moral, saj sva te zato klicala.

Phokas: Lahko, če le hočeta. Vrtnar mora biti vedno zgodaj na nogah. Zdajle sem ravno nesel konju krme. Videla sta me, ko sem šel s svetilko skozi noč.

Prvi vojak: Ali poznaš Phokasa?

Phokas: Phokasa?

Prvi vojak: Da, vrtnar. Moraš ga poznati, saj je tvoj tovariš.

Phokas: Da, saj ga poznam. Kaj pa mu vendar hočeta?

Prvi vojak: On je kristjan, ali ne? Phokas: Mogoče...

Prvi vojak: Prav gotovo je to tisti, ki ga iščeva.

Phokas: Njega iščeta? Ali ga mislite zapreti?

Prvi vojak: Še več kot to, prijatelj.

Phokas: Še več kot to?...

Prvi vojak: Samo to mi povej, kje ga lahko najdeva.

Phokas: Toda to bi rad vedel...

Prvi vojak: Tak kaj te pa to briga?

Phokas: Rad bi le...

Prvi vojak: Le kaj ti bo koristilo, če ti povem, da nisva prišla, da bi Phokasa zaprla, ampak da ga bova brez razsodbe ubila!

Phokas: Kaj, vidva hočeta ubiti Phokasa?

Prvi vojak: Hočeta... kaj pa se to pravi: hočeta? Reci rajši, da sva dobila ukaz, da ga morava ubiti, samo povelje bova izvršila.

Drugi vojak: Midva morava samo ubogati.

Phokas: Da... seveda... kajpak... vidva izvršujeta samo ukaz... da... ah, prišla sta ga ubiti...

Prvi vojak: Prden bo danes petelin prvič zapel, mora biti Phokas mrtev.

Phokas: Ojej, jej, jej!... Tako malo časa bo še živel?

Prvi vojak: Sicer pa bi te ne smela zadrževati, ko greš na delo. — Tvoja hiša je prva v trgu. Videla sva, da si že vstal, zato sva prišla k tebi. Le to nama še povej, kje je hiša tega gospoda. Pred njegovimi vrati si bova odpočila in počakala dneva.

Phokas: Ah, ne, ne. Odpočijta si tu... Tu bosta prav tako pričakala Phokasa...

Prvi vojak: Ne, nočeva te...

Phokas: Ah, ne, saj ne motita. Vesta, jaz poznam tega Phokasa, a takih novic, kot sta jih prinesla, nisem pričakoval... Ne gre mi iz glave, da bo moral takoj umreti...

Prvi vojak: To ga bo izučilo, da se ne bo postavljaj s tem neumnim Kristusovim naukom.

Phokas: Da, da, toda vseeno, če na...to pomislim... Vendar...

Prvi vojak: Toda vendar se nekateri igrajo z ognjem. Sami sebi naj pripišejo, če si opečejo prste.

Phokas: Toda kako ga bosta pa ubila?

Prvi vojak: Kako ga bova ubila? — No, na to ne misliva dosti. — Kakor nama bo bolj pri roki. Imava meče in mahneva, kakor se nama v zadnjem trenutku zdi najbolje.

Phokas: Da, da, da...

Prvi vojak: Ti imaš pač zelo rad tega Phokasa? Zdi se mi, da te je novica, ki sva ti jo prinesla, zelo pretresla.

Phokas: Da me je pretresla? Ah, ne, to se pravi... ne samo...

Drugi vojak: Ali ti je Phokas zelo pri srcu?

Phokas: Ne, ni mi zanj... toda...

Prvi vojak: Dobro, da niso tebi poverili te naloge.

Phokas: Jaz bi je ne sprejel.

Prvi vojak: Ti bi ne bil dober vojak.

Phokas: Vsak je za svoj posel: jaz sem samo vrtnar. Sicer pa nikar ne razpravljajmo o ukazih, ki so že sprejeti. Jaz vaju nočem učiti neposlušnosti.

Prvi vojak: Se tega nam bi manjkalo. (Kratka tišina).

Phokas: Bolje bi storil, če bi vama ponudil skledo kozjega mleka.

Prvi vojak: Nikar si ne delaj skrbi zaradi naju.

Phokas: Nasprotno, veselilo me bo. Noč je bila mrzla, in če nimata še ničesar v želodcu, vaju bo mleko spet ogrelo.

Prvi vojak: No, če pa le hočeš, se ne bova branila.

Phokas: Počakajta. Sedita na klop. Tu sta dve skledi. (Vlije mleka). Ali hočeta malo kruha, da ga bosta nadrobila?

Prvi vojak: No . . .

Phokas: Že dobro. Tu je kruh. Vsakemu ga bom urezal kos in dobro vem, da ga bosta s tekom pojedla. — Tako. Zdaj . . . da . . . grem nakrmit konja . . . Takoj bom nazaj . . .

Prvi vojak: Delaj, kot bi naju ne bilo tu.

Phokas: Da, da (vzame svetilko) . . . Prav imata . . . bolje bi bilo, če bi delal, kot bi vaju ne bilo tu . . . da . . . to bi bilo bolje, kot da premišlujem in izgubljam čas. (Odide. Dolg molk. Vojaka pomakata kruh v mleko in jesta).

Drugi vojak: Mislim, da mu ni všeč, ker hočeva ubiti njegovega Phokasa.

Prvi vojak: Jaz mislim, če bi ga zares poznal, bi mu najbrž ne bilo lahko, prodati nam svojega tovariša in nama pokazati, kje ga dobiva.

Drugi vojak: Saj vendar ve, da so kristjani sovražniki cesarstva in da je koristen posel, če nama pomaga izruvati ta plevel.

(Vojaka tiho jesta dalje. Phokas se vrne na oder).

Prvi vojak: Pravkar sva se pogovarjala, da pri tebi ni baš toplo.

Phokas: Da zares, mraz je. In prav nič dobre vije nisem danes.

Prvi vojak: Ali ti Phokasova zgodba vznemirja srce?

Phokas: Morda tudi to, poleg vsega drugega. — Vesta, jaz nisem ravno preveč pogumen. Danes zjutraj sem čisto tiho stal tukaj. Šel sem po svojih opravkih kot vsako jutro, z edino skrbjo, da bi povsod in kar najbolje storil svojo dolžnost. Tedaj sta nenadoma prišla vidva in tolkla, po vratih kot tatova.

Drugi vojak: (se smeje): Ha, ha, ha. Phokas: Da, kakor dva nepričakovana tatova.

Prvi vojak: Mislim, da so tatovi vselej nepričakovani.

Phokas: Neprijetno je to, da te vsaka stvar preseneti ob taki uri, ko je najmanj pričakuješ.

Prvi vojak: Toda, saj midva zate nisva nevarna tatova.

Phokas: Povedala sta mi novico . . .

Prvi vojak: . . . ki te je razburila.

Drugi vojak: (se smeje še bolj naglas): Ha, ha, ha.

Phokas: Res mi je nekaj na tem. Toda človeka vedno preseneti, če mu poveš tako stvar.

Prvi vojak: Res bi rekel, da tebe samega muči ta novica in da se ti sam tega bojiš.

Phokas: Ah, ne, ne . . . Ne bojim se tega . . . Toda priznam vama, da mi ta novica vseeno ni bila prijetna.

Drugi vojak: (se še bolj smeje): Ha, ha, ha.

Phokas: No, sedaj mi je že bolje. Toda v začetku pa res nisem vedel, kaj naj storim . . . Da . . .

Prvi vojak: Treba je pač, da pride do tega, pa naj tvoje Phokasa ubijemo danes ali jutri . . . Razen če sam prej ne umre . . . In to ne bi bilo nič bolje . . .

Phokas: Da, prav imata. Vendar . . .

Prvi vojak: Če bi bil jaz na njegovem mestu, bi že rajši umrl take smrti, kot bo on zdajle, kot da bi mesece in leta trpel bolan na postelji, preden bi umrl . . . Ali ni res?

Phokas: Morda imata prav.

Prvi vojak: Čisto gotovo imam prav. Tebi se smili, ker si predober. — Saj mu ne privoščim tega, toda zdi se mi, da je mož lahko ponosen na svojo smrt.

Phokas: Meniš?

Prvi vojak: Menim? — Ne menim, ampak prav za gotovo vem. Kaj pa če bi ga poslali zverinam? Kaj? — Sicer pa se ti vidi, da ne poznaš kristjanov. Jaz sem pač imel že mnogokrat priliko, da sem jih videl od blizu. Če mi verjameš ali ne, nobena stvar jim ne more napraviti večjega veselja kot to, da umro in se proslave za svojo vero. Videl sem jih v arenah. Nekateri so bili tako majhni in slabotni, da sem mislil: če le pihneš nanje, pa bodo padli. Toda ko so jih grizle živali, niso bili več isti ljudje. Zdeli so se ti kot zmagovavci zverin.

Phokas: Ah . . .

Prvi vojak: Da, tako je. Nekaj je bilo celo takih, ki jih živali niti marale niso ali pa so jih samo poškodovale. Ure in ure so stali tam in trpeli — prihranili so jih za drugič, ali pa jih drugače mučili.

Phokas: Ah . . .

Prvi vojak: Toda bili so veseli. Dobro se še spominjam neke deklice. (Drugemu vojaku): Ali si bil tisti dan tam?

Drugi vojak: Ne.

Prvi vojak: . . . Cisto majhna . . . Ah! Še zdaj jo vidim kot bi bila tu. . . Ona ni bila v areni . . . Ravnatelj je hotel, naj reče, da ni kristjana. Toda ona ni hotela ničesar slišati. Nato je dal trpinčiti . . . Nič več ni imela moči pa je vendar še rekla: „Kristjana sem . . . Jaz sem kristjana . . .“ Morala so ti priti solze v oči.

Phokas: Ah . . . !

Prvi vojak: Da. Imel sem v očeh solze, kljub temu, da sem okruten, ker sem takih stvari že vajen. Vendar, če vidiš veselje te male, ko je v takem stanju, da se nima česa veseliti, se mora v tebi nekaj obrniti . . .

Phokas: Da . . .

Prvi vojak: In predstavljaš si, da je bila na koncu že tako slabotna, da si jo komaj še slišal . . . Na široko je imela razprte oči, in zdelo se ti je, da je nekaj videla, ko je umirajoč govorila: „Prihajati vidim Sina božjega na oblakih . . . vidim svetnike . . . angele vidim . . .“ In nato je umrla kakor ptička . . .

Phokas: Ah! Videla je sina božjega . . .

Prvi vojak: Ne vem, kakšen božji sin bi to mogel biti, kar je videla. Bolj verjetno je, da ni ničesar videla . . . Toda resnica je, da je bila nečesa vesela, da nisi vedel, ali bi jo pomiloval ali zavidal.

Phokas: Mislim, da bi jo bilo treba zavidati . . .

Prvi vojak: Tako je. No, sedaj vidiš, da ima tvoj Phokas še nekaj lepega pred seboj.

Phokas: Da, res je.

Prvi vojak: Stavim, da bo poskakoval od veselja, ko naju bo zagledal.

Phokas: Hm . . . morda pa je on kristjan, pa se kljub temu boji.

Prvi vojak: To se pa redkokdaj zgodi. Kar sem jih jaz videl, so bili vsi zelo pogumni.

Phokas: Da, da. Brez dvoma imata prav in Phokas bo gotovo vesel vajinega obiska. Neumen sem bil, ker sem mislil, da se bo vaju Phokas bal. Kot brez glave sem bil zavoljo njega. Da, res je, prav res. Vesel vaju bo.

Prvi vojak: Glavo bi stavil, da je tako.

Phokas: Pa vzemimo, da bi se vidva, ko sta iskala njegovo stanovanje, ne obrnila name, ampak nanj, ne da bi zato vedeli. Brez dvoma bi vama dal tudi on kozjega mleka in vas pogostil kot svoja prijatelja. Že vnaprej bi vama odpustil bol, ki bi mu jo prizadejala po naročenih ukazih. In morda bi bilo njegovo veselje tako veliko, da bi si sam pred vami izkopal jamo, v katero bo že nekaj minut pozneje položeno njegovo truplo.

Prvi vojak: Tudi to je mogoče.

Phokas: Prav dobro vem, da bi to storil. Vzel bi lopato, kot jaz zdaj vzamem svojo, in bi pred hišo delal to, kar jaz zdajle delam. Pri tem bi se prijateljsko pogovarjal z vami, kot bi ga obiskali njegovi sosodje. Čisto do konca bi opravljal svoje težko vsakdanje opravilo in bi pri tem na tihem želel, da bi mogel moliti in se pripravljati na svidenje z Bogom.

Prvi vojak: Prav nič bi se temu ne čudil.

Phokas: Njegovi prsti bodo postali manj otrpli od mraza. Njegov duh bo našel mir.

Prvi vojak: Zdi se mi, da bo kmalu dan.

Phokas: Ko se bo zdanilo, mi ne bo več mraz. — Iztreznil sem se zdajle, ko sem govoril z vama. Prej sem bil ves zmeden. Pokazal vama bom Phokasovo hišo. V miru ga bosta lahko ubila in razsekala.

Prvi vojak: Tako bova vsaj odnesla iz Sinopa lep spomin na lepe trenutke, ko sva jih prebila na tej klopi, ko sva pila kozje mleko.

Phokas: Le mislita kdaj name, ko to sta odšla. Tudi jaz bom poskusil kdaj misliti na vaju.

Prvi vojak: Ko boš pozimi prekopal vrt.

Phokas: In ko bom trgal cvetje v vrto vih, kjer je večna pomlad.

Prvi vojak: Večna? Zakaj večna?

Phokas: Prijatelja, začelo se je daniti in jaz sem si izkopal jamo. Vstanita, pripravljen sem. Takoj bosta videla Phokasa, krščanskega vrtnarja, ki je delal do zadnje ure in ki bo zadovoljen, ker ni izgubil zaupanja v Boga. Spočetka sem se prestrašil smrti, ki sta mi jo prinesla. Manjkalo mi je poguma. Ubožec sem, in vedno sem živel v tem kotičku, pozabljen od ljudi. Nisem mislil, da sem toliko vreden pred Bogom, da me hoče za mučenika.

Prvi vojak: Kako? Kaj praviš?

Phokas: Ker On tako hoče, je prav. Hvaležen sem mu, ker mi je dal ča-

sa, da sem se ohrabil. Ti sam si mi nehote vrnil pogum.

Drugi vojak: Kaj pravi?

Phokas: Phokas, ubogi Phokas bo pretil kri v slavo Kristusovo. Kako sem vesel!

Prvi vojak: Toda . . .

Phokas: Vesta, jaz sem Phokas. Jaz sem krščanski vrtnar, ki ga iščeta.

Drugi vojak: Kako, ti si Phokas?

Prvi vojak: Pojdi no, za norca naju imaš.

Phokas: Ne šalim se. Oprostita mi, ker sem vaju iz početka varal. Koristno sem izrabil tisti čas, da sem izkopal jamo namesto onega, ki bo našel moje mrtvo truplo. Torej, vojaka sta: čas je, da izvršita ukaz, ki sta ga sprejela.

Prvi vojak: Lahko je reči: Izvrši ukaz . . . Izvršiti ukaz in te ubiti pod tvojo gostoljubno streho.

Phokas: Iz srca rad sem vaju pogostil. Udarita. Ali bi mi mogla bolje poplačati dolg, kot da mi pripravita slavo, ki jo je Bog prihranil onim, ki Ga kličejo?

Prvi vojak: Ah . . . !

Phokas: Vidva, prijatelja, nista odgovorna za svoje dejanje. Ne bojta se, kajti krivda bo padla na one, ki so vama zločin ukazali.

Prvi vojak: Ne, ne . . . ne. Take podlosti ne bi mogel storiti.

Phokas: Kaj, vidva se nočeta pokoriti svojemu gospodarju?

Prvi vojak: Pokorna sva mu, če hoče, toda ubila te ne bova.

Phokas: In če te prosim, da to storiš, prijatelj!

Prvi vojak: Ne, ne. Ne smeš naju tega prositi! Mož sem in vem, kaj je moja dolžnost.

Phokas: Ti si vojak in tvoja dolžnost je poslušnost.

Prvi vojak: Poslušnost . . . poslušnost . . . Toda treba je . . .

Phokas: Ali niso kristjani sovražniki cesarstva.

Prvi vojak: Morda. — drugi . . . Toda ti — to je nekaj drugega.

Phokas: In če bi videl druge, bi jim prav tako rekel.

Prvi vojak: Ne vem, kaj bi jim rekel. Vem pa, kaj moram reči tebi. Po vsem tem, kar sem od tebe prejel, ne morem . . . ne . . . ne morem . . .

Phokas: No, zdaj smo pa zamenjali. Najprej sem se jaz bal sprejeti vajine udarce. Ali se mi jih zdaj vidva bojita dati?

Drugi vojak: Da se midva bojiva?

Prvi vojak: Strahu ne poznavam, toda . . .

Phokas: Če bi me ne poznala, bi me brez odlašanja ubila. In ker sta me videla in prebila nekaj trenutkov pri meni, ali nisem zato isti Phokas?

Prvi vojak: Da, prav isti Phokas si. Toda zdaj imava proti tebi dolžnosti, ki naju zadržujejo, da bi te usmrtila.

Phokas: Dolžnosti, ki mislita, da jih imata proti meni, so brez pomena. Ali sem kriv zločina, ki me ga dolže? Če nisem, je prav, in vaju nima kaj zadrževati. — Toda jaz sem kriv, kajti jaz sem kristjan. Slišiš prijatelj, jaz sem kristjan! Hočeš, da ti povem še enkrat? Kolikokrat hočeš, da ti to ponovim, da bom v tvojih očeh zaslužil smrt?

Prvi vojak: Ah, molči! Jaz nisem kristjan in tudi ne želim postati. Toda nikoli nisem omadeževal svojih rok s krvjo nekoga, ki me je sprejel tako pod svojo streho kot ti. Danes ne bom začel. Kako naj se ti zahvalim, ker si mi odprl vrata in mi ponudil to klop? Kako naj se ti zahvalim, ker si mi dovolil, da sem se pri tebi odpočil? Naj te zato ubijem? Ali naj ti preskrbim slavo, o kateri se ti zdi, da ti je blizu in v katero jaz ne verujem? Ne verujem v sla-

vo, ki jo kristjani pričakujejo od smrti . . . Torej . . . kaj naj ti dam v dokaz svoje hvaležnosti? Ne, ne. Zbogom! Oni, ki so me poslali, naj me kaznujejo, kakor se jim zdi. Ti pa le ne boš dvomil o moji poštenosti.

Phokas: Ti boš odšel, oni, ki so me izdali, pa bodo zvedeli, da še živim. Če so me izdali, prijatelj, se to pravi, da so me obsodili na smrt. Prišli bodo drugi vojaki, drugi, ki nimajo srca kot ti. Ali bodo ti dobili naročilo, naj me ubijejo v vrtu pred hišo . . . Morda me bodo odvedli v areno. Ali si mi dobro storil, če se bodo tedaj zverji trgale za moje meso?

Prvi vojak: Ah . . .

Phokas: Moja duša je zopet našla svoj mir. Ne boji se več zob divjih zverí, ne mečev, ki so vajino orožje. Sicer pa, če moram dati pričevanje, zakaj bi ga ne dal danes?

Prvi vojak: O, Phokas, Phokas . . .

Phokas: Saj vidiš prijatelj, da imam prav. Zbogom. — Če hočeš, bodi hvaležen mojemu spominu in ne pravi svojim gospodarjem, da sem se tresel pred smrtjo. Ne povej jim, da Phokas, krščanski vrtnar, ni imel dovolj zaupanja v Boga. Kot težko krivdo obžalujem to. — Reci jim, da vas je Phokas, krščanski vrtnar, zagledal to jutro, ravno ko je vzhajalo sonce in vam zaklical: „Kristjan sem, kristjan!“ In da sta ga ubila tako, kot vama je bilo naročeno.

Prvi vojak: Rekel bom tako.

Phokas: Hvala ti, hvala. In zdaj udari!

Prvi vojak: Ah . . .

Drugi vojak (ga udari z mečem): Na, Phokas pade.

Z A S T O R.

„Morsko zvezdo“ in „Vrtnarja, ki se je smrti zbal“ nudimo fantom za osmi december!

• •

Če hočete božič z igro res lepo in po naše proslaviti, morate igrati našo „Božično igro“.

Delo „Igravcev božjih“

Piše Rudolf Sobotka (Dunaj)

Poročali smo svojčas že o Sobotkovi igralski skupini „Spilleute Gottes“ na Dunaju, ki je glas o njej prodrl čez avstrijske meje. Za to številko smo poskrbeli, da je g. Rudolf Sobotka sam napisal pregled in prerez svojega dela, za kar smo mu iskreno hvaležni. — Ur.

Skozi ulice velemesta besni o glušujoči šum v stoterih glasovih. Naš čas in njegovi ljudje zapadajo brez rešitve mehanizaciji. Materializem je postal simbol tega rodú.

Sredi velemesta in njegovega divjega prometa se dviga — kakor otok v viharju divjih strasti — stolnica, opominjajoč k nadzemljskemu in kažoč k njemu. Ob njeni gotski lepoti omahne brez moči sila posvetnosti; njena kamenita monumentalnost je srce in utrip vsakega resničnega življenja.

Tedaj se odpro vrata stolnice — pravkar se je končala služba božja —, pobožni verniki prihajajo iz cerkve in se ustavljajo na širokih stopnicah, ki na njih stoji mogočna hiša božja. Ne postajajo kakor po navadi po nedeljski službi božji, ko čakajo znancev ali pa si pravijo novice, — potihem se pomenkujejo in čakajo stvari, ki se bodo godile in ki jih je pridigar oznanil že pred nekaj dnevi in spet danes. Straža nastopi in neslišno spravi množico v red. Množica od minute do minute narašča, saj stojimo sredi velemesta. Velemestni ljudje pa so taki: kjer ljudje postavajo, je gotovo kaj videti in slišati. Da, marsikdo ki se cerkvi sicer v velikem loku

umakne, stopi danes radoveden bliže. — „Kaj pa je?“ — „Mirujte, précej boste slišali!“ — Samo tiho mrmranje valovi čez trg, ki ga polni že nekaj sto ljudi. Vse naokoli divja z nezmanjšanim šundrom cestni ropot, čakajočim pa se zdi, da prihaja od daleč.

Tako ne mine niti pet minut. Tedaj se nenadoma odpro srednja cerkvena vrata, ki so se zaprla za zadnjimi verniki, ki so prišli iz cerkve. Venkaj stopita dva glasnika v renesančni obleki. Nastavita trobenti in že zadoni kovinski glas daleč čez trg, v oddaljene ulice, in preglasi celo najhujši cestni trušč. Sto in sto novih gledavcev prihaja bliže. A vse tiše in tiše postaja vse naokrog. Že se zasliši z mogočnimi akordi koral v cerkvi in zaplove nad množico.

Na koru je pesem utihnila in sedaj nastopijo iz cerkve igravci v pisanih zgodovinskih oblekah. Na stopnicah pred nepregledno množico igrajo preprosto igro, ki ji je vsebina bodisi skrivnost sverte maše, bodisi Belzacarjev božji rop v Jehovinem templu, ali čudež z mano v puščavi, ali pa veliki teater sveta, ki ga vodi sam Bog Oče, ali pa še kaj drugega, kar vse zna veliki španski pesnik in duhovnik Calderon postaviti pred nas. Množica sledi prevzeta dramatskim prizorom pred najidealnejšim ozadjem, kar ga je kdaj kakšna igra imela, zato izhaja takšna igra zlahka brez vsakršne iluzije omarnega odra . . . Ni ji treba ordrskega grmenja, nobene razsvetljave iz rampe in sofit, nobenih kulis in premičnih delov. Govorjena beseda in samo ona je njeno sredstvo in pred takšnim ozadjem bo vsekar učinkovala kot pridiga.

Da, kot pridiga tudi zanje, ki so pristopili iz gole radovednosti in katerih posmehljivi smehlaj izginja.

V pol ure že se preprosta igra na cerkvenih stopnicah konča. Še enkrat se odpro vrata in k igravcem stopi, obdan od zbora beloblečenih angelčkov, otrok, Kristus s kelihom in hostijo. Otroški zbor zažvrgoli „Tantum ergo“, stotine vernikov ga poje ž njim, in ni še čisto pri kraju, že se oglase zmagoslavno cerkveni zvonovi. V notranjosti cerkve posvetijo vse luči, Kristus s svojimi angeli in ostalimi igravci vstopi. Ljudstvo gre za njim. Igravci izginejo skozi skrita vratca. Duhovnik stopi k oltarju in kratek blagoslov zaključi vso slovesnost.

Tako se je zadnja leta izvedla obnovitev srednjeveških velikonočnih, telovskih, zadušnih in adventnih iger na Dunaju več sto hkrati na velikopotezen način. Brž se je ta vrsta religioznih iger pod milim nebom, ki se tesno naslanja na vstajenjsko in telovsko procesijo ter na druge bogoslužne obrede, tu v velemestu živela. V kratkem razdobju treh let je bilo štiri sto predstav. Bistveno pri teh igrah je: vse ljudstvo — če more ali hoče plačati ali ne — naj bo igre deležno. Režijski stroški se krijejo s prodajanjem programov za nezatno ceno. To so že dokazale dunajske predstave, čeprav je tu treba plačevati tudi za take predstave „veselični davek“. Seveda, zaslužiti se s stvarjo ne da nič. A kdo bi to tudi hotel? Že v Calderonovih časih so igravci v telovskem mesecu, ko ni smelo igrati nobeno gledališče, stavljali svojo umetnost docela brezplačno v službo cerkve. Tudi na Dunaju je to deloma tako. Poklicni igravci nastopajo v večjih vlogah. Ker pa je velik del teh igravcev zaradi časovnih prilik brezposelnih, dobivajo majhno odškodnino. Ob nji-

hovi umetnosti se šolajo drugi soigravci, laični igravci, ki stavijo takšne predstave nanje mnogo več zahtev kakor pa predstave po odrh naših običajnih dvoran.

Kino in radio sta odtujila našo generacijo teatru. Igra pa se vrni k praobliki svojega predstavljanja, h grškemu teatru antike in k misteriju srednjega veka! Ta njena praoblika je hkrati njen vrhunec. Sam Calderon nam je zapustil 75 takih iger, ki nam jih je zlasti Richard Kralik skrajšal za te predstave, ki trajajo ponajveč pol ure, ter jih priredil za okus in razumevanje naših sodobnikov. To velja za velikonočne in telovske igre. Za spomin vernih duš in za adventni čas smo se poslužili številnih iger o poslednji sodbi, smrtnih plesov ali iger iz domačega (dunajskega) bajeslovja, ki imajo večji del resno ozadje in v njih nastopa smrt. Našim pesnikom se odpirajo pota za novo ustvarjanje.

Ali smo dosegli cilj, ki smo si ga želeli, naj povedo številni dopisi iz vrst gledavstva.

Seveda se dobro zavedamo, da bi se dalo pri izvedbi iger še marsikaj popraviti in da poslednjega vrha še nismo dosegli. A pot je gotovo prava. Izmed neštetihi časopisnih glasov naj navedem samo „Kölnische Volkszeitung“, kjer je p. Beda Kleinschmidt v obširnejšem feljtonu zapisal tudi stavek: „ . . . in če vse ne vara, se je začelo na Dunaju gibanje, ki je vredno pozornosti.“

Profesor Damian je napisal v „Reichsposti“ tole: „Ime Igravci božji“ je točno. Pred uho in oko postavijo zgovorno govorico igre, da prodre gledavcem po dveh čutih hkrati do srca. Kot poslanci Zveze katoliških pisateljev in pisateljic Avstrije uresničujejo misel, ki je bila v srednjem veku v najlepšem procvitu, misel krščanske ljudske igre . . .“

In da navedemo še besede p. Kleinschmidta: „Na Dunaju so ubrali pot, ki skoraj izključuje, da bi se ne posrečila. Malo igravcev, najtesnejši oslon na službo božjo, nobenega odra za igravce, nič stolov za gledavce, kratko trajanje igre, nikakih pridobitnih namenov . . .“

Iz sprva zamišljene vrste predstav od velike noči do Telovega se je v letu 1928 razvila vrsta predstav od velike sobote do božiča. Vse cerkvene praznike smo praznovali tudi z igro.

Do danes smo odigrali že nad tri tisoč predstav pod milim nebom pred cerkvenimi vrati: na Dunaju in po drugih avstrijskih zveznih deželah. Letos smo se peljali tudi že v inozemstvo med Nemce v Nemčijo in v jugoslovanski Banat. Igrali smo v Vršču, Mariolani, Sečenovu, Elemirju, Petrogradu, in končno v Belgradu. Naša želja je, da bi tam, kjer mi igramo, nastala kakšna

domača, nam podobna igralska družina. To smo že dosegli v Vršču.

Ker igramo po navadi pred več sto gledavci, ki se zberijo iz vseh plasti, ne smemo s svojimi igrami segati previsoko. Nuditi moramo ljudstvu najenostavnejšo umetnost, kakor je zadnjič neki tenkočutni avstrijski književnik povedal, da odpiramo ljudstvu „Biblio pauperum“. Dramatiziramo evangelij in katekizem (deset božjih zapovedi, vnebovpijoči grehi, vera, sedem naglavnih grehov, štiri poslednje reči, sedem zakramentov itd.), nadalje igramo igre o trpljenju Kristusovem, legendne igre in bajke. Naš igrski spored obsega že blizu 150 različnih iger, med njimi je blizu 60 iger znanih in priznanih avtorjev.

Za vsako nadaljnjo informacijo sem seveda prav rad na razpolago in samo želim, da ostanemo tudi zanaprej v stikih ter skupno delujemo za večjo čast božjo.

KAJ SE IGRA

STATISTIKA NASIH PREDSTAV.

Nehvaležno je to delo, toda poučno. Močno se bojimo, da oživitve prosvetnih društev ne bo prinesla pričakovanih sadov, vsaj v doglednem času ne, in da so bile katakombe, ki smo od njih pričakovali poglobitve in zresnitve, zaman. Za to svojo bojazen imamo več razlogov, ki je od njih vsak dovolj tehten. Med njimi je tudi statistika naših predstav.

September. Vseh predstav: 20. Trikrat: „Miklova Zala“, dvakrat: „A njega ni“, dvakrat: „Ben Hur“, dvakrat: „Slehernik“, dvakrat: „Gospod mora biti“, enkrat: „Skrivnost svete maše“, „Divji lovec“, „Za pravdo in srce“, „Teofilus“, „Luč z gora“, „Zlato tele“, „Trije tički“, „Kmet in radio“, „Črna žena“, „Burka o jezičnem dohtarju“.

Oktober. — Vseh predstav: 27. Štirikrat: „Zagorski zvonovi“, trikrat: „Črna

žena“, dvakrat: „Slaba vest“, dvakrat: „Postržek“, enkrat: „Ob sinji obali“, „Veriga“, „Sluga dveh gospodov“, „Praznik cvetočih češenj“, „Zupnik iz cvetočega vinograda“, „Podrti križ“, „Za grunt“, „Užitkarji“, „Mlada Breda“, „Naša kri“, „Kovačev študent“, „Luč gora“, „Stilmondski župan“, „Za pravdo in srce“, „Proslava“. Ali naj prištejemo še opereto „Orlov“ (!)?

LJUBLJANSKO NARODNO GLEDALIŠČE.

Poroča urednik.

Kljub temu, da je naše polje udejstvovanja drugje, smo že lani uvedli poročila o delovanju ljubljanskega Narodnega gledališča. Mariborsko Narodno gledališče je izrazilo za to svojo nezainteresiranost, zaradi česar so poročila o

njegov-m delu odpadla. Tudi letos jih zanekrat ni.

Zdi se mi, da bi delo, ki ga vršimo s to našo revijo, bilo nepopolno, če bi šli molče mimo naporov našega osrednjega gledališča. Vprašanje je sicer, koliko ima naše ljudstvo od poklicnega gledališča, nikakor pa ni vprašanje, da je poklicno gledališče dober ali slab čuvar teatarske umetnosti, ki je del celotne narodne kulture. Tudi mi služimo teatarski umetnosti. Kot glasilo ljudskih odrov seveda ne zastopamo igranja zgolj po estetskih vidikih, ampak hočemo, da se estetski vidiki krijejo z našimi svetovno-nazornimi vidiki.

Danes je pri nas vprav v teatarskih stvarih mnogo nejasnosti. Tako je videti, da še vedno ne pojmujejo, kaj je Narodno gledališče.

Jasno je, da je Narodno gledališče — last naroda, eden izmed vrhov njegove kulture. Svoj delež k splošnemu stanju narodne kulture doprinaša s tem, da goji dramatsko umetnost. S tem se potemtakem bistveno razlikuje od tako imenovanih ljudskih odrov, ki jim je umetnost v dramatski obliki samo sredstvo, samo en način izražanja v drugačne, a zato nič manj važne in visoke mene. Poklicno in „ljudsko“ gledališče sta torej dva docela ločena svetova. Ne gre tedaj jemati za Narodno gledališče isti kriterij kot ga jemljemo za naše ljudske odre.

Narodno gledališče ni ljudsko ali mladinsko vzgojevališče, marveč samo hram umetnosti, ki nam naj posreduje dramatska dela kakršnegakoli izvora, da so le umetnine.

Povsem naravno je, da je poslanstvo Narodnega gledališča, konkretnije povedano, v tem, da nam ne podaja samo del iz svobodomiselnega in sovjetskega kroga, marveč da v vsaj enaki meri upošteva tudi katoliško dramatsko tvornost. Po dosedanji stalni in dosledni praksi našega Narodnega gledališča pa je videti, kakor da katoliške dramatske produkcije sploh ni, ali pa da je vodstvo ne pozna. To bi bilo dosti žalostno, zakaj zlasti moderna katoliška drama se je že uveljavila in ne bi potrebovala milosti

našega Narodnega gledališča. Zaman čakamo Nemcev Herwiga, Weismantla, Weinricha, Heinena, zaman Francozov Claudela in Ghéona, zaman Poljaka Zewadłowicza, da našetejemo samo mimo grede nekaj imen. Če za kakšne Pitojevce v Parizu ni sramota, da igrajo najnovejši Ghéonov misterij o Mali Tereziki, kjer igra sama Ljudmila Pitojevnina glavno vlogo, bo pač za vodstvo našega Narodnega gledališča odpustljivo, če se enkrat spozabi tudi na to plat. Stališče takega Narodnega gledališča, ki je trdnjava samo enega ali več nazornih krogov z vsem skupno anti-katoliško tendenco ali zgolj zunanjo „indiferentnostjo“ se da kaj težko zagovarjati. Priznati je treba: v naše Narodno gledališče, ki ga narod vzdržuje, ta „narod“ ne zahaja. Zakaj ne, bi se dalo obširno raziskovati. To ali ono sem že nakazal na drugih mestih. Gotovo je pač eden izmed razlogov ta, da je dosedanja smer našega Narodnega gledališča „narodu“ tuja. S „Slehernikom“ pač ne bo več dolgo mogoče zakrivati resničnega obraza našega Narodnega gledališča; že zdavnaj je postal izrazit „Kassenstück“, kar je silno poučno. Tudi, historije s Pasijonom so nam še v spominu. . . .

Toliko pač načelno za uvod.

Prva predstava je bil Hoffmansthalov „Kralj Edip“ s Puškinovim „Kamenitim gostom“.

Človek klone pred velikansko dramatsko silo, ki jo je zajel Sophokles za svoje sodobnike, a učinkuje danes z isto strahotno silo kakor tedaj. Ne, tedaj je bilo še vse strašnejše. Ta igra je bila misterij, poganska duhovna igra, ki je morala ves narod, zbran v obširnem gledališču pod sinjim grškim nebom, pretresti do dna, ga skrušiti in vreči v prah. Strašen je ta etos in nam nerazumljiv: neusmiljena doslednost in objektivnost ga je, samo princip dobrega in zla, ki kaznuje greh brez usmiljenja, ne glede na to, ali je grešnik kriv ali ne. Po tej svoji plati nam je ta tragedija notranje tuja. To, kar nas prevzame, je nedosežno skladje med vsebino in obliko, med idejo in dramatsko izvedbo. Vrav zato je Oidipus

delo, ki ne pozna teka stoletij. Levar kot Edip in Marija Vera kot Jokasta sta podala dva silna lika. V ostalem je bila uprizoritev več ali manj konvencionalna. Igrski vodja ni izrabil možnosti pozorišča, ker si ga je zamislil preveč stereotipno. Tudi zbor se zato ni mogel kdo ve kako uveljaviti.

„Kameniti gost“ je bil odveč. Puškin se pač s Sophoklejem ne more meriti, zato sosesčino ž njim le težko vzdrži. Puškin se niti malo ni potrudil, da bi svojo snov kakorkoli poglobil. Oskrbel je le dramtizacijo snovi. To bi samo po sebi ne bil greh. A pri taki zasnovi postane tragika Dona Juana ob tragiki kralja Oidipa premalo notranje utemeljena in nas ves potek igre nanjo premalo pripravi: saj se vrste pred nami samo slike iz avanturističnega življenja vélikega ljubimca. Vrh tega je prelahkotna režija vrgla igro nekajkrat iz tira, kar je dokazal smeh med gledavstvom. — Stupici se Don Juan ni prilegal, vsi drugi so dali, kar je mogoče dati.

(Dalje.)

NOVE IGRE

Miklova Zala. Farna igra pod milim nebom. Spisal Davorin Petančič. Samozaložba, 1955 (naroča se pri avtorju: Maribor, Glavni trg 7).

Eden naših najradikalnejših ideologov prave ljudske igre, Davorin Petančič, je storil to, do česar bo pritirala stiska in potreba vse druge, ki se trudijo in ubijajo za pravo ljudsko igranje pri nas, — brez ozira na čakajoče literate je sedel in napisal za kričeče potrebe igro sam. Storil je to po resničnem izreku: „Česar je srce polno, tega usta prekipevajo.“ Vse njegovo silno hotenje po uresničenju podobe prave ljudske igre si je moralo ustvariti posodo, je moralo najti konkretnega izraza mimo abstraktnih ideoloških člankov. Tako je nastala njegova „Igra naše fare“, tako je nastala ta „Miklova Zala“. Ker, žal, nisem imel prilike, da bi bil videl njegove uprizoritve te igre v teku poletnih mesecev 1955 na Štajerskem, sem lahko brez vseh presodkov prebral knjižno izdajo. Petančič je s to igro po-

kazal, da docela obvlada tehniko igre pod milim nebom, ki se ne sme izgublja ti v podrobnostih, ampak mora risati samo glavne poteze, in pokazal je na konkretnem primeru, kako se igra uvršča v občestveno življenje fare; v njej se resnično rešijo problemi, ki so se z njimi ukvarjali razni ideologi ljudske igre: aktivirano gledavstvo, občestveno naperjena zamisel snovi in podobno. — Ne strinjam se pa s Petančičevim jezikom, in sicer niti z nekaterimi slovniškimi posebnostmi, ki tudi s „štajerskega“ stališča niso upravičene, niti s predpisanim pravorečjem (naglas), ki z njimi silo dela slovenskemu jeziku, tudi se ne morem ogreti za njegovo „ritmično“ prozo, ki za moje uho nima ritma, ampak je le razmetana sintaksa: neprijetno me je tudi prevzelo nekaj malenkosti (to, na primer, da ljudstvo na koncu poje — „Lepo našo domovino“, kar ni le anahronizem, ampak se tudi slabo sklada s slovenstvom dela, saj je ta pesem — hrvatska himna!). Ampak mimo tega vsega moram delo z veseljem afirmirati, ker nam kaže Petančiča z druge, konkretnije strani kakor se nam je predstavil v „Igrah naše fare“. Ta igra je že doživela svoj ognjeni krst in se bo pri nas še mnogo igrala.

N. K.

STROKOVNA KNJIŽNICA

Slovenski pravopis. Izdalo in založilo Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani. Po naročilu Pravopisne komisije s sodelovanjem uredniškega odbora priredila A. Breznik in Fr. Ramovš. Naklada pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Cena Din 60.— (vezano v mehko platno, žepni format).

Če nam je bilo kaj potrebno, nam je potreben ta Pravopis. Ker vsebuje natančna pravorečna navodila pri vsaki besedi in upošteva povsod tudi pogovorni jezik (ki prihaja v poštev na odru!), nujno priporočamo vsakemu našemu resnemu igravcu in igravki, na vsak način pa slehernemu našemu igorskemu vodji, da si to delo omisli. Naročila sprejema Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

VESTNIK ZVEZE LJUDSKIH ODROV

pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva c. 7/A., tel. 28-58.

ZVEZA LJUDSKIH ODROV — USTANOVLJENA.

Bivši odsek Prosvetne zveze, „Ljudski oder“, ki je skrbel za predstave v nekdanjem Ljudskem domu v Ljubljani, imel bogato garderobo, izposojal rokopisne igre in bil vsaj na zunaj matica vseh naših ljudskih odrov, se je spremenil z letošnjo jesenjo v „Zvezo ljudskih odrov“. Na mesto prejšnjega predsednika dr. Česnika, ki je postal podpredsednik Prosvetne zveze, je prevzel predsedstvo Zveze ljudskih odrov profesor Kuret; tajnik je dr. Bajc. Zveza ljudskih odrov vodi dalje izposojevalnico garderobe in lasulj, prodaja šminke in druge potrebščine, prav tako izposojuje rokopisne igre. Pravkar se je osnovala pod njenim okriljem Posvetovalnica za ljudske odre, Zveza ljudskih odrov tesno sodeluje z Založbo ljudskih iger. Prizadeva si, da čim prej dvigne stanje naših odrov in da sama postane prava duševna matica vsega našega igranja.

POSVETOVALNICA ZA LJUDSKE ODRE.

S 15. novembrom 1955 prične poslovati pod okriljem Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi v Ljubljani nova Posve-

tovalnica za ljudske odre. Njeno vodstvo je poverjeno g. E. Smasku. Posvetovalnica posluje vsak dan od pol 11. do pol 12. dopoldne v prostorih Prosvetne zveze v Ljubljani, Miklošičeva c. 7/A. — Posvetovalnica bo nudila vsem našim odrom ustne in pismene informacije v vseh odrskih zadevah. Prosimo, da se znanprej naši odri obračajo izključno na našo Posvetovalnico, ne pa na Založbo ljudskih iger, tudi ne osebno na g. prof. Kureta. Tako Založba kakor g. prof. Kuret bosta vsako tozadevno pošto odstopala dosledno Posvetovalnici!

IGRALSKI TEČAJ.

Zveza ljudskih odrov pripravlja za 5. in 6. januarja 1956 igralski tečaj, namenjen igrkim vodjem in igravcem naših odrov. Prihod v Ljubljano bo v nedeljo zjutraj, dopoldne se bosta vršili dve uvodni predavanji, popoldne in v ponedeljek dopoldne bo praktično delo, v nedeljo zvečer in v ponedeljek popoldne do odhoda tečaj v šminkanju. Podrobnosti bodo objavljene v „Vestniku Prosvetnih zvez“ in v dnevnem časopisu. Prijave sprejema Zveza ljudskih odrov.

Ali že imate katekizem naših ljudskih odrov

PRAVI LJUDSKI ODER

Napisal Niko Kuret

Priročnikov za ljudske odre 1. zvezek Str. 84.

Cena Din 20. — (za naročnike Din 15).

Ta knjiga hoče razčistiti pojme glede ljudskega igranja pri nas. Pisana je skrajno poljudno, zato bo dostopna tudi vsakemu preprostemu igravcu in igravki. S posebnim ozirom je prirejena za skupno predelavanje na sestankih igralskih družin. Na koncu vsakega poglavja se nahaja pregleden, jedrnat, po točkah razporejen posnetek.

ZALOŽBA LJUDSKIH IGER, LJUBLJANA.

Našim odrom priporočamo pri nakupih in drugih potrebah:

BLAGOVI ZA ZAVESE IN KOSTUME / PLATNO ZA PREVLEKO KULIS

Jos. Ullaga nasl. J. Szinnicz,

Maribor, Aleksandrova cesta 21.

LEPAKI / VABILA / TISKOVINE:

Tiskarna Tiskovnega društva v Kranju

Lepake in letake dobavlja v nujnih primerih v nekaj urah po najmodernejših načrtih in po najzmernejših cenah.

Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana

Kopitarjeva 6.

Knjigotisk, klišarna, bakrotisk, litografija, offsettisk, knjigoveznica

Vse igre ima na zalogi

Knjigarna sv. Cirila v Mariboru.

Priporoča posebno, da uprizarjate igro „Gruda umira“, katera je za današnji čas izredno primerna. Tudi boste želi lepe uspehe z igro „Guraj“.

IGRE / STROKOVNA LITERATURA:

Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana

Pred škofijo.

Velika zaloga iger vseh slovenskih založništev. — Ceniki in katalogi brezplačno.

OKRASNI PAPIR / LEPENKA / ŽEBLJICKI

Prodajalna H. Ničman,

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2.

Zaloga devocionalij, kipov, slik, šolskih in pisarniških potrebščin.

SLIKANJE DVORAN IN GLEDALIŠKIH ODROV

Načrti in osnutki na razpolago.

Slikarsko podjetje

PAHERNIK ANTON

Maribor, Frankopanova 15.

Telefon 23-53.

ZAVAROVANJE:

Ura zamujena ne vrne se nobena!

Komu velja ta resnica:

1. vsem, ki menijo, da ne morejo umreti v trenutku, ko bo smrt za njih svojo ce tudi gmotno težek udarec:

2. vsem, ki menijo, da bo smrt prišla po nje še le, kadar bodo svojece do dobra oskrbeli;

3. vsem, ki odlašajo skrb za stara leta na sama stara leta;

4. vsem, ki so zmotno prepričani, da bodo svoje otroke mogli do polnoletnosti oskrbeti s primerno doto le s svojim trudom.

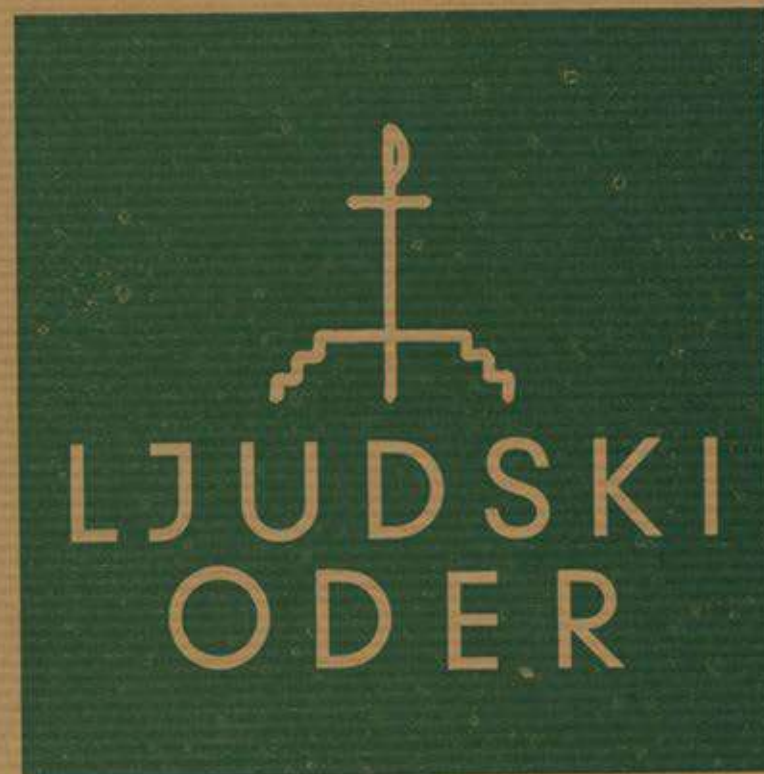
„KARITAS“ zavarovanje za posmrtno, starostno oskrbo in doto Vam je potrebno takoj, potrebno sedaj, ko ste še krepki, delazmožni in z lahkoto zmorete nizko mesečno premijo.

Ne odlašajte tedaj, temveč nemudoma stopite v stik z zastopniki tega edino uspešnega in koristnega zavarovanja!

Lahko se obrenete tudi neposredno na
Oddelek: „Karitas“

V palači Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, Masarykova c. 12, boste lahko dobili navodila in pojasnila tudi za vse druge vrste koristnih zavarovanj, kakor proti požaru, zoper nezgode, zavarovanje jamstva itd.

Poština plačana v gotovini.

**LIST ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE**

V TEJ STEVILKI:

POMENKI Z IGRALSKO DRUZINO / P. VRTOVEC S. J.
KAJ BI IGRALI / PREDPUSTNI ČAS
OBZORNIK / VSTAJENJE LITURGIČNEGA MISTERIJA
RAZGOVORI / O MISTERIJAH
NAŠI USPEHI / POROČILA
POZORIŠCE / SESTAVNI DELI
KAJ SE IGRA / NOVE IGRE

TRETJI LETNIK / 1935-1936 / ŠTEVILKA 5-6

„Ljudski oder“ spada med redna izdanja „Založbe ljudskih iger“. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Zarnikova 16-pritličje. — Izdaja „Založba ljudskih iger“. — Urejuje prof. Niko Kuret (Ljubljana).

V letu 1935—36 (tretjem letniku) izda „Založba ljudskih iger“ kot redna izdanja: deset rednih števil „Ljudskega odra“ v dvojnih številkah, dve izredni številki „Ljudskega odra“, eno posvečeno igri otroka in mladostnika, drugo filmu, ter štiri igre: Drabosnjak, „Božična igra“, Brenk, „Poslednje ustoličenje“, Heinen, „Igra o dobroti“, Vombegar, „Voda“ (2. izdaja).

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca. Redna izdanja „Založbe ljudskih iger“ (mesečnik „Ljudski oder“ in štiri knjige z najmanj štirimi igrami) veljajo za Jugoslavijo Din 60, za Avstrijo S 10, za Italijo Lit 25, za vse ostalo inozemstvo 2 USA dolarja. — „Ljudski oder“ sam velja letno 30 Din. — V Avstriji se lahko plačuje s položnicami št. A-30.303 (Rudolf Lechner & Sohn, Verlag - & Commissions-Buchhandlung, Wien) z oznako: „Jugoslov. knjigarna“ — „Založba ljudskih iger, Ljubljana“ na srednjem delu položnice.

„Založba ljudskih iger“ ima svoj čerkovni račun pri Poštni hranilnici v Ljubljani, št. 13.973.

Ugodnosti naročnikom naših rednih izdanj

Vsi naročniki naših rednih izdanj uživajo sledeče ugodnosti:

1. Pri izposojanju garderobe v izposojevalnici „Zveze ljudskih odrov“, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7-1 desetodstoten popust na izposojnini. — Predložiti je treba v ta namen vsakokrat posebno potrdilo, ki ga dobi vsak naročnik naših rednih izdanj, če nam piše ponj in priloži znamko za odgovor.

2. Pri izposojanju lasulj in nakupu maskerskih potrebščin desetodstoten popust: v Ljubljani pri lasuljarju g. M.

Podkrajšku, Sv. Petra cesta 12, v Celju pri lasuljarju g. R. Grobelniku, v Brežicah pri lasuljarju g. J. Holyju, v Mariboru pri g. gledal. frizerju E. Marešu, Gosposka ul. 15. — Tudi v tem primeru je treba pokazati navedeno potrdilo.

3. Pravico imajo do pismenih odgovorov in brezplačnih skic za inscenacijo itd. (priložiti vsakokrat znamko za odgovor, mere odra: širino in višino odprtine, globino odra, oz. načrt pozorišča).

4. Poslužujejo se lahko rokopisne zbirke iger „Založbe ljudskih iger“.

BURKA
(vlinjeta, risal F. Py.)

POMENKI Z IGRAVCI

Veselimo se — v Gospodu!

Mar ni rečeno: „Blagor žalostnim“ in „Gorje vam, kateri se zdaj smejete“ (Mt 5, 5; 6, 25)? Je pač žalost in žalost, ena dobra in druga grešna, in prav tako tudi veselje. Še na drugo nedeljo po Razglašenju smo slišali v evangeliju, kako je Jezus spremenil vodo v vino, in sicer v dobro vino . . . Šele On nam je prinesel vino prave globoke radosti; do tedaj so ljudje pili pokvarjeno vino, zavrelico. Kar pa je okusilo pred njegovim prihodom človeško srce prave sreče, je bilo le iz upanja vanj porojeno. Veselje, ki Kristusa ne pozna, ne seže do globin srca. Tisto srce pa, ki v Kristusa veruje in upa, nima nobenega resničnega razloga biti žalostno. Kdo pozna veselejše ljudi, kot so bili naši svetniki?

Kristus je požlahtnil tudi naravno veselje. Človeško, naravno veselje, da le ni noro ali iz zlega porojeno, je veselje v Gospodu. Sveto pismo je polno pohvale za veselost, za veselo srce. „Veselost srca je življenje človeka in neizčrpljiv, svet zaklad; veselost daje človeku dolgo življenje“ (Modr 30, 23). Veselost, humor, optimizem: to je balzam za človeško srce, v katerega je pomešano nekaj od petja brezskrbnih ptic pod nebom, nekaj vonja nedolžnih belih lilij z vrtov in polja božjega. Ta balzam ozdravi marsikatero rano in pomaga človeku nositi bremena — kakor pšenične snope: pojoč in ukajoč.

Mi, ki smo in moramo biti otroci veselja, bomo tudi apostoli veselja: dajmo v teh dneh svetu ki je žalosten, ki zavrelico pije, vsaj malo pravega, zdravega veselja.

P. Vrtovec S. J.

Naslednja številka izide zanesljivo za konec predpusta, opozarjamo na zaglavje:

Kaj bi igrali v postnem času?

UPRAVA PROSI:

Pri naročilih naj se vedno navaja le tisto ime oz. tisti naslov, ki ga ima zabeležena uprava in na katerega list oz. izdanja prihajajo.

Tej številki prilagamo naročilnice in položnice. Opozarjamo na proglas na predzadnji strani ovitka: poslužite se jih!

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Jože Jamnik, mestni kaplan (Kranj).

Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju (France Uhernik).

Predpustni čas

Tipi burkežev v teku stoletij

VODA.

Kmečka komedija v treh dejanjih. Spisal Joža Vombegar. Druga, predelana izdaja.

Osebe: 14 m, 4 ž, 2-dečka, delavec, strazarji, bajtarji, ljudstvo.

Traja: Dve uri in pol.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 16), za naročnike cena Din 18.—, za ostale in po knjigarnah Din 24.—.

Vsebina: 1. dejanje. Vas Suhi dol je že dolgo časa razdvojena. Vaščani so prepirajo med seboj zaradi vodovoda, ki bi ga radi napeljali, pa iz nevoščljivosti, skoposti in trme drug drugemu vse pokvarijo. Najbolj trezni so še bajtarji, ki jih pa med seboj sprti gruntarji ne upoštevajo. Tedaj dobi župan pismo iz Amerike, da jim postavi vodovod zastoj suhadolski rojak Janko Kopriva, ki je za morjem obogatel. Občinski tajnik Jakopič predlaga, da plemenitemu dobrotniku postavi spomenik. Že ob tem se začne stari prepir. — 2. dejanje. V vasi je Amerikanec Prelesnik, ki gleda za županovo hčerko Anko. Prelesnik bo uredil vse potrebno, da bo kipar izdelal spomenik Koprivi. Gruntarji prinašajo denar. Prelesnik izkoristi njihovo bahavost, da mu da več, kakor so imeli namen. Zato oblubi vsakemu izmed njih, da ga bo kipar upodobil. — 3. dejanje. Slavnostna otvoritev spomenika se bliža, vodovod pa še ni urejen. Trgovce Ažman, ki bi moral dobaviti cevi, je na trhljih nogah in še

skregal se je z županom. Zaradi tega je župan ves obupan, toda odkritje spomenika se vendar vrši. Namesto spomenika pa se prikaže, ko padejo zagrinjala, vodovod, ki ga je dal napeljati Prelesnik, ki ni nihče drugi kakor Kopriva sam, za denar, ki so mu ga dal gruntarja za spomenik. Kopriva seveda dobi svojo Anko.

Kje naj se igra: Posebno na deželi.

Kdo naj igra: Precej vseeno.

Na kakšnem odru: Realistična inscenacija.

Pod milim nebom: Ob drugi priliki kakor za nalašč.

K režiji: Režijske opombe so dodane knjižni izdaji.

ZUPANOVA MICKA.

Komedija v dveh dejanjih. Po nemški „Die Feldmühle“ predelal Anton Linhart.

Osebe: 5 m, 2 ž.

Traja: Poldrugo uro.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1923. „Oder“, zbirka gledaliških iger, 6. zvezek), Din 14.—.

Vsebina: 1. dejanje. — Županovo Micko ljubi Anže, pošten kmečki fant, toda ona ga ne mara, ker je „tako grob“ in rajši verjame zapeljivim in priliznjenim besedam ljubljanskega gospodiča Tulpenheima. Hotela bi v mesto in biti velika dama. Tulpenheim pa je zaročen z vdovo Sternfeldovo, ki pride k Micki in ji razodene podlost svojega zaročenca. Obe skleneta maščevanje Micka oblubi sestanek Tulpenheimu, ki je pripeljal s seboj svojega prijatelja Monkofa in zapitega pi-

sarja Glažka, ki mu naj sestavi ženitno pismo, ker ve, da brez njega dekleta ne bo dobil. — 2. dejanje. Micka pove svojemu očetu, kakšno neumnost bi skoraj storila za njegovim hrbtom, in se spravi z Anžetom. Nato privede vse tri škrice v sobo, kjer mora Glažek napisati ženitno pismo, pa ne, kakor je Tulpenheim pričakoval, zanj in za Micko, marveč za Anžeta in Micko. Tulpenheim in Mankof pa sta še bolj poparjena, ko vstopi Sternfeldova in ju prisili, da zložita še nekaj za Mickino doto, sama pa razdere zaroko s Tulpenheimom. V veseli zmagi poštenosti nad hinavščino se igra konča.

Kje naj se igra: Najbolje bo pač na kmetih, lahko pa se igra tudi v trgih in manjših mestih.

Kdo naj igra: Mladi ljudje s preprosto ljubeznijo do kmetijskega stanu. Vloge so vse zelo hvaležne, treba jih je dobro izoblikovati.

Na kakšnem odru: Realistična igra potrebuje tudi takšno inscenacijo. Omarni oder.

Pod milim nebom: Težko.

K režiji: Režiser naj pazi na sklenjeno soigro vseh igralcev, na veselo in zdravo razpoloženje, ki naj preveva vso igro.

VESELI DAN ALI MATIČEK SE ZENI.

Komedija v petih dejanjih. Po francoski La folle journée, ou Le mariage de Figaro, par de Beaumarchais obdelal Anton Linhart.

Osebe: 8 m, 3 ž, birič, godci, kmečki fantje in dekleta.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Tiskovna zadruga 1923. „Oder“, zbirka gledaliških iger, 6. zvezek), Din 14.—.

Vsebina: 1. dejanje. Grajski vrtnar Matiček in hišna Nežika se bosta kmalu vzela. Baron Naletel, pri katerem služita, jima gre navidez zelo na roko, ker zalezuje zalo Nežiko, ki ji pošilja svoje nič kaj čedne predloge po grajskem kancelirju Zužku. V Nežiko, baronico in skotraj v vsako dekle pa je prav po petošolsko zaljubljen študent Tonček, ki je na gradu na počitnicah in s to svojo mladostno boleznijo napravi hude zmešnjave. Največjo zmešnjavo pa naredi pode-

želski advokat Zmešnjava, ki hoče spraviti Matička pred sodišče, ker je baje pred leti neki Mariji Smrekarici obljubil zakon. Ker pri županovih v vasi ni prostora, pride na grad županova hčerka Jerica s fanti in dekleti, ki prosijo, da bi se lahko na grajskem dvorišču zavrteli ženinu Matičku in nevesti Nežiki v čast. Na baroničino prošnjo jim baron to dovoli, Tončka pa, ki se mu zdi prenevaren tekmeč v ljubezni do lepih deklet, pošlje v Ljubljano. Matiček nasvetuje Tončku, naj se odpelje z vozom samo do gozda, potem pa naj se vrne. — 2. dejanje. Matiček skuša zadržati barona, da se ne bi sukral okoli Nežike. To stori na zelo prebrisan način. Pošlje mu nepodpisano pismo, v katerem mu sporoča, da baronica pričakuje mladega gospoda, obenem pa naroči Nežiki, naj pove baronu, da ga pričakuje zvečer v gozdiču. Tja misli Matiček poslati Tončka, ki se je medtem že vrnil, v Nežikini obleki. Ko baronica in Nežika preoblačita Tončka, se vrne ljubosumni baron, ki je medtem prejel pismo. Po dolgih in smešnih pripetljajih se reši Tonček iz zagate s tem, da skoči skozi okno. Baron ga ni videl in se mora oprostiti svoji ženi, Baronica sklene, da pojde ona v Nežikini obleki v gozdič, nad Matičkom pa se zbirajo črni oblaki, tožba Marije Smrekarice, ki ji je baje zakon obljubil. — 3. dejanje. Na razpravi se izkaže, da je Smrekarica Matičkova mati. Zužek pa njegov oče. — 4. dejanje. Baronica, ki je sklenila, da pojde v Nežikini obleki v gozdič, pregovori Nežiko, da gre tudi ona v baronični obleki tja. Nežika napiše pismo in ga pri ranjanju veselih vaščanov, ki so prišli na grad, skrivaj da baronu. V njem mu sporoča, da ga bo čakala v gozdu. Baron ji pošlje odgovor po Jerici, ki v svoji nerodnosti vse izklepeta Matičku, nakar se tudi ta odpravi v gozd. — 5. dejanje. Ljubosumni Matiček, ki misli, da bo našel barona in Nežiko v gozdiču, pripelje tja Zužka, Zmešnjavo, hlapca Gašperja, godce in fantje, prične se prava komedija zmešnjav posebno ko prikolovrati še Tonček. Baron piha svoji ženi na srce, ker misli, da ima Nežiko pred seboj; Matiček ne spozna Nežike v baronični obleki. Tonček ne ve ne kod ne kam, dokler

se vozil ne razvozlja. Baron se vrne k svoji ženi, Matiček in Nežika se vzameta. Tonček se je že ustalil pri Jerici in z veselo pesmijo se komedija konča.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Igralci, ki bodo zmogli značajne osebe dobro izdelati.

Na kakšnem odru: Realistična ali rahlo stilizirana inscenacija.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Režiser naj pazi na sklenjeno podajanje igre in na dovolj bister tempo igre. Pazi naj, da ne padajo v prazno resne ugotovitve o gospodi, ki jih pove Matiček. Nekaj posebnega je Tončkova vloga. Tonček naj ne bo burkast in samo smešen, temveč tudi prikupen v svojih mladostnih zaljubljenostih.

NAMISLJENI BOLNIK.

Komedija v treh dejanjih. Napisal Molière. Poslovenil Frid. Juvančič.

Osebe: 8 m, 4 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Zvezna knjigarna v Ljubljani, 1925), Din 6.—.

Vsebina: 1. dejanje. Argan je ime namišljenemu bolniku. S svojim namišljenimi boleznimi strahuje vso družino, samo živahna, neugnana služkinja Toinetta upa ugovarjati. Argan bi imel rad za svoje bolezni okoli sebe čim več zdravnikov in hoče radi tega svojo hčerko iz prvega zakona, Angeliko, poročiti z zdravnikovim sinom, kandidatom medicine, Tomažem Diafoirusom. Angelika pa ljubi Cléanta, ki se je nekoč na cesti zavzel zanjo. Belina, Arganova druga žena, pa ima svoje načrte: proti možu je sam med, v resnici ji je samo za njegov denar, ki ji ga naj zapusti v oporoki. Da njegovi hčerki iz prvega zakona ne bi nič dobili, bi ju rada spravila v samostan. Za vse te načrte ve Toinetta, ki jih hoče na svoj prebrisan način preprečiti. — 2. dejanje. Cléante, ki ljubi Angeliko, pride v Arganovo stanovanje pod pretvezo, da je Angelikin učitelj petja zbolel in da ga bo on nadomestoval. Tedaj pa že prideta snubit stari zdravnik Diafoirus in njegov sin Tomaž,

ki je precej trde glave in ki ima govoriti samo to, kar se je že prej na pamet naučil. Angelika ga odbije, kar je Belini, ki bi jo rada vtaknila v samostan, nad vse všeč. Cléante, ki je šel za Angeliko, mora pobegniti in Argan izve, da je Cléante oni, ki ga Angelika ljubi. Tedaj obišče Argana njegov brat Béralde, pameten in razsodén človek, ki mu pove to, kar Argan najtežje sliši: da je zdrav in da se samo dela bolnega. — 3. dejanje. Toinetta in Béralde hočeta na svoj način ozdraviti Argana. Béralde ne dovoli, da bi vzel Argan novi klistir, zaradi česar se Arganov zdravnik spre za „bolnikom“. Potem pa se še Toinetta preobleče v zdravnika in skuša izbiti Arganu njegove muhe iz glave. Na Béraldov nasvet se dela Argan mrtvega, da bi preizkusil svojo ženo. Belina, ki ji je samo do denarja, je vsa vesela in Argan spozna njeno hinavščino. Angelika pa se ne more potolažiti, Argan vidi, kako ga ima hčerka od srca rada in ji dovoli, da se poroči s Cléantom.

Kje naj se igra: Na kmetih težje, drugod pa povsod.

Kdo naj igra: Notranje sklenjena igral-ska družina, ki bo znala ustvariti pravo soigro.

Na kakšnem odru: Realistični ali stilni oder. Zanimiv predlog za groteskno odsko sliko je priobčil „Ljudski oder“ II/5, str. 58.

Pod milim nebom: Težko. Poleti zvečer na kaki verandi ali terasi ob parku.

K režiji: Glej navodila v „Ljudskem odru“ II/3, str. 58.

SKOPUH.

Komedija v petih dejanjih. Napisal Molière. Prevel Niko Kuret.

Osebe: 11 m, 4 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1927), Din 18.

Vsebina: 1. dejanje. Skopuh Harpagon, ki se kar trese za svoj denar, ima sina Cléanta in hčer Eliso. Oba sta odrasla in sta že našla cilj svoji ljubezni. Eliso ljubi Valère, ki je brezplačno stopil v

službo k Harpagonu, kar skopuha zelo veseli, ker ne ve, da je Valère to storil samo zato, da bi bil lahko vedno pri Elisi. Toda Harpagon hoče poročiti Eliso s starim, a zelo bogatim Anselmom, ker vzame dekle kar brez dote. Tudi stari Harpagon se misli ženiti. Ugaja mu dekle Mariane, ki jo pa ljubi njegov sin Cléante. 2. dejanje. Harpagonova skopost privede do zabavnega srečanja: Cléante, ki mu oče ne daje dovolj denarja, si hoče izposoditi denar drugje. Za odušne pogoje ve, samo upnika ne pozna, dokler se ne razjasni, da bi posodil denar po skopuških obrestih njegov oče Harpagon sam. — 3. dejanje. Mariane pride na Harpagonovo povabilo na obisk. Stari skopuh seveda ni nič pripravil, zato pa ji pred njegovim nosom Cléante, ki ga tudi Mariane ljubi, dvori in streže. — 4. dejanje. Ker stari Harpagon trmasto vztraja na tem, da se oženi z Mariano, se Cléantov sluga posluži zvi-jače: ukrade skrinjico z 10.000 dukati, ki jo ima Harpagon zakopano na vrtu. Stari skopuh skoraj zblazni, ko odkrije, da so mu ukradli skrinjico. — 5. dejanje. Ko pride Anselme, ki bi naj poročil Harpagonovo hčer Eliso, se razkrije, da sta Valère in Mariane njegova otroka, ki sta se pred leti čudežno rešila s potapljačjo se ladje. Ker vzame Valère Eliso brez dote, privoli Harpagon v to poroko. Cléante pa prisili svojega skopega očeta, da mu dovoli vzeti Mariano, z grožnjo, da mu drugače ne vrne skrinjice z dukati. To pa je Harpagonova največja ljubezen in denarju na ljubo v vse privoli.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Samo sposobni igralci, posebno Harpagon mora biti živ oderski lik, ki je v svoji skoposti komičen in tragičen obenem.

Na kakšnem odru: Preprost oder, kuli-se ali zavese, kombinirane z zasloni.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Igrski vodja naj skrbno gleda na nagel potek vse igre. Igravce naj poveže v strogo skupno igro.

SCAPINOVE ZVIJACE.

Komedija v treh dejanjih. Napisal Molière. Prevel Niko Kuret.

Osebe: 7 m, 3 ž, 2 nemi moški vlogi.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1926), Din 18.—.

Vsebina: 1. dejanje. Stari in premožni meščan Argante je šel s svojimi prijateljem Gèrotom po opravkih na daljše potovanje. Medtem se je njegov sin Octave poročil z lepo, a revno Hyacintho. Ko se Argante vrne, ga to silno razburi ker hoče poročiti Octava z Gèrontovo hčerjo. Pa tudi Léandre, Gèrontov sin, se je zapel v neko podobno zadevo. Silvestre, Octavov sluga in domači učitelj, si ne ve pomagati; tedaj mu priskoči na pomoč prebrisan Scapin, Léandrov sluga, ki odbije prvi val Argantove jeze. — 2. dejanje. Medtem izve Gèronte, da ima tudi Léandre neko ljubezensko zadevo, pa ne more izvedeti nič natančnega. Léandre se je zagledal v ciganko Zerbinetto, ki jo pa dobi le, če jo odkupi za 500 zlatnikov. Tudi Octave potrebuje 200 zlatnikov. Le kako dobiti denar? Tu more pomagati samo Scapin. In na kako prebrisan način izvleče denar očetoma! Argantu pove, da se Oktavov zakon lahko razdere, če plača 200 zlatnikov Hyacinthinemu bratu. Ker se Argante brani, pride ta brat, vojak, divjak in pretepač, ki ni nihče drugi kakor preoblečeni Silvestre sam, in v smrtnem strahu da Argante Scapinu denar. Pri Gèrontu gre nekoliko težje. Scapin mu natveze dolgo zgodbo: da sta šla z Léandrom na obalo, da ju je neki Turek povabil na ladjo, tam zaprl Léandra in da zahteva 500 zlatnikov odkupnine. Ko dobi Scapin denar, ga da Octavu in Léandru, izprosi si pa pravico, da se lahko maščuje nad Gèrontom, ki ga je takoj po svojem prihodu grdo nahrulil. — 3. dejanje. Scapin pove Gèrontu, da ga išče neki pretepaški vojak, Hyacinthin brat, ker sumi, da se je Octavov zakon razdril zato, ker hoče Gèronte, da bi Octave poročil njegovo hčer. Na cesti da ga iščejo vojaki in da bo najbolje, če Gèronte zleze v vrečo, da ga Scapin na hrbtu nese domov. Gèronte res zleze v vrečo in Scapin se maščuje. Oponaša glasove vojakov, Nemca in Italijana, razna narečja in medtem pošteno premikasti Gèronta,

dokler ta ne opazi zvijače. Medtem se izkaža, da je Octavova žena Hyacinte — Gérontova hči, vprav ona, s katero sta ga hotela očeta poročiti. Argante pa spozna v Zerbinetti svojo hčer, ki jo je že pred leti izgubil. Vse se je lepo razpletlo, samo stara dva se še srdita na Scapina. Tedaj pa ga prineso na nosilnici. Glavo ima vso obvezano. Opeka da mu je padla s strehe na glavo in mu prebila lobanjo. Géronte in Argante odpustita umirajočemu Scapinu, kakor hitro pa sta vse odpustili, Scapin takoj ozdravi. Bila je samo ena izmed Scapinovih zvijač, s katero se je rešil kazni.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Vloge niso težke, morajo pa biti skrbno izdelane. Posebno Scapin, s katerim stoji in pade vsa igra. Igralec Scapina mora biti pravi komedijski, ki mu morajo gledalci — hočeš nočeš — slediti.

Na kakšnem odru: Realističen ali lahko stiliziran oder.

Pod milim nebom: Težko.

K režiji: „Scapinove zvijače“ so bolj burka ko komedija. Vendar mora potekati od drsko dogajanje fino in uglajeno. Mogoče je to najbolj šaljiva Molièrova igra. Igrski vodja naj posebno pazi na nagel tempo igranja. Posebno pozornost naj posveti dialogu, ki je mnogokrat presekani, nedokončani pri enem igralcu in mu mora drugi pasti v besedo.

TARTUFFE.

Komedija v petih dejanjih. Napisal Molière. Poslovenil Oton Zupančič.

Osebe: 7 m, 5 ž.

Traja: Dve uri in pol.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Založba „Hram“ v Ljubljani, 1954), Din 36.—.

Vsebina: 1. dejanje. V Orgonovi hiši je vse narobe. Gospa Pernellova, Orgonova mati, zmerja vso družino, da je premalo pobožna, ker ne izpolnjuje vseh zapovedi, ki jih oblastno postavlja Tartuffe, prisklednik, ki je s svojim svetohlinstvom omamil dobrodušnega Orgona. Kleant, Orgonov svak, mu skuša odpreti oči, toda Orgon je zaslepljen in ne loči prave pobožnosti od hinavščine.

— 2. dejanje. Orgonova zaslepljenost je tako velika, da hoče razdreti zaroko svoje hčere Marijane z Valerom. — Obljubil jo je namreč Tartuffu za ženo. — 3. dejanje. Svetohlinec se na precej drzen način bliža Elmiri. Orgonovi ženi, pri tem pa ga opazuje njen sin Damis, ki vse pove očetu. Toda Orgon verjame Tartuffu, spodi sina in napiše listino, s katero podeli vse svoje premoženje hinavskemu pobožnjakarju. — 4. dejanje. Da bi svojemu možu odprla oči, ga skrije Elmira pod mizo in Orgon tam poslušaj, kako „pobožni“ Tartuffe ognjevito zalezuje njegovo ženo. Orgon ga spodi iz hiše, toda razkrinkani Tartuffe se ničesar ne boji, saj mu je Orgon prepisal vse premoženje. — 5. dejanje. Tartuffe hoče vso Orgonovo družino vreči na cesto. Sedaj tudi Orgonova mati spozna vso podlost Tartuffovo. Orgona, ki je spet sprejel sina Damisa in ne dela več zaprek svoji hčeri in Valeru, pa najbolj skrbi skrinjica, v kateri je nekaj veleizdajniških listin; dal jo je namreč shraniti Tartuffu. Ta jo je oddal policiji in pride sam naznaniti Orgonu, da ga bodo zaprli. Toda možakar se je urezal. Kralj ni pozabil Orgonovih zaslug, pomilosti ga, za „svetniškim“ Tartuffom pa, ki so ga na policiji že dolgo čakali, se zapro težka vrata jetnišnice.

Kje naj se igra: Le pred več ali manj izobrazenim gledalstvom.

Kdo naj igra: To komedijo, ki je prav na meji onega, kar more dati nepoklicni igralec, naj igrajo le zreli igralci in ljudje, ki zmorejo z resno voljo ustvariti mojstrovino. Tartuffe mora biti zelo nadpovprečen igralec.

Na kakšnem odru: Realistični ali rajši stilni oder z zasloni. Vse Molièrove komedije so pravo veselje za inscenatorja. Tartuffe še posebno.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: „Tartuffa“ bo mogel pravilno režirati samo igrski vodja, ki bo ves „teatrski človek“. Obe besedi sta poudarjeni: „teatrski“, da bo zmožni ustvariti vnanje in notranje umetniško odsko vzdušje, „človek“, da se bo z resnostjo lotil te umetnine. Kdor vidi samo komedijo, naj jo rajši pusti.

BURKA O JEZICNEM DOHTARJU.

Po starofrancoski farski „Maître Pierre Pathelin“ napisala Kristina Vrhovčeva in Emil Smasek.

Osebe: 4 m, 1 ž.

Traja: 1 uro.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Ljudske igre, 10. zvezek), za naročnike Din 15, za ostale in po knjigarnah Din 20.—.

Vsebina: Dohtar je prišel na psa. Ni več zaslužka, oba z ženo sta že zanemarena in razcapana. Tedaj se odloči, da pojde k suknarju in ga ocigani za pripraven kos blaga. Z obilnim govoričenjem ga pretenta. Pobaše kos sukna in suknarja povabi k sebi na gos, češ, da mu bo doma plačal. Suknar privoli. Zadovoljen si manj roke: dohtarja je ociganil za en vatel blaga. Dohtar doma ženo pouči: sam leže v posteljo in se napravi na smrt bolnega. Žena sprejme suknarja in ga spravljaj iz hiše, češ, da ji mož po dolgi boleznini umira. Suknar ne verjame, pa vendar ne ve, kaj naj si misli. Prizori z dohtarjem, ki se mu blede, so edinstveni. Ko suknar vendar odide, sreča svojega ovčarja, kateri mu je kradel ovce na Jelovci. Suknar ga toži. Vsak čas se bo začela obravnava pred sodnikom. Ovčar se zateče k dohtarju, ki je kajpak že zdrav. Obljubi mu tri zlatnike, če ga reši. Dohtar pristane in ga samo pouči: na vse naj odgovarja samo: „Bè!“ K razpravi pride tudi dohtar. S tem suknarja zmede, da začenja sodniku tožiti zdaj ovčarja, zdaj dohtarja. Tudi ti prizori iščejo para v nam znanih veseljih igrah! Sodnik se nazadnje razjezi, ovčarja oprosti, suknarja nažene in odide. Dohtar je ovčarja izrezal, zdaj zahteva obljubljeni plačilo. Ovčar pa ve tudi zdaj samo en odgovor: „Bè!“ Tako je vsak slepar dobil svoje plačilo...

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Prožni igralci.

Na kakšnem odru: Trije načrti odra so v knjižni izdaji.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Režiser naj nikar ne poizkuša posnemati poklicnega gledališča. Zgodba naj poteka preprosto, kakor pripovedovanje ljudske šale. — Pesmi, ki jih po-

je blazni dohtar, niso nikakoli glasbeni vložki, temveč so immanenten del igre same, ki mora voditi dalje in ne sme zavirati dejanja. Dohtar naj vprav med pesmijo igra svojo „blaznost“.

SVINJSKI PASTIR.

Glej „Ljudski oder“ III, 3—4, str. 56.

CESARJEVA NOVA OBLEKA.

Glej „Ljudski oder“ III, 3—4, str. 56 in 57.

VESELA IGRA O ZALOSTNI PRINCEZI.

Napisal Fran Milčinski.

Osebe: 7 m, 5 ž, 3 m neme vloge.

Traja: Pol ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka zv. 16), samo na posodo. Izposojnina Din 15.—, tantijema za uprizaritev Din 50.—.

Vsebina: Glasnik pride in napove igro o dični in mični kraljični, „ki eno le nana-pako ima, da se zasmejati ne zna“. Nato pride slavnostni sprevid: spredaj dva kmečka godca, za njima grof Češmin, za njim racá slavnostno knez Rožmarin, za njim stopica vsa v solzah princesa, ki jo podpira grofica Potonika, za njima pelje pažej voziček z belim platnom, na koncu pa korakata dva stražnika z velikim kurnikom. Princeza sede in joče, in kadar slučajno ni zaposlena z jokom, toži v nad vse genljivih verzih. Knez hoče odvrniti nesrečo od dežele in glasnik naznani, da dobi oni, ki spravi princeso v smeh, njeno roko in pol kneževine. Medtem ko ves dvor joka in pažej obeša razjokano perilo, pride prvi, da bi rešil nalogo: Blaž Koloman, ki poiskuje srečo z zagovorom, pa mu ne uspe. Zato ga zapro v ječo, to je, v kurnik. Drugi pride Pavluša, ki poizkusi z žgečkanjem. Ves dvor se smeje, samo princesa ne. Tudi njega doleti ista kazen kakor Blaža Kolomana. Končno pride še princ iz devete dežele s svojim zvestim oprodo Gašperjem. Princ prijazno govori s princeso, tako da se oba zjočeta. Ker je „ječa“ že polna, sede na kurnik. Tedaj pa prične Gašper, ki govori za knežji dvor nad vse nesposobne reči: govori namreč o čevljih, o pretesnih čevljih, ki spravljajo človeka

v slabo voljo. Obenem pove na svoj šaljivi način slavni gospodi nekaj bridkih resnic. Princesa ga napeto posluša, vrže čevlje z nog — in je zdrava. Nekateri ljudje so že taki, da ne vedo, kje jih „čevljev žuli“. Rešitelj Gašper pa je poročen, velikodušno odstopi princeso princu, reši oba jetnika in spreved z godcem odide. Na odru ostane samo perilo, ki se je vanje ves dvor solzil: od robecev preko brisač do posteljne rjuhe.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Igralci, ki so komedijanti v najčistejšem smislu besede. Igralci, ki morejo sproščeno v šaljivi obliki povedati bridke resnice našim sentimentalnim in jokavim ljudem.

Na kakšnem odru: Pred zavesami. Če se izvaja ves veseli spored, ostane ves čas odrišče, kakor je na sliki v „Ljudskem odru I, 7—8, str. 70*“.

Pod milim nebom: Spomladi in poleti kakor za nalašč.

K režiji: Kakor je igrlica lahkotna, jo mora režiser natančno izdelati. V nasprotju s prvima dvema igrama, ki kar kričita po improvizaciji, je tu že ves tekst napisan, treba ga je samo do zadnjih možnosti izigrati. To je dovolj težka in dolga — velika naloga.

SLUGA DVEH GOSPODOV.

Vesela igra v treh dejanjih. Napisal Carlo Goldoni. Prevel Lojze Ilija.

Osebe: 8 m, 3 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ (Rokopisna zbirka, zv. 15), samo na posodo, (izposojnina Din 15, tantijema Din 50.—).

Vsebina: 1. dejanje. Pri trgovcu Pandolfu sta dohtar Lombardi in njegov sin Silvio, ki je zaprosil za roko Pandolfove hčere Rozavre. Ta je bila že zaročena s Federicom Rasponijem iz Turina, ki so ga pri nekem pretepu ubili. Tedaj pa vstopi smešni sluga Truffaldino, in javi svojega gospoda, Federico Rasponija. Truffaldino, ki se takoj zagleda v Rozav-

*) V tem primeru se zniža tantijema na Din 75.—, izposojnina za vse tri na Din 50.—.

rino hišno Blandino, ne ve, da njegov gospod ni gospod temveč gospodična, da mu ni ime Federico Rasponi, ampak da je sestra pokojnega Federica, Beatrice. Tudi ostali ne vedo, da stoji pred njimi dekleta v moški obleki. Beatrice išče svojega ljubimca Florinda, ki je po nesrečnem pretepu zbežal, dvigniti pa moja denar, ki ga je bil njen brat spravil pri Pandolfu. — 2. dejanje. Truffaldino, ki je za trenotek sam, pride v skušnjava in stopi v službo še k drugemu gospodu, vprav k Flopindu, ki ga Beatrice išče. Velike so težave, služiti dvema gospodom. — 3. dejanje. Truffaldinov nepremišljeni korak ga vede v vedno težaje položaje, zmešnjava nad zmešnjavo vstaja, komične situacije si bliskovito sledijo. Pri kosilu mora streči obema gospodom, ker pa se tudi sam sladka, jo dobi od obeh po zadnjici. Končno prepriča z nerodnim; zamenjavami raznih predmetov in s svojim širokoustenjem Beatrice, da je Florindo mrtev, Florinda pa, da Beatrice ni več med živimi. Po dolgih težavah se Beatrice in Florindo najmeta: Truffaldino uide radi njunega veselja zaslužena kazen, čaka pa ga še hujša. Blandina, njegova izvoljenka se izkaže kot njegov tretji in najhujši gospod.

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Igralci, ki čutijo v sebi komedijantsko žilico. Vsaka vloga je važna in jo je treba dobro izdelati. Truffaldino naj bo posebno gibčen in živahen.

Na kakšnem odru: Realistični ali lahko stilizirani oder.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Igrski vodja naj pazi na lahko, tekoče dejanje in fino podajanje.

ZENITEV.

Komedija v treh dejanjih. Napisal N. N. Gogolj.

Osebe: 7 m, 3 ž.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Pri izposojevalnici „Zveze ljudskih odrov“ pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva c. 7—1, izposojnina Din 10.—

Vsebina: 1. dejanje. Zakrknjenega samca Podkolesina že tri mesece nago-

varja snubačica Tekla Ivanovna, naj se poroči. Tudi nevesto ima zanj pripravljeno, toda mevžasti Pokolesin okleva in okleva. Ko pride njegov prijatelj Kočkarov, prava vihra, je najprej užaljen, ko izve, da se Podkolesin ženi, potem ga pa skoraj siloma odvede na prvi sestanek k nevesti Agati Tihonovni, kar Tekli, ki je tako dobila konkurenco v mešetarjenju z ženini, ni všeč. — 2. dejanje. Pri Agati Tihonovi, že nekoliko priletni devici, je vse narobe, ko pridejo ženini. Kajti Tekla je izbrala kar celo vrsto „lepih in mladih“ gospodov. Tu so: dobro rejeni eksekutor Jajčnik, naglušni in elegantni upokojenec Ževakin, gizdavi častnik Anučkin, tudi že v pokoju, in Podkolesin, ki ga pripelje Kočkarov. Ko pride Agata, se razvije razgovor o vremenu. Ko pa prične Jajčnik o ženitvi, postane Agata „sram“ in pobegne. Tekla pa povabi v njenem imenu vse ženine zvečer na čaj. Kočkarov pa je medtem že iztuhlat načrt, kako bo dosegel, da si bo Agata izbrala njegovega varovanca Podkolesina. — 3. dejanje. Agata se ne more odločiti, katerega naj vzame. Tedaj pride Kočkarov, ki ji na vse pretege hvali Podkolesina, nato pa odpravi z zvijačami vse ostale snubce. Toda Podkolesina ni in Kočkarov ga gre sam iskat. Privede ga k Agati in ju pusti sama. Razvije se njun prvi razgovor — o vremenu in o sličnih zadevah. Kar sredi razgovora se plašni Podkolesin dvigne in odide. Agata je očaral, „ker ne mlati prazne slame“. Kočkarov ga spet privede in mu sporoči, da je že vse pripravil za poroko, ki bo že čez eno uro. Ker sta ženin in nevesta preveč nerodna, ju mora Kočkarov s silo poriniti drugega k drugemu, on snubi za Podkolesina, on odgovarja za Agato, ona dva pa sta zadovoljna. Agata si gre obleči poročno obleko, Kočkarov gre pogledat, če je za poroko vse nared, veseli Podkolesin pa ostane sam. Toda neodločenega samca postaja strah, vedno bolj se boji zakona in končno — pobegne skozi okno. Nevesta Agata seveda omedleva, Kočkarov je ves pobit. Tekla, ki ji je Kočkarov hodil v zelje pri njenih poslih, pa se smeje...

Kje naj se igra: Povsod lahko.

Kdo naj igra: Igralci, ki so sposobni ustvariti nekoliko težje odrske like. Vloge so zelo hvaležne.

Na kakšnem odru: Realistični oder.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Igrski vodja naj ne poudarja burke, namreč naj gleda, da bo tudi v uprizoritvi „Zenitev“ to, kar je, namreč duhovita komedija. Izogibati se je treba karikaturnega pretiravanja.

BENESKI TROJCKI.

Komedija v štirih dejanjih. Zapisal Antonio Collalto. Poslovenil Niko Kuret.

Osebe: 15 m, 3 ž, 2 nemi moški vlogi.

Traja: Tri ure.

Kje se dobi in cena: Pri „Založbi ljudskih iger“ („Ljudske igre“, zv. 5), Din 16.—, Napočnik 10 odst. popusta.

Vsebina: 1. dejanje. V neki pariški hotel pridejo trije bratje, trojčki, ki se že leta in leta niso videli. Drug za drugo ne vedo. Radi neke dediščine nosijo vsi trije popolnoma enako zeleno obleko, tako da jih ljudje ne ločijo, kar privede do nad vse komičnih situacij. Prvi, Zanetto Benečan, je prijazen in vljuden človek, ki ljubi Angeliko, hčerko gospoda Géronta, ki tudi stanujeta v istem hotelu. Rad bi se poročil in čaka samo še na samski list, po katerega pošlje svojega slugo Harlekina na pošto. Medtem pride Zanetto kapitan, osoren človek, ki ga rad pije. Ta je poročen, a je pobegnil ženi, ki mu je preveč sitna, rad jo pa ima v kljub temu. Harlekin, ki misli, da ima Zanetta Benečana pred seboj, mu da samski list, ko pa njegov pravi gospodar zahteva pismo s samskim listom od njega, misli, da je njegov gospodar prej proti svoji navadi pil, in si ne ve pomagati ter komaj uide strogi kazni. — 2. dejanje. Tretji, Zanetto Bergamaš, pravi butec, pride v hotel in še poveča zmedo, posebno ko se zagleda v lepo hotelirko Argentino. Medtem pride pismo za Zanetta kapitana, v katerem mu sporoča prijatelj, da je njegova žena odpotovala za njim. Harlekin ga da Zanettu Benečanu, ki misli, da

je v pismu samski list in ga izroči Gérontu. Angelika in Géront zahtevata pojasnila, ubogi Zanetto Benečan je padel pri obeh v nemilost. — 3. dejanje. Eleonora, žena Zanetta kapitana, pride, naleti na Zanetta Benečana in misli, da je njen mož pred njo. Gérontu in Angeliki pokaže poročni list in Zanetto Bergamaš, ki se je zagledal v krčmarico, ji obljubi zakon in ji to da črno na belem. Harlekin, ki to vidi, se kar ne more znajti: saj to je že tretja žena, s katero hoče živeti njegov gospod. Ko Géronte še to izve, gre po komisarja. Ker trojčkov ne razlikuje, nastane vedno hujša zmešnjava. — 4. dejanje. Po velikih težkočah se odkrije, da ni v hotelu samo en Zanetto, kakor so vsi mislili, ampak trije: Zanetto Benečan, ki se lahko po-

roči s svojo Angeliko. Zanetto kapitan, ki zadovoljno sprejme svojo ženo, in Zanetto Bergamaš, ki dobi hotelirko Argentino.

Kje naj se igra: Popsod lahko.

Kdo naj igra: Sposobni igralci. Večje zahteve stavi vloga Zanetta, ki mora igrati vse tri brate hkrati. Potreben je zmožen igralec, ki zmore igrati tri vloge obenem. Harlekin naj bo prožen, pravo živo srebro. Ves oder mora obvladati.

Na kakšnem odru: Realistični ali stilni oder z zasloni.

Pod milim nebom: Ne.

K režiji: Igrski vodja naj skrbi za živahen nagel potek igre. Naj pazi na to, da igralci ne bodo samo govorili tekst. Potrebna je igra z vsem telesom.

Callot: Glumači na trgu.

NOVE IGRE

Jurij Tepček ali Osramočeni zakonski mož. Vesela igra v treh dejanjih. Francoski spisal Molière, poslovenil Ivan Koštiál. Novo mesto, 1935. Samozaložba. Cena Din 14.—.

Novega Molièra smo dobili. „George Dandin“ je doživel svoj prvi slovenski prevod že dve leti po nastanku (1668). Prevajati ga je namreč začel Franjo Krsto Frankopan leta 1670 na Dunaju v ječi. Pričujoči prevod je oskrbel prof. I. Koštiál. Molière je v Juriju Tepčku ovekovečil tip podložnega zakonskega moža nizkega stanu in gospodovalne, nezveste zakonske žene plemenitega rodu. Drugi del problema, ki se tiče socialne razlike med možem in ženo, je bil aktualen v Molièrovih časih, danes nam ni

več življensko blizu. Pač pa je prvi del nad dobami in v njem je stalna vrednost te Molièrove vesele igre, tisto namreč, kar Jurij Tepček na koncu spozna: „Če je kdo kakor jaz vzel hudobno ženo, je najboljši izhod tisti, da skoči strmoglav v vodo.“ Seveda je za moralni čut ljudstva značilno, da so hoteli n. pr. ruski mužiki ponekod igralce te komedije dejansko pretepti. Ne morem se v branju ubraniti vtiska, da marsikod še zaudarja francoski izraz. Ali pa je hotel prevajalec s tem ohraniti duha in izraz dobe?

Močno bo treba premisliti, če se bodo hoteli te igre kje lotiti. Za na kmete jo odločno odsvetujem. Po trgih in mestih bo uspela.

N. K.

Vstajenje liturgičnega misterija

V junijski številki 1935 „Bulletin paroissial liturgique“, ki ga izdaja opatija sv. Andreja v Lophem-u (Belgija), poroča P. Anzelm Veys O. S. B. o nad vse zanimivem primeru novega liturgičnega misterija. Opozoril nas je na to Brochet-jev izvrstni mesečnik „Jeux, tréteaux et personnages“. — Ur.

„Martyres Christi“, liturgičen misterij — tako se imenuje delo mladega br. Wilhelma Peuler-ja S. J., ki dovršuje svoje bogoslovne studije v sholastikatu nemških pp. jezuitov v Fauquemont-u blizu Maestricta v holandskem Limburgu.

Stvar je bila taka: Leta 1934 so bili proglašeni za blažene trije jezuitje, ki so pred 300 leti prestali mučeniško smrt v Braziliji: Rok Gonzales, Alfonz Rodriguez in Janez Castillo. — Fr. Peuler in njegovi sobratje so hoteli spočetka proslaviti ta dogodek prav preprosto s posebno igro, ki bi jo igrali sami zase in za svoje prijatelje v kolegiju sv. Ignacija. Toda eden izmed patrov, p. Huf S. J., pobornik liturgičnega gibanja na Holandskem, je bil mnenja, da bi se morala dati tej proslavi tista veličina, ki jo dogodek zasluži, in da bi jo bilo treba prirediti v cerkvi, ne v dvorani. — Slučajno se nahaja prav blizu Fauquemonta na griču Brokhem cerkev sv. Jožefa, ki je za táko namero prav pripravna. Rektor je privolil. Ruremondski škof Lemmens je pristal in dovolil celo, da se predstava na licu mesta zaključi z blagoslovom z Najsvetejšim. Tako sta se izvršili dve predstavi (ako smemo uporabljati ta izraz) v docela svojevrstnih okoliščinah.

Osebe v igri so bile naslednje: Kristus (duhovnik v albi z rdečim humeralom), trije mučenci (trije kleriki v albi, ki jim Kristus tedaj, ko prejmejo mučeništvo, izroči vsakemu enak rdeč humeral kot ga ima sam), lektor in dva zborar, sestojeca iz po 20 članov: zbor bojujoče se Cerkve (kleriki v črnem talarju) in zbor zmagoslavne Cerkve (kleriki v albi).

Igra je potekla skoraj v celoti ob govorskih zborih, ki jim je bilo besedilo vzeto iz svetih tekstov.

Kristus podaja mučencem križ.

Bojujoča se Cerkev, ki ji sledijo trije mučenci, prihaja v sprevedu in se razvrsti na svoja mesta v prezbiteriju. Nato se začne prvi del, ki bi se lahko imenoval „Klic k pričevanju“. Kristus — ki je še neviden — kliče svoje zveste, da bi pričevali o Njem. Cerkev se ponudi, da mu jih preskrbi. Lektor prebere 10. poglavje, 16. do 34. vrsto iz Matejevega evangelija. Mučenci

prosijo Kristusa, naj jim dá ognja in krvi, za kar bodo žrtvovali svoj trud, svoje trpljenje in svoje življenje. Tedaj se pojavi Kristus. V rokah nosi kelih, ki ga položi na glavo vsakemu izmed treh, ki so se bili obrnili s prošnjo nanj. Potem stopi do oltarja in postavi kelih nanj. Takoj nato se prične drugi del: „Združitev mučencev s Kristusom po ognju ljubezni, po obleki krvi, po smrti na križu.“

Po govorskem zboru, v katerem sv. Pavel (list petdesetnice) in sv. Janez (15. poglavje Dejanja apo stolov) slavita božjo ljubezen, se obrača na mučence starega in novega Zakona (apokalipsa, list praznika vseh svetnikov). Kristus se spet prikaže, v rokah nosi plamenico in prižge luč na oltarju z njo. Semkaj stopijo potem vsi trije mučenci po ogenj. Tedaj se Kristus skloni nadnje; opomni jih, da služabnik ni nad gospodarjem (Mat. 10, 25), in ogrne vsakega z rdečim humeralom žrtvovanja, podobnega svojemu. Vzame velik, teman križ, spomni mučence, da je to pot, ki morajo nanjo kreniti po Njegovem vzgledu (Marko 8, 34), in dvigne križ nad njih sklonjena čela, nato pa ga postavi na sredjo oltarja. Vsi trije mučenci so legli na oltarne stopnice v znamenje, da sprejmejo križ. Glas lektorja pa oznanilo poročilo o njihovi smrti, kakor je zabeleženo v martirologiju.

Tako so se simboli drug za drugim razodeli navzočim v svoji globoki pomembnosti ter pri tem navezovali na besedilo iz svetega pisma.

Tretji del misterija nam kaže „Proslavitev in kronanje“ treh svetih mučencev.

Isti sprevod (bojujoča se Cerkev, trije mučenci) vstopi, njemu pa sledi zbor zmagoslavne Cerkve. Kot zadnji stopa Kristus, ki nosi pozlačeno oznako svojega imena (monogram JHS). Pristopi k oltarju in pritrdi sam svoje ime na sre-

do temnega križa. Zbora podajata besede iz svetega Pisma, zlasti iz sv. Pavla in Skrivnega razodetja, in ob njih Kristus krona mučence. — S tem se misterij kot tak konča. Nekaj tekstov samo še (po mašnem besedilu za mučence „Sapientiam“), — in procesija se spet uredi med petjem „Pange lingua“, toda sedaj to niso več igralci: Kristus je zares pred nami v monštranci, ki jo drži duhovnik, kateri je pravkar igral vlogo Kristusa pred našimi očmi. Blagoslov Boga mučencev lega zares nad prisotne. Ali so se mogli bolje pripraviti nanj kakor s takšno „igro“?

Opazili ste morda v tem kratkem poročilu, kako izrazito vidno vlogo imajo simboli: kelih, križ, ogenj, obleka, ime Jezusovo (JHS), krona, kretnje, ki vse skupaj spremljajo. Hkrati pa se vse sklada z najresničnejšo liturgično in z najresničnejšo teatrsko tradicijo: zato nam je jasno, zakaj je imenoval avtor svoje delo „liturgični misterij“.

Presenetljivo je nadalje, kako zelo je takšen misterij — zlasti, če se izvaja v cerkvi — manifestacija liturgičnega življenja, ker daje navzočim priliko, da se kar moči tesno udeležujejo igre igralcev. — Tudi tu so zahteve teatra in liturgije podobne. Življenjska potreba teatra in liturgije je namreč občestveno sožitje, občestvena molitev.

V tem pogledu nam Broekhem lahko kaže pot. Nekaj podobnega je pokazal tudi Ghéon s svojo priredbo „Misterija sv. maše“ v Liège-u. Polagoma se pogledi jasnijo, da bomo spoznali, kod nam je kreniti.

V tej zvezi bi radi opozorili na Petančičevo „Igro naše fare“, ki je nastala iz podobne koncepcije in zahteva liturgičnega sodelovanja vse fare.

Ali se zavedamo, da je liturgija za naše delo najmočnejši in najlepši vir?

RAZGOVORI

O misterijih

Piše urednik.

Dragi prijatelj, pišete mi zaradi našega pokreta, češ, da preveč propagiramo misterije, če ne celo sploh same misterije, in da na to naši ljudje niso pripravljani, da tega naši igralci sploh ne znajo igrati. Saj ne boste hudi, če Vam povem, da sem se ob tem Vašem pisanju nasmehnil. Toliko sem namreč moral že slišati podobnih ugovorov, da je bil ta moj nasmeh že skoraj grenak.

S čim smo zaslužili ta očitek, ki je postal, se zdi, že kar predsodek do našega dela? Ne morem si pomagati, ampak človeku je včasih kar nerodno. Kakor da bi se kot katoličan moral sramovati — misterijev ka-li? Ali nas je tako pregnetal liberalno-meščanski diletantizem, da nam je duhovna igra na odru nerodna zadeva, ki ne najdemo pravega odnosa do nje? Ali pa smo res tako zelo duhovno poglobljeni — hvala Bogu, če smo — da se bojimo „profanacije“?

Prvič bi Vam rad povedal — in to zadržujem —, da nisem začel pokreta za zgolj misterije. Začel sem pokret za pravo ljudsko igranje, — za laično igro, da povem po nemško, — za samodejateljnij teatr, da povem po rusko. Začel sem ga v katoliškem svetovno-nazornem krogu kot slovenski katolik, to se pravi, v najglobljem prepričanju, da je v katoliškem občestvu naša edina rešitev in da moremo ustvarjati samo na plodni zemlji svoje slovenske samobitnosti. Z drugimi besedami: pokret za pravo ljudsko igranje v katoliškem krogu naj pospešuje samo take igre, kakršne odgovarjajo ali vsaj ne nasprotujejo duhu katolištva in slovenski narodni duši, in naj deluje za tak način igranja, kakršen se spodobi za praktičnega katoličana in zvestega Slovenca. To je seveda zelo široko povedano, bistvo pa je in to boste gotovo tudi Vi podpisali z obema rokama. Ne samo Vi, tudi marsikdo bo celo rekel: Saj to vsi hočemo! Verjamem. A dejstva govore drugače, oziroma: Va-

še hotenje dosedaj ni pokazalo sadov v tem smislu. In le po sadovih smemo soditi. V praksi se namreč „katoliški“ diletantski odri prav v ničemer ne ločijo od drugih, ki si tega naziva ne nadevajo. Mi pa moramo zavestno usmeriti delo v tem smislu, naše delo mora to tudi na zunanaj pokazati. To hočemo in nič drugega. Nič več in nič manj.

Da smo propagirali same misterije? Mislim, da sem že nekeje povedal: marksistični ljudski oder bo propagiral svoje razrednobojne igre in nihče mu tega ne bo zamerjal, kdor ga bo objektivno presojal. In mi? Ali bomo v naivni brezskrbnosti še vedno igrali kake zastarele, romantično-solzave „Revčke Andrejčke“ in drugačne „narodne igre s petjem“, ali se bomo pačili s kakimi narejenimi salonskimi komadi, ki smo jih po neverjetnih ovinkih dobili iz kakega pariškega bulvarskega gledališča, ali bomo mlátili prazno slamo s kakšno težko psihološko „dramo“, ali bomo v kaznivi predrznosti še zanaprej profanirali Shakespearea — ali pa se bomo, skromni in ponižni, zadovoljevali s „Čašico čaja“, „Bobom iz Kranja“ in „Teto na Konju“? Ali pa bomo rajši kar presedlali v poklicni teatrski obrat in se bomo lotili operete?

Zivimo danes v dobi katoliške akcije. Svoj čas sva že govorila o katoliški akciji in sva bila popolnoma soglasna glede njenega bistva in namena, ki je danes pri nas še marsikom tuje. Stvar je tako preprosta, kaj ne? „Organiziran apostolat.“ „Pomoč laikov duhovnikom pri modernem pastirovanju.“ Rekla sva, da morajo pri tem pomagati zavestno, organizirano, vsi činitelji našega moderne življenja: od organizacij do tiska. Čudno, da nisva pri tem prišla tudi na razgovor o vlogi odra. Podroben razgovor je itak odveč, če se v načelu skladamo. Kakor vsi drugi pojavi, se mora tudi oder brez oklevanja uvrstiti v to

široko, na zunaj brez forme organizirano apostolsko službo, mora pomagati duhovščini pri pastirstvu. Da Vas ne bi motila moja pripomba „brez forme“: mislim si namreč, da KA ni organizacija in tudi ne more biti. Ona je — **akcija** in v tem je njen smisel. Da vam povem primer: Vi in jaz prideva včasih v stik z našimi marksisti. Oba pozna tudi njihovo delo. Ali niste opazili, da ima vse svojo določeno smer, da govori vsak kot naučeno iste fraze, iste ugovore, iste definicije in formulacije? Ali ni vsaka njihova publikacija, vsaka njihova odrska ali drugačna manifestacija prešinjena dosledno z istimi gesli? Poglejte: za vsem tem je „**marksistična akcija**“, je enoten duh, ki se v organizirani obliki dosledno javlja povsod, kjer more priti do besede. „Katoliška akcija“ gotovo ne more imeti namena, da bi v takšni uniformirani obliki vtepala v modernega katolika katoliška gesla. Saj bi bilo to v nasprotju z bistvom krščanstva, ki priznava svobodo človeške osebnosti (medtem ko kajne, marksizmu posameznik, osebnost, ne pomenita nič). Pač pa mora katoliška akcija pripomoči do večje, jasnejše, doslednejše katoliške aktivnosti, ki naj se javlja v vsem javnem življenju. KA mora vzbuditi v življenje spečo farno skupnost in mora preko nje oživiti občestvo Cerkve v zavesti njenih udov. To bo najmočnejše orožje v boju proti marksizmu, to je skala, ki je nihče na svetu ne omaja: Cerkev. In ta Cerkev smo mi vsi.

Poglejte, zašel sem, boste rekli, na drugo polje. Res je, navidezno vsaj. A vendar je treba tu čistih pojmov. Saj je v naših vrstah do danes še polno nejasnosti, desorientacije in oklevanja glede KA. Zdi se mi, da so časi danes takšni, da je vsako gostobesedno debatiranje odveč. Če sem spoznal, kako in kam je treba, krenem v tisto smer in ne vprašujem dosti na levo in na desno.

Tako je v smer pravilno pojmovane katoliške akcije na Slovenskem krenil naš pokret in v tem smislu deluje. Sama sva že tedaj govorila o stališču KA do „izvenklerikalnih“ ljudi (ta definicija, sva rekla, je kar potrebna). KA mora

iti do vseh in do vsakega. Kako pa naj bo sicer apostolat? Dobri verniki apostolata ne potrebujejo. Na njih je, da postanejo sami apostoli! Zato je prazen strah (da Vam namreč takoj izpodbijem Vaš morebitni ugovor), da bi bilo pojmovanje našega pokreta **preozko**, vezano samo na krog „dobrih vernikov“. To bi bilo morda stališče kakšnega političnega katolicizma, ki ga pa danes, hvala Bogu, menda več nimamo pri nas. Ne daj Bog, da bi ga kdaj dobili!

In tako sem, mislim, prišel do tistega, kar sem hotel povedati: v našem pokretu za pravo ljudsko igranje zavzema prvo mesto duhovna igra; že zato, ker samo ona zajema tisto najgloblje in najlepše v nas, naš odnos do Boga in do Cerkve. Z njo hočemo spet posvetiti naše odre. A poleg nje moramo priznavati nujnost narodne, nujnost socialne, nujnost vesele igre. To sem že dostikrat povedal in je tudi najboljše razvidno iz našega delovnega programa.

Ali razumete sedaj, dragi prijatelj, zakaj je naš poudarek na duhovno igro tako „viden“?

Druga stvar pa so naši igralci. A takoj moram pibiti: če so igralci vprašanje, pa zato naše gledavstvo, hvala Bogu, ni vprašanje; **kljub združenim naporom najrazličnejših dobro ali nič mislečih ljudi je naše gledavstvo še zdravo in dobro**. O igralcih pa smo že govorili. Z njimi je križ, posebno zaradi bridke resnice, da se diletantsko vzgojen igralec nikoli ne bo spreobrnil k pravemu ljudskemu igranju. Če mi navedete kaj nasprotnih vzgledov, bom zahvalil Boga.

Če naši misteriji doslej niso pokazali kaj prida uspehov, ni krivda ne na njih ne na nas. Krivda je, žal, na naših igralcih. Stvar se namreč razbije ob dejstvu, da pojmujejo igralci misterij kot navaden „teater“, da ga tedaj igrajo prav tako, kakor bi igrali kakšno drugo igro. Zato pa tudi igrajo misterije, če se jih tista ihta poloti, kar na debelo. Ne zavedajo se namreč, da je misterij samo za redke prilike: za božič, za veliko noč, za žegnaje . . . in še kdaj morda.

No, in ? boste rekli. Nič. Drugih ljudi je treba. Predvsem mladih ljudi. Na vo-

dilnih mestih naših igralskih družin in v naših igralskih družinah samih. Da, v tem je ravno smisel pokreta. Pokret, ki najde vse pripravljeno in zorganizirano, je nepotreben. Mi moramo ustvarjati na novo, kar je pozabljalo dolgih štirideset

let. In to se ne zgodi v nekaj letih.

Malo raztegnilo se mi je to pisanje. Ne zamerite. Upam, da sem Vam vsaj nekoliko omajal predsodke, ki jih imate, čeprav ste drugače mož na mestu.

Lepo Vas pozdravlja Vaš

N. K.

Naši uspehi

„MIKLOVA ZALA“

pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah.

Preden je ta igra izšla v tisku, so jo igrali v treh farah lavantinske škofije: v Laporjah, pri Sv. Benediktu v Slov. gor. in pri Sv. Vidu pri Planini. Ko je knjiga izšla, pa štirikrat v Puju v minoritski fari. To dokazuje, da je igra natista vredna. Prišla bo tako širom slovenske zemlje v roko vsem, ki se zanjo zanimajo. Vsebina je znana. Saj je vendar Sketovo Miklovo Zalo prebral vsak Slovenec. Zato je za ljudi privlačna ko malokatera druga snov. Novost v igri je, da nastopi igrski vodja kot prvobesednik gledavcev, ki naj tudi soigrajo. Ob pomembnih trenutkih v igri nastopi igrski vodja (kak ugleden mož iz župnije), ki markantno poudari tendenco. — Bistveno, kar jo razločuje od stare Bajukove „Miklove Zale“ je: 1. da ima enovito in otipljivo katoliško in slovensko tendenco. Zalika je „podoba naše vere in naše slovenske krvi“, 2. da je uprizorljiva le na prostem, 3. da bo imela najlepši uspeh, če jo priredi v skupnem delu občestvo je kot fara, 4. nima dolgovezno sentimentalnih samogovorov. Če bodo kje hoteli „Miklovo Zalo“ igrati na prostem, bodo segli po Petančičevi, ne po drugih. Pozorišče zahteva: cerkev, 2 hiši (Tresoglavovo in Serajnikovo) ter trdnjavo.

Ko so igro igrali benediški farani pri cerkvi Sv. Treh kraljev, je bila razgibana vsa fara. Režijo je imel v rokah avtor sam. V 14 dneh smo bili s pripravami gotovi. Skoro vsak večer vaje. Ob 5 uri deca, ob 8 uri dekliški zbor (igra ima namreč mnogo zbarskih nastopov), nato vsi igralci, 150 po številu, do pol-

noči. Velike žrtve za kmetske ljudi, ki morajo ves dan trdo garati. A zavest skupnosti vse premaga. Sprva je še malo neodločnosti, a navdušenje raste od dne do dne. Vsak igralec je apostol doma — vsa fara nestrpnno pričakuje dneva uprizoritve. Zavest farnega občestva se poglablja: Mi — fara — nekaj zmoremo, če hočemo! Tri dni 16 fantov postavlja tribuno za gledavce: kuluk; drugi vozijo les za tribuno in kamen za trdnjavo, dekleta pleto vence, nabirajo in iščejo pri starih ženicah kose oblek, ki bodo pripravne za igro . . . Samo Bog daj, da bo lepo vreme! — Ne glede na materialni uspeh lahko rečem, da se je fara poživila, dobila pobudo za podobne prireditve. Gledavcev nad 2500, premalo prostora.

Zadovoljni so bili po prestanih mukah vsi: zlasti režiser, sodelavci in igralci. Petančičeva režija je nova, revolucionarna, avtoritativna, a učinkovita. Včasih je kruj v svojih terjatvah, neizprosen v svojih oznakah, a pokaže se, da ima prav. Množico 150 ljudi bi težko krotil z božanjem . . .

Nekateri se bodo čudili nad pogoji, ki jih avtor stavi glede uprizoritve: brez tantijeme smejo igrati le slovenske fare, prosvetna in podobna društva po dogovoru, gasilska in telovadna pa sploh ne. Kdor je sodeloval pri delu za uprizoritev te „Miklove Zale“ in razume njeno naperjenost, bo to razumel. Močna, široka, skupnostna zavest lahko tako delo izvede. Kako naj store to zlasti taka društva, ki jih drže pri življenju bogve kakšne neiskrene, narejene, umetne sile . . . „Miklovo Zalo“ naj igrajo iskreni, dobri ljudje, ki se s ponosom zavedajo, da so

Slovenci in katoličani! Ljudje, ki se jim zdi vse, kar je našega, zanič, bi storili smrtni greh, če bi hoteli igro uprizoriti; bi se tudi ne posrečilo. —

Mislím, da je Petančičeva „Miklova Zala“ najmočnejše slovensko delo v novem gibanju za preusmeritev našega igranja!

Jakob Sem, kaplan benediški.

„IGRA O IZGUBLJENEM SINU“ v Podbrezjah na Gorenjskem.

Z veseljem smo pozdravili izdajanje iger „Ljudskega odra“, da se tako izpodrine po večini malovredno blago po naših odrih. Le žal, da razumevanje za to ne gre tako hitro, kot bi bilo želeli.

Ze lani sem priporočal izvedbo kake igre „Ljudskega odra“ na prostem pred podružnično cerkvijo na Taboru (to je prijazen griček, pet minut od farne cerkve, obdan od treh strani z obzidjem še izza turških časov). — Vendar se mi je šele letos posrečilo, pridobiti za to idejo tukajšnje dijake, da se uprizori „Izgubljeni sin“ kot otvoritvena predstava „Prosvetnega društva“. Sodelovali pa so tudi igralci izven društva.

Dijaki so vzeli stvar z vso vnemo v roke. Le žal, da nam je bil odmerjen tako kratek čas za učenje. Sklep za igro je bil storjen dne 24. julija, konec počitnic pa se je naglo bližal. Tako je manjkalo skupinam še nekaj vaj, posamezni pa so svoje vloge vsi dobro podali. Uprizoritev je bila 1. septembra ob osmih zvečer in je trajala do približno desetih. Vršila se je z vsem ansamblom, to je: jezdci, vozovi, konji itd.

Točno število gledalcev je težko določiti, mnogi so jih cenili na 600 do 700, nekateri celo več.

Vtis igre je bil v splošnem zelo močan, kajti zelo primerni prostor, kakršnega je težko najti, in pa močni reflektorji so dali izvajanju nek poseben sijaj in pomen.

Ivan Kozjak.

„THEOPHILUS“ na Stopnem pri Škocijanu.

Takoj, ko je bilo obnovljeno kat. prosvetno delo, smo sklenili, da priredimo za škocjansko kotlino in okolico prosvetni tabor, na katerem naj bi dobili pobudo in smernice za bodoče delo v vseh panogah katoliškega prosvetnega dela. Iskali smo igro, ki bi bila značilna za naše prizadevanje in ki naj bi bila pokazala, v katero smer naj gredo naši odri. Našli smo jo! „Teofil“, ki ga je izdala Založba ljudskih iger, se nam je zdel najprimernejši za naš namen!

Za njegovo uprizoritev na prostem smo našli idealen prostor na istem mestu, kjer se je vršil tabor sam, to je na prostoru pred cerkvijo na Stopnem, blizu Škocjana in Bučke. Cerkev Matere

Pozorišče „Teofila“ pred cerkvijo na Stopnem.

božje stoji na vrhu griča, v vsej širini se razprostira raven, s travo obrasel prostor, ki od cerkve doli nalahno pada. Mislite se sedaj precej velik, lep stranski portal, na eni strani 2 m oddaljena provizorična, kamenita prižnica, na drugi strani enako oddaljena prazna kapelica. Vse res kot nalašč za uprizoritev Teofila (glej fotografski posnetek te idealne pozornice!).

Težava je bila, poiskati primernih igralcev. Ko so dobili nekateri tekst v roke, se nikakor niso mogli ogreti za igro. Branili so se vlog, češ, da je igra prepobožna, dolgočasna itd. Ko smo pa pričeli z vajami, je ves ta strah pojenjal. Treba je bilo pokazati na globoko

vsebino in kako se da lepo izraziti v posameznih vlogah, pa je nastalo veselje in navdušenje za Teofila. Dne 1. septembra t. l. naj bi bila uprizoritev. Tedaj je pa v ljudeh nastala neka bojazen. Zanje je bilo čisto novo, da se igra na prostem; kar prehudo se jim je pa še zdelo, da se igra tik ob cerkvi in da se pri tem uporabljajo celo prostori, ki so sicer namenjeni službi božji (provizorična prižnica in kapelica!). Toda že primerna uvodna beseda jih je precej pomirila, vprizoritev sama pa popolnoma. Ko je zazvonilo h pridigi in so zapeli Oče naš ter je pridigar nastopil, ljudstvo ni vedelo, ali je zares pridiga, ali je le igra. Enako, ko se je pokazala in je nastopila Marija z ljubkim Jezuškom. Prepad, ki je bil tako značilen za „stare“ igre, je prenehal.

Kaj pa igralci? Teofil se je znal izredno lepo živeti v vlogo. Njegova postava in glas sta tudi mnogo pripomogla, da je res lepo pokazal lik odpadlega in spokorjenega Teofila. Najbolj dovršen je bil pridigar. Ljudje so modrovali: Govor kot kak misijonar! Vsem se je dopadla Marija z Jezuškom. Razumljivo je, da se je branila, prevzeti to vlogo, toda pokazala je, da ji je popolnoma dorasla.

Ljudstvo je šlo navdušeno domov od te igre. Za nas je to migljaj, da v takih igrh iščimo svoje vzore, čeprav od začetka, dokler ne razumejo globine, nasprotujejo. Dobil sem že skušnjo: čim globlja je vsebina in čim bolj umetno zgrajena, tem manj se od kraja dopade, nazadnje pa je za tako igro vse navdušeno! Torej ne drži načelo mnogih, ki pravijo: Dajmo ljudem, kar se jim lo-pade, t. j. lahke robe, ne dajmo jim, kar jih dviga, oplemenituje, kar jih resnično zabava!

Naša „Založba ljudskih iger“, ki tako krepko in dosledno dela na reformi našega ljudskega igranja, se drži širokogrudnega načela sv. apostola Pavla, ki nekje piše, da karkoli delamo, ali jemo, ali pijemo, ali, če hočete, igramo, vse delajmo v čast božjo! Njeno prizadevanje

pozdravljamo in želimo ji še več razmaha in razumevanja!

Kaplan Ignacij Škoda.

„SULTANOVA HČERKA IN DOBRI VRTNAR“

v Velesovem in na Brezjah.

V majhni dvorani smo se pripravili in v nedeljo, na tiho nedeljo, smo odšli po blatni cesti proti Velesovemu pred cerkev v Adrgasu. Razmetali smo zadnje ostanke snega in postavili šator, da bi na tem neverjetno lepem prostoru odigrali igrico „Sultanova hčerka in dobri vrtinar“. Samo šator smo si postavili, po vrtnih gredah pa smo si posadili v tla cvetlic, doma narejenih. Bili so tulipani. Popoldne je že bilo in odzvonilo je že „skup“. Ljudje vse fare so gledali naše turško naselje, pa so šli mimo v cerkev, vedela so že, da bo igra, saj jo je dobri gospod župnik pri prvi sveti maši oznanil. Seveda, radovednost je vladala med otroki, ki jim ni šlo v glavo, kako bo to šlo.

Začeli so se kmalu valiti težki oblaki in vlila se je pravcata ploha v času, ko so se vršile v cerkvi litanije, v pevski sobi pa zadnje priprave za naš nastop. Bodril sem in junačil in obljubljal lepo vreme. Dež je začel ponehavati, nastalo je novo upanje, končane so bile litanije. Vse je čakalo tiho, sprašujoče, kaj bo. Naznanili smo začetek. Trenotek tišina. Začeli smo. V tem hipu je posijal sončni trak, in pas je padal na pročelje cerkve in pozorišče, na katerem je bila igra v najlepšem teku. Molk je bil med ljudmi. Pa smo končali, toda ljudje so še čakali . . . Leglo jim je v dušo, zakaj globoka je igra in preprosta. Naši gorečnosti je prilil nanovo olja pri odhodu iz Adrgasa, kjer smo prvič sprožili mlade in napete mišice, gospod župnik Brešar z besedami: „Naj bi rodilo seme, ki ste ga vsejali, mnogo sadov!“

Konec aprila je imela naša kongregacija svoj veliki praznik. Proslavila ga je na Brezjah. Da se je svečanost dvignila, smo tudi tukaj zaigrali „Sultanovo hčerko in dobrega vrtnarja“. Z vsem navdu-

šenjem smo vsi fantje delali, pomagala so nam požrtvovalna dekleta, da je bilo kmalu pripravljeno za začetek. Počasen začetek se je počasi razvil v pravo igranje. Beseda za besedo je legla globlje v duše gledavcev. Tam ob strani je stal duhovnik, pogosti obiskovalec brezjanske svetinje. Ko smo začeli, je bil samo gledavec. Čim bolj se je igra razvijala, tem bolj mu je v dušo legla. Polagoma je snel klobuk z glave in s sklenjenimi rokami je čakal konca. In samostanci? Razumeli so in bili hvaležni: „Kdaj se zopet vidimo?“

Sam sem poizkusil igranje na prostem s svojimi kongreganisti in dekleti iz kroga Marijinega in vidim, kaj je živo igranje. Kako se to čuti, kako globoko te to lahko zajame, če te obdaja božja narava, če igraš ljudem, ki čutijo s tabo. Ljudje so dobri, le mi bi jim morali dati tega, kar njih duše potrebujejo, pa le preradi gremo svoja pota.

Kako smo si pripravili za igranje „Sultanove hčerke in dobrega vrtnarja“ obleke in vse ostalo? Princezinja je imela široke turške hlače iz enega kosa svile, ki smo si jo izposodili. Bluza je bila rožasta s kratkimi rokavi, kakršno ima gotovo vsako dekle. V ušesa si je v svoje uhanе pripela zlati zapestnici in tako so uhani bili videti kot pravi orientalski okrogli uhani. Napravili smo turban na pravi ženski klobuk, sešili smo ga po sredini in ob straneh nekoliko nabrali. Spredaj smo našli niz imitacije biserov. Kristus je bil tak, kot smo ga vajeni običajno videti. Sultanu smo napravili hlače iz modre zavesa, tudi telovnik je bil iz celega kosa, to pa zato, da smo na-

pravili hlače široke in da smo dobili tudi široke rokave. Tudi suženj in vrtnar sta bila oblečena na preprost način. Hlače smo napravili že doma. Na stare hlače smo jih našili. Zanimiv je bil šotor. Dvodelna lestva, nanjo smo počez dali lesen drog na drugo dvodelno lestvo, pokrili smo to s sivo zaveso, vhodu dodali še rdečo zaveso in šotor je bil pripravljen.

Ivan Kleč.

„BURKA O JEZICNEM DOHTARJU“

v Radišah na Koroškem.

V nedeljo, 29. septembra 1955, je priredilo naše društvo na prostem pred cerkvijo igro „o jezičnem dohtarju“. Lep jesenski popoldan je privabil mnogo gledavcev iz bližnje in daljne okolice, došli so mnogi iz Podkrnosa, Medgorij, Podgrada in drugih sosednjih vasi. Otvorili so tamburaši z mehko melodijo slovenske pesmi, ki sega do dna duše. Lepo jih je bilo videti, vrle tamburaše v njihovih modrih srajcah. Igralci pa so podajali sliko jezičnega dohtarja, ki je zašel kot advokat v škripce. Igra je lepa in času primerna, iz nje veje domač duh. Glavna vloga je bila v dobrih rokah; je neverjetno, kako dobro zamore preprost fant podati mestnega dohtarja. Tudi njegova žena in ovčar sta se dobro potrudila, z njima so tekmovali vsi ostali igralci. Mnogo pristrčnega smeha je igra zvyabila med prisotnimi. S takimi prireditvami si društvo nedvomno veča ugled. Razšli smo se s sklepom, da pridemo na slično prireditev še drugič in pripeljemo seboj še druge.

(„Koroški Slovenec“.)

Čemu smo položili položnico?

Da nam poravnate naročnino ali pa nam pošljete kakšno malenkost za naš tiskovni sklad!

Čemu smo priložili naročilnico?

Da nam jo izpolnjeno pošlje novi naročnik, ki nam ga boste pridobili.

Mislite, prosimo, na oboje!

Sestavni deli

Lansko leto smo pod tem zaglavjem pozorišča. Med drugim smo govorili tudi opravili pravi tečaj za opremo našega o kozlih in plohih ter o podestih, ki z njimi in s pomočjo stopnic sestavljamo naše pozorišče.

To pot pa svetujemo manjšim odrom, ki si vsega tega hkrati ne morejo dati delati, naj poskusijo na drug način, ki jim bo dal prav toliko možnosti kakor kozli s plohi, stopnice in podesti. Svetujemo jim, naj si dajo delati vrsto sestavnih delov.

Sestavni deli, kakor jih imamo v mišlih, so navadni zaboji enotnih mer, da-

kotni deli), drugi spet tvorijo obok v ozadju.

Dajmo si delati zabojčke, visoke in široke po 17 cm, dolge po pol metra in 1 m, nadalje take, ki bodo visoki po 17 cm, široki po 51 cm, dolgi pa zopet po pol m in po 1 m. Dobrodošli nam bodo nadalje zabojčki, ki jim bo višina 17 cm, osnovna ploskev pa enokrak pravokotni trikotnik s krakom, dolgim pol m in po 1 m. Iz tega vidimo, da so osnovne enote mér za take zabojčke — sestavne dele: 17 cm višine, pol m in 1 m dolžine. Za širino naj vseskozi velja enota 17 cm,

Pozorišče, sestavljeno iz sestavnih delov.

si različno veliki. Z njimi sestavljamo različna odrišča oziroma postavljamo pozorišče, kakor smo si ga zamislili: s ploskvami, stopnicami itd. Take sestavne dele uporablja eden najbolj znanih inscenatorjev flamskih katoliških odrov, p. J. Boon, C.S.S.R., v Belgiji. Kaže nam jih precej natanko slika, ki predstavlja inscenacijo njegove igre „Hrepenenje po ljubezni“. Na njej vidimo posamezne zabojčke, ki tvorijo zloženi celo odrišče; posamezni so postavljeni tako, da tvorijo stopnice, drugi spet so postavljeni kot zaključek ob straneh (tri-

tako bodo vsi zabojčki široki ali 17, ali 34, ali 51 itd. cm.

S takimi sestavnimi deli, zlasti če smo jih dali delati od vsake vrste vsaj kakih pet ali šest, je domišljiji igrskega vodje dana prosta pot, da svobodno ustvarja kar se dá raznoliko igralsko ploskev.

Zabojčke po možnosti vse enotno po-
barvamo: morda svetlosivo.

Sestavni deli so porabni nele na odru, ampak tudi v vsaki dvorani brez odra in pod milim nebom. Z njimi napravimo tako rekoč vse, kar hočemo. Če imamo zavesa, brez sestavnih delov ne moremo izhajati.

STATISTIKA NASIH PREDSTAV.

V novembru smo zabeležili 60 predstav. Po 4 predstave sta doživeli igri „Mlinar in njegova hči“ ter „Crna žena“, po dve predstavi pa igre: „Anima“, „Beneški trojčki“, „Krivoprisežnik“, „Luč z gora“, „Mlada Breda“, „Po dvanajstih letih“, „Razvalina življenja“, „Sultanova hčerka in dobri vrtnar“, „Tri sestre“, „Veriga“, „Zagorski zvonovi“, „Zrtev spovedne molčečnosti“. — Po enkrat so igrali naslednje igre: „A njega ni“, „Bela ciganka“, „Bele vrtnice“, „Boštjan iz predmestja“, „Bratje“, „Burka o jezičnem dohtarju“, „Darinka“, „Kovačev študent“, „Ljubavi cvet je zamorjen“, „Madona v gozdu“, „Na krivih potih“, „Podrti križ“, „Pri kapelici“, „Roka božja“, „Roksi“, „Rožmarin“, „Srce in denar“, „Srenja“, „Stilmondski župan“, „Teta na konju“, „Tihotapec“, „Tri modrosti starega Wang“, „Učiteljica“, „Volkašin“, „V tem znamenju boš zmagal“, „Zlatorog“, „Ziva pokopana“.

December zaznamuje velikansko število: 157 predstav. Največ predstav: 8 po številu, so dosegla „Vrata“, takoj za njimi, s 7 predstavami, prideta „Crna žena“ in „Henrik gobavi vitez“, sledi s 5 predstavami „Cvrček za pečjo“, s 4 predstavami „Dom“, „Izvoljena devica“, „Miklova zala“, „Sultanova hči in dobri vrtnar“, „Zlatorog“, potem s 3 predstavami „Burka o jezičnem dohtarju“, „Koroški tihotapec“, „Naša kri“, „Pri Hrastovih“, „Slehernik“, „Theophilus“, „Trije kralji“, z 2 predstavama: „A njega ni“, „Crnošolec“, „Dve materi“, „Izgubljen in najden“, „Jezus prihaja“, „Krasna gospa Masabelska“, „Luč z gora“, „Martin Krpan“, „Mlada Breda“, „Praznik cvetočih češenj“, „Prisega o polnoči“, „Rožmarin“, „Tončkove sanje na Miklavžev večer“, „Tri sestre“, „Veriga“, „Vest“, „Vrnitev“, „Za pravdo in srce“, „Zrtev spovedne molčečnosti“. Ostale igre so doživele eno predstavo in sicer: „Anima“, „Igra o Antikristu“, „Beneški trojčki“, „Carski sel“, „Dekle z biseri“, „Gruda umira“, „Krčmarjeva hči“, „Guzaj“, „Hlapec Jernej“,

„Oj, ta zlata prostost“, „Janez z Visokega“, „Kajn“, „Kjer ljubezen tam Bog“, „Kralj na Betajnovi“, „Logarjeva sinova“, „Madona v gozdu“, „Mala pevka“, „Mašna strežnika iz Santarema“, „Miklavža čakamo“, „Na betlehemskih poljanah“, „Najdenček“, „Na planini“, „Napoleonov samovar“, „Občinski tepček“, „Oh ta Polona“, „Prisiljen stan je zaničevan“, „Okence“, „Podoba Device Mariije“, „Podrti križ“, „Postržek“, „Revček Andrejček“, „Roksi“, „Scapinove zvijače“, „Skrivnostna sveta noč“, „Skrivnost svete maše“, „Sluga dveh gospodov“, „Stilmondski župan“, „Sumljiva oseba“, „Sveta Elizabeta“, „Tamburaš Danko“, „Tekma“, „Trhli dom“, „Turški križ“, „Vaški lopov“, „Vstajenje“, „V tem znamenju boš zmagal“, „Zadoščenje za greh“, „Zagorski zvonovi“, „Za grunt“, „Za srečo v nesrečo“, „Za svobodo in ljubezen“, „Župnik iz cvetočega vinograda“.

Na črno desko bi radi nabili nekaj žalostnih primerov. Za osmi december, praznik Brezmadežne in slovesni dan verne mladine, so igrali nekje, najbrže v povzdigo „prazničnega in zbranega razpoloženja“, „Scapinove zvijače“, drugje „Tamburaša Danko“ in še drugje „Vest“. Za božič pa so igrali nekje „Sumljivo osebo“. Še nekaj je takih primerov. Navedli smo jih zato, da pokažemo, da pri nas ponekod prav nobenega čuta nimamo — pri vsej „katoliški prosveti“ — za to, kaj je v posameznih časih in praznikih cerkvenega leta primerno (nismo rekli: potrebno, ker bi utegnili s tem preveč zahtevati!) in kaj ni: da nam je pojem „živeti s Cerkvijo“ čisto španska vas. Kje je šele potem naše hotenje, če se je treba boriti s takimi osnovnimi stvarmi! Zdi se nam, da bi morali v takih primerih gospodje duhovniki energično nastopiti v svoji fari! Mi to samo beležimo, pa nam je zelo hudo.

Skrpucala podeželskih „dramatikov“, povečini dramatizacije anonimnih povesti iz Mohorskih „Večernic“, se strahotno širijo. Zrnje našega repertoarja že tone v plevah.

LJUBLJANSKO NARODNO GLEDALIŠČE

Poroča urednik.

Jože Kranjc, „Direktor Čampa“. — Stvari, ki jih beremo v Gledališkem listu ob tej igri, so prav lepe. Mogli bi biti veseli igre, ki bi podala vse tisto in tako, kot se je razpisal n. pr. avtor sam o svoji snovi. To, kar smo gledali na odru, pa je bilo nekaj močno drugačnega. Iz tega bi pač najprej sledilo, da je še velika razdalja od hotenja Kranjčevega do resnične upodobitve tega hotenja, da je torej njegovo umetništvo močno problematično ali da je vsaj — dramatik slab. Igra na odru je bila daleč od lepe zasnove, ki me je nanjo pripravil Gledališki list. Igra hoče biti „Zeittheater“, pri tem pa časovno in stvarno meša napake raznih laborov našega javnega življenja, tako da prav za prav ne veš, na koga udarci letijo. Čutiš pa divji odziv med mladino na stojišču, ki razumeva in odobrava samo te udarce kot take. Če temu dodamo, da se je igra po tekstu in po režiji večkrat izprevrгла naravnost v shod in demonstracijo, je zadeva zadostno označena. Ta igra je daleč od umetnosti. Priznavam pa nekatere posrečene karakterizacije in spretno prizore, ki pa celote ne rešijo. Igralo se je prav dobro.

• •

Božena Begovičeva, „Med včeraj in jutri“. — Igra je bila, se mi zdi, izbrana bolj zaradi „popolnosti“ repertoarja, da pride namreč vanj tudi nekaj hrvaškega. V svoji zasnovi in izvedbi očituje žensko kot avtorico. Igra je včasih osladna in izrazito dolgočasna, zato je nj posebna pridobitev za letošnji repertoar. — Igralci so dali igri, kar se je dalo.

• •

V. Skvarkin, „Tuje dete“. — Znano je, da so Rusi najsijajnejši igralci na svetu. Znano je tudi, da se je teater v SSSR tako razvil kakor morda nikjer na svetu ne; ruska teatarska literatura hrani danes strokovna dela, o katerih mi niti pojma nimamo. Nikjer se toliko ni eksperimentiralo s teatrom, toliko smotrno delalo na njem kakor v SSSR. „Tuje dete“ se mi zdi eden izmed najlepših cvetov tega si-

jajnega ruskega teatralnega talenta. Kakor igračka se lahko odigrava pred nami smešno preprosta zgodba, ki jo Skvarkin z neverjetnim teatralnim čutom zaplete in razplete v sijajno veselo igro, polno finega humorja izredne duhovitosti in tudi miselne globine. — Spričo „afere“ ki jo je „Tuje dete“ vzbudilo pri nas, se mi je zdelo potrebno, da kvaliteto dela kot takega precjéj spočetka poudarim. Zakaj o „Tujem detetu“ se je pri nas pisalo mnogo pametnega, pa tudi mnogo zelo neumnega, kar nam ni preveč v čast. Afera je v resnici tu. Samo nihče ni pogodil bistva te afere. Bistvo ni v igri, ki je pri stvari nedolžna. Bistvo tudi ni toliko pri tistih, ki so stvar šli gledat že vnaprej s presodki, dasi imajo svoj delež pri tem. Bistvo afere je v naši publiki, zlasti oni s stojišča. Tista publika, ki je razumela „Direktorja Čampo“ kot svoj demonstrativen shod in mu tako strgala še zadnje pridevke odrske umetnine, je pokazala pri „Tujem detetu“ neprikrito svoje simpatije za neki režim, ki se v „Tujem detetu“ omenja prav za prav kakor Pilat v veri. „Tujem detetu“ se je zato zgodilo, da ga je publika s svojimi neumestnimi manifestacijami omadeževala kot umetnino in mu prav po krivici pritisnila nepotreben strankarski pečat. — Taka je zadeva po mojem mnenju. In ob „Tujem detetu“ se je pokazala boleča rana našega Narodnega gledališča, ki se je bila najavila ob „Direktorju Čampi“. S svojega stališča moramo proti takemu „zavzemanju“ Narodnega gledališča s strani neke svetovnonazorne smeri odločno protestirati. Še več, ugotoviti moramo, da se naše Narodno gledališče po krivdi tega občinstva slovenskemu ljudstvu resno odmika. Pri tem problemu, ki je vse širši kakor pa afera s „Tujim detetom“, prihaja do veljave spet naše načelno stališče, ki smo ga povedali na začetku teh poročil v 3. — 4. številki. Naj si namreč gospodje, ki izbirajo repertoar, izprašajo vest. Naj se, naposled, režiserji sami pred seboj zagovarjajo, ali pri takih igrah varujejo tisto mero, ki jo zahteva takt do ljudi, ki ne prisegajo na Marksov evangelij. — Takšno je to vprašanje. In zdi se mi po vsem tem, da je bilo „Tuje dete“ za razčiščenje pojmov kar potrebno in

dobrodošlo. — Teatrsko so bile predsatve na višku.

G. Dregely, „Frak ali: Od Krojačka do ministra“. — Prijetna komedija, ki si ob njej res odpočiješ. Mimogrede dobiš z njo vpogled v resnično zakulisno življenje politike. Vse mogoče tipe ti igra privede pred oči v njihovi smešnosti. Sam pri sebi čutiš zadovoljstvo, da se ti tako razkrinkajo. Nasmeješ se in odleže ti, da sam ne veš, zakaj. — V tej igri je imel Daneš priliko izkazati svoj sijajni igralški talent v glavni vlogi krojačka, ki postane minister. Uprizoritev je bila na zadovoljivi višini. (Dalje.)

VEC ODGOVORNOSTI!

V naših listih beremo dostikrat poročila o predstavah na raznih naših diletantskih odrih. Ali se taka poročila iz manjših krajev ali z manj pomembnih

odrov, posebno če so dolga, objavljajo ali ne, je stvar vsakega uredništva zase, prav odločno pa moramo grajati, da se razni anonimni kritiki predstav spuščajo v ocenjevanje iger, ki jih sicer živ krst ne pozna, a jih taki najeti ali prostovoljni kritiki označujejo kot „vsebinsko in oblikovno dovršeno dramatično delo“, kar smo imeli sami že večkrat priliko brati. V resnici je šlo za čisto navadno plažo, kakršna se v rokopisu širi od odra do odra. Ne zavidamo „avtorjem“ takih iger priznanja v domačem kraju, smo pa zaradi prave ljudske igre in s svojega načelnega stališča glede diletantizma, ki ga takšne igre vzdržujejo, odločno proti časopisni reklami zanje. Tu bi svetovali našim urednikom nele več kritičnosti, ampak naravnost — več odgovornosti! Kaj nam pomaga naš trud, če nam naše časopisje sproti podira, kar s težavo gradimo?

RAZGLEDI

K izrazoslovju igranja pri Slovencih.

Gotovo je raba glagola „igrati“ za „teatrsko agiranje, predstavljanje“ pri nas drugotna. V Drabosnjakovi Božični igri se „igra“ naziva „opravilo“ (Tukaj so tiste Parshone popisane katiere se majo per tomō Oprauino sesnaitō . . .). Igranje samo, to je, govorjenje vloge, se imenuje „rajmati“ (sapoje, preden da rajma . . .). Ali ni naziv „opravilo“ za „igro“ silno pomenben? Poleg „dela“ pomenja izraz opravilo v Slovencih tudi „službo božjo“. Preprosta in skromna ljudska ostalina tedaj pravi, da mora biti igra — opravilo; prav kakor hočemo doseči mi s svojim prizadevanjem za pravo ljudsko igranje. Še en dokaz, da smo res začeli pri ljudskih osnovah!

Ghéonova igra v izvedbi skupine Pitojev.

Gotovo ena najboljših sodobnih igralških družin je skupina Pitojev, v Parizu Sprejela je v svoj igrski spored najnovejšo Ghéonovo igro „La Complainte de Pranzini et de Thérèse de Lisieux“. Ta

čudovita igra o čudežu, ki ga je Mala Terezika dosegla s svojo priprošnjo na zločincu Pranziniju, je imela pri izjemnih štirih predstavah ob koncu minule sezi je velikanski uspeh. Ljudmila Pitojeva igra malo Tereziko. — Ali bi bilo našemu Narodnemu gledališču v sramoto, ako bi se polotilo tudi nekaj iger duhovne smeri, ko se jecelo Pitojevu zdelo vredno, da igra moderen misterij o Mali Tereziki? „Slehernik“ je danes že „Kassenstück“. Ali ne bi šli spet korak dalje?

Zdrava misel.

„Gorenjec“ je prinesel v svoji lanski 36. številki člančič z naslovom „Naše prosvetno delovanje“, ki vsebuje zelo zdravo misel. Clankar meni, da s svojim dosedaj običajnim delom prosvetna društva ne bi smela izčrpati svojega poslanstva.

„V tej zvezi je namreč treba vedeti, da je tudi izven delovnega območja društvenega odbora na vasi polno kulturnih vrednot, ki so raztresene in deloma celo prezirane. Prosvetna dru-

štva bi morala imeti pregled nad vsemi kulturnimi dobrinami, ki so med narodom. V tej zvezi bi bilo prav, da posamezna društva prouče v svojem območju vse kulturne spomenike, ki so skupna last, ali pa tudi last posameznika. Te kulturne vrednote je treba varovati, da se ne porazgube in uničijo . . . Koliko je po naših naseljih takih vrednot, ki so čisto prezrte! Pa jih mora nekdo imeti v evidenci! Vsi ti spomeniki so sestavni del naše vaške kulture, katero je treba temeljito poznati in vrednote tudi hraniti. Nič ne usilujmo preje kakih kulturnih nadomestkov, dokler ne poznamo dovolj lastnih in dokler niso te dobrine ohranjene in dobro vzdrževane! V ta namen je treba skrbeti tudi za primerna sredstva, katera naj si preskrbi društvo ali samo, ali pa potom zvez pri krajevnih in drugih oblasteh . . .“ S

tem v zvezi bi radi omjenili naša izvajanja o osnovah slovenske ljudske igre, o njenih ostankih itd. pri nas. Ali bo kaj odziva?

Miklova Zala med Gradiščanskimi Hrvati.

Gradiščanski Hrvati radi igrajo slovenske igre, ki jim jih pošilja naša „Prosvetna zveza“, ker baje z Zagrebom ne pride do pravih stikov. Prevajajo jih v svoje narečje. Iz zadnjega pisma enega njihovih vodij, župnika Martina Meršiča iz Pajngerta, posnemamo, da so prevedli med drugimi tudi Miklovo Zalo, ki so jo prekrstili v „Mikloševo Zalo“, „ka igra je postala jako popularna kod našega naroda“, kakor pravi pismo dobesedno.

VESTNIK ZVEZE LJUDSKIH ODROV

pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva c. 7./I., tel. 28-58.

IGRALSKI TEČAJ.

Naš igralski tečaj, ki se je vršil dne 5. in 6. januarja 1936 v Marjanišču v Ljubljani, je bil eden največjih ljudsko-prosvetnih tečajev, kolikor jih pomnimo iz zadnjih let. Udeležilo se ga je okrog 130 priiglašencev iz vseh delov Slovenije, med njimi so bili trije koroški Slovenci, prišla pa sta na tečaj tudi dva odposlanca Hrvata. Z ljubljanskimi udeleženci je znašala skupna udeležba blizu 150 oseb.

Tečaj je otvoril in vodil predsednik „Zveze ljudskih odrov“ prof. Niko Kuret. V nedeljo dopoldne je predaval pobornik farne igre pri nas, bogoslovec Davorin Petančič iz Maribora, o bistvu in organizaciji farne igre. Izhajajoč iz bistva Katoliške akcije je pokazal, da naša ljudska igra nima prave sociološke osnove. Društvo, njegovi člani in prijatelji, so le surogat. Treba je postaviti našo ljudsko igro v tisto okolje, iz katerega je izšla — v občestvo Cerkve, katere osnovna celica je fapa. Ko si Katoliška akcija prizadeva obuditi smisel za

življenje s Cerkvijo in spraviti spet v zavest občestvo vernikov v fari, moramo zastaviti svoje delo za novi okvir in novo obliko igre, za farno igro. Enkrat na leto je treba pripraviti igro, ki jo bo pripravila in igrala vsa fara (Slehernik, Igra o izgubljenem sinu itd.). Poleg take prireditve je treba skrbeti za manjše prireditve posameznih naravnih in socialnih stanov: mož, žena, fantov, deklet, otrok — na drugi strani pa delavcev, kmečkega sloja itd. Ostalo igralsko udejstvovanje ostane v okviru desedanjih društev. Predavatelj je s svojimi temperamentnimi izvajanjem na mah osvojil vse tečajnike, zlasti ker se je mogel opirati na bogato zalogo izkušenj, ki jih ima kot potujoči režiser v počitnicah po štajerskih farah, kjer je pripravil v zadnjih dveh letih že veliko število farnih prireditev, ki so jim prisostvovali tisoči gledalcev.

Popoldne je predaval o govorskem zboru prof. Kuret. Podal je bistvo te nove dramske oblike in nato na podlagi Petančičeve „Igre naše fare“ vezbal skupino udeležencev tudi praktično. U-

deleženci so spoznali važnost te nove dramske oblike, ki je besedna, glasbena in plesna umetnina hkrati.

Nedeljski spored je zaključilo predavanje prof. Fr. Koblarja. Govoril je o osnovah in bistvu drame. Pokazal je jedro vsakega dramskega konflikta in njegovo pogojenost v človeškem življenju vobče, razložil linearno dramsko gradnjo misterija in prostopisno gradnjo svetne igre in pri le-tej podal jasno oznako žalne in smešne igre.

Temu teoretičnemu delu je sledil praktični del. **Praktično režijo** so udeleženci spoznali ob duhovni igri (vodil Davorin Petančič ob Thuysbaert-Pogačnikovem „Slehniku“), ob realistični narodni igri (vodil Miloš Stare ob Finžgarjevi „Razvalini življenja“) in ob veseli igri (vodil Niko Kuret ob slovenski verziji Advokata Pathelina, „Burki o jezičnem dohtarju“).

Tečaj se je zaključil s praktičnim maskerskim tečajem, ki ga je vodil lasuljar gosp. Podkrajšek.

Prizadevanja za prenovljeni ljudski oder, ki naj se odtrga od praznega in puhlega društvenega diletantizma, so ob tem tečaju doživela zadoščenje in našla razumevanje. Navzoči so z največjo pozornostjo zasledovali vsa predavanja, stvarno debatirali in pokazali s tem svojo veliko zrelost in popolno razumevanje nalog, ki čakajo naše ljudske odre v novem času.

POSVETOVALNICA ZA LJUDSKE ODRE

se je morala zaradi pomanjkanja sredstev začasno ukiniti. Bo pa gotovo začela

poslovati spet s prihodnjo jesenjo. Doseganje njeno delo je pokazalo, kako je taka naprava potrebna.

MASKERSKI TEČAJI.

Lasuljar g. Podkrajšek, ki je v splošno zadovoljstvo vodil maskerski tečaj na letošnjem našem igralskem tečaju, je pripravljen prirediti brez stroškov za udeležence in društva maskerske tečaje v središčih večjih okolišev. Društva iz raznih zaključnih okolišev, ki bi se za takšen tečaj sporazumela, naj javijo dan „Zvezi ljudskih odrov“ pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, ki bo poskrbela, da se bo tečaj vršil.

NASIM ODROM — OPOZORILO!

Opozarjamo naše odre, naj vsakršen opomin ali terjatev glede avtorskih tantijem za uprizorjene igre, ki sta jih založili Jugoslovanska knjigarna ali Založba ljudskih iger, takoj pošljejo Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, ki bo lahko ugotovila, ali je terjatev upravičena ali ne. Za igre, ki jih je izdala Jugoslovanska knjigarna, založnica ne terja nikakršne tantijeme; igre, ki so izšle v „Ljudskih igrah“ Založbe ljudskih iger, pa so proste sploh vsake (tako založniške kakor avtorske) tantijeme. — Naj naši odri na to pazijo!

VSE IGRALSKE DRUZINE

prosimo, naj priporoče vsem svojim članom in članicam, da si naroče našo revijo (letna naročnina samo Din 30.—), kar jim bo v veliko korist! Pri desetih naročilih en izvod zastoj.

Resna beseda našim prijateljem!

Založba ljudskih iger je s tem, da je izdala vse štiri za leto napovedane igre in da je spravila na svetlo nad polovico številke Ljudskega odra za tekoči letnik, upravičena, da stopi do svojih prijateljev z resno besedo.

Ugotoviti mora namreč, da z oživljenjem društvenega življenja število naročnikov ni napredovalo, ampak za tekoči letnik tako občutno nazadovalo, da se obetajo huda bremena, ki jih ne bo mogoče kriti z dohodki iz naročnine, izposojnine za rokopisno zbirko in prodane zaloge.

Urednik ja za prva dva letnika prevzel velike obveznosti, katere mora kriti iz svojih sredstev (ki jih sam ne premore, ampak si jih bo moral dobiti kakorkoli že). Velikansko število naročnikov se namreč do danes ni odzvalo prošnjam na poravnavo naročnine iz prvih dveh let, tako da se je bilo treba zateči po pomoč k odvetniku. To je zelo neprijetno poglavje, ki navdaja urednika s hudo bolečino.

Število naročnikov je padlo, narašča pa število izrazitih diletantskih predstav. To dvoje je v zelo jasni vzročni zvezi.

V katakombah so bila srca bolj dovzetna za poglobljeno pomovanje igranja. V obnovljenih društvih pa so zavladali spet nekdanji diletanti.

Vse to je v vzročni zvezi z ostalimi našimi razmerami. Povsod pogrešamo izrazitega, duhovno usmerjenega dela za poglobitev verskega življenja v duhu K.A. Namesto tega se čimdalje bolj šopiri kričavo, ostentativno manifestativno krščanstvo. V ospredje se postavlja gotovo aktualni boj zoper marksizem. Marksizmu n. bomo izpodmaknili tal z bobnečimi besedami, marveč z resničnim in živim občestvom Cerkev, s sklenjeno duhovno enotno farno skupnostjo, ki je celica tega občestva. Če bi se te resnice zavedali, bi imeli močno liturgično gibanje, ki smo o njem pri nas pač marsikaj brali, pa malo videli.

Kdor bistvo stvari pozna, ve, da je pokret, kakršen je naš, tesno navezan na vse to. Kjer te prilike niso razveseljive, bo tudi pokretu za pravo katoliško ljudsko igranje trda predla.

Zavedamo se pač, da imamo veliko poslanstvo. Zavedamo se tudi, da smo ubrali pravo pot. Ta zavest nas drži pokonci.

Prav zato nas materielne neprilike ne smejo streti.

Število naših prijateljev je veliko. Kot naročniki predstavljajo za naše delo premajhen kader.

Naši prijatelji morajo postati apostoli.

Tole prošnjo imamo do vsakega:

Vsakdo nam pridobi enega, samo enega naročnika, pa smo rešeni skrbi! Prosimo Vas, ki to berete — tudi Vi ste mišljeni, prav Vi! Pridobite nam enega, samo enega novega naročnika!

Pošiljamo to parolo med naše naročnike, ko se bliža resni postni čas. Če ste z nami istih misli, boste pač radi izvršili to apostolsko dejanje. Bog Vam bo povrnil!

Za „Založbo ljudskih iger“:

Niko Kuret.

Vsak naš igravec, vsaka naša igravka mora imeti katekizem naših ljudskih odrov

PRAVI LJUDSKI ODER

Napisal Niko Kuret

Priročnikov za ljudske odre 1. zvezek Str. 84.

Cena Din 20. — (za naročnike Din 15).

ZALOŽBA LJUDSKIH IGER, LJUBLJANA.

Našim odrom priporočamo pri nakupih in drugih potrebah:

BLAGOVI ZA ZAVESE IN KOSTUME / PLATNO ZA PREVLEKO KULIS

Jos. Ullaga nasl. J. Szinnicz,

Maribor, Aleksandrova cesta 21.

LEPAKI / VABILA / TISKOVINE:

Tiskarna Tiskovnega društva v Kranju

Lepake in letake dobavlja v nujnih primerih v nekaj urah po najmodernejših načrtih in po najzmernejših cenah.

Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana

Kopitarjeva 6.

Knjigotisk, klišarna, hakrotisk, litografija, offsettisk, knjigoveznica

Vse igre ima na zalogi

Knjigarna sv. Cirila v Mariboru.

Priporoča posebno, da uprizarjate igro „Gruda umira“, katere je za današnji čas izredno primerna. Tudi boste želi lepe uspehe z igro „Guraj“.

IGRE / STROKOVNA LITERATURA:

Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana

Pred škofljo.

Velika zaloga iger vseh slovenskih založništev. — Ceniki in katalogi brezplačno.

OKRASNI PAPIR / LEPENKA / ŽEBLJICKI

Prodajalna H. Ničman,

Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2.

Zaloga devotionalij, kipov, slik, šolskih in pisarniških potrebščin.

SLIKANJE DVORAN IN GLEDALISKIH ODROV

Načrti in osnutki na razpolago.

Slikarsko podjetje

PAHERNIK ANTON

Maribor, Frankopanova 15.

Telefon 23-53.

ZAVAROVANJE:

Ura zamujena ne vrne se nobena!

Komu velja ta resnica:

1. vsem, ki menijo, da ne morejo umreti v trenutku, ko bo smrt za njih svojce tudi gmotno težek udarec:

2. vsem, ki menijo, da bo smrt prišla po nje še le, kadar bodo svojce do dobrega oskrbeli;

3. vsem, ki odlašajo skrb za stara leta na sama stara leta;

4. vsem, ki so zmotno prepričani, da bodo svoje otroke mogli do polnoletnosti oskrbeti s primerno doto in s svojim trudom.

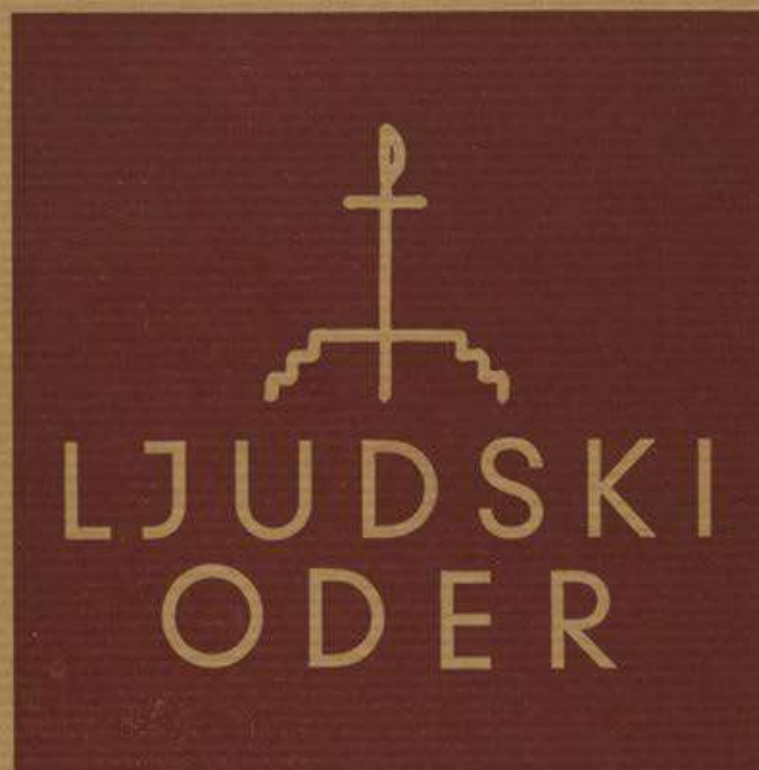
„KARITAS“ zavarovanje za posmrtno, starostno oskrbo in doto Vam je potrebno takoj, potrebno sedaj, ko ste še krepki, delazmožni in z lahkoto zmorete nizko mesečno premijo.

Ne odlašajte tedaj, temveč nemudoma stopite v stik z zastopniki tega edino uspešnega in koristnega zavarovanja!

Lahko se obrenete tudi neposredno na
Oddelek: „Karitas“

V palači Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, Masarykova c. 12, boste lahko dobili navodila in pojasnila tudi za vse druge vrste koristnih zavarovanj, kakor proti požaru, zoper nezgode, zavarovanje jamstva itd.

Poština plačana v gotovini.

**LIST ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE**

V TEJ STEVILKI:

POMENKI Z IGRALSKO DRUZINO / P. VRTOVEC S. J.

KAJ BI IGRALI / POSTNI ČAS

O POSEBNEM POMENU OTROSKE IGRE / D. PETANCIC

KAJ NAJ IGRAMO / FR. KOTNIK

KAJ SE IGRA

TRETJI LETNIK / 1935-1936 / ŠTEVILKA 7-8

„Ljudski oder“ spada med redna izdanja „Založbe ljudskih iger“. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Zarnikova 16-pritličje. — Izdaja „Založba ljudskih iger“. — Urejuje prof. Niko Kuret (Ljubljana).

V letu 1935—36 (tretjem letniku) izda „Založba ljudskih iger“ kot redna izdanja: deset rednih številok „Ljudskega odra“ v dvojnih številkah, dve izredni številki „Ljudskega odra“, eno posvečeno igri otroka in mladostnika, drugo filmu, ter štiri igre: Drabosnjak, „Božična igra“, Brenk, „Poslednje ustoličenje“, Heinen, „Igra o dobroti“, Vombregar, „Voda“ (2. izdaja).

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca. Redna izdanja „Založbe ljudskih iger“ (mesečnik „Ljudski oder“ in štiri knjige z najmanj štirimi igrami) veljajo za Jugoslavijo Din 60, za Avstrijo S 10, za Italijo Lit 25, za vse ostalo inozemstvo 2 USA dolarja. — „Ljudski oder“ sam velja letno 30 Din. — V Avstriji se lahko plačuje s položnicami št. A-30303 (Rudolf Lechner & Sohn, Verlag - & Commissions-Buchhandlung, Wien) z oznako: „Jugoslov. knjigarna“ — „Založba ljudskih iger, Ljubljana“ na srednjem delu položnice.

„Založba ljudskih iger“ ima svoj čekovni račun pri Poštni hranilnici v Ljubljani, št. 13.973.

Ugodnosti naročnikom naših rednih izdanj

Vsi naročniki naših rednih izdanj uživajo sledeče ugodnosti:

1. Pri izposojanju garderobe v izposojevalnici „Zveze ljudskih odrov“, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7-I desetodstoten popust na izposojnini. — Predložiti je treba v ta namen vsakokrat posebno potrdilo, ki ga dobi vsak naročnik naših rednih izdanj, če nam piše ponj in priloži znamko za odgovor.

2. Pri izposojanju lasulj in nakupu maskerskih potrebščin desetodstoten popust: v Ljubljani pri lasuljarju g. M.

Podkrajšku, Sv. Petra cesta 12, v Celju pri lasuljarju g. R. Grobelniku, v Brežicah pri lasuljarju g. J. Holyju, v Mariboru pri g. gledal. frizerju E. Marešu, Gosposka ul. 15. — Tudi v tem primeru je treba pokazati navedeno potrdilo.

3. Pravico imajo do pismenih odgovorov in brezplačnih skic za inscenacijo itd. (priložiti vsakokrat znamko za odgovor, mere odra: širino in višino odprtine, globino odra, oz. načrt pozorišča).

4. Poslužujejo se lahko rokopisne zbirke iger „Založbe ljudskih iger“.

Ta številka se je brez krivde uredništva spet zakasnila. Naročnike prosimo za oprostitev. Zavedajo naj se, da so podatki o igrah stalne vrednosti in jim bodo služili tudi prihodnja leta, čeprav je za letos za postni čas zamujeno.

UPRAVA PROSI:

Pri naročilih naj se vedno navaja le tisto ime oz. tisti naslov, ki ga ima zabeležena uprava in na katerega list oz. izdanja prihajajo.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Jože Jamnik, mestni kaplan (Kranj).

Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju (France Uhernik).

PASIJON
(Vinjeta, risal F. Py.)

POMENKI Z IGRAVCI

Naša igra v postu

Vedno pogostejše se pojavlja Pasijon na naših odrih. To je znamenje verske obnove, ki počasi, ali zagotovo prihaja v deželo. Saj v resnici ne gre tu za igro, gre za obnovev spomina, gre za doživetje največjih in najodločilnejših trenutkov v zgodovini človeštva. Igravcem in gledavcem veljajo Jezusove besede: „To delajte v moj spomin“, kakor duhovniki pri vsakem oltarju.

Človeka je kar strah premišljevat do podrobnosti Jezusovo trpljenje. Saj je tudi bilo v resnici strašno. Ze njegovo telesno trpljenje: krvavi pot — bičanje — trnjeva krona — križev pot — pribijanje na križ in smrt na križu. Kaj pa šele njegovo duševno trpljenje: od vseh, še od svojih najbližjih, izdan in zapuščen, zaničevan od svojih bratov in sestra (v srcu je vzljubil vse ljudi kot brate in sestre) — on, kateremu je Bog vse dal v roke. „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?“

Vendar ni najglavnejše razmišljati o tem, kaj je Jezus trpel, marveč za kaj in za koga je trpel. Prav tako lahko rečemo, da je važneje, da se zamislimo v smisel Jezusovega trpljenja, kot pa da ga predstavljamo do vseh potankosti. Judje so gledali od blizu in do kraja vse njegovo trpljenje, še več, sami so pri tem sodelovali. Razumeli pa niso, zakaj trpi. Če bi spoznali, bi se zgrozili in razjokali v ksanju. Jezus sam je opominjal dobre žene, naj sebe objokujejo in svoje otroke. Tudi sv. pismo nam podaja v kratkih, a zato tem bolj genljivih besedah povest Gospodovega trpljenja. O Mariji pravi Cerkev: „S pobožnimi očmi si, o Devica, premišljevala na njem ne toliko krvave rane kolikor odrešenje sveta.“ (Brevir na praznik M. B. sedem žalosti.) Sv. Avgustin pa o Jezusu: „Ni gledal na to, da so ga Judje morili, temveč zato, da je zanje umiral.“ Sv. Pavel pogostoma naglašuje, da je Jezus za nas trpel. „zame“ se je daroval. Tako molimo tudi mi pri sv. rožnem vencu, na to se moramo spomniti pri Pasijonu.

Sv. Kancij (praznik 20. okt.) je romal v sveto deželo, da bi mogel pozneje v svojem življenju laže premišljevat Kristusovo trpljenje. Z istim namenom podajamo mi Pasijon. Trpljenje Sinu

Prideta še Oče in Mladi vojak, ki tudi obljubita pomoč proti novemu preroku. — Druga slika. Na Oljski gori čakajo učenci na svojega Učenika in od velike utrujenosti ne morejo moliti, kot jim je naročil Gospod. Razgovarjajo se o svojem Učeniku in jim je težko, ker ga ljudje ne spoznajo prav. V tem vsi zadremljejo. Zdaj se zasliši Gospodov glas, ki moli k svojemu Očetu, naj mu dvzame kelih trpljenja. Toda že je prišel Juda z vojaki in hlapci, ki Jezusa primejo in odvedejo. Njegovi učenci se

Slovenski pasijon: Križanje.
(Uprizoritev Ljudskega odra
v Ljubljani.)

pa ne smejo h križu. Ko Gospod umre in se zemlja strese, spozna mladi vojak, da je bil Križani res Sin božji. Učenci vzamejo telo s križa in ga odnesejo v grob. — Peta slika. Stražarji stražijo Kristusov grob. Pri njih sta Bogataš in Oblastnik, ki se norčujeta iz Jezusa, ki ga ni več. Mladi vojak se spomni Gospodove besede, da bo čez tri dni vsal. Oblastnik se temu smeji in pravi, da bo njegov meč zadostoval, da se ta prerokba ne bo izvršila. Toda že se zasliši angelsko petje in velika svetloba vse o-

razbeže. — Tretja slika. Na dvorišču Pilatove hiše se odigra prizor med Petrom in dekle. Pride Juda, ki nima nikjer obznanja, odkar je svojega Gospoda izdal. Ko nastopijo Oblastnik, Bogataš in Zenska, ki pričajo proti Jezusu, se začne sodba. Pilat po dolgem obotavljanju obsodi Jezusa na križ. Ko Juda to sprevidi, ga obide strah in obup, da se obesil. Jezusa pa odpeljejo na Golgoto. — Četrta slika. Na Golgoti straži Mladi vojak Križanega, ki umira med dvema razbojnikama. Oblastnik in Bogataš ga sramotita. Pridejo Marija, Peter in Janez, ki

oslepi. Stražarji se razbeže, Oblastnik je brez moči. Pride Trgovec, ki obljubi, da bo namesto Juda, ki se je obesil, pomagal bojevati se proti Kristusu. Zdaj nastopijo Jezusovi zvesti, katerim angel naznani veselo oznanilo, da je Gospod vstal. Velikonočna pesem zaključuje igro.

Kje naj se igra: Na kmetih ne, drugod povsod.

Kdo naj igra: Zelo razumni igralci, ki bodo prav dojel simboliko posameznih postav.

Na kakšnem odru: Gl. navodila v knjigi.

K režiji: Igra je postavljena v nadčasovnost. To naj igrski vodja upošteva pri načinu igre, pri obleki (ki je določena le za svetopisemske osebe, za ostale pa je docela fantazijska) in pri celotnem pojmovanju vsebine.

kovestni farizeji morajo doživeti oskrnitev templja, kajti upravitelj Judeje Poncij Pilat gre proti prepovedi s svojim spremstvom skozi svete prostore. Komaj se poleže veliko razburjenje, ko pride Jezus s svojim spremstvom na zma-

Slovenski pasijon: Zalostna Mati.
(Uprizoritev Ljudskega odra
v Ljubljani.)

V ČASU OBISKANJA.

Osem postaj o Jezusovem poslanstvu z berilom oznanila, s prerokovanjem besede Gospodove o Izraelu in zmagovalnem njegovim. Na podlagi evangelija in tistega časa napisal Edvard Gregorin.

Osebe: 26 moških, 3 ženske, deveteri. člani velikega zbora, menjalci, prodajalci, romarji, dečki, deklice, vojaki, stražarji, Izrael.

Traja: Tri ure.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Jugoslovanska knjigarna 1953), broš vez.

Vsebina: Prva postaja. Učenik. Pred domom Jezusove matere v Nazaretu. Podoba nazareškega mesta iz tistih dni. Med veselo igranje se meša žalostna tožba slepega iz Betsajde po Odrešeniku, po Kralju, ki bo zavladal vsem. Okrog Jezusa se zbirajo njegovi zvesti in čakajo tistega velikega dne. On pa jim govori v prilikah in ozdravlja bolne na veliko jezo farizejev in saducejev, ki zasluţijo v njem svojega mogočnega nasprotnika. — Druga postaja. Poslanec. Na dvoru poganov v templju. Med prodajalci, bolniki in romarji se vrte pismo-uki, ki do pičice natančno vedo povedati in razložiti vsako svetopisemsko besedo.

Dogodi pa se nekaj nezaslišanega. Tengoslavni poti v Jeruzalem — res pravi Kralj v primeru s Pilatom. Vse mu kliče hosana, a Jezusu to ni mar. Nažene prodajalce iz templja in ko ga pismouki hočejo ujeti v besedi, vse s svojim preprostim nastopom čisto zbega. Zdaj se še jasneje začrta meja med osramočenimi farizeji in Jezusom, ki mu je zvesto le preprosto ljudstvo. — Tretja postaja. Duhovnik. V veži in v obednici Jožefa iz Arimateje se odigrajo čudoviti dogodki ob slovesu našega gospoda od njegovih zvestih. Marija iz Magdale ga mazila za pogreb in še slovesnejši trenutek nastopi, ko se pri zadnji večerji izvrši velikoduhovniška daritev. A že v naslednjem se velika slovesnost trenutka spremeni v jezo nad izdajalcem in strah in žalost pred ločitvijo od Gospoda in njegovo smrtjo. Juda iz Karije proda svojega Učenika njegovim sovražnikom za trideset srebrnikov. — Četrta postaja. Sodnik. V zbornici velikega zbora v templju je posvetovanja velikih duhovnov o Jezusu. Že ga pripeljejo in zaslišijo razne priče, da bi mu dokazali krivdo. Priče pa si nasprotujejo in tudi med velikimi duhovniki so že skrivni privrženci Jezusovi. Ko Juda iz Karije, ki je sprevidel svoj greh, prinese denar nazaj, se vsi odmaknejo od njega, da ostane sam s

svojimi krivičnimi srebrniki. — Peta postaja. Kralj. Pred sodnim stolom in v sodni hiši se zbirajo judovski zagrizenci. Vojaki priženo Jezusa pred Poncija Pilata, da bi ga obsodil na smrt. Pilat se obotavlja in se umakne z Jezusom v svojo hišo, kjer mu Gospod razodene svojo kraljevsko oblast. Po brezuspešnem preganjanju od Pilata do Heroda in nazaj ga nazadnje Pilat da bičati, naj bi zadostil razdivjani množici. — Šesta postaja. Človek. Na spodnjem in zgornjem dvorišču sodne hiše se je prejšnji hrup polegel. Surovi vojaki bičajo Jezusa in se norčujejo iz njegovih besed. Posade mu trnjevo krono na glavo in mesto žela v roke trs. Ko Pilat pokaže Jezusa ljudstvu v upanju, da je zadostil krivičnim zahtevam farizejev, vpije naščuvano ljudstvu, da ga da križati. Pilat se sicer brani, a grožnja, da ga bodo zatožili cesarju, mu stre pogum. Izroči ga vojakom in podpiše smrtno obsodbo. Jezusu nalože križ in ga odpeljejo na Golgoto. — Sedma postaja. Sin božji. Na Golgoti in pred grobno votlino se odigrava največja žaloigra sveta. Križani umira. Vsi njegovi zvesti so se razbežali, samo Janez je ostal z Marijo in z drugimi ženami. Po smrti vzamejo telo s križa in ga polože v grob Jožefa iz Arimateje, ki je v bližini. — Osmo postaja. Odrešenik. V grobni votlini Jožefa iz Arimateje so se zbrali Njegovi najzvestejši: Mati Marija, Janez in žena iz Magdale. Preženo jih vojaki, ki zavalijo pred grob težak kamen in ga zapečatijo. — Epilog. Kristusovo zmagošlavje (Zivi sliki.) Prvo zmagošlavje: Kristusovo vstajenje. — Drugo zmagošlavje: Kristusovo poveljčanje.

Kje naj se igra: Lahko povsod, le da je na razpolago zelo velik oder in velika množica igralcev.

Kdo naj igra: Velja isto kot za vsak pasijon.

Na kakšnem odru: Gl. navodila v knjigi.

Pod milim nebom: Tudi lahko, toda ne s kuliserijo, kakor smo jo gledali o priliki evharističnega kongresa v Ljubljani.

K režiji: Prizori niso lahki in zahtevajo velike spretnosti igrskega vodje, da ne nastane zmešnjava.

PASIJON.

Velikonočni misterij v sedmih skrivnostih in s tremi predpodobami. Spisal Ksaver Meško.

Osebe: 25 moških, 8 ženskih, 2 dečka, množica, vojaki, hlapci, apostoli, veliki duhovniki, meščani.

Traja: Dve uri.

Kje se dobi in cena: Po knjigarnah (založila Družba sv. Mohorja, Celje, 1956), cena Din

Vsebina: Prolog. Recitator naznani začetek trpljenja Gospodovega. — Prva predpodoba. Kajna in Abel darujeta Bogu, a Kajnove daritve Bog ne mara, kar Kajna tako ujezi, da ubije brata. Prideta Adam in Eva, ki žalujeta nad svojima sinovoma, Abelom, ki ga ni več, in Kajnom, ki se je tako pregrešil nad svojim bratom. Recitator primerja ta bratomortistemu dogodku, ko bodo lastni ljudje izročili Odrešenika v smrt. — Druga predpodoba. Abraham daruje sina Izaka. Izak ves truden prinese drva za žgalno daritev na goro Morijo. Abraham mu razodene, kakšen ukaz je dobil od Gospoda. Izak se poslušno vda. Ko ga že hoče Abraham zaklati v žgalni dar, se mu prikaže angel, ki mu zadrži roko. Recitator primerja Izaka z Odrešenikom, ki je moral tudi sam nesti les za svojo pravno daritev na križu. — Tretja predpodoba. Dobri pastir. Pastirček išče ovco, ki se mu je zgubila med grmovjem. Nastopi izgubljenca — Juda Iskariot. Recitator opominja grešno dušo, naj se spokori in vrne k svojemu dobremu pastirju. — Trpljenje Gospodovo. Prva skrivnost. Jezusov slovesni vhod v Jeruzalem. Množice pričakujejo Jezusa in se razgovarjajo o njegovih čudežih. Juda in Magdalena hitita naznanjat Mariji, da se bliža njen sin. Pride Jezus, pred katerega navdušena množica pogrinja svoje plašče in kliče: Hosana Sinu Davidovemu. Jezusu je težko pri srcu, ker ve kako kratko je to navdušenje. — Druga skrivnost. V vrtu Getsemani. Trije učenci le s težavo premagujejo spanec in molijo

psalme. Jezus poti od prevelikega duševnega trpljenja krvavi pot. Angel ga tolaži in mu sporoča voljo nebeskega Očeta, da mora trpeti, če hoče rešiti duše večnega trpljenja. Pride Juda izdajalec z vojaki in duhovniki, ki Jezusa primejo in odvedejo k Pilatu. — Tretja skrivnost. Peter Jezusa zataji. Na dvorišču velikega duhovnika se odigra prizor Petrovega padca in njegove nemoči. Zboji se dekle in pred njo in pred vojaki zataji svojega Učenika. Šele petelinovo petje ga spomni, kaj je storil. — Četrta skrivnost. Juda. Na hribu Ofel so se na poti k Pilatovemu dvoru sešli Juda, Peter, Janez in Magdalena, ki so vsak po svoje prizadejali Učeniku bridkosti. Juda obupa in se obesi. — Peta skrivnost. Jezus pred Pilatom. Pred Pilatovo hišo so veliki duhovniki nagnali veliko množico, da bi s tem vplivali na Pilata, da bi obsodil Jezusa na križ. Pilat se brani, ga zaslišuje, pošlje k Herodu, da bičati in ko vse nič ne pomaga, ga mora navsezadnje proti svoji volji obsoditi na smrt na križu. Razdivjano ljudstvo v svoji slepoti zmagošlavno kriči in spremlja Go-

spoda proti Kalvariji. — Šesta skrivnost. Križev pot. Jezus sreča na svojem težkem potu svojo Mater, ki je od žalosti vsa strta, sreča Veroniko, ki mu otre križ z obraza, sreča Magdaleno in druge jeruzalemske žene, ki sočustvujejo z njim. Toda Jezus odkloni vse to sočustvovanje in jih opomni, naj rajši jokajo nad svojimi grehi, da ne bo prepozno. — Sedma skrivnost. Na Kalvariji. Jezus med sramotjenjem velikih duhovnikov umira na križu. Še v zadnjem trenutku odpusti skesanemu razbojniku, nato umrje. Toda njegova smrt njegovim morilecem ne prinese pomirjenja, ampak strah in trepet. Sonce se zatemni in zemlja se strese v znamenje velike žalosti. Razdivjana množica pa v grozi beži s Kalvarije. Le Jezusovi najzvestejši ostanejo pri njem v upanju na njegovo vstajenje od mrtvih.

Kje naj se igra: Lahko kjerkoli.

Kdo naj igra: Velja isto, kakor za vsak pasijon.

Na kakšnem odru: Realističen oder, kombiniran s stilnim.

O posebnem pomenu otroške igre

VZGOJA GLEDALCEV.

Diletantsko igranje ni stavilo na gledalca nikakih posebnih zahtev. Gledalci, ki so prehodili šolo lepega vedenja in se dobobra naučili bontona, so veljali za odlično publiko: znali so, kdaj se smejo nasmejati, vedeli pa so tudi, kdaj morajo obraz resno nagubiti. To sodelovanje gledalcev je bilo povsem zunanje, plod civilizacije, notranje je bilo utemeljeno samo po strahu pred družabno blamažo ali škandalom, če bi se pokazali necivilizirane ali „nebontonske“. Občinstvo, gledalstvo po trgih in vaseh, pa tudi po malih mestih — je veljalo za dokaj dobro, „vzgojeno“ in izobraženo publiko pri predstavah diletantskih odrov. Mnogo tožb je šlo čez gledalce iz kmečkih slojev, ki se jim je očitala vedno „neizobraženost in nevzgojenost“. To je bilo tudi razumljivo, saj je šel ves napor društev le za tem, da pritegne čim več ljudi, ki bodo čim bolj globo-

ko segli v žep — glavni cilj je bila pač večkrat le blagajna. Ta je bila glavni faktor pri izbihi repertoarja, igralcev, načina igranja in režije. Vzgoja občinstva — je bila le redko v glavi igrskih vodij in igralcev.

Če govorimo o vzgoji „občinstva-gledalstva“, si moramo biti pač na jasnem, za kaj v bistvu gre. Osnovno vprašanje je glede odnosa med gledalci in igralci. Ta odnos pa more biti različen: 1. **Oder in dvorana si stojita nasproti.** (Mislim, miselno: daje se kak buržijski komad — v dvorani pa so sami delavci; igralsko: na deželi je dobiti večkrat primer, ko se medsebojno napadejo igralci in gledalci med igro). 2. **Dvorana je pasivna ali indiferentna** (publika je civilizirana, a komad, ki ga dajejo, nima z njo nobene socialne zveze, niti osebnostne. Iz pietete — vztrajajo gledalci do konca v nezanimanju). 3. Gledalci in igralci se medsebojno podpirajo, soigrajo. Drugo raz-

merje je kaj običajno pri predstavah, ki so last in delo ljudi z malomeščansko miselnostjo in ga lahko upravičeno smatramo za plod civilizacije, zunanje kulture. V isti red spadajo navadno tudi prireditve poklicnih gledališč, le da je tu vzrok kakemu odnosu nekoliko drugačen: gledavec motri oder in dejanje na njem kot objekt. Gledavec se postavlja v vlogo kritika, njegovo sodelovanje je predvsem razumsko. Da sodelujejo nekateri tudi z čustvi, je brezdvomno — a vkljub temu moramo smatrati ta odnos za zunanji, ker je to sodelovanje — kadar je notranje, čustveno — le slučajno in ne nujno. Zunanje in notranje sodelovanje se bistveno razlikuje. Notranje sodelovanje opredeljuje določena razumska uravnano, ki raste na prirodni, hoteni nujnosti. Vznik igre dokumentira predvsem nujnost, ki je podzavestna, naravna, brezciljna. Kot primer vzamimo otroško igranje, ki je nezavestno nujno in brezciljno delovanje. V igro sili otroka vitalnost telesa in duha, ki po prirodnih zakonih morata svoje sile oblikovati harmonično. Telo in duh težita za harmoničnimi akti — v tem pa je ravno bistvo igre, ki se absolutno loči od golega notranjenega doživljanja (molitve, meditacije, doživetja žalosti, veselja itd.), kakor tudi od zgolj telesnega delovanja brez duševne vezanosti (gimnastika, grimase itd.). Pozneje preide ta nezavestna nujnost v zavestno hoteno delovanje, ki je produkt mišljenja in hotenja: ker tako mislim, hočem tako delati. Razum, volja, telo — skladje med temi tremi činitelji je apodiktično zahtevani prvi pogoj vsake ustvaritve. Torej otrok — igra notranje nujno, ravno tako pa tudi odrasli, ker se mu ta nezavestna nujnost prerodi v zavestno, hoteno. Gledalca pri otroških igrah ni!

Odkog torej gledalec? Utrditi moramo eno: Pri resnični igri — ampak resnična mora biti za vse, ki so navzočni, po vsebini in obliki, — gledalcev ni! V tem je torej odgovor na vprašanje: Igra sama je ono, kar ustvarja igralca. Kogar pa ne more v igralca ustvariti, ga pušča izven svojega duhovnega in duševnega kroga kot gledalca, pasivnega ali kritič-

no razpeloženega, objektivnega gledalca. Praktično je razumeti stvar v tem smislu: Repertoar vzgaja „občinstvo“, igra sama vzgaja „publiko“. Čuditi se torej ni, da imamo danes toliko pasivnih gledalcev: repertoarji igralških družin so jih rodili. Kako gre ta proces od otroka igralca do gledalca? Na prehodu iz nezavestnega v zavestno delovanje in ustvarjanje, je začutil otrok razdor: snov njegovemu oblikovanju je narekovala, vsiljevala prej njegova duševnost v absolutni skladnosti z njegovo ustvarjalno zmožnostjo, duhovnostjo in telesnostjo, a sedaj naenkrat mu vtiska nekdo drugi od zunaj snovi, ki so nepremagljive njegovi notranjosti in jih ne more in ne zna oblikovati. Otrok si išče in se oprijemlje totalnih in celotnih podob in oblik življenja, čeprav niso objektivne, a otrok o svojih predstavah in dojetkih nikdar ne dvomi. Življenje, ki ga oblikuje v igri, je polno in zajema otroka vsega, razumsko in čutno njegovo naravo. Igra pa, ki mu podaja zgolj enostransko snov (čisto duhovno) — razbije njegov način življenja, ker ni organsko stopnjevan razvoj njegove podzavestne delavnosti, igranja. Solske igre mnogokrat na otroka ne vplivajo dobro, ga ne oblikujejo harmonično kot človeka.

Prava ljudska igra nima gledalcev, jih ne sme imeti, če hoče doseči uspeh, ki ji je lasten: izpreobrnjenje človeka. Gledalec mora sodelovati z igro, ker s tem obenem dela v sebi za svoje izpreobrnjenje (katarsis!). Sodelovanje mora biti nujno — radi vsebine in oblike igre in igranja, pa tudi po igralčevi osebni pripravljenosti in njegovem čutu odgovornosti. Tako sodelovanje v igri pa zahteva, kakor tudi liturgija, celega človeka: sodeluje s svojo čustvenostjo, voljo, razumom in tudi telesom. Telesne akcije so pač samo posledica notranje, umske in hotne, dispozicije. To sodelovanje vzgaja vsega človeka, z vsemi njegovimi zmožnostmi; postavlja v božjo službo njegovo telo, ki postane v resnici tempel Duha, in notranjost njegovo, ki jo vglasi Duh, da poje harmonično s telesom. Zunanost in notranost si ne nasprotujeta, telo ni več nekaj težkega, nadležnega,

ni več ječa duha, temveč duh in telo se dopolnjujeta v človeka, kakor ga hoče imeti Bog.

Kako bomo pa vzgojili takega igralca, soigralca (liturg = darovalec — sodarovalci!), pa je odvisno od nas. Z gledalci, ki jih je rodilo individualistično, malomeščansko diletantstvo, bo šlo težko; preveč so „utrjeni“ v svojem gledanju. Kako v resnici vpliva igra sama na človeka, moremo razvideti iz primerov, kako so sodelovali pri nekaterih igrah (Sletherniku, Izg. sinu) ljudje iz „stare vzgoje“. A — vendar moramo dvomiti v uspeh, da bi iz teh ostankov diletantizma kdaj v resnici zraslo veliko igralško občestvo, ko doživljamo vsak dan, da niti igralci, ki so izšli iz starih prosvetno-odskih šol, ne morejo pronikniti v bistvo prave ljudske igre. Šlo pa bo oboje — z otroki!

OTROŠKA IGRA.

Kot otroško igro ne smemo misliti samo igranja, ki je lastno otrokom v predšolski dobi, ampak moramo vzeti k temu še tako zvano šolsko igro. Katera doživetja otroci najprej igralško oblikujejo?

Oblika otroškega igranja je imitacija (oponašanje). Imitira vse vitalne glasovne in motorične dožitke iz okolice. To so nekake fotografije miljeja, ki se vpija vanj. Otrok je kakor fotografski aparat. Vse je resnično, verno in mnogo lepše, kakor je v resnici: otrok slika samo to, kar vidi, sliši in prijemlje. Vse ostalo zanj ne obstaja. Otrok torej nehoti idealizira. Dom mu je najlepši, ker drugega doma ne pozna. Mati in oče so mu najboljši, ker drugega očeta in matere ne pozna. Vidi vse konkretno. Ko nareja iz ilovice svoje figure jih dobro določuje: Naš oče, naša mati! To skupnostno izražanje „naš“ je tipično za zdravo kmečko družino. (V mestu: „moj“ papa?)

Prvo doživetje, ki ga otrok ima in ki mu trajno ostane, je doživetje družine. (Sam se spominjam, da smo otroci, bratje in sestre, med seboj velikokrat igrali — družino: očeta, mater in otroka.) Doživetje družine — kakršno pač je — ostane otroku za vse življenje: iz te naravne občestvene skupnosti se mu oblikujejo pojmi o domu, poklicu, sreči, trpljenju, in smrti. V družini nastane otroku pa

še dve posebni doživetji, ki ga oblikujeta: demon — Bog. Strah. Ko se zmračí, vidi otrok, kako žare vanj iz kotov pošastne oči. Po dnevu se igrajo med seboj živali. Eden je „volk“, drugi „lev“. Za sceno si prirejajo rove v kupih mrve in slame. Posebno magično privlačnost imajo za otroke — strahovi. Ves dan bi govorili o njih, se igrali „strahove“, da zaverujejo vanje tako močno, da jih zvečer straši — mir v sobi, molk, samota in tema. Doživetje samote. Strah pred samoto bega otroka, ker veruje, da biva v samoti — demon, pošast. Demon je od začetka žival, potem človek z grdim obrazom, razmršeno brado, ostrimi očmi. Eden obleče očetovo sukno, na glavo si natakne star klobuk, po licu se potegne s sajami — in straši. Demon je otroku še vedno naraven, le da zlobo prenese od živali na človeka. Iz občutja samote in doživetja smrti pa preide razvoj demona v tretjo stopnjo: duh mrtvega se vrača. Otrok se ogrne z belim platnom in stoji mirno kje v grmu in straši. V zadnji stopnji razvoja pa otrok že resnično premišlja o zlodeju in ga abstraktno podaja. Ne izbere si več te ali one živali za model, tega ali onega človeka — temveč ustvarja neko novo obliko „zlodeja“, ki pač odgovarja otrokovi duševni vsebini, ki jo je stvorila okolica. Živalski in človeški element združuje. Zanimivo je, da nastane v otroku doživljanje slabega in zlega, strašnega, demonskega (za otroke edina — nesreča!) v samoti (samota = nesreča!), a oblikujejo doživetja otroci le v skupnosti. Igranje je vedno tendenčno: drugega prestrašiti.

Pojem demonskega je dala otroku družina, ki ga je odvracala od samote, od temnega gozda, od širnega polja, od skrite doline. (Nastane pa to iz čisto praktičnih razlogov: otroka strašijo, da se ne oddaljuje od doma, ker se boje zanj.)

Ravno nasprotno doživetje, doživljanje dobrega, božjega, pa prejme otroška duša neposredno iz središča družinskega življenja: molitve družni domače zjutraj, opoldne in zvečer, ko vstanejo sveži in ko se trudni vsedejo k jedi in ko končajo dan. Posebno pa notranje preustvar-

jajo otroka velika skupna družinska verska slavlja: Božič, Velika noč (itd.), ki so zvezana včasih s posebnimi obredi. Otrok nehote zapade tej skrivnosti zvezanosti življenja. Sila, ki je ne vidi, a vendar uravnava življenje ljudi v času in letu. Potem sledi za otroka mogočno odkritje: **fara, misterij fare**. Cuti nujno zvezanost doma in farne cerkve. Ko se vrača iz cerkve, prenaša domačo izbo v cerkev z igro. Fara ni tujina, v njej ni strahov in pošasti. V cerkev so ga peljali starši, ki jim veruje, rekli so mu, da je tam Bog, ki ga oni nadomestujejo. Bog fare je oče vseh. — (Otroci navadno nepozabno dolgo ponavljajo besede, ki so jih slišali v cerkvi, posnemajo petje in ministranta, narejajo zvonove itd.) Dramatični elementi liturgije zavzamejo otroka vsega. **Dom — fara** sta najmočnejši pozitivni doživetji otroka, od katerih je tudi odvisna pot njegova skozi življenje.

Družina je temelj, iz katerega raste otrok fizično in psihično: dom mu ustvari oči in usta, glavo in srce. Tujina je nekaj strašnega, morečega otroku vse doslej, dokler ne začne padati zastori in se ne pokaže resnica, da so gozdovi lepi in da ni v njih zveri in kač na vsak korak. To se zgodi tedaj, ko dorašča, ko skrb staršev pojema, ko se osamosvaja, ko vidi zloдея že kot nekaj, česar ne srečuje na vsak korak in ga loči od zlohotne živali in zlobnega človeka. Občuti pa kmalu tudi **boj med dobrim in zlom**, med božjim in demonskim. „Bog se krega!“ ko grmi in se bliska. Ta starozakonski obraz Boga, grozeči in kaznujoči Bog, se odkriva v prirodi otroku in je močan primolec družinske pedagogike. Blisk in grom odpirata otroku prve strani udarne **moralke**: Ne smeš! Ni čudno, da otroci silno radi igrajo med seboj sodnike, kaznovalce, očeta itd. in da navadno naravnost kruto sodijo, obsojajo in kaznujejo.

Tako prehaja otrok od teh spoznanj, ki dosedaj njega niso v notranjost pogajala, do **sebe samega**, se najde majhnega, nezavarovanega, odvisnega: vsak čas je lahko žrtev groma in strele, najde,

da strah ni nekaj izven njega, temveč da je v njem. **Vest začne govoriti**. V tej dobi otroci začnejo navadno s šolo in pripravljene so za vse, kakor prvi poganjki mladice. Rast je dozraj šla naravno, nujno — skoro podzavestno: okolica jim je nudila in vsiljevala in oni so sprejemali, oblikovali. Vtiski so izpodrinjevali drug drugega in se izpopolnjevali. Vedno bolj pa se je prebujala zavestnost v sprejemanju in oblikovanju, ki je terjala nujne ureditve notranjosti, ki je bogatela na doživetjih in dožitkih. Tu je sedaj **prehod** v razmahu: ali se bo pot pretrgala, ali pa organsko nadaljevala.

Otroška igra ni nikakor samo vprašanje umetnosti, temveč še bolj pedagogike. Svoje nad vse važno poslanstvo začne vršiti ravno na omenjeni prehodni dobi otroka, na prehodu iz nezavestnega v zavestno delo. Osnove smo nakazali. Važno je in odločilno, da zajamemo otroka ravno v sredini življenjskega toka njegovega in ga tam oblikujemo, da ga ne vlačimo enostransko navzgor v racionalizem ali racionalistični moralizem, ne smemo ga pa tudi potapljati v zgolj realizem. Harmonija nam mora biti pri otroški igri — glavno načelo. Tako vsebinsko kakor oblikovno. To moram še posebej poudariti z ozirom na posebni cilj teh razmišljanj o vzgoji „gledalcev“. Igra namreč, ki ne raste organsko iz neposrednega doživljanja in oblikovanja otroka, rodi — gledalca. Taka igra je „umetnost“, vsiljena je otroku od zunaj in deluje nanj kot globoka „tuja učenost“. Ne more ga aktivizirati resnično igra sama, take igre lahko otroka samo „naučimo“. To je deklamacija.

Resnično otroških iger **nimamo**.^{*} Nemci jih imajo in jih dobivajo leto za letom vedno znova. Tudi pri nas bomo morali misliti na to čimprejše. Popolne prenovitve duha in oblik našega igranja prej ne smemo pričakovati, preden ne bodo otroci zaživel resnično svobodne in prirodne igre. Iz njih bodo zrastle igralci in soigralci.

* Eno izmed Ghéonovih imamo v slov. prevodu.

KAKO IGRAMO.

1. Predvsem je potrebno, da prirejamo **samo otroške prireditve**, ki jih igrajo otroci sami in niso namenjene odraslim. Tako na primer pred prvim sv. obhajilom ali po njem: če je čez teden, naj bi otroci igrali pri cerkvi ali v dvorani sami zase. Glede duhovnih iger bi sploh bilo želeli, da bi otroci večkrat igrali in to ob največjih dogodkih cerkvenega leta. S tem seveda ne mislim, da bi igrali na sam Božič ali na Veliko noč in bi tako razbijali z igranjem družinsko skupnost, ko je tradicija pri nas, da velike dni v letu prežive domači skupaj in se utrde družinske vezi z onimi, ki so se vrnili iz mest. Torej otroci sami naj igrajo in zase. Vzeti jim moramo — oziroma ne smemo jim ga dati — tisto krivo mišljenje, da je igranje samo za to, da me nekdo gleda, kakor da **igranje samo** ne bi bilo neko delo, ne bi bila neka vrednota po sebi, temveč kakor da bi bila le relativna vrednota (z ozirom na gledalce). Pri tem botlo odpadle vse tiste „nujne navade“ — kakor pobiranje vstopnine, ki se zdí sedaj igralcem kot nekaj, kar bistveno spada k igri.

2. Igra naj **bo preprosta** in naj se je uče z lahkoto. **Vlog** naj si nič ne prepisujejo. S svojim igrskim vodjem (vzgojiteljem) naj igro bero, razložijo, si vloge razdelijo — igrati morajo vsi. **Scena** — najboljše, če je sploh ni: igrajo naj v naravi, kakor igra zahteva, pri cerkvi, na pokopališču, pod lipo sredi vasi, na sredi dvorane. **Sminkanje** in ostale zunanosti niso nujno potrebne: sploh vse naj bo tako enostavno, da morejo otroci igro, kadarkoli se zberejo, takoj igrati. Seveda v dobri volji, siliti jih nikdar.

3. **Dekleta in fantje**. To je strašen greh, da imajo pri vseh naših nastopih **prednost vedno dekleta**. Preleni smo, da bi fante naučili, pa se izgovarjamo z njihovo trmo, porednostjo itd. Za fante mora biti seveda malo drugačen postopek. Res je tudi, da se živijo v stvar malo pozneje kot dekleta. Igrajo lahko ločeno: so snovi in oblike, ki mičejo in zagrabijo fante, druge zopet dekleta. Vendar pa bi nikakor ne bilo koristno, če bi se uvedlo samo igranje za dečke in na drugi strani samo za dekleta, ker je to

nenaravno. Če so v šoli skupaj potem so pač — naravno — lahko tuda pri igranju.

4. **Postopanje pri učenju**. Sodelovanje vseh otrok je doseči mogoče. To sem sam preizkusil: sprašujejo, poskušajo sami odgovoriti na vprašanje, kritizirajo („to je v resnici drugače!“) —, treba je le skrbeti, da se ne izgubi tako „sodelovanje“ v prazno izgubljanje časa. Igrski vodja mora biti pedagog! Nikar se ne zadovoljimo s tem, da se otrok mehanično nauči igre kakor pesmice. Razum! Zakaj tako? Otroci naj postanejo kritični! Taka analiza teksta bo vzgojila samostojne igralce z globokim razumevanjem igre.

5. **Zveza med vsebino in obliko**. Otroci morajo razumeti, zakaj igrajo eno igro tako, drugo drugače. Da vlada med vsebino in obliko nujen vzročen zakon, jim je treba na primerih iz življenja pokazati. Nobena oblika se jim ne sme nuditi kot svojeglavna, nerazložljiva zahteva (kaprica?!) igrskega vodje. Posledek zveze med vsebino in obliko jim mora postati tudi jasen: skladnost v človeku, zadovoljstvo v skupnosti (skupnost, to je ravno igra!) Taka metodična pot bo ravno najboljša priprava za razumevanje potrebe liturgičnega sodelovanja: duh v liturgiji — je duh skupnosti, a ta duh vidno preustvarjen v obliki — je skupnost sama, občestvo. Le s tako miselnostjo bodo pri daritvi — sođarovalci!

6. **Tekstne oblike**. S kritičnim analiziranjem teksta in vsebine skupno z otroki — igralci bo igrski vodja dosegel, da se bodo naučili najti povsod bistveno misel, glavno besedo v stavku. S pokazom na nujnost oblike pa jih bo povedel na to, da bodo znali glavni izraz tudi dosledno izraziti in bodo tako mogli šele pravilno izoblikovati duhovni odraz celotnega teksta. Praktičen nasvet: mnogo truda stane, da otroke, ki so navajeni hitro, mehanično moliti „Zdrava Marija“, pripravimo do tega, da bi molitev smiselno, vsebinsko povdarjeno molili. Poskusil sem naslednje, kar je prineslo nepričakovan uspeh. Dal sem jim v roko molitv, napisano v obliki proze. Neznatno spremembo v recitaciji sem že občutil;

nato pa sem zapisal molitev v nenavadni obliki, v obliki pesmi.

Primer: V obliki proze:

Zdrava Marija, milosti polna, Gospod je s Teboj.

V obliki pesmi pa:

Zdrava Marija!

Milosti polna!

Gospod je s Teboj!

Blagoslovljena si med ženami! Itd.

Spremenjena oblika otroka takoj opozori na vsebino, ki zahteva svojski povdarek v govoru, določene cezure in jakost glasu.

7. **Telesne oblike.** Tu moram še enkrat poudariti, da je močna napaka, da otroke dresiramo v gestah in mimiki. Z dresuro jemljemo otroku vsako samostojno delo v iskanju in ustvarjanju potrebnega izraza. Ko gre za geste, naj igrski vodja roke sklene, da ne bo vsiljeval svojih, osebno utemeljenih gest otrokom. Otrok mora čutili, da je gesta postulat duha, vsebine, besede, ne pa gola forma, priučena in osebno neutemeljena. Individualnost je treba pustiti svobodno in je ne usužnjevat z nasiljem, zaslužnil jo bo duh, če je močan v resnici. Končno pa zaljubljenost v samega sebe in pa osebno neprožnost, netvornost, sterilnost kaže igrski vodja, ki igralce dresira v gestah in mimiki. Tako tudi učitelji mnogokrat kvarijo otrokovo samostojnost, ko jih uče slavnostnih deklamacij. Do vseh telesnih kretenj mora otrok sam priti; podzavestno že vendar vse ima, naloga igrskega vodje je, da jih otroku naredi zavestne in to je **umetnost: nezavestno zavestno ustvarjati.**

Glede drugih telesnih oblik (plesa, zbornih gibnih nastopov) naj omenim le to, da je v tem oziru naše delo pri otro-

kih zelo pogrešeno ali ga sploh ni. Moramo biti proti mehničnemu prenašanju besedila različnih pesmi v simbolične ples, ker so včasih te transferacije nedosledne ali pa so izrazi realistični in kot simboli ne govore o tem, kar jim je namenjeno kot vsebina. — Vendar pa je osnova takih simboličnih besedno-telesnih podajanj pravilna, ker jemlje otroka celotno. Še eno odprto polje:

8. **Vso zunanjo organizacijo, tehnične priprave za prireditve, naj vodijo otroci sami!**

ZAKLJUČEK.

Poskušal sem pokazati na bistvo vprašanja o takozvani „vzgoji občinstva“ in sem našel nanj odgovor v rešitvi, da je edino pravilen odnos med igralci in gledalci recipročno vplivanje, medsebojna pomoč — ali soigralstvo, oziroma splošno igralstvo, ko o kakem odnosu sploh več govora ne more biti. Ker vemo, da iz teh „gledalcev“, ki jih je rodil diletantizem, ne bo mogoče več ustvariti takega velikega igrskega občestva, že vemo, da je ta rešitev mogoča edino po novem človeku, ki bo ves zrasel iz telesne in duhovne harmonično spojene vzgoje. Iz tega sklepanja postanejo naloge prave otroške igre jasne. Treba bo prodreti do globin otrokove duše, ki je povezana z vsem, s čimer se je srečala, s posebno vezjo, in na takih spoznanjih osnovah ustvariti otroško igro, preurediti otroško igrsko vodstvo (pedagogiko!) in začeti z delom.

Peter Lippert je zapisal o otroštvu, da je sonce. Igralsko občestvo, ki bo nastalo iz otrok, bo družina božjih otrok, bo sonce, bo luč, ki bo svetila. V vsaki fari mora sijati taka luč.

PETANČIČ DAVORIN.

Kaj naj igramo

Kljub dobrim nasvetom in kljub dobremu hotenju svetovalca v „Ljudskem odru“ ni videti uspehov, ki jih je vsaj v najmanjšem želeli. Da je to tako, sklepam iz objav predstav v časopisih.

Predvesm sta tu „Domoljub“ in Slovenski gospodar“ pravi zrcali voditeljev našega ljudskega igranja. Tam najdemo vse mogoče vabljive naslove naših iger in so to prava slika mnogih društev, ki

kažejo malo razumevanja za pravo ljudsko hotenje, premalo ugone pravim tovrstnim željam ljudstva in hite le za domačimi in celo dobičkanosnimi pa zato vsebinsko in jedrno manjvrednimi naslovi. Žal, da je še mnogim društvom glavni in nekatoliški cilj denarni dohodek in dobiček, kakovostna vrednost igre pa stopa radi sebičnega pridobivanja na zadnje mesto.

Tu se hočem ustaviti zaenkrat le pri dveh vrstah raznih iger, ki dokaj škodujejo idejnemu ciljem pravega občestvenega in lepega ljudskega igranja. Predvsem mislim na mnoge dramatizacije raznih povesti in romanov. So to po večini ne najboljše dela gotovih prepisovalcev vsebine povesti z dodatnimi odrskimi „skrivnostmi“, ki naj bi imela potem naslov „ljudske igre“ kljub stisnjeni neljudski vsebini. Tu je rak rana našega odrskega delovanja, ki je zadnje čase že le preveč preplavila odre po slovenski zemlji. Če je jedro-vsebina povesti-romana le osnova svobodne dramatizacije, more malo kdo zajeti v taki dramati onega ustvarjajočega duha, kakor ga je ovekovečil pisatelj prvonaslovne povesti. Take igre so pač prazne — prepisane in radi vsaj delnega plagijastva (neke vrste tatvina) manjvredne, četudi vlečejo radi svojega znanega in priljubljenega naslova množice v dvorane, polnijo blagajne a nato pa ponajveč — **razočarajo.** Ne dado tega, kar se pričakuje. Popolnoma umevno.

Zato je pač treba previdnosti v igranju takih iger. Vemo, da niso vse najslabše in so nekatere tudi še kolikor toliko posrečene, vendar pa se društva z nevrednotnimi ali pa malomarno in le radi dobička pripravljene igrati vsekako približajo **samomoru.**

Drugovrstne so igre, ki imajo očitno **navrstveno smer.** Te danes niso več za oder, kajti nikdo nima rad koga, ki bi ga učil, opominjal, češ: takšen in takšen moraš biti, če nočeš, da bo joj. Zato se je tudi teh izogibati, ker so nevšečne in to tembolj, čimbolj je tako zvana npravnostna smer posebno povdarjena. Te igre so pač ob svoji vzgojnosti — nevzgojne in kljub nekdanj dobro vršeci svoji nalogi spadajo danes v — arhiv. Najboljše so tovrstne igre le one, ki nimajo nič ali pa le malenkost tega „greha“ na sebi. Igralec pač mora na eni strani podajati tako, da bo uspeh zagotovljen, gledavec pa si naj sam nekako izlušči osnovno misel — jedro, ki mu naj sega v dušo in srce.

Ti dve glavni pogrški sta še preveč udomačeni na odrih in bi se jih je bilo treba čimprej iznebiti. Pri izbiri igre navadno grešijo režiserji-voditelji, a ob teh manjvrednih igranjih pa se še mora plačevati včasih dokaj visoka „avtorska“ tantijema. Vse take igre bi pač morale biti podvržene pravičnim kritikom, ki bi z ljubeznijo do stvari delo primerno ocenili. Na ta način bi se tudi izognili premnogokrat vsebinsko plehkemu igranju.

Vseh voditeljev in režiserjev društev (je sveta dolžnost, da se resno zavzamejo in to vsi s pravo ljubeznijo za pravo ljudsko, resnično lepo in pošteno igranje. Skrbe naj, da vendar že enkrat izginejo z naših odrov plehke, dostikrat brezmiselne igre, ki more duha igravcu in gledavcu. Proč z nevrednimi deli in poskrbimo za v resnici lepo, domače, voljno in resno igranje v plemenitev duš, značajnost srca in bistrenje una. Smo li to dosegli, si lahko častitamo, da smo dosegli — vse.

KOTNIK FRANC (Velika Nedelja)

STATISTIKA NASIH PREDSTAV.

V januarju smo zaznamovali 86 predstav. Sedemkrat so bili igrani „Trije kralji“, šestkrat „Henrik, gobavi vitez“, in „Ljubavi cvet je zamorjen“, trikrat „Cvrček za pečjo“, „Konec poti“, dvakrat „Črna žena“, „Kovačev študent“, „Sovraštvo in ljubezen“, „Sveta noč v zvoniku“, „Zlatorog“, enkrat „A njega ni“, „Beneški trojčki“, „Božična igra“, „Božja obleka“, „Bratje“, „Brez zajtrka“, „Cigani“, „Crnošolec“, „Darinka“, „Davek na samce“, „Dom“, „Geta prvič v Ptuj“, „Glavni dobitek“, „Grunt“, „Izbirčna nevesta“, „Jeza nad petelinom in kes“, „Luč z gora“, Matajev Matija“, „Mlada Breda“, „Scapinove zvijače“, „Stilmondski župan“, „Sumljiva oseba“, „Sv. Anton, vseh zaljubljenih patron“, „Trnovski fantje“, „Turški križ“, „Utopljenca“, „Veriga“, „Veseli ljudje“, „Veseli trije kralji“, „Vest“, „Voda“, „V precepu“, „Na krivih potih“, „Na Visokem“, „Ob sinji reki“, „Oj zlata prostost“, „Petrčkove poslednje sanje“, „Pod božičnim drevesom“, „Podrti križ“, „Pred maturo“, „Princesa in pastirček“, „Prodajalka Metka“, „Roksi“, „Vrnitev“, „Vse naše“, „Vzrok“, „Zagorski zvonovi“.

V februarju smo zaznamovali 117 predstav. Šestkrat je bila igrana „Črna žena“, petkrat „Voda“, štirikrat „Lumpacij vagabund ali zanikarna trojica“, trikrat „Beneški trojčki“, „Burka o jezičnem dohtarju“, „Detektiv Megla“, „Ljubavi cvet

je zamorjen“, dvakrat „Babilon“, „Danes bomo tiči“, „Domen“, „Henrik, gobavi vitez“, „Igra o Herodežu“, „Lepa Vida“, „Moč uniforme“, „Pri belem konjičku“, „Revček Antrejšček“, „Scapinove zvijače“, „Sluga dveh gospodov“, „Trojčki“, „Ulica št. 15“, „Zrtev spovedne molčečnosti“, „Župnik iz cvetočega vinograda“, enkrat „Cigani“, „Carovnica“, „Čevljar baron“, „Davek na samce“, „Desetnik in sirotica“, „Dve nevesti“, „Erika“, „Glavni dobitek“, „Gorski spak“, „Gospod senator“, „Grofica Marica“, „Izbirčna nevesta“, „Izpod Golice“, „Janez in Metka“, „Jurček gospod“, „Jurij Kozjak“, „Kakršen gospod tak sluga“, „Kdor se poslednji smeje“, „Konec poti“, „Kurentova nevesta“, „Lažni bog“, „Ljubim te“, „Madona v gozdu“, „Matajev Matija“, „Miklova Zala“, „Mlinarjev Janez“, „Mogočni prstan“, „Na dan sodbe“, „Narodni poslanec“, „Naša kri“, „Pamet jo je srečala“, „Pepelka“, „Pogodba“, „Poslednji mož“, „Pot k Bogu“, „Pri Hrastovih“, „Pri kapelici“, „Princeska in pastirček“, „Radikalna kura“, „Razbojniki“, „Razočarani svatje“, „Revizor“, „Rodoljub iz Amerike“, „Sneguljčica“, „Sestri“, „Slaba vest“, „Snubači“, „Sovraštvo in ljubezen“, „Svoje glavček“, „Številke gospe Rožmarinke“, „Teta na konju“, „Turški križ“, „Veleturist“, „Vinske gorice“, „Vrnitev“, „Za grunt“, „Zaklad“, „Zamočana snubitve“, „Zlatorog“, „Zlato tele“, „Zenitev Matasanovega Naceta“, „Živa pokopana“, „Živ pokopan“, „Županova Micka“.

Vsak naš igravec, vsaka naša igravka mora imeti katekizem naših ljudskih odrov

PRAVI LJUDSKI ODER

Napisal Niko Kuret

Priročnikov za ljudske odre 1. zvezek Str. 84.

Cena Din 20. — (za naročnike Din 15).

ZALOZBA LJUDSKIH IGER, LJUBLJANA.

Naročniki in prijatelji - bodite nam sodelavci!

Se ena dvojna številka bo zaključila naše letošnje delo. Završili bomo tretji letnik. Gledamo sicer s strahom na končni denarni obračun, toda z novim upanjem že zremo v novi, četrti letnik in že prihajamo s svojimi mislimi za novo delovno leto. Vsa tri leta so imela vsako svoj posebni pečat in nobeno ni šlo, tako upamo, v prazno. A za prihodnje se hočemo še tesneje nasloniti na resnično življenje in delovanje; na vsakdanje skrbi in brige naših odrskih delavcev. Načelna stran je za nas sedaj čisto jasna. Tudi tisto praktično plat, ki je z načelno najtesneje združena, smo že prilično obdelali. Sedaj nas čaka konkretno, praktično delo iz meseca v mesec. Za to pa nam je treba nasvetov, sodelovanja, da, plebiscita naših prijateljev in naročnikov!

Dobro vemo za naše slabosti. Zlasti točnost je v zadnjem času močno trpela. Treba bo novih moči v uredništvu, ker sedanji urednik pri svoji preobremenosti in v zadnjem času tudi bolehnosti dela sam in v dosedanjem obsegu ne bo več zmogel. Obseg delokroga pa bo v bodoče še večji, mnogo večji kot je bil doslej. To je čisto naravno. Zato že sedaj mislimo na vse in pripravljamo novi letnik pod tem vidikom. Trdno smo prepričani, da bo v novem letniku netočnost naša najmanjša napaka!

Moramo pa sedaj izvedeti od vas, dragi prijatelji, dvoje:

1. Kako sodite naše dosedanje delo iz prakse in kaj mislite o naših načrtih za prihodnji letnik ter koliko bi nam mogel vsak posameznik pri tem pomagati?

2. Kakšno finančno osnovo nam za naše delo lahko obljubite, to je, koliko naročnikov nam lahko prilično sporočite, da jih moremo pri naših računih zanesljivo upoštevati?

Da nam na to dvoje odgovorite, smo sestavili naslednji pregled.

1. „Ljudski oder“ — doslej. Prvi letnik je skušal dajati načelno jasnost; drugi je bil vsestransko praktičen, kolikor je bilo neposredno v zvezi z našim načelnim gledanjem na odrske stvari; tretji je dal zlasti z rubriko „Kaj bi igrali“ prispevke trajne vrednosti — Kaj mislite Vi o tem?

2. „Ljudski oder“ — zanaprej. Prinašal naj bi v prvi vrsti krajše tekste za razne priložnosti. Izhajal naj bi poslej v šestih zvezkih letno, ki naj bi bili vsak zaključena celota: 1. zvezek, posvečen predbožičnemu času in posebno upoštevajoč odrsko delo za žegnanspomin vseh svetnikov in vernih duš, zahvalno nedeljo, koroški dan, primorski dan, spomin Krekove smrti (ta zvezek bi izšel točno 1. septembra vsakega leta), — 2. zvezek bi bil posvečen božičnemu času in bi se posebej oziral na odrsko delo za prvo adventno nedeljo, osmi december, božične praznike, svete tri kralje, svečnico, praznik zedinjenja, Miklavževo, praznik slovenske knjige in dobrega tiska, Silvestrovo, obletnico papeževega kronanja, izseljensko nedeljo (zvezek naj izide točno 1. oktobra), — 3. zvezek bi izšel 15. decembra in bi bil posvečen predpustnemu času, — 4. zvezek bi se nanašal na postni čas in bi posebej upošteval materinsko proslavo, Jožefovo, Jurjevanje (izšel bi 15. januarja), — 5. zvezek bi se nanašal na povelikonočni čas in pobinkoštni čas ter bi v posebni meri obravnaval šmarnice, vnebohod, binkošti, Telovo, vel. in mal. Šmaren, kresovanje, treznostno nedeljo, Slomškov dan, praznovanje sv. Cirila in Metoda, praznik prvoobhajancev, praznovanje nove sv. maše, praznovanje sv. birme, sprejem škofa (zvezek bi moral iziti 1. marca), — 6. zvezek pa bi bil vselej obračun igralskega leta, izmenjava spoznanj in dogajanj, razgled po svetu, torej izrazito teoretičen (ta bi izšel okoli 15. junija). — Kaj pravite Vi na to?

3. „Ljudske igre“ — doslej. Z našimi igrami smo poskrbeli predvsem za zadosten izbor duhovnih iger, v prav taki meri smo si prizadevali za oživiljenje vsega najstarejšega ohranjenega narodnega blaga: naša zasluga je, da je v knjižni izdaji in sodobni priredbi vstal škofjeloški pasijon, da je oživel Drabosnjak, naš ljudski dramatik s Koroskega. Izdali smo osem duhovnih iger (štejemo naša izdanja od 5. zvezka dalje) in sicer dve za božič, dve za veliko noč oziroma post, dve za velike farne proslave pod milim nebom, dve za različne priložnosti; izdali smo nadalje eno socialno igro za pod milo nebo; izdali smo dve veseli igri. Pod temi vidiki bo naše delo za marsikoga razumljivejše. Trudili smo se za domača dela, pa z njimi nismo imeli preveč sreče. — Kaj imate k temu Vi pripomniti?

4. „Ljudske igre“ — zanaprej. Za novi letnik pripravljamo spet eno duhovno igro: Drabosnjakovo „Trpljenje Gospodovo“, — eno narodno igro: sodobno zajeto dramatizacijo „Jurija Kozjaka“, — zbirko treh krajših socialnih iger (Trije sodobni misteriji), — eno veselo igro: najbrže Plautovega „Bahača“ v sodobni priredbi (Miles gloriosus — Ali imate Vi kakšen predlog?

5. Za vsak zvezek „Ljudskega odra“ računamo 24 strani. Igre bodo imele prilično dosedanja obseg. Naročnina mora ostati dosedanja. List in štiri igre — Din 60. List sam — Din 30. Manj ni mogoče. In še moramo dodati (nimamo skrivnosti, ker nismo

pridobitno podjetje, ampak organ pokreta, ki je od svojega pokretnika zahteval doslej to, da naj iz svojega pokrije osem tisočakov dolga iz prvih dveh let), da je za ta program treba 700 plačujočih naročnikov na celotna izdanja — list in igre —, ali pa 300 naročnikov na celotna izdanja ter poleg tega še 800 naročnikov na sam list.

Dobiti moramo zagotovilo, da se na tolikšno število lahko zanesemo. Brez tega zagotovila ne bomo mogli začeti. Vedeti pa moramo to v najkrajšem času. — Koliko naročnikov na celotna izdanja (Din 60) in koliko naročnikov na sam list (Din 30) nam morete obljubiti iz svojega okoliša? Kaj nam predlagate, da bi se število naročnikov zvišalo? Koga nam predlagate za poverjenika ali podobno, če tega posla sami ne bi zmogli?

6. Kaj nam imate sicer pripomniti glede vsega našega dela? Kakšnih pobud? nam lahko daste?

Tako, dragi prijatelji, zdaj pa prosimo: čimprej sedite in nam napišite svoj odgovor na vseh 6 vprašanj po vrsti. Bodite kar se da iskreni in odkriti. Ne bojimo se kritike.

Ne pozabite na ta vprašanja. Mi se zanesemo na Vas! Čez veliko noč jih premislite in do konca meseca nam odgovorite!

NE POZABITE, PROSIMO!

Založba ljudskih iger.

*

Vsem skupaj
prav blagoslovljeno veliko noč!

*

Našim odrom priporočamo pri nakupih in drugih potrebah:
BLAGOVI ZA ZAVESE IN KOSTUME / PLATNO ZA PREVLEKO KULIS

Jos. Ullaga nasl. J. Szinnicz,
Maribor, Aleksandrova cesta 21.

LEPAKI / VABILA / TISKOVINE:
Tiskarna Tiskovnega društva v Kranju

Lepake in letake dobavlja v nujnih primerih v nekaj urah po najmodernejših načrtih in po najzmernejših cenah.

Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana
Kopitarjeva 6.

Knjigotisk, klišarna, bakrotisk, litografija, offsettisk, knjigoveznica

OKRASNI PAPIR / LEPENKA / ZEBLJICKI

Prodajalna H. Ničman,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2.
Zaloga devocionalij, kipov, slik, šolskih in pisarniških potrebščin.

IGRE / STROKOVNA LITERATURA:

Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana
Pred škofijo.

Velika zaloga iger vseh slovenskih založništev. — Ceniki in katalogi brezplačno.

Vse igre ima na zalogi

Knjigarna sv. Cirila v Mariboru.

Priporoča posebno, da uprizarjate igro „Gruda umira“, katera je za današnji čas izredno primerna. Tudi boste želi lepe uspehe z igro „Guzaj“.

SLIKANJE DVORAN IN GLEDALISKIH ODROV

Načrti in osnutki na razpolago.
Slikarsko podjetje

PAHERNIK ANTON
Maribor, Frankopanova 15.
Telefon 23-53.

Blago za narodne noše, moške in ženske, za igralce in igralke, zastore, odrske zavese po najnižji konkurenčni ceni dobavlja

MANUFAKTURNA IN MODNA TRGOVINA

„Pri Zvonu“ — J. Strojanšek

LJUBLJANA — Pred škofijo 21, poleg magistrata (rotovža)

Nizke cene.

Solidna in točna postrežba.

„LJUDSKE IGRE“

(Osnovane l. 1932.)

1. zv.: Thuysbaert, SLEHERNIK. Liturgični in alegorični misterij. Poslovenil dr. J. Pogačnik. Cena Din 8*).
2. zv.: Timmermans-Veterman, TRIJE KRALJI. Božična legenda v treh zgodbah. Poslovenil Niko Kuret. Cena Din 12*).
3. zv.: Collalto, BENESKI TROJČKI. Komedija v štirih dejanjih. Poslovenil Niko Kuret. Cena Din 16*).
4. zv.: Brenk, KOROSKI TIHOTAPCI. Igra v štirih dejanjih iz časa bojev za Koroško. Cena Din 20*).
5. zv.: O. Romuald, SLOVENSKI PASIJON. Prolog, 14 slik in zaključni zbor. Po rokopisu škofjeloške pasijonske procesije iz 1721 priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15). — Glasbeni vložki (uredil msgr. Stanko Premrl) cena Din 10.
6. zv.: Suster-Drabosnjak, IGRA O IZGUBLJENEM SINU. Prolog in sedem nastopov. Priredil Niko Kuret. Cena 20 (za naročnike Din 15).
7. zv.: DVE DUHOVNI IGRI (Anima, Theophilus). Poslovenil oz. priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
8. zv.: Salamon, VRATA. Adventna in božična igra v petih slikah. Poslovenil Jože Vovk. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
9. zv.: P. Benoit, BOSTJAN IZ PREDMESTJA. Predigra in šest slik. Poslovenila Ksenija Jelšnikova. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
10. zv.: Vrhovčeva-Smasek, BURKA O JEZICNEM DOHTARJU. Po starofrancoski farsji o advokatu Pathelinu. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
11. zv.: Herwig, VELIKONOČNA IGRA. Pet slik. Poslovenil Jože Vovk. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
12. zv.: Petančič, IGRA NASE FARE. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
13. zv.: Suster-Drabosnjak, BOŽICNA IGRA. Priredil Niko Kuret. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
14. zv.: Brenk, POSLEDNJE USTOLICENJE. Slavnostna ljudska igra. Cena Din 24 (za naročnike Din 18).
15. zv.: Heinen, IGRA O DOBROTI. Poslovenil Jan Plestenjak. Cena Din 20 (za naročnike Din 15).
16. zv.: Vombergar, VODA. Kmečka komedija v treh dejanjih. Druga predelana izdaja. Cena Din 24 (za naročnike Din 18).

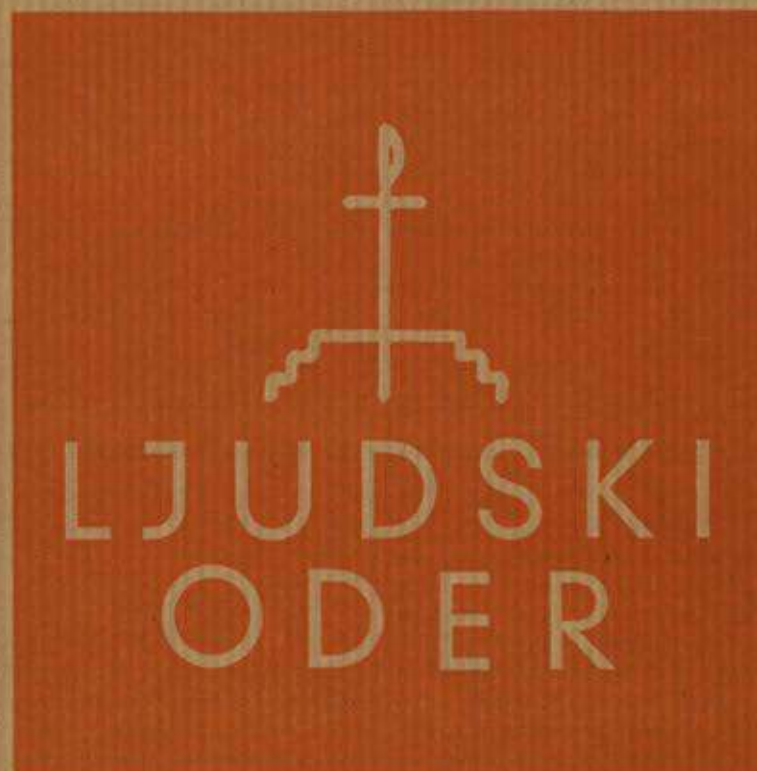
IZVEN ZBIRKE:

Ghëon, TRI MODROSTI STAREGA WANGA. Kitajska igra v štirih slikah. Poslovenil Niko Kuret. Cena Din 8*).

Pri cenah, označenih z zvezdico, imajo naročniki 10 odst. popusta.

ZALOZBA LJUDSKIH IGER, LJUBLJANA.

Poštnina plačana v gotovini.

LIST ZA POGLOBITEV NAŠEGA IGRANJA
GLASILO ODROV PROSVETNE ZVEZE

V TEJ STEVILKI:

POMENKI Z IGRALSKO DRUŽINO / P. VRTOVEC S. J.
IGRA NA PROSTEM IN FARNO OBCESTVO / BREZNIK A.
FARNO OBCESTVO, DRUŠTVO IN IGRA / H. H.
ODMEVI / KAJ SE IGRA / NOVE KNJIGE

TRETJI LETNIK / 1935-1936 / ŠTEVILKA 9-10

POMENKI Z IGRAVCI

Največja pa je ljubezen...

Zadnje vrstice pišem v tem letniku. Prišlo mi je na misel, da bo dobro in primerno spregovoriti besedo o ljubezni. Vera in upanje bo prešlo. Ljubezen pa bo ostala vekomaj. Vero in upanje moramo imeti tudi v našem pokretu, a predvsem ljubezen, kajti brez ljubezni sta vera in upanje mrtvi. Kdor se je ljubezen, bo z njo vred ostal vekomaj. Igralska družina mora sejati ljubezen.

Imejmo in sejmo veliko ljubezen do naših skupnih idealov. Sodelavci hočemo biti. Čigavi? Samo Kristusovi! Pri kakšnem delu? Pri obnovi in poglobitvi Kristusovega socialnega kraljestva.

Ljubezen se pokazuje v besedah, posebno pa še v dejanjih. Ne mlatimo nikdar praznih besed: dejanja pokažimo! Koliko lepih priložnosti ima igralska družina, da se je ljubezen do svojih velikih idealov med farani! Če je naše hotenje čisto in iskreno, brez strankarskih in samopašnih namenov, če hočemo služiti le Kristusovemu občestvu v fari, bo naš oder trnek in vaba in mreža, ki bo vrnila Kristusu izgubljenca. Če naši nameni niso čisti, bomo sejali razdor in sovraštvo med samimi seboj. Gorje takšni igralski družini.

Tudi s samo igro sejmo ljubezen do naših idealov. Vzgajajmo farane kot božje otroke za vse kar je resnično človeškega in torej božjega. Vzgajajmo jih z veliko umetnostjo, kakor nas Bog sam vzgaja.

Sejmo ljubezen do vseh faranov, da bo vsa fara ena sama družina božjih otrok, zbranih okrog Kristusa, voditelja zbora — cerkve. Kako vzvišena naloga! Kako je že rečeno o prvih Kristusovih vernikih? „Množica teh, ki so verovali, je bila enega srca in duha“ (Apd 4, 52). Ali mi verujemo ali ne verujemo? Ali vemo, da je ljubezen znak Kristusovih učencev? „Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako boste imeli ljubezen med seboj“ (Jan 13, 35). Morda še niso vsi farani „enega srca in duha“ z vami in morda nikdar ne bodo: „Izmed drugih se nihče ni upal družiti z njim, pač pa jih je ljudstvo povelečevalo“ (Apd 5, 15) ter jim dalo spričevalo in govorilo: „Glejte, kako se ljubijo med seboj.“

SLAVNOSTNA
IGRA
(Vinjeta, risal F. Py.)

„Ljudski oder“ spada med redna izdanja „Založbe ljudskih iger“. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Zarnikova 16-prililje. — Izdaja „Založba ljudskih iger“. — Urejuje prof. Niko Kuret (Ljubljana).

V letu 1935—36 (tretjem letniku) izda „Založba ljudskih iger“ kot redna izdanja: deset rednih števil „Ljudskega odra“ v dvojnih številkah, dve izredni številki „Ljudskega odra“, eno posvečeno igri otroka in mladostnika, drugo filmu, ter štiri igre: Drabosnjak, „Božična igra“, Brenk, „Poslednje ustoličenje“, Heinen, „Igra o dobroti“, Vombregar, „Voda“ (2. izdaja).

„Ljudski oder“ izhaja vsaka dva meseca. Redna izdanja „Založbe ljudskih iger“ (mesečnik „Ljudski oder“ in štiri knjige z najmanj štirimi igrami) veljajo za Jugoslavijo Din 60, za Avstrijo S 10, za Italijo Lit 25, za vse ostalo inozemstvo 2 USA dolarja. — „Ljudski oder“ sam velja letno 30 Din. — V Avstriji se lahko plačuje s položnicami št. A-30.303 (Rudolf Lechner & Sohn, Verlag - & Commissions-Buchhandlung, Wien) z oznako: „Jugoslov. knjigarna“ — „Založba ljudskih iger, Ljubljana“ na srednjem delu položnice.

„Založba ljudskih iger“ ima svoj čekovni račun pri Poštni hranilnici v Ljubljani, št. 13.973.

Ugodnosti naročnikom naših rednih izdanj

Vsi naročniki naših rednih izdanj uživajo sledeče ugodnosti:

1. Pri izposojanju garderobe v izposojevalnici „Zveze ljudskih odrov“, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7-I desetodstoten popust na izposojnini. — Predložiti je treba v ta namen vsakokrat posebno potrdilo, ki ga dobi vsak naročnik naših rednih izdanj, če nam piše ponj in priloži znamko za odgovor.

2. Pri izposojanju lasulj in nakupu maskerskih potrebščin desetodstoten popust: v Ljubljani pri lasuljarju g. M.

Podkrajšku, Sv. Petra cesta 12, v Celju pri lasuljarju g. R. Grobelniku, v Brežicah pri lasuljarju g. J. Holyju, v Mariboru pri g. gledal. frizerju E. Marešu, Gosposka ul. 15. — Tudi v tem primeru je treba pokazati navedeno potrdilo.

3. Pravico imajo do pismenih odgovorov in brezplačnih skic za inscenacijo itd. (priložiti vsakokrat znamko za odgovor, mere odra: širino in višino odprtine, globino odra, oz. načrt pozorišča).

4. Poslužujejo se lahko rokopisne zbirke iger „Založbe ljudskih iger“.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Prilagamo v ta namen položnice.

Kdor izrečno ne odpove, ga smatra uprava za naročnika tudi v novem poslovnem letu 1936—37!

UPRAVA PROSI:

Pri naročilih naj se vedno navaja le tisto ime oz. tisti naslov, ki ga ima zabeležena uprava in na katerega list oz. izdanja prihajajo.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja Jože Jamnik, mestni kaplan (Kranj).

Tisk tiskarne Tiskovnega društva v Kranju (France Uhernik).

Skrbno moramo paziti, da ne bo preprirov med nami, češ, kdo je večji in spretnejši in kdo ima imenitnejšo vlogo. Ne o tem, kakšno vlogo, marveč kako smo svojo vlogo igrali, nas bo Bog sodil. Če igraš vlogo kralja ali pastirja: kot služabnik boš stopil pred božji sodni stol.

Tisti iz Antikristovega tabora sejejo sovraštvo povsod do Boga, do Kristusa in do ljudi. „Nočemo ljubezni, nočemo usmiljenja,“ gre njih klic iz ust do ust. Vedo, kaj hočejo: ko bo sovraštvo naraslo do vrhunca, bo

Igra na prostem in farno občestvo

V zadnjih letih se vedno bolj povdarja ideja farnega občestva. Fara naj ne bi več predstavljala samo pravne enote, ampak naj bi postala velika družina. Združevala naj bi vse ljudi v fari in jih navdajala z zavestjo, da so eno. Vsak faran naj bi bil prešinjen misli, da ne živi sam za se, da je v fari več ljudi, do katerih ima gotove odnose. Vsak bi se moral zanimati, kako živi fara. Farni interesi bi morali biti tudi njegov. In to tudi bodo, če bo v vsakem faranu duh občestvenosti, duh medsebojne ljubezni. Kaj pa vidimo danes? Nič več tiste enotnosti, nič več občestvenosti, ki pač dobi najvidnejši izraz v cerkvi pri sv. maši. Silno individualistično smo danes usmerjeni. Vsak vidi le samega sebe, vsak skrbi le za svoje interese in koristi. Duha skupnosti ni in zato tudi ne smisla za žrtve. „Kaj me bližnji briga! Naj si pomaga, kakor ve in zna.“ Tako mislimo danes. In v cerkvi? Vsak moli in prosi le za se in za svoje. Kakor smo mi individualisti, tako je tudi naša pobožnost večkrat polna tega duha. Nič ni več tistega, kar občudujemo pri kristjanih prvih stoletij, ko so se zbrali okoli oltarja ter aktivno sodelovali pri

planil ogenj, vnel se bo boj vseh zoper vse.

Mi, ki smo Kristusovega tabora, moramo zavestno sejati ljubezen, usmiljenje, družinsko podrejenost, kakor nas Kristus uči. Naj bo naša fara kakor skrivnostno telo Kristusovo, kjer posamezni udje drug drugemu služijo. Potem bomo močni in bo dobro z nami. Kjer je ljubezen, tam je Bog.

„Zdaj pa ostane vera, upanje, ljubezen, to troje; največja med temi pa je ljubezen“ (Kor 13, 13).

P. Vrtovec S. J.

sv. daritvi. Niso prosili toliko za se, ne, prosili so vsi za vse. Jasno, da je bil tedaj duh skupnosti močan, skupaj so se veselili, nesrečo enega so občutili vsi. Režežev ni bilo, ker je bil čut za pomoč bližnjemu tolik, da do tega ni niti prišlo.

Toda čuti se neki preobrat. Ne več posameznik, celota spet prihaja do veljave. Več važnosti se spet polaga na faro. Zakaj pa ravno na njo? K. Mayer pravi: „Javljanje najvišje cerkvene modrosti je korak sekularnega pomena, če opira cerkev svoje udejstvovanje v svetu na neomajne temelje hierarhične razvrstitve: fara, škofija, Cerkev, cele dežele. Tekom zgodovine so se menjavale meje, prestoli so padali in vlade so se menjavale. Ob prelomu časa pa stoji kot najmočnejše socialno občestvo: fara, škofija, Cerkev. Delež na večnosti nespremenljivega Boga! Posebno fara je že skozi stoletja najzvesteja čuvarica in gojiteljica narodnosti in narodnih običajev in je tako trajni studenec celega naroda.“ (Katholische Aktion im Werden, Wien, 1934, str. 30).

Da, fara! Pri krstu smo postali božji otroci in člani farnega občestva. Pri birni smo postali Kristu-

sovi borci, v Evharistiji pa črpa-mo moči za dnevne napore in boje v svetu. Vse važne dogodke našega življenja spremlja Cerkev s svojim blagoslovom. Farna cerkev postane žarišče občestva. Ob nedeljah se zbere cela fara okoli oltarja in skupno z duhovnikom daruje in moli. Velika družina je fara, ki ima svojega skupnega poglavarja — župnika. Njega vsi ubogajo, k njemu hodijo po svete, spoštujejo ga in ga ne zapuste v še tako velikih stiskah. Še tako nevarni sovražniki ne bodo razbili tega občestva, ker so vezi medsebojne pomoči in ljubezni prevelike.

Nekaj velikega je farno občestvo. Tudi v naše fare ga moramo zanesti. Vse pripomočke moramo porabiti. K tem pripomočkom pa spadajo tudi igre na prostem.

Te igre pri nas niso nove. Nekdaj, pred stoletji, smo jih imeli. Pasijoni, razne druge verske igre, nastopi ob pustu. Velike prireditve ob žegnanjih niso bile redke. Vsi v fari so sodelovali. Ali kot igralci ali kot gledalci, ki so tudi aktivno sodelovali. Ob gostijah so se odigrali razni dramski prizori, ob zimskih večerih so v večjih hišah prirejali kolektivne igre. Samo, da so govorili, da so igrali.

Ko pa je začel prodirati na deželo mestni duh in mestne navade, je to narodno bogastvo šlo vedno bolj v pozabljenje, tudi na kmetih se je začel uveljavljati individualizem in odrski diletantizem si je osvajal podeželske odre. Prej smo omenili, da današnji človek zopet hoče občestvovati. In istočasno je prišel preobrat v igranju, ki je prinesel med drugim tudi smisel za velike igre na prostem.

Nekaj lepega so te igre, nekaj, kar človeka navduši, nekaj, za kar človek tudi žrtvuje. Ne igra več samo nekaj „zvezdnikov“, na pozorišču nastopa večje število ljudi. Ne gre pri tem igranju toliko

za enotnost, saj so igralci nosilci gotove ideje, ki jo predstavljajo gledalcem. Niso umetniki, ne, glasniki so, ki hočejo ljudem nekaj povedati. Nič več ne gre za ta ali oni svet in s tem kulise in komplicirani odri izgubijo svojo veljavo. Igra se na prostem, v mili naravi. Navadno pred cerkvijo, ki je vendar središče vsega farnega življenja. Na ta način postanejo te velike igre zadeva cele fare. Ne prirejajo jih več ta ali ona društva, igra je fara. Zastopniki cele fare nastopajo, vsi sloji imajo dostop. Če igra te igre fara, se pač zbudi zavest skupnosti. Vsi hočejo, da bo igra dobro izpadla: zato tudi žrtvujejo čas in pomagajo materialno. Ponosni so in že željno čakajo dneva predstave. V fari se pojavi živahnost, veliko se govori o predstavi in nasprotja ne nastajajo, ker ni vzroka. Saj ne igra kako društvo, saj ne nastopa ta ali oni sloj. Dan predstave! Vsi farani se zberejo pri cerkvi in igra se začne. Gledalci niso več pasivni, ne, igrajo tudi in živijo z igro. Igrski vodja vzdržuje zvezo med igralci in gledalci, vse nagovarja in jih združuje v eno veliko celoto. Še živahnost bo ta zveza, ko bomo prišli do iger, ki bodo reševale probleme tiste fare, kjer se igra. Takrat bo igra zadeva res vseh, ker bodo gledali svoje lastne težave tam blizu cerkve, kjer bo Bog delil svoj blagoslov. Skupno se bodo tudi veselili ali se navduševali za svoj lastni narod. Vse probleme bodo gledali z vidika celotnosti in se bodo navadili tudi ukloniti svoje interese, če bi to zahtevala farna celotnost. Zavest, da nismo sami, bo vedno močnejša.

Da to gre, se je že pokazalo. Petančičeva „Miklova Zala“ je povsod, kjer so jo igrali, vzvalovila farno. Pokazalo se je, da je ljudstvo sprejemljivo za te vrste igranja. Seveda ovir ne manjka. Pa te so povsod in vedno, če se začne s ka-

ko novo stvarjo. A šlo bo, da se je le enkrat začelo. Ko pa bomo prišli do tistih časov, ko bodo igralci in gledalci po igri šli v cerkev in se zahvalili Vsemogočnemu, bomo že daleč. Stremeti moramo za ciljem, da bi v fari vsako leto priredili kako tako igro na prostem. Šlo bo vedno na boljše. Duh občestvenosti se bo jačil.

Vsekakor torej so odnosi med farnim občestvom in igrami na prostem. Videli smo tudi, da je

Farno občestvo, društvo in igra

Pogovor v treh. - Osebe: župnik, društveni predsednik in mladi kaplan.

Župnik: No, torej boste spet igrali, gospod predsednik? Kaj pa pride zdaj na vrsto?

Predsednik: Gospod župnik, če bi to le vedel. To je zmeraj križ, preden človek najde in izbere pravo igro. Lepo mora biti, ljudem mora ugajati in, kar je glavna stvar: naša blagajna je spet suha. Izbrskal sem neko igro, mislim, da je „Vaška roža“. Menim, da ne bo napak.

Kaplan: „Vaška cvetka“ bo nemara. Pa saj to je vseeno. Roža ali cvetka — oboje je prikupno, kaj? Pa pustimo šalo ob stran. Poslušajte, gospod predsednik, zakaj pa hočejo igrati ti naši društveniki? Kaj jih k temu priganja?

Predsednik: I no, gospod kaplan, kako bi to človek natanko povedal! Kaj pa naj društvo priredi, če ne igro? Prvič hoče mladina igrati, hoče se „producirati“, kakor se temu reče, in ljudstvo si želi zabave. Brez igranja vendar ne moremo biti. Res ne vem, kaj bi sicer počeli.

Župnik: Da, to je večno stara pesem. Igrati se mora. Predvsem pa se hočejo ljudje nasmejati.

Kaplan: Že, že, to že vem, ampak moje vprašanje, gospod predsednik, še čaka odgovora. Ali ni-

to občestvo res nekaj velikega in nekaj takega, do česar moramo priti čimprej. Na drugi strani smo pa ugotovili, kaj pomenijo igre na prostem za poživitev te občestvenosti. Kaj nam torej preostane? Vzgoja režiserjev, ki ne bodo samo veščaki na tem polju. Biti morajo tudi prave osebnosti in veliki apostoli. Potem pa igranje na prostem. Ta trud in napor bo prinesel uspehov.

AL. BREZNIK.

ste nikoli o tem premišljali, zakaj hoče mladina v društvu igrati. Ali se hoče res samo „producirati“? Ali jo žene zgolj samoljubna želja, da pokaže, kako „izvrstno“ zna igrati?

Predsednik: Mislim, da. Taka je pač mladina. Pokazati hoče, kaj zna. Zato je tudi zmeraj tako težko, razdeliti vloge. Vsak hoče imeti glavno vlogo. In Janez in Micka — ta dva hočeta kajpak igrati skupaj. Saj veste, ta dva se razumeta. No, saj tudi dobro igrata in takó se pač moraš ozirati nanju...

Župnik: Že prav, ampak jaz nič rad kaj takega ne vidim. Mladi ljudje postajajo na tak način domišljivi, nič več niso „mladi“, v vsem svojem značaju pa so pretirani.

Kaplan: No, saj zdaj smo že sredi „problematike“ društvenega igranja. Z vzgojnega stališča, s stališča mladinske vzgoje tukaj pač nekaj ni v redu. Ampak še eno vprašanje: Kakšen pa je uspeh vsega tega? Kakšna pa je pri igralcih in gledalcih korist, ki upravičuje tolikšno delo in trud?

Predsednik: Gospod kaplan, na kaj takega pač nobeden izmed nas ne sme pomisliti. Zadovoljni mo-

ramo biti, če ljudje na koncu poroko: „Spet je bilo lepo.“

Kaplan: Tako, torej je to zmisel vsega? Zato delo, trud in jeza! In to je sad? Po pravici Vam povem: za to bi jaz niti z mezincem ne mignil. Saj je potemtakem vse naše igranje konec koncev nesmiselno. Zakaj tole je sad: Pri igralcih nemladostno bahaštvo, notranja neresničnost, lažniv patos, poza. Pri gledalcih: površnost, torej maličenje preprostih značajev, ustvarjanje gole želje pa zabavi, notranja praznina in plitvost. In to potem ponosno imenujemo „prosvetno delo naših društev“.

Župnik: Ampak prosim, gospod kaplan, pretiravati pa spet ne smete...

Kaplan: Ali smem zastaviti še eno vprašanje, gospod predsednik? Kaj pa ima ta gotovo ljubezniva „Vaška roža“ opraviti z našim farnim občestvom? Ali obstoji pri tem res vsaj kakšna zunanja vez, da o kakšni notranji zvezi niti ne govorim? — Ampak saj vidim, da sem vas spravil v zadrego. In tega nisem nameraval. Prvič zato ne, ker tega ne zaslužite, zakaj v resnici mnogo garate v društvu, in drugič si ne bi rad nakopal Vašega srda... Kaj ne, no, pa pustiva spet šalo. Ali to, kar bi hotel, je: Igranje po naših društvihi mora imeti neki zmisel. Tako za igralce kakor za farno občestvo. Tisti zmisel mora imeti, ki nanj naletimo, če preiščemo bistvo „igranja“. Pri tem bomo tudi brez težav spoznali pot, ki vodi od pravilno spoznanega zmisla igranja tako rekoč sama od sebe k občestvu, v našem primeru k farnemu občestvu.

Župnik: No, zdaj pa začnite, gospod kaplan. Predsednik in jaz sva stara društvena praktika, pa si želiva slišati, kaj nama imate povedati Vi, ki ste eden izmed mladih!

Kaplan: Hvala lepa, gospod župnik. Poskusil bom, čeprav to ni lahko. Saj veste, so stvari, ki so tako preproste in naravne, v svoji osnovi tako same po sebi razumljive in menda zato tako fine — in skoraj bi rekel — nežne, da jih že zmaličimo, če jih odenemo v besedo, da ne rečem v nezmagljivi oklep nezmotljivih definicij... Gospod predsednik, gotovo ste kdaj že opazovali otroke pri igri. Zakaj pa se vsi otroci igrajo? Pač zato, ker igrati morajo. Otroku se doraščajoča domišljija vedno znova vnema ob stvareh, ki jih najde, jih odkrije, mu jih damo v roke, mu o njih pripovedujemo. Vse te stvari tvorijo otrokov doživljajski svet. In to, kar otrok v tem svetu doživlja, tega ne more obdržati zase, to mora kakorkoli „izraziti“, to mora podati drugim ali vsaj samemu sebi: otrok igra. In če več otrok skupaj igra, potem nevede iz svojega skupnega doživljanja stvari ustvarjajo resnično „občestvo“, katerega udje so tudi tisti otroci, ki samo gledajo! Saj tudi ti „pomagajo“, kaj pogosto zelo aktivno posežejo v igro. Poglejte, pa imate tako osnovne elemente igre: igro kot izraz notranjega doživljanja, čigar polnost in sila v veselju in žalosti nujno sili navzven, terja oblikovanje z besedo in kretnjo (dejanjem); igro, v osnovi nenamerno in brezciljno, ki pa vendar zahteva in terja občestvo, katero je pripravljeno, notranje udeležiti se istega doživetja. In od tega notranjega zmisla igre in iz njene zveze z občestvom, ki je po njenem bistvu nujna, mora izhajati tudi vse igranje po naših društvihi! Društveni oder mora postati kraj, kjer izražajo notranje razgibani udje farnega občestva — saj ni, da bi morala biti to vselej mladina — v igri, karkoli doživljajo kot resničnost svojega življenja: vso pisano polnost življenja, ki

valovi okoli njih in ki v njej stojijo dan za dnem: resničnost svoje povezanosti z Bogom, svoje vere in svojega upanja; resničnost svojega naroda, svoje povezanosti s faro, s skrbmi in stiskami časa; resničnost lastnega veselja in lastne bolečine. In čim bližja je ta resničnost življenju fare, tem lažje bodo s svojo igro našli pot do farnega občestva, tem preje bodo z odra zajeli gledalce v krog svojega doživljanja, tem lažje bodo to ustvarili, za kar si vsi prizadevamo: faro kot resnično občestvo. Tukaj šele spoznamo „občestveni“ pomen in silo prave prvotne igre. Predaleč bi segalo, če bi hotel na primerih srednjeveških iger pokazati, kako je bilo takrat že vse resničnost, kar danes šele s trudom iščemo in ustvarjamo. Takšno igranje seveda nekaj predpostavlja, česar „društveni“ oder nikoli ni potreboval in ni dosegal: pravega „duha“ igralcev, notranje prepričanje, ki mu igra v svojem bistvu nič drugega ni kakor ponižna služba občestvu.

Predsednik: Zdaj pa malo po stojte, gospod kaplan. Poskušal sem vam slediti in mislim, da sem razumel vse, kar je bistvenega. Ali sedaj mi dovolite vprašanje: Ali mislite, da imajo moji igralci za to, kar ste pravkar povedali, kaj razumevanja? In če ga imajo igralci, kaj pa gledalci?

Kaplan: Treba je le imeti toliko poguma, da enkrat začnemo in se začetnih neuspehov ne bojimo. Saj naposled niti ne gre za uspeh ali neuspeh, temveč za živo dušo našega naroda.

Predsednik: Tak kaj pa naj prav za prav igramo? Kako pa se naj te stvari lotim?

Kaplan: To bi rad precej povedal; s tem da naročate svoje igre poslej pri „Založbi ljudskih iger“, namesto da brskate po starih omarah, vprašujete po sosesčini in stikate po dnevnem časopisju med

poročili, stvar seveda ni opravljena. Potrebna je predvsem pametna in živa vzgoja igralske družine in po njej vse fare. Vzemimo praznik Kristusa Kralja. Ob njem svoji igralski družini pač najlepše razložite bistvo, naloge in poslanstvo prave ljudske igre: „V igri podajte svojo lastno prepričanje o veri v zmago kraljestva božjega na svetu, kakor nosite to kot dragoceno lastnino v svojih dušah. In če to storite v ponižnosti in ljubezni pred zbrano faro, potem bo igra sama po sebi na skrivaj pritegnila gledalstvo k vašemu osrečujočemu doživetju: stvorilo se bo občestvo. Občestvo zraste samo iz doživetja!“

Zupnik: Gospod kaplan, za te besede sem vam zares hvaležen. Dobro poznam odgovornost, ki jo v današnjih časih prevzamemo pri taki prireditvi in zelo bi me veselilo, če bi se tudi pri nas na tak način vzbudilo farno občestvo. Seveda ne bo vselej lahko.

Kaplan: Prav gotovo ne. Maršikaj je treba iz duš „pospraviti“, preden najdemo pot do njih. A vendar sem že doživel, da je kakšna igralska družina ob takih prilikah zjutraj skupno prejela sveto obhajilo, da bi lahko v tem tesnejši zvezi z Bogom mogla podati fari kakšno veliko versko doživetje v igri. In če sežemo po naivno vernih igrah srednjega veka ali pa se poslužimo igre, vzrastle iz neposrednosti naših dni, vselej se da — če ne drugače, pa z vmesnim skupnim petjem — ustvariti občestvo igralcev in fare. In to je pri vsem našem delu bistveno! To velja seveda tudi za vse druge priložnosti, ki se nam ponudijo za igranje v teku cerkvenega leta in drugače.

Predsednik: Hvala vam lepa, gospod kaplan. Prosim Vas le, da mi v bodoče pri delu pomagata.

Zupnik: Za zaključek samo še eno besedo: Večkrat tožimo nad

plitvostjo, nad pomanjkljivo versko globino in versko silo našega časa. Pa sem nekako vselej čutil, da more biti le resnično razgiban človek tudi resnično veren. Prav verjetno je, da bo tudi gibanje za

pravi ljudski oder pomagalo, da se ustvari tisto, česar danes tako potrebujemo: razgibanega človeka!

H. H.

Odmevi

IZ NAŠE ANKETE.

Na Vašo željo, da bi naročniki podali svoje izjave, kakšno mnenje imamo o delu „Lj. odra“ in kaj bi želeli, da bi vam bilo delo olajšano in uspešnejše. Vam rad navedem nekaj misli, ki se mi zde vredne, da jih izrazim. Koliko boste mogli to upoštevati in izvesti, ne vem, želim pa, da bi vam koristil pri vašem delu, ki je težavno, a jako potrebno. Zato prosim, vzemite opazke, ki bi vam bile neljube, kot dobrohotne od moje strani in ne z namenom, da bi vaše delo kritiziral.

Mogoče bom preobširno pisal in s tem ne bom ustregel Vaši želji, ki je gotovo ta: kratko in jedrnat, kakor je razvidno iz točk, ki so v tej številki „Lj. odra“. Jaz pa se na točke ne bom toliko oziral, ker se mi zdi, da bi vam premalo povedal, če bi pod vsako točko napisal: „Dobro“ ali „Meni se zdi slabo“ in veliko ne bi imeli od tega mnenja, ker jaz bi rad kaj več povedal.

Kot prvo željo naj izrazim: Ustanovite stalni Ljudski oder v Ljubljani kot n. pr. ga ima Šentjakobsko gledališče v Mestnem domu. Gotovo ste že sami mislili na to in čutite to potrebo. Še bolj pa čutimo potrebo mi, ki nam hodijo ljudje v kina in poklicno gledališče in to potem hočejo prenesti na naše odre. S tem pa samo trapijo že itak za kaj lepega nedovzetno publiko. Zato pa, pišite še toliko, če se bodo hodili ljudje — igralci — učiti v gledališče, Vas ne bodo niti razumeli in bodo samo govorili — oprostite izrazu —: „Imajo že spet farji svoje prste vmes.“ Pa to ne samo med nasprotniki Cerkve, temveč celo med onimi, ki se trkajo na prsa kot dobri verniki, pa menijo, da te igre niso „vse skupaj nič, včasih so res kaj poštenega

igrali.“ Zato je človek večkrat primoran, da spravi kako stvar, ki velja pri ljudeh, kot „kaj poštenega“, na oder, ker so ljudje mnenja, da je taka igra vaše zbirke le za stare babe in otroke. Zato je potrebno, da praktično pokažete, vsaj voditeljem naših odrov, da se dajo te igre lepo igrati in bo občinstvo tudi dobilo drugačno mnenje, če bo igra skrbno naštudirana in dobro zaigrana. Tako lahko preidem na drugi predlog, da poskrbite za pogostejše tečaje ljudskih igralcev.

Tečaji ljudskih igralcev naj bi se vršili tako, da bi ne bilo preveč udeležencev na enem tečaju, da bi se mogli vsi tečajniki tudi praktično poučiti v najpotrebnejših stvareh. Kajti velika krivda leži na tem, da se posebno te vrste iger precej površno naštudirajo in gotovo ne morejo imeti tistega uspeha kot bi sicer bil. Res je, da vedno in povsod to povdarjate, vendar pa bi pogostejši tečaji usposobili nekaj razumnih fantov, ki bi znali to izpeljati na odru med svojimi vrstniki.

Nadalje naj omenim, da slog, v katerem so pisane vsaj večina iger vaše zbirke, ni posebno prikupen, posebno bi še omenil Drabosnjakove predelave; verjemite, da zveni komično, če uporabljamo danes izraze: „gnada“ „žegnan“, saj vendar te izraze uporabljajo v zaničljivem pomenu nasprotniki in tudi za vernega katoličana je vendar, če drugo ne, vsaj smešek mu preleti preko lica, ko sliši v resni igri tak izraz. In jaz si niti ene teh stvari ne upam s tem jezikom prikazati občinstvu, ki je vsaj pri nas takoj dovzetno, da se temu glasno zareži. To pa gotovo osmeši vso stvar. Upam, da me popolnoma razumete, kako

to mislim. Dalje bi pri tem omenil rimo. Kajti preprosti igralci niso zmožni, da bi pri rimi ne zašli v drdrajočo lajno, ki so jo po večini vajeni iz ljudske šole, in tudi tu izgubi igra na stvarih sami. Moje mnenje je, da pisatelje in prevajalce na take stvari opozorite in naj pišejo v nevezani besedi. Kajti še izobrazenca je težko pripraviti, da bi verz znal govoriti in ne peti ali drdrati. Računati morate, da imate pred seboj diletante, kljub temu, da se dele po nekaterih odrih že zlati lavorjevi venci, kakor sem imel priliko videti na nekem odru v letošnji sezoni.

Točnost. Bodite točni! Verjemite mi, da radi netočnosti gotovo trpi stvar. Sami se opravičujete in tudi vsak gotovo razume Vaš položaj, kljub temu pa je nekaj, da na Vas ne računa. Kaj pomaga, če vse dobre misli za velikonočni čas prinesete med nas po Veliki noči; delo, ki Vas je stalo truda in denarja, je bilo prazno. Za naprej glejte, da se Vam ne bo treba radi zamude opravičevati, saj tu ni kaj zamerjati ali oproščati, samo prazen je trud, ki ga imate, ker vendar je mnogo društev, ki čakajo, kaj jim boste nudili, in če čakajo zaman, se morajo poslužiti pač kar jim pride pod roke in v takih slučajih lahko pograbiijo vse, kar je dobrega in slabega. Koliko naročnikov bi Vam lahko obljubil, ne morem za sedaj pisati. Do sedaj sem pač priporočal Vaš — naš — list, da bi pa temeljito pograbil in agitiral pa nisem. Vsekakor pa bom skušal, da zainteresiram za to čim večje število mladih in podjetnih fantov.

Zelim, da bi Vam moje pismo koristilo več kakor pa samo v to, da se napolni koš. Mogoče Vam bom lahko še kedaj kaj poročal in če bom imel kaj na srcu, Vam bom kar sam, ne da bi me silili k temu, preštel kosti. — V. N. v V.

Isti nekaj pozneje: ... V zvezi z mojo obljubo Vam danes lahko javim, da se svoji obljubi nisem izneveril. Pridobil sem 9 naročnikov ... Število novih naročnikov priča, da je želja vseh, da bi ne opustili svoje zamisli o pravem ljud-

skem odru, ki bo le s tem, da bo ljudstvo poučeno, dobil pravo obliko. Vzgajalo pa se bo ljudstvo tedaj, če bo imele na razpolago dobre igre, ki bodo odgovarjale katoliškemu odrom. Tega se mi dobro zavedamo, zato upamo, da smo s tem številom naročnikov vsaj nekoliko izboljšali Vaš položaj, kar se tiče gmotnega vprašanja ... V. N. — (Ko bi imeli mnogo takih prijateljev, bi bili lahko brez skrbi. Temu našemu prijatelju pa iskrena hvala za požrtvovalnost in za trud!).

K načrtu za bodoče delo bi dodal še tole: Da naj vsi naročniki — igrski vodje sporoče, kdo uprizoni katero igro in kolikokrat se je ali bode igrala. Izšla naj bi ocena vseh iger, ki pridejo v poštev na naših odrih. Ko čitam, kaj se igra, se mi zdi včasih katera le zelo sumljiva glede vrednosti in vsebine. To bi se naj objavilo v listu ali v posebni izdaji, da bi videli delo vseh naših odrov. Za kritje stroškov teh objav pa naj vsak, ki uprizoni igro, katera ni izšla v Vaši založbi, nakaže Din 10.— za tiskovni sklad. To malo svoto bo lahko vsak oder pogrešal, pa mnogo koristil sebi in pripomogel do razmaha naših idej in načrtov. Le na ta način se lahko zgodi, da se lahko še marsikaj izpopolni in naročnina zniža vsaj za list. Če že plačujemo druge avtorske tantijem, mislim, da bodo tudi drugi uvidevni in sprejeli ta načrt. No, bodete že tudi sami presodili, kako in kaj, toda če denarja ni, še tako železna volja popušča. — K. A. v Št. J. o. j. ž.

1. „Ljudski oder“ — doslej. S prvima dvema letnikoma sem bil glede jasnosti načel in glede praktične vrednosti zadovoljen. Tretji pa me ni zadovoljil. Njegova rubrika „Kaj bi igrali“ se mi je zdelo odveč. Ne rubrika sama, pač pa razlaga posameznih iger, ki je jemala mnogo zelo dragocenega prostora. Zakaj če sem naročnik neke založbe iger, je odveč, v reviji razlagati igre, katere pokret odobrava. Gotovo so vse dobre in bi bilo mnogo bolje, igre v posebni ru-

briki enkrat omeniti, kot to nameravate prihodnje leto ... Priporočiti bi bilo naročnikom, naj si te igre oskrbe in bi one kot take imele trajno vrednost.

2. „Ljudski oder“ — zanaprej. Teksti so silno potrebni v toliko, kolikor — in to je silno malo — jih nimamo. Zahteva pa pripravljenost tekstov za razne prilike mnogo dela. Pa vztrajajte, bo že Bog dal plačilo. Vendar bo poleg tega moral „Ljudski oder“ imeti tudi druge rubrike, ki so zelo potrebne za nas.

3. „Ljudske igre“ — doslej. Dobre so bile in to Vam lahko pišem iz svoje izkušnje, ki jih imam, čeprav sem še mlad. Sam sem jih skušal ... uveljaviti in vidim, da so dobre. So nekatere težke, vendar imajo vprav v tem težkem mnogo lepega ...

4. „Ljudske igre“ — zanaprej. Glede tega vprašanja sem siromak in so moji možgani preslabi. Želim samo eno: „Kar se vsadi — naj rodi!“ Zato glejte, da boste izbrali res dobro seme, da bo sad toliko boljši ...

Kolikor moči imam, bom delal, da se pokret razširi. — I. K. v K.

Smo Vas kar veseli, le z igrami je težavno — težke so za narod. Pa sčasoma se boste nam že bolj približali! Obilo korajže in naročnikov! — Župn. urad v V.

1. Revija „Ljudski oder“ je prepotrebna vsem odrom kot slepcu vodnik, samo eno napako ima: prepozno izhaja...

2. Letna naročnina za odre in sicer za „Ljudski oder“ in štiri igre je znosna, dočim je letna naročnina Din 30.— za samo revijo — previsoka. Ne mislim tu odre kot take, temveč posameznike.

Iz naše mape.

„Oder Prosvetnega društva v Tržiču ima že lepo zgodovino, a leta 1931. smo postavili v tem razvoju lep mejnik. Povečali smo oder in preuredili dvorano, ki je dobila nove stole in tudi tako zvano „Zakrajškovo jamo“ za godbo. V početku novembra je bila slovesna blagoslovitev vseh novih prostorov, združena

Igralcem samim, ne le mogoče samo igrskega vodji, je treba Vaše revije. Vendar — igralci so povečini delavci, kmetski fantje itd., ki imajo žep bolj prazen. 30 Din je danes že svota, ki za takega fanta (ali dekleta) že nekaj pomeni.

Ali bi ne mogli znižati naročnino za sam „Ljudski oder“ na Din 15 letno pod pogojem, ako se jih naroči vsaj 10 izvodov pod enim ovitkom?

Na ta način bi naši igralci prišli do potrebne hrane, sicer ne bodo!

Je to samo naš nasvet. Vemo, da težko izhajate, ker ni smisla za koristno stvar. Mislimo pa, da bi se na ta način pritegnil kot naročnik vsak resen igralec. — Društvo N. p. v Sv. P.

In še glas izseljenca:

S celim srcem pozdravljam Vaše delo za poglobitev ljudskega igranja in popolnoma se strinjam z Vami. Napravili ste velikansko uslugo nam izseljencem in gotovo vsem izven Jugoslavije živim Slovincem. V vašem delu smo našli zaslombo v enem največjem vprašanju glede prosvete za izseljenca, da naš rod, posebno naraščaj, to je mladina, popolnoma ne utone v modernem svetu, v kinu in balu. Treba je nekaj resnega in veselega razvedrila in ne pretežko, samo da je privlačno. In v Vaši reviji sem našel mnogo tega, ker prej nisem mogel dobiti niti enega dobrega nasveta. Zato želim obilo blagoslova vašemu delu, da bi obrodilo obilo dobrega za naš mil slovenski narod. Bog Vas živi! — F. S. v P. d. C.

pričakovanja, a mene je poparila opazka, ki sem jo slišal v Ljubljani: „V Trziču so pa Katoliško akcijo potepuhi ugrabili.“ — Nisem vedel, kaj bi odgovoril, a med vožnjo proti Trziču sem koval načrt, kako bi odgovoril na ta očitek. Kar v Kranju sem izstopil in jo mahnil k dr. Pogačniku in prof. Kuretu, ki sta začela v tistih dneh propagando za novi, duhovni oder. „Dajta mi nekaj, da poizkusim v Trziču.“ sem poprosil. Prof. Kuret mi dá na novo prestavljen in še ne popravljen rokopis Timmermansovih „Treh kraljev“.

Med vožnjo proti Trziču sem rokopis prečital in ga doma žalosten odložil — ne bo šlo. Ker drugega nisem mogel dobiti, sem „Tri kralje“ še drugič in tretjič prečital in začel misliti, kako bi razdelil vloge, da bi morda le šlo. Tudi svinčnik sem vzel v roke in nekatera mesta sem malo spremenil. Na poti v šentansko šolo sem jih nosil v glavi in premišljeval, kako bi Katoliško akcijo otel potepuhom in jo pridružil Trem kraljem. Odločil sem se: Trije kralji bodo prišli na oder. — Seveda je bilo do uresničenja te odločitve še zelo daleč. Pred menoj sta bili dve veliki težavi, ki ju je bilo treba premagati: igralci in oder.

Spravil sem se na delo. Najprej so bili na vrsti igralci. Med igralci in gledalci je v Trziču vladalo naziranje, da gredo v Trziču le vesele igre. Težko je bilo naenkrat to javno mnenje preokreniti. V svoji glavi sem že razdelil vloge med najbolj poslušne igralce, a povedati tega nikomur nisem smel. Igralci so me redno spraševali, če imam kako novo igro. Malomarno sem dal vsem, za katere sem mislil, da bodo igrali, prečitali „Tri kralje“, a vsak mi jih je vrnil s svojimi pripombami, ki so bile vse porazne. Nisem obupal. Začel sem obdelovati posamezne igralce na onih mojih znanih sprehodih ali kjerkoli sem katera dobil. „Če bi ti vzel to vlogo in oni ono, saj bi šlo,“ in začel sem naštevati vsemogoče razloge. Počasi sem osvojil vse po vrsti, da so mi odgovarjali: „Če ravno želite, pa poskusimo.“ Vloge so že čakale prepisane. Pri bralni skušnji smo

se še nekam čudno gledali. Padale so še razne pripombe, četudi sem skušal razložiti, kako je treba igro razumeti in kako igrati. Tudi prve skušnje so šle nekam trdo, igralci še niso delali z voljo, ampak samo zaradi mene, ki sem pa bil v delo že popolnoma zaljubljen in sem ga na vsak način hotel spraviti na oder. Krasno besedilo z globoko vsebino je pa polagoma osvojilo igralce: razumeli so, kaj besedilo od njih zahteva, živeli so se v svoje vloge, dobili veselje in začeli sami pripovedovati, kako bodo to in to podali: s tem so vzeli režijo sami v roke, a jaz sem samo še malo popravljal. Ko je še najbolj kritična igralka na eni skušnji pripomnila: „Saj bo ta igra na vse zadnje še lepa,“ so bili igralci osvojeni in predstava od te strani zasigurana.

Medtem sem se pa boril z drugo težavo, kako bom uredil oder. Vedel sem, da bo s kulisami pri tej igri nemogoče doseči uspeh. Po dolgih razgovorih in brezplodnih posvetovanjih sem odšel v Ljubljano in kupil blago za zavese. Ko smo začeli delati zavese, so mnogi zmajevali z glavami, a jaz sem skrival račun, ki je bil precej velik. Največ preglavic mi je pa delala razsvetljava: vsa nova električna razsvetljava s svojimi spremembami mojim kapricam ni odgovarjala: za dobro prikazanje nadnaravnih prizorov je treba reflektorja, ki prinese celoten prizor v drugi svet. — „Trije kralji“ ravno zaradi svetlobnih učinkov v nekaterih krajih niso uspeli. Dejanje namreč hitro prehaja iz navadnega v duhovni svet, kar pa je treba pri uprizoritvi močno podčrtati: to pa je mogoče edinole s pomočjo reflektorja, kjer ga imajo. Trziški oder ga tedaj ni imel. Letal sem po Ljubljani iz trgovine v trgovino, gledal cenike, računal termine, do katerega ga mi bo mogoče dobiti itd. Končni uspeh je pa bil, da smo dobili mesto enega kar dva reflektorja. Seveda sem račun za velikega tako dolgo tajil pred odgovornimi faktorji, dokler ni reflektor na odru pokazal, da je le vreden onih stotakov, ki sem jih izplačal za njega.

Plakati so že oznanili predstavo, ko je bilo pri zadnji skušnji še vse nesigurno. Igralci so sicer znali svoje vloge, a niso bili sigurni, kako se bodo znašli pred „cunjami“ (zavesami) — in tudi niso vedeli, kako bi se oblekli. Zaradi teh skrbi je glavna skušnja skoro vsem vzela veselje. Primerjali smo zavese, vsak je vedel svoje in urejeval po svoje. Ko je prišlo do viška, sem okrog polnoči vse odpravil domov in ostal sam z nekaterimi pomagači. Ko je bilo vse drugo vsaj na pol urejeno, sem okrog dveh ponoči poslal dva v Kokovnico po male smreke za ureditev zimske pokrajine. Kdaj bom za to tatvino odgovarjal, ne vem; pa tudi ne vem, na čigavem zemljišču sta jih posekala.

Ko je bilo v nedeljo opravljeno delo v cerkvi, ki ga v Trziču nikdar ni bilo malo, sem bil zopet na odru. Vsi smo hiteli z zadnjimi pripravami in dvomljivo zmajevali z glavami v strahu, da doživimo polom. Ko sem še svoje rjuhe prinesel, da bodo predstavljale sneg, pa tega nihče verjeti ni hotel, sem moral dati korajžo na vse strani, četudi je sam nisem imel veliko.

Gledalci so prišli in nestrpnost pričakovali začetka, a še bolj nestrpni smo bili mi za zastorom. Mene pa je poleg vsega mučila še misel, kako bodo gledalci razumeli igro, ki bo zanje čisto nekaj novega. Stopil sem pred zaveso in skušal odpreti gledalcem oči, ušesa in srce, da bi besedilo in prizore prav razumeli. Ne vem, kaj vse sem govoril, toliko pa vem, da sem jih prosil, naj bodo potrpežljivi in vztrajajo do konca in šele potem kritizirajo, zakaj prvi prizori so nekam čudni in preveč človeški; morda bi kdo pobegnil iz dvorane s pripombo, da vse skupaj nič ni. In še to sem pripomnil, da želim, da bi ta predstava zalegla vsaj za tri pridige. Tako sem hotel Katoliško akcijo v Trziču odvzeti potepuhom in jo dati Trem kraljem.

S tem sem tudi gledalce malo pripravil na duhovno igro, ki je bila novost za Trzič.

Po teh dolgih pripravah smo začeli, pa je šlo, kot bi bilo namazano. Igralci so bili na mestu kot morda še nikdar

ne. Trojica Rudl, Francelj in Slavko, v vlogah treh kraljev, so igrali tako naravno, da so naenkrat osvojili oder kakor tudi gledalce. Grobna tišina, ki je vladala po dvorani, mi je pričala, da gledalci napeto in z razumevanjem sledijo poteku igre. Ob nastopu Kristusa in Marije je duh pobožnosti zavel z odra po dvorani. Prizori kakor jaslice s sv. Jožefom in Marijo v znamenju so bili lepi, da so dajali čast igralcem kakor tudi odru. Nastop Luciferja, ki ga je z razumevanjem podajal igralec starejše generacije Jošt, je razburkal duhove, ki so se ob spremembah na odru zopet pomirili in se potopili v pobožni mir, ki je vladal vse do konca.

Tudi scenerija je dodala svoje. Poleg znamenja je bila pač najlepša zimska pokrajina; saj je padal sneg, kot da gre za res. Po mojem prepričanju je bila ta slika najlepša od vseh, kar sem jih imel priliko napraviti na trziškem odru.

Led je bil v Trziču prebit; moderna duhovna igra je v Trziču popolnoma osvojila oder. Ko so nekateri odri imeli še vedno stare programe burk, narodnih iger in žaloiger, je v Trziču takoj stopila na častno mesto duhovna igra. Poleg manjših naj omenim samo še „Misterij sv. maše“ in „Slehnika“, ki sta bila podana z velikim uspehom. — Viktor Zakrajšek v „Cerkvenem glasniku za trziško župnijo, št. 6, l. 1956.

In še hrvatski glas:

„Nekako u isto vrijeme s „Glumom“, godine 1954, pojavila se i u Sloveniji knjiga „Pravi ljudski oder“ (Prava pučka pozornica. — Izdala in založila „Založba ljudskih iger“ v Kranju). Auktor joj je profesor Niko Kuret. . . On u tom smislu izdaje odličnu reviju „Ljudski oder“ (Ljubljana, Zarnikova 16) i zbirku gluma. Knjiga „Pravi ljudski oder“ sadrži, kako i podnaslov kaže „smernice našem igranju“, dakle program Kuretova pokreta, koji se oslanja na iskustva i ideologiju najvećih savremenih stranih boraca za novi pučki teatar. Svi se oni slaže u tome, kako već

rekosmo, da je za stvaranje jednog pravog pučkog kazališta, potrebna jedna univerzalna ideja, sposobna da okupi mase. O tom najbolje svedoči činjenica, da danas na svijetu uspijevaju samo dva prava pučka teatra: komunistički (Rusija, a i po Evropi) i katolički (naročito u Belgiji, Flandriji, Francuskoj), dakle kazališni pokreti, koji su glumu svijesno stavili u službu propagiranja jedne ideologije, u koju vjeruje masa. Vjera — religio (uzeta nesamo u konfesionalnom smislu, već uopće kao „zajednica“, duševna veza) može jedino da dađe pun i trajan život kazalištu, naročito pučkom, koji uvijek ubrzo zahiri kad se posveti larpurlartizmu profesionalaca, praznoj zabavi ili zaradi. Zbog toga je Kuret svoju obnovu zamislio na religioznoj katoličkoj ideji, koja je najuniverzalnija i najpopularnija: može da stvori glume neprolaznog značaja i rijetke ljepote („Muka“, „Čovjek“), koje osim toga etički oplemjuju i uzdižu kolektiv auktora, glumca i gledaoca. Tko pročita Kuretovo djelo, osvjedočit će se, da je za preporod kazališta po-

trebna baza jedne snažne ideologije, pa i ne bila to katolička, može biti na pr. socialna, staleška, korporativistička, patriotska, ali mora biti ideja, religio.

Šteta doista, što nam prostor ne dopušta, da Kuretovu knjigu podrobnije analiziramo. Na same 84 strane osvijetlio je on jasno bezbroj problema, izgradio čitav sistem novog teatra, prikazavši u krupnim crtama povijest i tehniku kazališta, u kratko dao je djelo neobično temeljito zaokruženo i koncizno. Navedimo barem naslove pojedinih poglavlja...

Bilo bi vrijedno upoznat i naše čitatelje koji se zanimaju za kazalište, s čitavom knjigom Nike Kureta i citirati je gotovo od prve do posljednje strane. Ovo nekoliko i previše suhih podataka, koje sam iz nje iznio, bit će, nadam se, ipak dovoljno, da pobudi u čitatelju ovog članka želju, da naruči, pročita i promozga zlatnu knjižicu Kuretovu, koja se ne može dovoljno preporučiti. — Vojmil Rabadan u velikonočni številki 1936 „Jadranskega dnevnika“ (Split).

KAJ SE IGRA

STATISTIKA NASHIH PREDSTAV.

V marcu: skupaj 89 predstav. — Štirikrat: „Sveti Vid“, „Živ pokopan“; trikrat: „Hrepenenje po materi“, „Lepa Vida“, „Luč z gora“, „Slovenski pasijon“, „Stilmondski župan“, „Zrtev spovedne molčečnosti“; dvakrat: „Crna žena“, „Golgota“, „Jeftejeva hči“, „Jurij Kozjak“, „K mamici“, „Mogočni prstan“, „Mutec Osojski“, „Nevesta iz Amerike“, „Pot mladosti“, „Razbojniki“, „Skrivnost svete maše“, V času obiskanja, „Župnik iz cvetočega vinograda“; enkrat: „Anima“, „A njega ni“, „Boštjan iz predmestja“, „Bratje“, „Bratomor na Metavi“ (!), „Detektiv Megla“, „Dom“, „Henrik gobavi vitez“, „Izvoljena devica“, „Jurčki“, „Kjer ljubezen tam Bog“, „Ljubavi cvet je zamorjen“, „Lovski tat“, „Mejnik“, „Miciki je treba moža“, „Mimo slave in časti“, „Mlada Breda“, „Mlinarjev Janez“, „Modri cvet naše ljube Gospe“, „Mrak“, „Prababica“, „Prvi

val“, „Razvalina življenja“, „Revček Andrejček“, „Scapinove zvijače“, „Sirota Jerica“, „Sveta Elizabeta“, „Sveta Neža“, „Šarlijeva teta“, „Theophilus“, „Veronika Deseniška“, „Vestalka“, „Vinske gorice“, „Za cesarja“, „Za grunt“, „Zamotana snubitev“, „Za pravdo in srce“.

V aprilu: skupaj 75 predstav. — Devetkrat: „V času obiskanja“; štirikrat: „Slehnik“, „Slovenski pasijon“; trikrat: „Crna žena“, „Divji lovec“, „Mlada Breda“, „Skrivnost sv. maše“; dvakrat: „A njega ni“, „Dekle z biseri“, „Deseti brat“, „Miciki je treba moža“, „Miklova Zala“, „Velikonočna igra“, „Veseli ljudje“, „Voda“; enkrat: „Azazel“, „Bratomor na Metavi“ (!), „Dom“, „Domen“, „Dva bregova“, „Graničarji“, „Kajn“, „Kakšen gospod, tak sluga“, „Kdor se zadnji smeje“, „Konec poti“, „Matiček se ženi“, „Meropa“, „Meškov pasijon“, „Mutec Osojski“, „Naša kri“, „Nova zapoved“, „Po-

drti križ“, „Pozna pomlad“, „Pradedov greh“, „Rožmarin“, „Sneg“, „Sovrašтво in ljubezen“, „Stilmondski župan“, „Številke gospe Rožmarinke“, „V valovih bolesti“, „Zloba in zvestoba“, „Živ pokopan“, „Župnik iz cvetočega vinograda“.

V maju: skupaj 49 predstav. — Šestkrat: „Reka“; trikrat: „A njega ni“; dvakrat: „Črnošolec“, „Deseti brat“, „Dve Marički“, „Miklova Zala“, „Mlada Breda“, „Postržek“, „Stilmondski župan“, „Vest“; enkrat: „Boštjan iz predmestja“, „Burka o jezičnem dohtarju“, „Crna žena“, „Devica Orleanska“, „Dobri vojak Švejk“, „Ernani“, „Fabijola“, „Garcia Moreno“, „Igra o izgubljenem sinu“, „Konec poti“, „Luč z gora“, „Mašna strežnika iz Santarema“, „Mati“, „Mlini pod zemljo“, „Nova zapoved“, „Pustolovščine treh fakirjev“, „Res lušno je tam na deželi“, „Sinovo maščevanje“, „Smrt majke Jugoviča“, „Stric v Toplicah“, „Sveta Elizabeta“, „Tri matere“, „Zakleti grad“, „Živ pokopan“.

V juniju: skupaj 44 predstav. — Osemkrat „Reka“, trikrat „Slehnik“, po enkrat „A njega ni“, „Begunka“, „Boj z velikanom“, „Čevljar in vrag“, „Crna žena“, „Crni križ pri Hrastovcu“, „Gamberška kronika“, „Henrik, gobavi vitez“, „Hlapec Jernej in njegova pravica“, „Jurij Kozjak“, „Miklova Zala“, „Modrost“, „Nebeška šola“, „Postržek“, „Povodni mož“, „Pri kapelici“, „Rdeča kapica“, „Skrivnost svete maše“, „Strahomir“, „Sumljiva oseba“, „Tonček pastirček“, „Upor Bohinjcev“, „Zemlja“, „Zloba in zvestoba“.

V juliju: skupaj 15 predstav. — Šestkrat „V času obiskanja“, štirikrat „Skofjeloški pasijon“, dvakrat „Luč z gora“, po enkrat „Belj menihi“, „Fabijola in Neža“, „Zlatorog“.

LJUBLJANSKO NARODNO GLEDALIŠČE.

Poroča urednik.

Bernard Shaw, „Kako zabogatiš“. — V tej Shawovi jedki komediji — konec je kakor zasmeh — se je nadaljevala vrsta socialno usmerjenih iger v naši Drami. Mladi idealist se zoperstavi grdim kupčijam premetenega lastnika sta-

novanjskih kasaren. A pride čas — ko postane sam takšen. To je vsebina te Shawove igre. Vse je sijajno, mojstrsko — a odgovora na problem ni. To je pač — Shaw (nič zato, da je njegov prvenec). Igralci po vrsti izvrstni. Cesar kot bogati Sartorius odlični; pokazal se nam je humorist Cesar kot sijajen karakterni igralec. Tudi Severjeva se je spet izkazala.

Herman Bahr, „Otroci“. — Zgodba, namenjena aristokratski družbi iz prejšnjih časov, pred 1914. Pri nas neaktualna, zato pa nič manj zabavna. Tako mimogrede se je zabliskal tudi kak ostrejši socialni medklic — ne vem, ali po izvirniku ali ne. Igra je bila podana prav skrbno. Odlično se je izkazala mlada Ana Levarjeva. Ob njej se je dobro razvil L. Drenovec. Bratina je bil lepo izdelan, le malce preglasen in preširok v kretnji.

Mihail Bulgakov, „Molière“. — Povod za nov konflikt v naši teatrski politiki je bila ta premijera na sveti dan 1935. Levičarska repertoarna smer v naši Drami je postavila na spored igro, ki je polna strupenega voltairejskega duha, brez sramu potvarja zgodovino in sega do blasfemije, da doseže svojo tendenco: pokazati inkvizitorsko sovraštvo predstavnikov Cerkve do umetnika Molière, avtorja zloglasnega „Tartuffa“. Že dnevno časopisje je označilo to igro kot žalitev vse naše verne javnosti. Zares je obžalovanja vredno, da je naša Drama krenila v seziji 1935-36 na tako čudna pota. — Kot odrski lik je bil Levarjev Molière velika stvaritev, ki nam znova dokazuje veličino Levarjevega talenta. Tudi sicer je bila igralska plat igre prav dobra. Inscenacija terja modernega, velikega odra. Pri naših predstavah je bila le izhod v sili.

Pavel Schurek - Hans Sassmann, „Pesem s ceste“. — Med najlepša, človeško najbližja teatrska doživetja v letošnji Drami prištevam „Pesem s ceste“, pri kateri je eden naših najboljših komikov in karakternih igralcev, nedosežni Daneš, proslavil pet in tridesetletnico svojega odrskega delovanja. Trojica Kralj-Daneš-Sancin kot poulični pevci je slavila v tej igri neznanski uspeh, vredno se ji ma je pridružila Severjeva kot mlada

gospodinja Ana. Glavni delež na uspehu ima pač sijajna režija in smiselna inscenacija ing. Stupice.

Anton Wildgans, „Dies irae“. — O aktualnosti načina, kako je Wildgans v dobri rajnega ekspresionizma obdelal problem nerojenega otroka in razmerja otroka do staršev, bi se dalo govoriti. Delo samo je gotovo močno zagrabilo, dasi je bila inscenacija nekam mršava (zanimivo je vprašanje, katero delo zasluži v naši Drami nekaj žrtev za inscenacijo in katero ne) in dasi je zaključni mrki in v liriko prehajajoči prizor teatrsko zelo dvomljiv. C. Debevec je tu spet pokazal svoj način režije. Sam je nastopil kot Rabanser in je znal ubrati tudi vse soigravce v enotno celoto, ki izmed nje omenjam samo Levarja in Marijo Vero ter odlični lik E. Gregorina.

Radoslav M. Vesnić, „Gospodski dom“ — S to srbsko tragikomedijo ni naš repertoar nič kaj dosti pridobil. Vesnić pokazuje zlo, pokazuje gnolobo — več pa ne da. Shaw se vsaj brdko in fino ponorčuje. Vesnić se niti tega ne spomni. Človek gre prazen in razklan od take predstave domov. Konca niti prav ne dojameš. Kralj je kot Vladimir, sin bogatega Jovana Mitrovića, ustvaril gotovo najtežjo in najzanimivejšo vlogo. A tudi vsi drugi so se po vrsti potrudili, da bi dali delu čim več uspeha. Njim se je zahvaliti, da se je igra pri nas vzdržala.

John Galsworthy, „Družinski oče“. — Drama, ki je prinesla prijetno spremembo. Za to „komedijo“ je treba tenkega razumevanja in dobrega okusa, sicer ti uide mnogo skritih lepote, ki jih je znal nanizati kultivirani Anglež Galsworthy. Krepko je udaril po zlaganosti angleške družinske morale, po votli avtoriteti nevrednih družinskih očetov. In doživeli smo tisto, kar smo vse dotlej pogrešali: konec je prinesel odrešenje, je dal zadoščenje. Igralci spet po vrsti sijajni. Cesar se je spet izkazal v naslovni vlogi kot sijajen karakterni igralec.

Branislav Nušić, „Pot okoli sveta“. — Sodeluje ves operni in dramski ansambl pa še kaj povrh. Amerikanska reklama po časopisju nekaj tednov prej — z noticami o „svetovnem potniku Jovanči

Miciću“. Uspeh ogromnega truda in velikih stroškov — klavrn. Izkazalo se je, da nam Nušić še dolgo ne more biti tisto, kar je Srbom. Pojem Jagodinca je za nas v zraku. Bridko se nasmehnemo samo vsemu tistemu, kar poznamo iz zadnjih 18 let kot privesek raznih belgrajskih režimov, in kar je Nušić že pred vojsko šibal . . . To pa je tudi vse. Spet je Cesar kot Jovanče Micić nosil težo igre in reševal, kar se je moglo rešiti. Skoda.

Franz Werfel, „Juarez in Maksimilijan“. — Biografija je velika moda. Življenjepisnim romanom slede življenjepisne drame. Drže se pri tem strogo znanstvenih metod. Pri izboru gradiva in risanju časa in ljudi postopajo kakor zgodovinar. Werfel je storil še nekaj več. Poiskal je še vsa notranja gibala, ki tvorijo jedro Maksimilijanove tragedije v Mehiki. Ta Maksimilijan nam vzbuja sočutje. Njegova okolica nam odstira vse drobne silnice tako imenovane visoke politike. Njegova tragična usoda je, da mora pasti. Režija ing. Stupice je bila kot po navadi prav dobra, inscenacija sicer izvirna, toda ne preveč posrečena. Levar je ustvaril kot Maksimilijan, Šaričeva kot njegova žena Charlotta dva nepozabna lika.

Emmet Lavery, „Prva legija“. — Velik dogodek v naši Drami. Katoliška igra in celo sami jezuitje na odru. Velikanski uspeh, ki ga je imela igra n. pr. na Dunaju, tudi v Ljubljani ni mogel izostati. To je ena izmed tistih redkih iger, ki ti ne da priti do sape, te zajame v svoj logični potek dejanja, te vsega prevzame in te potisne na kolena. Ne poznamo igre, ki bi sodobnemu inteligentu mogla v taki meri in na tak prepričevalen način razodeti skrivnosti verovanja, moč katolištva — in borbe pravega duhovnika kot je ta. Pa ne samo to. Tudi v ravnemu inteligentu je igra lahko pokazala ostra nasprotja med ozkim in širokim pojmovanjem vere. Za igralce je igra huda oreh. Vsaka vloga zahteva karakternega igralca. To so naši igralci tudi pokazali pod vodstvom režiserja C. Debeveca. Igra je bila velik dogodek.

A. N. Ostrovski, „Gozd“. — Stari realista Ostrovski še dolgo ne pojde med sta-

ro šaro. Zagrabil je socialne probleme Rusije iz svojega časa, pa kljub temu je v njegovih delih toliko pristnih teatrskih vrednot, da se njegove igre vzdržujejo še na boljševiških odrih. Daneš in Cesar sta tu gotovo ustvarila najzanimivejši vlogi, pa tudi Nablocka je spet podala enega izmed svojih najboljših likov.

Rudolph Besier, „Tiran“. — Spet življenjepisna drama, ki si jo je zaradi naslovne vloge izbral Milan Skrbinšek za svoj dvajsetletni jubilej. Resnična zgodba angleške pesnice Elizabete Barretove in pesnika Roberta Browninga, ki sta se kljub družinskim prilikam Elizabetinim našla v lastnem življenju, se je odigrala pred nami tako silno in prepričevalno.

NOVE IGRE

Meško Ksaver, **Pasijon**. Velikonočni misterij v sedmih skrivnostih in s tremi predpodobami. Založila Družba sv. Mohorja v Celju, 1936. Str. 68.

Veliko število pasijonskih tekstov že imamo. Najprej je bil Deutsch-Finžgarjev „Pasijon“, realistično zajeta in teatrsko podana zgodba Gospodovega trpljenja, potem o. Romualda „Slovenski pasijon“ iz 1721, v sodobni predelavi procesijskega teksta bolj alegorično-obredna, kakor pa teatrska tvorba, potem je prišel E. Gregorin s svojim „V času obiskanja“, ki je doslej umetniško naš najboljši, dasi bolj za poklicni oder pisani teatrski pasijonski tekst. Sedaj se je oglašil še Ks. Meško. Če smo prav slišali, naj bi bil to „Ljudski“ Pasijon, ali vsaj Pasijon, ki bi ga ljudski odri z lahkoto uprizarjali. — Prvič dvomimo, ali so „predpodobe“ srečna zamisel. Vsekakor pa se mi zdi tretja, „Dobri pastir“, ponesrečena in zlasti za oder zelo tvegana. — Trpljenje Gospodovo samo se zelo lepo bere. Ks. Meško je znal nekatere dogodke iz evangelija podati v tako izvirnih prizorih, da sem spoznal čisto nove, zanimive podrobnosti, ki mi lepo dopolnjujejo potek zgodbe Gospodovega trpljenja. Nestrča pa je, da Meško le redkokdaj računa z realnostjo odra. Zlasti še ljudskega

da je „Tiran“ med najboljšimi odrskimi stvaritvami tega igralskega leta. Težo drame je nosil na eni strani Milan Skrbinšek, ki je nenadkriljiv pri stvaritvi demonskih značajev, na drugi strani pa Mila Šaričeva, ki je s čudovito nežnostjo podala pesnico Elizabeto Barretovo. Njima sledi Jan kot Robert Browning. Sploh pa so bili vsi igralci izvrstni.

Viljem Lichtenberg, „Mladi gospod šef“. — Za konec leta smo dobili to ljubko igrice, ki s šalo pove tudi kakšno resnico iz današnjega poslovnega sveta. Potekla je lahkotno, veselo, da je bila resnično v oddih. Vsi po vrsti so ustvarili izrazite odrske like. Predvsem pa Gregorin in Kralj. Tudi Mira Daničlova in Stupica so bili deležni simpatij.

odra. Njegove odrske zahteve bi dale opravka inscenatorju in režiserju na poklicnem odru, na navadnem odru pa so sploh neizvedljive. Ze slovesni vhod v Jeruzalem je kaj trd oreh (kako si zamišlja Meško „goro“ v ozadju?). Tvegana stvar je recitacija psalma v drugi sliki. Kakor je pogovor okoli ognja v tretji sliki izvrsten, tako je Judov monolog v četrti sliki odrsko malo pomemben. Peta slika (Jezus pred Pilatom) je v poteku med najboljšimi. Strah za vsakega režiserja bo šesta slika (Križev pot), res pa je sedma slika (Na Kalvariji) čudovito lepa. Nikakor ne morem soglašati z avtorjevo pripombo na koncu, naj se ta slika ev. izpusti. Čemu? Kjer so mogli izvesti vhod v Jeruzalem, Oljsko goro ali križev pot, bo ta slika igrača! — Vse Pasijon uvaja in konča ter vse tri predpodobe raztolmači „recitator“. Priznam njegovo upravičenost, težava z njim bo pa le. — Za ljudske odre potemtakem ta „Pasijon“ še dolgo ni odrešilen. Čakamo še Pasijona, ki bi bil na vsakem odru lahko uprizorljiv. Kdor se ga bo lotil, pa ne bo smel ustvarjati literature. Vse, kar se v opombah lepo bere, na odru izgine, nastopi pa živa realnost, ki je brez teh opomb kaj rada — revna, šibka, včasih nemogoča in zato celo smeš-

na. — Ali pa je ta „Pasijon“ ljudski po svoji dikciji? To pa gotovo najmanj. — Meško nam je dal s tem „Pasijonom“ pobožno igro starega kova. Več tudi ni hotel. Veseli pa smo ga kot znamenja časa: duhovna igra si utira pot. Četudi ne stopa vsa po novih stopinjah, stremi za skupnim ciljem. To pa je prav res omembe vredno. N. K.

Kranjc Jože, *Detektiv Megla*. Vesela igra v treh dejanjih. Izdala in založila Založba Drama v Ljubljani, 1936. Str. 85.

Jože Kranjc je z „Detektivom Meglo“ ubral novo pot. Grajal sem svoj čas na tem mestu v njegovih „Katakombah“ zlasti tudi staro tehniko. S tehniko v „Detektivu Megli“ pa me je Kranjc sedaj presenetil. To je pravi način ljudske vesele igre. Sledovi pravega burka se kažejo v tej „aktualni“ snovi, vzeti iz naše neposredne preteklosti in, po Kranjcu, veljavni še zanaprej. Včasih sicer zazveni iz igre kaka konvencionalna poteza iz starih „ljudskih“ iger (Eleonora je že tak neprijeten spomin), odločno tudi grajam kvantaške dvoumnosti, ki se jim Kranjc nič ne izmika, računajoč pač na „publiko“: to je žalostno. Z „Detektivom Meglo“ je dal Kranjc po mojem prvo svoje uspelo delo. N. K.

Petančič Davorin, *Naša apostola*. Far-na igra pod milim nebom. Slavnostna igra za Slomškove dneve v Mariboru 28. in 29. junija 1936. Tisk in zaloga Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, 1936. Str. 71.

Petančič je s svojim prvim nastopom („Igra naše fare“, *Ljudske igre*, zv. 12, Založba ljudskih iger, Ljubljana 1935) pokazal svojski stil. Temu stilu je ostal zvest v svoji „Miklovi Zali“ (samozaložba, Maribor 1935), zvest mu je tudi v „Naših apostolih“. Petančič predstavlja izrazito katoliško tendenčno igro pri nas. Vendar ta njegova tendenca ni vsiljiva. Povsod se nam pokaže kot organska življenjska zahteva. Petančič postavlja svoje igre izključno v okvir farne skupnosti: ona mu je izhodišče, vanjo se povrača. Izven vsakega dvoma je, da je ta važni pre-

okret v pojmovanju vsega katoliškega ljudskega igranja pri nas, ki nam ga je v vsej ostrini prvi predočil in dejansko pokazal šele Petančič, edino pravilna pot za nas. Spočetka nas je pri Petančiču motila njegova bogoslovna izobrazba, ki je povsod silila na dan; igra mu je bila prilika za racionalistično prikazovanje dogmatskih dejstev. Pri tem je igra stalno potekala tik ob meji teatra in celo prav tesno mimo njegove primitivne obredne oblike — ter se bližala dialogiziranemu disputu. Če je zamisel „Igre naše fare“ predstavljala razumljivo nevarnost za taka stranpota, se je Petančič v „Miklovi Zali“ v že razveseljivi meri zavedel teatra. „Naša apostola“ pa predstavljata v resnici mogočno dramatsko delo, pisano s tenkim čutom za psihologijo množice in za zakonitosti igre na prostem. Pri tem niti ne moti, da se Petančič krčevito drži udeležbe stanov (mož, žena, fantov, deklet in otrok) pri igri, da si je ponekod udeležba zbora otrok skoraj iskana. Da se ne morem sprizajnuti s Petančičevo „ritmično“ (?) prozo, sem ugotovil že zadnjič in danes ponavljam. Fabula je teatersko izvrstno razgibana. Posamezne poteze so ji skupne z „Miklovo Zalo“ (Almira - Alda itd.), saj je problem v obeh igrach močno soroden, dasi je v „Naših apostolih“ znatno poglobljen. Ne morem si misliti lepše in mogočnejše obuditve spomina na prvo dobo pokristjanjenja Slovencev in pot svetih bratov po naši zemlji kot je ta najnovejša Petančičeva igra, ki je imela srečo, da je doživela adekvatno pripravljeno predstavo v Mariboru v dneih Slomškove proslave. Prepričan sem, da bo Petančič našel prav kmalu svojo končno obliko ter nam bo pričel ustvarjati prepotrebni izbor farnih in stanovskih iger. Najmočnejši učinek farne igre je na ploskvi umetniškega doživetja in nikjer drugje; to doživetje je seveda relativna stvar, a je neobhodno potrebno, ako nam gre za teater. To tudi Petančič ve. Zato z veselimi upi pričakujemo njegovih novih stvaritev. N. K.

Našim odrom priporočamo pri nakupih in drugih potrebah:
BLAGOVNI ZA ZAVESE IN KOSTUME / PLATNO ZA PREVLEKO KULIS

Jos. Ullaga nasl. J. Szinnicz,
 Maribor, Aleksandrova cesta 21.

LEPAKI / VABILA / TISKOVINE:
Tiskarna Tiskovnega društva v Kranju

Lepake in letske dobavlja v nujnih primerih v nekaj urah po najmodernejših načrtih in po najzmernejših cenah.

Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana
 Kopitarjeva 6.

Knjigotisk, klišarna, bakrotisk, litografija, offsettisk, knjigoveznica

OKRASNI PAPIR / LEPENKA / ŽEBLJICKI

Prodajalna H. Ničman,
 Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2.
 Zaloga devocionalij, kipov, slik, šolskih in pisarniških potrebščin.

IGRE / STROKOVNA LITERATURA:

Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana
 Pred škofijo.

Velika zaloga iger vseh slovenskih založništev. — Ceniki in katalogi brezplačno.

Vse igre ima na zalogi

Knjigarna sv. Cirila v Mariboru.

Priporoča posebno, da uprizarjate igro „Gruda umira“, katera je za današnji čas izredno primerna. Tudi boste želi lepe uspehe z igro „Guzaj“.

SLIKANJE DVORAN IN GLEDALIŠKIH ODROV

Načrti in osnutki na razpolago.
 Slikarsko podjetje

PAHERNIK ANTON
 Maribor, Frankopanova 15.
 Telefon 23-53.

Blago za narodne noše, moške in ženske, za igralce in igralke, zastore, odrske zavese po najnižji konkurenčni ceni dobavlja

MANUFAKTURNA IN MODNA TRGOVINA

„Pri Zvonu“ - J. Strojanshek

LJUBLJANA — Pred škofijo 21, poleg magistrata (rotovža)

Nizke cene.

Solidna in točna postrežba.

Vsak naš igravec, vsaka naša igravka mora imeti katekizem naših ljudskih odrov

PRAVI LJUDSKI ODER

Napisal Niko Kuret

Priručnikov za ljudske odre 1. zvezek Str. 84.

Cena Din 20. — (za naročnike Din 15).

ZALOZBA LJUDSKIH IGER, LJUBLJANA.
